

การกำหนดตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน และผู้บริหารสถานศึกษา
เป็นผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

นางสาววันวิสาข์ สัมพันธ์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายมหาชน สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา

พ.ศ. 2562

**Determining the position of School Directors and Educational Institution
Administrators to be the person responsible for submitting the declaration of
the assets and liabilities to the National Anti-Corruption Commission (NACC)**

Miss Wanwisa Sampan

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Laws in Public Law
School of Law
Sukhothai Thammathirat Open University

2019

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การกำหนดตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียน และผู้บริหาร
สถานศึกษา เป็นผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อ
คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ชื่อและนามสกุล นางสาววันวิสาข์ สัมพันธ์
วิชาเอก กฎหมายมหาชน
สาขาวิชา นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรเดช มโนลีหกุล

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2563

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ธีรเดช

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรเดช มโนลีหกุล)

สุวิภา

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิภา วัฒนคุณารักษ์)

อรุณ

(รองศาสตราจารย์อรุณ เทพทอง)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิติศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การกำหนดตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียน และผู้บริหารสถานศึกษา
เป็นผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ผู้ศึกษา นางสาววันวิสาข์ สัมพันธ์ **รหัสนักศึกษา** 2584003707 **ปริญญา** นิติศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรเดช มโนลีหกุล **ปีการศึกษา** 2562

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตคอร์รัปชัน และการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ (2) เพื่อศึกษาปัญหาการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (3) เพื่อศึกษา วิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของประเทศไทยกับต่างประเทศ (4) เพื่อเสนอตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งจะต้องกำหนดให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพิ่มเติม และเสนอวิธีการวางระบบการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิจัยเอกสาร โดยศึกษาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 กฎหมายของต่างประเทศ บทความทางวิชาการ เอกสารหนังสือ รายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาพบว่า (1) การป้องกันและปราบปรามการทุจริตโดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติในการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ และการสร้างความ โปร่งใสในหน่วยงานภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็นเครื่องมือที่ดีในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและป้องกันการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ (2) ปัญหาการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ยังไม่ครอบคลุมถึงตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียน และผู้บริหารสถานศึกษา (3) มาตรการการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของต่างประเทศได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกตำแหน่งต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน รวมถึงมีการกระจายอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการรับยื่นบัญชี การจัดวางระบบการยื่นบัญชีให้กระจายไปสู่หน่วยงานต่างๆ ซึ่งทำให้กระบวนการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินรวดเร็วมีประสิทธิภาพ สร้างการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงาน (4) ต้องเสนอตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งจะต้องกำหนดให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพิ่มเติม ได้แก่ ตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียน และผู้บริหารสถานศึกษาและเสนอวิธีการวางระบบการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

คำสำคัญ บัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน ผู้บริหารสถานศึกษา

Independent Study title: Determining the position of School Directors and Educational Institution Administrators to be the person responsible for submitting the declaration of the assets and liabilities to the National Anti-Corruption Commission (NACC)

Author: Miss Wanwisa Sampan; **ID:** 25840003707; **Degree:** Master of Laws;
Independent Study advisor: Dr. Theradej Manoleehagul, Assistant Professor;
Academic year: 2019

Abstract

The independent study intends to (1) study the concepts and theories related to Fraud and Corruption as well as the inspection of the exercise of State Power, (2) study the issues of determining the position of government officials who have duty to submit the declaration of the assets and liabilities to the National Anti-Corruption Commission (NACC) (3) study, analyze and compare the measures of assets and liabilities verification of persons who have duty to submit the declaration of the assets and liabilities of Thailand and foreign countries, and (4) propose the additional position of government officials who must be designated to submit the declaration of the assets and liabilities to the National Anti-Corruption Commission (NACC) and propose approaches for establishing a system of submitting the declaration of the assets and liabilities to the National Anti-Corruption Commission (NACC).

This independent study is a Qualitative Research conducting the documentary research method by studying from the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560, Organic Act on Supplementing the Constitution Relating to the Prevention and Suppression of Corruption, B.E. 2561, foreign laws, academic articles, documents, research reports and relevant theses.

The findings are found that (1) Concepts and theories related to Fraud and Corruption as well as the inspection of the exercise of State Power are consistent with the verification of assets and liabilities, which are instruments used for the inspection of the exercise of State Power to prevent the corruption of government officials. (2) The issues of determining the position of government officials who have duty to submit the declaration of the assets and liabilities to the National Anti-Corruption Commission (NACC) does not cover the position of School Directors and Educational Institution Administrators. (3) The measures for the verification of the assets and liabilities of persons who have duty to submit the declaration of the assets and liabilities of Thailand and foreign countries have both differences and similarities. Therefore, the advantages of measures used in foreign countries should be adapted for Thailand. (4) The author has proposed the additional position of government officials who must be designated to submit the declaration of the assets and liabilities to the National Anti-Corruption Commission (NACC), including the position of School Directors and Educational Institution Administrators as well as propose approaches for establishing a system of submitting the declaration of the assets and liabilities to the National Anti-Corruption Commission (NACC).

Keywords: The declaration of their assets and liabilities, Verification of assets and liabilities, Educational Institution Administrators

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรเดช มโนลิหกุล อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิตา วิมลคุณารักษ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.อาจารย์ มีอินทร์เกิด มีสิทธิ์ คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ ที่กรุณาให้คำแนะนำ ชี้แนะข้อคิดเห็น พร้อมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเมตตาและเอาใจ ใฝ่อย่างดียิ่ง ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของคณาจารย์ และต้องขอกราบขอบพระคุณในความเมตตากรุณาของท่านอาจารย์ทั้งสามท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณสำนักงาน ป.ป.ช. หน่วยงานต้นสังกัด ผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงานที่ สนับสนุนองค์ความรู้ แหล่งข้อมูล และแรงจูงใจก่อให้เกิดการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้

สุดท้ายขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ผู้ให้การอุปการะเลี้ยงดู คอยอบรมสั่งสอน และสนับสนุนการศึกษามาถึงวันนี้ ด้วยความรักความห่วงใย คอยเป็นกำลังใจในทุกๆด้าน ทำให้ผู้ ศึกษามีความตั้งใจและกำลังใจที่ดี สามารถทำการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้จนสำเร็จสมบูรณ์

หากมีจุดบกพร่องประการใดในการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้ศึกษาขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

วันวิสาข สัมพันธ์

มิถุนายน 2563

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
3. สมมติฐานการศึกษา	5
4. ขอบเขตของการศึกษา	6
5. ระเบียบวิธีวิจัย	6
6. นิยามศัพท์เฉพาะ	6
7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการทุจริต คอร์รัปชันและการตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐ	8
1. แนวคิดเกี่ยวกับการทุจริต คอร์รัปชัน	8
1.1 ความหมายเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน	9
1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการนอกราชการบังหลวง	13
1.3 ทฤษฎีระบบอุปถัมภ์	15
2. แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต	17
2.1 ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 -2564)	18
2.2 แนวคิดในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช.	21
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินในอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการ ป.ป.ช.	24
2.4 การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ	29

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความโปร่งใสในหน่วยงานภาครัฐ.....	35
3.1 หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี.....	36
3.2 ความซื่อตรงในภาครัฐ.....	40
บทที่ 3 ปัญหาการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชี ทรัพย์สินและหนี้สิน ต่อคณะกรรมการ	45
1. ปัญหาการทุจริตในวงการการศึกษา (ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน).....	46
1.1 กรณีศึกษาปัญหาการทุจริต (ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน).....	47
1.2 ประเด็นปัญหาการทุจริต (ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน).....	50
2. ปัญหาช่องว่างของกฎหมาย หลักเกณฑ์ การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช.	53
2.1 กระบวนการตรวจสอบทรัพย์สินในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช.....	55
2.2 การกำหนดตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียน และผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.....	75
บทที่ 4 เปรียบเทียบมาตรการการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชี ทรัพย์สินและหนี้สินของประเทศไทยกับต่างประเทศ.....	81
1. เปรียบเทียบประเทศไทยกับสิงคโปร์.....	82
1.1 เปรียบเทียบปัญหาการทุจริตในภาพรวมและในวงการการศึกษา.....	82
1.2 เปรียบเทียบแนวทางการต่อต้านการทุจริต.....	87
1.3 เปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน.....	96
2. เปรียบเทียบประเทศไทยกับเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง).....	99
2.1 เปรียบเทียบปัญหาการทุจริตในภาพรวมและในวงการการศึกษา.....	99
2.2 เปรียบเทียบแนวทางการต่อต้านการทุจริต	101
2.3 เปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน.....	104

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3. วิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบมาตรการการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน ของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของประเทศไทยกับต่างประเทศ.....	107
3.1 ผลการเปรียบเทียบประเทศไทยกับสิงคโปร์.....	107
3.2 ผลการเปรียบเทียบประเทศไทยกับเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐ ประชาชนจีน (ฮ่องกง)	109
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	112
1. บทสรุป.....	112
2. ข้อเสนอแนะ.....	119
บรรณานุกรม.....	124
ภาคผนวก.....	130
ก ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ตามมาตรา 102 พ.ศ. 2561.....	131
ข ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่ง ผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตาม มาตรา 102 (9) พ.ศ. 2561.....	149
ค ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่ง ของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 102 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561.....	153
ง ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนด ตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 102 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561.....	156

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
จ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่ง ของเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ตามมาตรา 103 พ.ศ. 2561.....	160
ฉ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ตามมาตรา 103 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561.....	182
ประวัติผู้ศึกษา.....	185

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นมาตรการสำคัญที่ใช้ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ แต่ในปัจจุบันตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่ครอบคลุมถึงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งที่เป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนงานการศึกษา งานบริหารงบประมาณของโรงเรียน

ประกอบกับเมื่อพิจารณาในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาปรากฏข่าวตามสื่อสังคมต่างๆ เกี่ยวกับปัญหาการทุจริตที่เกิดในสถานศึกษา การรับเงินสินบน เงินกินเปล่าหรือเป๊ะเจี๊ยะ ดังที่หลายโรงเรียนต้องเผชิญกับปัญหาการทุจริต ปัญหาเรื่องความไม่โปร่งใสของการบริหารโรงเรียน นักเรียนรวมตัวกับครูเพื่อขับไล่ผู้อำนวยการ จึงยกตัวอย่างข่าวสารการทุจริตที่เกี่ยวกับวงการการศึกษาเพื่อให้เห็นถึงความจำเป็นในการกำหนดให้ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

1. ข่าวชาวบ้านสื่อขับไล่ผู้อำนวยการโรงเรียนอ่างเบิกจ่ายเงินทุจริต ณ จังหวัดยโสธร โดยมีการกล่าวหาว่าใช้อำนาจหน้าที่ไม่ชอบตามระเบียบราชการ การบริหารงาน การเบิกจ่ายเงินโรงเรียนส่งไปทางทุจริต การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุครุภัณฑ์ โดยการเบิกเช็ค 2 ครั้ง ซึ่งสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินได้ดำเนินการตรวจสอบปรากฏว่าเป็นความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามระเบียบราชการ¹

2. ข่าวผู้ปกครองและนักเรียนสื่อไล่ผู้อำนวยการโรงเรียนอ่างทำงานไม่โปร่งใส จังหวัดมหาสารคาม โดยผู้ปกครองและนักเรียน จำนวน 50 คน ได้ชี้แจงปัญหากรณีที่มีการไปร้องทุกข์กล่าวโทษเจ้าหน้าที่รัฐกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ รายงานข้อมูลจำนวนนักเรียนประจำปีการศึกษา 2559 เป็นเท็จ ซึ่งในขณะนั้นนักเรียนมีจำนวนทั้งหมด 310 คน แต่ทางโรงเรียนรายงานข้อมูลไปยังสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 414 คน ซึ่งเป็นการรายงานจำนวนนักเรียน

---

¹ ไทยรัฐออนไลน์ “ลู่อานาจ ทุจริต คราบน้ำตา รวมเหตุขัดแย้ง เมื่อ นร.ลุกสื่อ ‘ไล่ ผอ.’” ค้นคืน 30 มิถุนายน 2561 <https://www.thairath.co.th/content/985577>

เกินไป 104 ราย และเรื่องโรงอาหารของโรงเรียนที่มีแม่ค้าเจ้าเดียว ทำอาหารไม่ทันทำให้นักเรียน ต้องออกไปซื้ออาหารนอกโรงเรียน อีกทั้งกรณีนำเงินอุดหนุนรายหัวแจกให้นักเรียน แต่กลับขอคืน โดยอ้างว่าจะนำไปทำหนังสือรุ่น แต่นักเรียนก็ยังไม่ได้รับหนังสือรุ่นดังกล่าว²

3. ข่าวกรณีครู 20 คน ร่ำไห้ขอลานักเรียน เหตุสุดทสน์ผู้อำนวยการ โรงเรียนลูแก่อำนาจ เหตุเกิดที่จังหวัดอุดรธานี โดยมีครูจำนวนกว่า 20 คน ประกาศต่อหน้านักเรียน 500 คน ขอย้ายออกไป สังกัดโรงเรียนอื่น เหตุเพราะทนพฤติกรรมลู่แก่อำนาจของผู้อำนวยการ โรงเรียนไม่ได้ และบริหารงาน ทำให้คณะครูเกิดความแตกแยกไม่สร้างขวัญกำลังใจกับลูกน้อง ซึ่งได้ส่งเรื่องดังกล่าวไปยังผู้ว่าราชการ จังหวัดอุดรธานี³

4. ข่าว ปม “แป๊ะเจี๊ยะ” โรงเรียนดงขามสามเสน กรณีที่มีการเผยแพร่คลิปจากผู้ปกครอง ท่านหนึ่งที่แอบถ่ายตั้งแต่การ โทรศัพท์พูดคุยอยู่ภายในรถพร้อมเงินจำนวนหนึ่ง และเข้าไปพูดคุย กับผู้อำนวยการ โรงเรียน ซึ่งในระหว่างการพูดคุยได้กล่าวถึงเงินสนับสนุน โรงเรียน โดยให้นำไปให้ รองผู้อำนวยการไว้ ซึ่งผู้ปกครองรายดังกล่าวได้อ้างว่าได้จ่ายเงินจำนวน 400,000 บาทไปให้โรงเรียน เพื่อให้ลูกได้เข้าเรียนที่โรงเรียนดังกล่าว และสำหรับในประเด็นนี้ศิษย์เก่าของโรงเรียนมีการเรียกร้อง ให้มีการแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้อำนวยการ โรงเรียนทั่วประเทศด้วย⁴

จากข่าวจะเห็นว่าการกระทำดังกล่าวเป็นผลพวงจากค่านิยมระบบอุปถัมภ์ซึ่งอยู่กับ สังคมไทยมานาน หากกรณีนี้การจ่ายแป๊ะเจี๊ยะฝากเรียนสำเร็จเกิดผลประโยชน์ต่างตอบแทน ซึ่งการที่ผู้ปกครองฝากบุตรหลานเข้าโรงเรียนโดยผู้อำนวยการโรงเรียนรับเงินแป๊ะเจี๊ยะเข้ากระเป๋า ตัวเอง ต่อมานักเรียนมีหน้าที่การทำงานในส่วนราชการ ช่วยเหลือบุตรหลานของผู้อำนวยการโรงเรียน ในการทำงาน โดยละเว้นการปฏิบัติหน้าที่อย่างใดที่ก่อให้เกิดความเสียหายของส่วนราชการ เช่นนี้ ก็เป็นการอุปถัมภ์อย่างหนึ่งซึ่งถือว่าการทุจริต ย่อมส่งผลเสียหายแก่ราชการ

² ไทยรัฐออนไลน์ “ศิษย์เก่า-ปัจจุบัน แจ้งความ ผอ.รายงานยอดนักเรียนเทีจ เบิกเงินรายหัว” ค้นคืน 30 มิถุนายน 2561 <https://www.thairath.co.th/content/824249>

³ กรุงเทพธุรกิจ “วันครูสะอื้น! ครู 20 คน ขอย้าย ร.ร. สุดทน ผอ.ลูแก่อำนาจ” ค้นคืน 30 มิถุนายน 2561 <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/759790>

⁴ CH7NEWS “ผอ.รร.สามเสน เปิดทางสอบแป๊ะเจี๊ยะ พร้อมเข้าปฏิบัติหน้าที่ใน สพม.1 ชั่วคราว” ค้นคืน 30 มิถุนายน 2561 <http://news.ch7.com/detail/235230>

5. ข้าราชการ ผู้อำนวยการ โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานีซื้อ โกงงบประมาณอาหารกลางวันเด็ก โดยให้เด็กรับประทานอาหารกลางวันเป็นขนมจิ้นคลุกน้ำปลา ซึ่งเรื่องนี้ผู้ปกครองของเด็กนักเรียนในโรงเรียนได้ร้องเรียนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ยังพบพฤติการณ์ทุจริตของผู้ผู้อำนวยการโรงเรียนอีกหลายกรณี เช่น สร้างถนนคอนกรีตเสริม ไม้ไผ่ ระยะทาง 150 เมตร ใช้งบเกือบสามแสนบาทซึ่งไม่เหมาะสมราคา⁵

จากกรณีข่าวที่ได้นำเสนอขึ้นจะเห็นว่าการทุจริตในโรงเรียนหรือในวงการการศึกษา ล้วนมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับผู้ผู้อำนวยการ โรงเรียนหรือผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ศึกษาเห็นถึงความจำเป็นในการกำหนดให้ตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียนหรือผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อการสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริตใน โรงเรียนและสถานศึกษา เสริมสร้างจริยธรรมความโปร่งใสของผู้บริหาร โดยสร้างความเชื่อมั่นในการบริหารงานอย่างโปร่งใสและเป็นธรรม ป้องกันการทุจริตไม่ว่าจะเป็นปัญหาการเรียกรับเงินเบื้อเจี๊ยะ การทุจริตงบประมาณของโรงเรียน เป็นต้น

และตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 234 (3) กำหนดให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีหน้าที่และอำนาจในการกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ตลอดจนตรวจสอบและเปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลดังกล่าว โดยในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่จะต้องจัดให้มีมาตรการหรือแนวทางที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่มีประสิทธิภาพ เกิดความรวดเร็ว สุจริต และเที่ยงธรรมด้วย

เห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ให้ความสำคัญกับการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐผู้ขับเคลื่อนกลไกและนโยบายของรัฐ

ซึ่งวัตถุประสงค์หลักของการกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน⁶ นั้น

⁵ เติลนิวัตต์ “แฉอีก ผอ.ขนมจิ้นคลุกน้ำปลา สร้างถนนใช้งบเกือบสามแสน” คั่นคืน 30 มิถุนายน 2561 <https://www.dailynews.co.th/regional/647756>

⁶ วรวิทย์ สุขบุญ. (2558). นิติเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินของ ป.ป.ช. สถาบันบัณฑิตพัฒนศาสตร์ หน้า 3

1. เพื่อสร้างความโปร่งใสและบรรยากาศการมีคุณธรรมให้แก่ระบบการเมืองและระบบราชการ

2. เพื่อป้องกันการทุจริตและผลประโยชน์ทับซ้อน

3. เป็นกลไกสนับสนุนหรือเป็นมาตรการเสริมการดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำการทุจริต ในกรณีที่ถูกคัดค้านว่ามีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติหรือรัวผิดปกติ

4. ส่งเสริมความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ แนวทางการกำหนดให้ตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจึงถือเป็นการตีกรอบความรั่วไหลของภาครัฐให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะตำแหน่งของผู้อำนวยการ โรงเรียนหรือผู้บริหารสถานศึกษาดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่กลับไม่ปรากฏการกำหนดตำแหน่งดังกล่าวเป็นผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทั้งที่เป็นหัวหน้าสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากจะปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจของสถานศึกษาแล้ว ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษายังเป็นจุดเชื่อมของนโยบายกับการปฏิบัติที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด โดยกระทรวงศึกษาธิการถือเป็นหน่วยงานที่มีงบประมาณมากและในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 กระทรวงศึกษาธิการก็ยังคงได้รับงบประมาณมากที่สุด⁷⁷ เพราะทุกรัฐบาลล้วนให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน

ดังนั้น เมื่อการแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเป็นมาตรการที่ทำให้มุมมองของประชาชนต่อบทบาทเจ้าหน้าที่รัฐมีความน่าเชื่อถือ ป้องกันการทุจริตและป้องกันการมีผลประโยชน์ทับซ้อนในหน่วยงานได้ กรณีจึงต้องศึกษามาตรการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินและการกำหนดตำแหน่งผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน เพื่อเสนอแนะการกำหนดให้ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ที่จะขับเคลื่อนระบบการศึกษาของไทยให้พัฒนาต่อไปเป็นผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ศึกษาปัญหาอุปสรรค หาข้อเสนอแนะ เพื่อให้การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในส่วนของ การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

⁷⁷ งบประมาณโดยสังเขป ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต คอร์รัปชันและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

2.2 เพื่อศึกษาปัญหาการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.

2.3 เพื่อศึกษา วิเคราะห์ เปรียบเทียบมาตรการการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของประเทศไทยกับต่างประเทศ

2.4 เพื่อเสนอตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งจะต้องกำหนดให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพิ่มเติม และเสนอวิธีการวางระบบการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

3. สมมติฐานการศึกษา

มาตรการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินเป็นมาตรการสำคัญในการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งทำให้มุมมองของประชาชนต่อบทบาทเจ้าหน้าที่รัฐมีความน่าเชื่อถือ ป้องกันการทุจริตและป้องกันการมีผลประโยชน์ทับซ้อนในหน่วยงาน ปัจจุบันตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่ครอบคลุมถึงตำแหน่งของผู้อำนวยการ โรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนระบบการศึกษาภายใต้ระบบคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล จึงต้องศึกษาวิเคราะห์การกำหนดตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินเพื่อเสนอตำแหน่งของผู้อำนวยการ โรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพิ่มเติม

4. ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้มุ่งศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2561 ระเบียบ ประกาศและมติของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

5. ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2561 กฎหมายของต่างประเทศ บทความทางวิชาการ เอกสารหนังสือ รายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 คณะกรรมการ ป.ป.ช. หมายถึง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

6.2 สำนักงาน ป.ป.ช. หมายถึง สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

6.3 บัญชี หมายถึง บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามแบบที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนด

6.4 ผู้ยื่นบัญชี หมายถึง เจ้าพนักงานของรัฐตามมาตรา 102 และมาตรา 103 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2561 ที่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

6.5 การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หมายถึง การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2561 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

6.6 การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน หมายถึง การแสวงหาข้อเท็จจริง รวบรวม พยานหลักฐาน หรือการดำเนินการอื่นใด เพื่อพิสูจน์ความถูกต้องและความมีอยู่จริง รวมทั้งความ เปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สิน

6.7 สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนของรัฐ

6.8 ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษา แต่ละแห่งของรัฐ

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ทราบแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต คอร์รัปชันและการตรวจสอบการใช้ อำนาจรัฐ

7.2 ทราบปัญหาการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและ หนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.

7.3 ทราบผลการเปรียบเทียบมาตรการการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้มี หน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของประเทศไทยกับต่างประเทศ

7.4 เสนอตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งจะต้องกำหนดให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและ หนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพิ่มเติม และเสนอวิธีการวางระบบ การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต คอร์รัปชัน และการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

การทุจริตคอร์รัปชันเป็นภัยอันตรายอย่างหนึ่งของประเทศชาติ เพราะมีผลกระทบทั้งในด้านความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ รวมถึงด้านความรู้สึกนึกคิดของผู้นับในสังคมให้เกิดความคิดในแง่ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐ เป็นปฏิปักษ์ต่อระบบการปกครองและต่อสังคม เนื่องจากการทุจริตคอร์รัปชันก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพความมั่นคงทางสังคมและเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ซึ่งผลกระทบจากการทุจริตส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์ของบุคคล หน่วยงาน องค์กร และระดับประเทศที่ย่อมสร้างความเสื่อมเสียน่าละอายต่ออารยประเทศ ถ้าเปรียบประเทศเป็นบ้าน การทุจริตเปรียบเสมือนปลวกที่คอยกัดกินบ้านซึ่งส่งผลให้เกิดความเสียหาย บ้านผุพัง ทรุดโทรม เช่นเดียวกับการที่ประเทศไม่สามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

ซึ่งในบทนี้ผู้ศึกษาเสนอแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต คอร์รัปชันและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งจะช่วยให้ทราบความหมายและพฤติกรรมของการทุจริต ทราบถึงผลร้ายที่เกิดจากการทุจริต และทราบแนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาการทุจริต ซึ่งแนวคิดที่สำคัญประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทุจริตก็คือการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ หรือการตรวจสอบเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจในการสั่งการ อนุญาต อนุมัติเงินแผ่นดินหรือภาษีของราษฎรเพื่อใช้ในการบริหารประเทศนั่นเอง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการทุจริต คอร์รัปชัน

ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาใหญ่ในระบบราชการไทย สร้างความเสียหายแก่ประเทศ เป็นปัญหาที่กระตุ้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและศีลธรรมอันดีของสังคม ในปัจจุบันการทุจริตคอร์รัปชันมีความสลับซับซ้อนยากต่อการตรวจสอบมากขึ้น ผู้ศึกษาจึงเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันเพื่อให้เข้าใจความหมายและพฤติกรรม ดังนี้

1.1 ความหมายเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน

คาร์ล กุนนาร์ มีร์ดัล (Karl Gunnar Myrdal) ได้ให้ความหมาย คอร์รัปชัน เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวาง หมายถึงการกระทำทุกอย่างที่เป็นไปโดยมิชอบ หรือเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ส่วนตัว โดยใช้อำนาจและอิทธิพลที่มีอยู่ในตำแหน่งหน้าที่หรืออาศัยฐานะตำแหน่งพิเศษที่ตนมีอยู่ในกิจสาธารณะ รวมทั้งการกินสินบนด้วย⁸

เอ็ดเวิร์ด ฟาน รอย (Edward van Roy) ได้ให้ความหมายคำว่า คอร์รัปชัน ว่าหมายถึง "...การใช้อำนาจเพื่อให้ได้มาซึ่งผลกำไร ความชอบพอ หรืออภิสิทธิ์ หรือเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มหรือชนชั้น ซึ่งออกมาในรูปการกระทำที่ละเมิดกฎหมาย หรือละเมิดมาตรฐานความประพฤติทางศีลธรรมจรรยาที่ยอมรับ."⁹

ในพจนานุกรมแบล็ค ลอว์ (Black Law Dictionary) ให้ความหมายว่า คอร์รัปชัน หมายถึง "...การกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอันเป็นการกระทำชั่วและถือโกง โดยมีเจตนาที่จะหลีกเลี่ยงกฎหมาย รวมทั้งการกระทำที่ขัดต่อตำแหน่งหน้าที่และสิทธิของผู้อื่น นอกจากนี้ ยังหมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งประชาชนไว้วางใจกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการโดยการรับหรือยอมรับประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น"¹⁰

สังคิต พิริยะรังสรรค์ ให้ความหมายของคอร์รัปชัน ว่าหมายถึง กระบวนการที่บุคคลสาธารณะมุ่งแสวงหาประโยชน์ให้แก่ตัวเอง ครอบครัว วงศาคณาญาติ พวกพ้องและคนใกล้ชิด โดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่ กฎหมาย อำนาจที่ได้รับมอบหมาย สถานะในระบบราชการ หรืออิทธิพลในทางส่วนตัวเป็นเครื่องมือ ไม่ว่าจะการกระทำดังกล่าวจะผิดกฎหมายหรือไม่ และไม่ว่าการกระทำดังกล่าวจะนำมาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงินหรือมีสิ่งตอบแทนหรือไม่ ถ้าหากการกระทำดังกล่าวขัดกับหลักคุณธรรมและจริยธรรมของบุคคลสาธารณะ ขัดกับมาตรฐานความคาดหวังของสาธารณชน ที่มีต่อบุคคลสาธารณะ ขัดกับผลประโยชน์ของประชาชน และขัดกับหลักการแห่งการมีผลประโยชน์ทับซ้อนก็ถือเป็นการคอร์รัปชันทั้งสิ้น¹¹

องค์กรความโปร่งใสสากล (Transparency International – TI) ก่อตั้งเมื่อปี ค.ศ. 1993) ได้ให้ความหมายของคำว่า “คอร์รัปชัน” (Corruption) ไว้หมายถึง การใช้อำนาจที่ได้มาโดยหน้าที่

⁸ Myrdal, Gunnar. “The Folklore of Corruption,” The Asian Magazine. Vol 8, No.24 P.13 (June 16, 1968)

⁹ Van Roy, Edward. “On the Theory of Corruption,” Economic Development and Cultural Change, Vol 19, No.1 (October, 1970).

¹⁰ Black Law Dictionary 4th Edition St Paul, MN : West Publishing, 1979. P.50

¹¹ สังคิต พิริยะรังสรรค์. (2554). ทฤษฎีคอร์รัปชัน, (กรุงเทพมหานคร : ร่วมด้วยช่วยกัน) น. 80

ในการหาประโยชน์ส่วนตัว หรือการทุจริตโดยใช้หรืออาศัยตำแหน่งหน้าที่ อำนาจและอิทธิพลที่ตนมีอยู่เพื่อประโยชน์แก่ตนเองและหรือผู้อื่น¹²

สำหรับประเทศไทยคำว่าคอร์รัปชัน เป็นคำที่ใช้ในวงการราชการ รัฐวิสาหกิจ ขณะที่ของเอกชนจะใช้คำว่าทุจริต ซึ่งหมายถึงการแสวงหาผลประโยชน์จากตำแหน่ง บทบาทหน้าที่โดยมิชอบขัดต่อกฎหมายและระเบียบปฏิบัติจากหน่วยงาน บริษัท องค์กรที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่¹³

การคอร์รัปชันภาคราชการ คือการใช้ตำแหน่งหรืออำนาจทางราชการและการเมืองเพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้ และ/หรือการฉ้อโกงเอาเงินสาธารณะมาเป็นของตนและพรรคพวก หรือหาประโยชน์อื่นๆ ซึ่งอาจมิใช่เป็นตัวเงิน วิธีการที่ใช้อาจจะผิดกฎหมายหรือไม่ผิด แต่เป็นพฤติกรรมซึ่งสาธารณชนจะไม่พอใจ เนื่องจากการกระทำที่ขัดกับความคาดหวังของสาธารณชนเรื่องมาตรฐานความซื่อสัตย์และพฤติกรรมที่ดีของบุคคลสาธารณะ (ข้าราชการและนักการเมือง) คำจำกัดความส่วนหลังนี้เขียนไว้เพื่อเปิดช่องให้มีการตีความพฤติกรรมคอร์รัปชันที่อาจจะแตกต่างกันในแต่ละสังคม หรือแม้แต่ในสังคมเดียวกันนิยามอาจต่างกันตามช่วงระยะเวลาเนื่องจากความคาดหวังเกี่ยวกับบุคคลสาธารณะอาจต่างกันในช่วงระยะเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป¹⁴

คำจำกัดความนี้ มีทั้งจากมุมมองของกฎหมายและมุมมองของวัฒนธรรม ทำให้ต้องวิเคราะห์มาตรการลดการคอร์รัปชันจาก 2 มุมมอง กล่าวคือจากมุมมองของกฎหมาย มีนัยถึงการมีบทลงโทษที่รัดกุมและมีการบังคับใช้ จากมุมมองของวัฒนธรรม สังคมต้องสร้างวัฒนธรรมประณามพฤติกรรมคอร์รัปชัน และมีวิธีการทางสังคมป้องปราม และลงโทษผู้มีพฤติกรรมทุจริต แม้มีอาจเอาผิดทางกฎหมาย หรือกฎหมายมิได้กำหนดบทลงโทษไว้

จากความหลากหลายในความหมายของคำว่าทุจริตหรือคอร์รัปชัน จึงได้มีการพยายามให้ความหมายของการทุจริตหรือคอร์รัปชัน โดยสามารถแยกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่หนึ่ง คอร์รัปชันที่ใช้นิยามของหน้าที่ของหน่วยงานราชการเป็นศูนย์กลาง กลุ่มที่สอง คอร์รัปชันที่ใช้นิยามของตลาดเป็นศูนย์กลาง และกลุ่มที่สาม คอร์รัปชันที่ใช้นิยามของผลประโยชน์สาธารณะเป็นศูนย์กลาง¹⁵

¹² องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) “วงจรรคอร์รัปชัน” ค้นคืน 15 มกราคม 2562

<http://www.anticorruption.in.th/2016/th/detail/135/5/วงจรรคอร์รัปชัน>

¹³ สุชาติ นนทวงศ์. (2543). *ทัศนคติและรูปแบบการคอร์รัปชันในสำนักงานการศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดอุบลราชธานี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต) (พัฒนาสังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนศาสตร์

¹⁴ ผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2543). *ภาพการวิจัยเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย : วิธีการ ตัวชี้ ผลกระทบ และข้อคิดสู่การแก้ไข* เสนอในการสัมมนาระดมความคิดการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จัดทำโดยสำนักงาน ป.ป.ช. 7 - 8 ตุลาคม 2543

¹⁵ สังคีต พิริยะรังสรรค์. (2544). *ทฤษฎีคอร์รัปชัน*, (กรุงเทพมหานคร : ร่วมด้วยช่วยกัน) น. 80

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาเห็นว่าการคอร์รัปชันหมายถึงการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ในทางมิชอบเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่น ไม่ว่าจะใช้อำนาจนั้นจะผิดกฎหมายหรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้การคอร์รัปชันเกิดขึ้นได้ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน

1.1.1 นิยาม รูปแบบ และสาเหตุของการทุจริต

องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ ได้กำหนดนิยามและรูปแบบของการทุจริตเป็น 7 ประเภท ได้แก่

1) การทุจริตขนาดใหญ่ (Grand Corruption) เป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐระดับสูง เพื่อบิดเบือนนโยบายหรือการใช้อำนาจรัฐในทางมิชอบ เพื่อให้ผู้นำหรือผู้บริหารประเทศได้รับผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรของชาติ

2) การทุจริตขนาดเล็ก (Petty Corruption) เป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับกลางและระดับล่างต่อประชาชนทั่วไป โดยการใช้อำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในทางมิชอบ

3) การติดสินบน (Bribery) เป็นการเสนอ การให้ หรือสัญญาว่าจะให้ผลประโยชน์ทั้งในรูปของเงิน สิ่งของ และสิ่งตอบแทนต่างๆ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้เกิดการกระทำผิดกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี

4) การยักยอก (Embezzlement) คือ การที่พนักงานหรือเจ้าหน้าที่องค์กรของรัฐนำเงินหรือสิ่งของที่ได้รับมอบหมายให้ใช้ในหน้าที่ราชการ มาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัวหรือเพื่อกิจกรรมอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง

5) การอุปถัมภ์ (Patronage) เป็นรูปแบบหนึ่งของการเล่นพรรคเล่นพวก ด้วยการคัดเลือกบุคคลจากสายสัมพันธ์ทางการเมืองหรือเครือข่าย (Connection) เพื่อเข้ามาทำงานหรือเพื่อได้รับผลประโยชน์โดยไม่คำนึงถึงคุณสมบัติและความเหมาะสม

6) การเลือกที่รักมักที่ชัง (Nepotism) เป็นรูปแบบหนึ่งของการเล่นพรรคเล่นพวกโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐจะใช้อำนาจที่มีในการให้ผลประโยชน์หรือให้หน้าที่การงานแก่เพื่อนครอบครัวหรือบุคคลใกล้ชิด โดยไม่คำนึงถึงคุณสมบัติและความเหมาะสม

7) ผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) คือ การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตัวกับประโยชน์ส่วนรวม อันเกิดจากที่บุคคลต้องมีหน้าที่หรือสถานะมากกว่า 1 สถานะ¹⁶

นอกจากการกำหนดนิยามและรูปแบบของการทุจริตดังกล่าวมาแล้ว Arnold Heidenheimer ได้แบ่งประเภทของคอร์รัปชันไว้เป็น 3 ประเภท คือ

¹⁶ ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 – 2564)

1) คอร์รัปชันสีขาว (White Corruption) เป็นพฤติกรรมที่ประชาชนยอมรับ และเห็นว่าไม่ควรลงโทษผู้กระทำความผิด เนื่องจากมองว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยไม่สำคัญ เป็นการรับผลประโยชน์ตามขนบธรรมเนียมประเพณีและมีได้เกิดการร้องเรียน เช่น การให้สินน้ำใจของผู้น้อย ต่อผู้บังคับบัญชา การให้สิ่งตอบแทนการปฏิบัติหรืองดเว้นการปฏิบัติของผู้อยู่ในตำแหน่งซึ่งเป็นคนคุณประโยชน์แก่ผู้ให้โดยผู้รับมิได้เรียกร้อง ตัวอย่างเช่น การให้ของขวัญในโอกาสพิเศษต่างๆ

2) คอร์รัปชันสีเทา (Grey Corruption) เป็นพฤติกรรมที่สังคมบางส่วนมองว่าเป็นความผิด โดยที่สังคมทั่วไปยังไม่แน่ใจว่าเป็นความผิดหรือไม่ ซึ่งการคอร์รัปชันประเภทนี้เป็นการใช้อำนาจเพื่อแสวงหาประโยชน์ให้ตนเองและพวกพ้อง ในขณะที่ประชาชนก็สมยอมกับการกระทำความผิดกล่าวด้วย ตัวอย่างเช่น การให้ค่านายหน้า การเรียกรับประโยชน์เพื่อปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรวดเร็วขึ้น หรือลดหย่อนกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ เป็นต้น

3) คอร์รัปชันสีดำ (Black Corruption) เป็นพฤติกรรมที่เป็นความผิดชัดเจน และสังคมเห็นว่าต้องได้รับโทษตามกฎหมาย ตัวอย่างเช่น การมีเจตนาฝ่าฝืนกฎหมายเพื่อผลประโยชน์ของตนเองหรือพวกพ้อง การจงใจทุจริตโดยไม่คำนึงถึงกฎหมาย เป็นต้น¹⁷

การทุจริตในหลายรูปแบบพบว่าสาเหตุหลักที่ก่อให้เกิดการทุจริตในสังคมไทย มี 2 ประการ ได้แก่

- 1) การใช้วัฒนธรรมแบบไทยๆ ในทางที่ผิด
- 2) ปัญหาเรื่องตัวบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐ

กล่าวคือ ระบบอาวุโสและระบบอุปถัมภ์นำไปสู่การเอื้อประโยชน์ในทางมิชอบให้แก่ญาติมิตรและพวกพ้อง รวมทั้งการตรวจสอบความโปร่งใสขาดประสิทธิภาพ ทำให้สังคมเห็นว่าการทุจริตเป็นเรื่องปกติ อย่างไรก็ตามวัฒนธรรมดังกล่าวเป็นเพียงตัวเสริมให้เกิดโอกาสในการทุจริตเท่านั้น ปัญหาสำคัญที่สุดอยู่ที่การขาดจิตสำนึกความซื่อตรงของบุคคลซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีความต้องการอำนาจและทรัพย์สินอยู่เหนือความรับผิดชอบและศักดิ์ศรีในการปฏิบัติหน้าที่จนนำไปสู่การทุจริตด้วยวิธีการใหม่ๆ ที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น¹⁸

สาเหตุและปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การทุจริตมีอีกหลายประการ นับตั้งแต่เรื่องของโอกาสในการทำทุจริตที่เกิดจากช่องว่างของกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เข้มแข็ง การขาดกลไกในการตรวจสอบความโปร่งใสที่มีประสิทธิภาพ การผูกขาดผลประโยชน์ทางธุรกิจ

¹⁷ Heidenheimer J. Arnold and Michael Johnston (editors). (2009). Political Corruption. New Brunswick: Transaction Publishers.

¹⁸ มาตาลักษณ์ ออรุงโรจน์. (2544). การศึกษาลักษณะ รูปแบบ และความเสี่ยงต่อการทุจริตในองค์กรสาธารณะนอกระบบราชการ สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

กับการดำเนินงานของภาครัฐ ค่าตอบแทนที่ไม่เหมาะสมของข้าราชการ การขาดจริยธรรมคุณธรรม เอาประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้งมากกว่าที่จะยึดประโยชน์ส่วนรวม ค่านิยมยกย่องคนที่มีเงิน ทศนะ ที่ว่าการทุจริตเป็นเรื่องปกติ ความไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายของบ้านเมือง

ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมมีส่วนทำให้คนมุ่งสร้างควมร่ำรวย วัตถุนิยมเป็นแรงจูงใจให้เจ้าหน้าที่มีแนวโน้มที่จะทำการทุจริต รวมทั้ง “โครงสร้างทางสังคมที่บิดเบี้ยว” มีความเหลื่อมล้ำ มีช่องว่างระหว่างคนจน - คนรวย คนมีอำนาจ - คนไร้ซึ่งอำนาจ ทำให้แสวงหาหนทางที่จะลดช่องว่างโดยการทุจริตมากยิ่งขึ้น¹⁹

ดังนั้น ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าการอุปถัมภ์ (Patronage) เป็นรูปแบบหนึ่งของการทุจริต ในบทนี้ผู้ศึกษาที่จะนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ ว่ามีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงอย่างไรกับการทุจริตในประเทศไทย

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการนอราชฎ์บังหลวง

แต่ครั้งโบราณมาสังคมไทยเรียกการคอร์รัปชันว่า “นอราชฎ์บังหลวง” อย่างไรก็ดี ทั้งสองคำนี้มีความหมายที่ต่างกัน กล่าวคือคำว่า “นอราชฎ์” หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่รัฐเรียกรับผลประโยชน์ในทางที่มีขอบจากราชฎ์ผู้มาขอรับบริการ ส่วน “การบังหลวง” หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตต่อหน้าที่อันทำให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ของแผ่นดิน หรือเกิดการใช้งบประมาณแผ่นดินไปในทางที่มีขอบทำให้เสียหายแก่ผลประโยชน์ของส่วนรวม หรือทำให้ตนเองหรือบุคคลอื่นได้รับประโยชน์โดยมิชอบ²⁰

ซึ่งจากความหมายดังกล่าว สามารถอธิบายลักษณะของการนอราชฎ์บังหลวง แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

การนอราชฎ์ มี 2 กรณี คือ กรณีเรียกรับค่าตอบแทนกับกรณีเรียกรับสินบน

1. การเรียกรับค่าตอบแทนเป็นกรณีเฉพาะที่เจ้าพนักงานมีหน้าที่ต้องปฏิบัติ หรือต้องบริการให้กับราชฎ์อยู่แล้ว แต่เจ้าหน้าที่ต้องการประโยชน์จึงเรียกรับค่าตอบแทนในการบริการหรือประโยชน์สำหรับตนเองนอกเหนือจากค่าตอบแทนตามที่ทางราชการกำหนด อาจจะในรูปแบบของเงินที่อ้างว่าเป็นค่าธรรมเนียมหรือค่าวิ่งเต้นสุดแล้วแต่กรณี แต่อันที่จริงเป็นเรื่องที่ถือว่าเป็นหน้าที่ของ

¹⁹ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ “แผนแม่บทบูรณาการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579)” คั่นคืน 11 มิถุนายน 2563 <https://secretary.mots.go.th/ewtadmin/ewt/acoc/download/pmb.pdf>

²⁰ haipublica “เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการนอราชฎ์บังหลวง” คั่นคืน 15 มี.ค. 2562 <https://thaipublica.org/2013/02/corruption-studies/>

เจ้าพนักงานที่จะต้องให้บริการประชาชนอยู่แล้ว เช่น การขอแก้ไขหลักฐานในทะเบียนบ้าน การยื่นขอเสียภาษี หรือการขอต่อทะเบียนรถยนต์ประจำปี เป็นต้น

2. การเรียกรับสินบน โดยปกติเป็นเรื่องของความต้องการของประชาชนผู้ติดต่อต้องการให้เจ้าพนักงานกระทำหรืองดเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอันเป็นงานในหน้าที่ โดยจ่ายเงินหรือประโยชน์ตอบแทนให้ข้าราชการผู้นั้นเพื่อให้ทำตามความประสงค์เท่ากับเป็นค่าจ้างหรือค่าตอบแทนเพื่อให้ข้าราชการทำผิด เช่น การจ่ายเงินให้กับตำรวจจราจรเมื่อกระทำผิดโดยไม่เสียค่าปรับซึ่งสูงกว่า การจ่ายเงินให้กับเจ้าพนักงานเพื่อเปิดสถานบริการเกินเวลา หรือการจ่ายเงินให้เจ้าพนักงาน เพื่ออำนวยความสะดวกของสถานโสเภณีหรือบ่อนการพนัน เป็นต้น²¹

การบังหลวงคือการกระทำด้วยประการใดๆ ของข้าราชการที่เป็นการนำเงิน หรือผลประโยชน์ของทางราชการไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว โดยปกติเรียกกันง่ายๆ ว่าการ โกงเงินหลวงหรือเอาของหลวงมาเป็นสมบัติส่วนตัว ซึ่งส่วนใหญ่จำเป็นต้องปลอมแปลงเอกสารการเงินหรือการทุจริตทางบัญชี ทั้งนี้จะเป็นการกระทำโดยสมคบกับบุคคลอื่นหรือไม่ก็ตาม เช่น พ่อค้าต้องเสียภาษีมากก็ให้คำแนะนำหรือสมคบกันเพื่อเสียภาษีให้น้อยลง โดยเจ้าพนักงานผู้แนะนำได้รับค่าตอบแทน เป็นสินบนจึงถือเป็นการบังหลวงเพราะทำให้ราชการเสียประโยชน์ หรือมิฉะนั้นก็เป็นการที่เจ้าพนักงานเบียดบังยกยอกผลประโยชน์ของแผ่นดินโดยไม่มีราษฎรเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยก็ได้ เช่น ที่ดินเวนคืนเป็นที่ดินว่างเปล่ามีราคาซื้อขายกันเพียงไร่ละห้าพันบาท เจ้าพนักงานทำการสำรวจว่าเป็นที่ดินที่มีต้นไม้และโรงเรือนปลูกอยู่ติดราคาเป็นไร่ละสองสามหมื่นบาทแล้วรับเอาเงินที่จ่ายไว้ในราคาที่เกินความเป็นจริงไปเป็นประโยชน์ส่วนตัวเสีย โดยชำระราคาตามความเป็นจริงให้เจ้าของ หรือเป็นเจ้าหน้าที่ควบคุมลูกจ้างรายวันชุดรอกคลองชลประทานตั้งบัญชีเบิกเงินค่าแรงรายวันเพิ่มขึ้นจากลูกจ้างที่มีตัวงานอยู่จริง เป็นต้น²²

ทั้งนี้ มีคำสอนของพระพุทธศาสนา ตอนหนึ่งจากกัณฑ์เทศน์ สุจริตธรรมกถา ซึ่งทำให้เข้าใจความหมายของคำว่านอรรายฎ์บังหลวงง่ายขึ้น โดยได้อธิบายการประพาดทุจริตต่อหน้าที่ มีวิธีการ 2 อย่าง ดังนี้

วิธีการแรก เขาอาศัยพระราชปณิธานประชาชน คืออ้างกฎหมายหรือใช้อำนาจรัฐเพื่อแสวงหาประโยชน์จากประชาชน วิธีการนี้เรียกว่าการนอรรายฎ์

²¹สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง “บทความแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการนอรรายฎ์บังหลวง (ตอนที่ 1)” ค้นคืน 15 มีนาคม 2562 <http://www2.fpo.go.th/S-I/Source/Article/Article42.htm>

²²สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง “บทความแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการนอรรายฎ์บังหลวง (ตอนที่ 1)” ค้นคืน 15 มีนาคม 2562 <http://www2.fpo.go.th/S-I/Source/Article/Article42.htm>

วิธีการที่สอง เขาอาศัยประชาชนปล้นพระราชธา คือเบิกเงินจากคลังหลวงโดยอ้างว่าจะนำไปช่วยประชาชนผู้ประสบภัยแต่เงินนั้นไม่ถึงมือประชาชนเพราะเขานำเงินไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว วิธีการนี้เรียกว่าการบังหลวง²³

จากแนวคิดข้างต้นเห็นได้ว่าการถือราชฎ์บังหลวงนั้น เมื่อพิจารณาความหมายอย่างกว้างจะมีความหมายเช่นเดียวกับการทุจริตคอร์รัปชัน กล่าวคือเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบเพื่อตนเองหรือผู้อื่น อันจะนำมาซึ่งความเสียหาย

1.3 ทฤษฎีระบบอุปถัมภ์

ระบบอุปถัมภ์ เป็นระบบความสัมพันธ์ของคน 2 ฝ่ายซึ่งมีความไม่เท่าเทียมกัน ฝ่ายที่อยู่เหนือกว่า คือผู้ที่มีทรัพยากรมากกว่าหรือมีอำนาจมากกว่าจะอยู่ในฐานะอุปถัมภ์ ฝ่ายที่อยู่ต่ำกว่า คือผู้ที่มีทรัพยากรน้อยกว่าหรือมีอำนาจน้อยกว่าจะเป็นผู้รับอุปถัมภ์ ซึ่งต่างฝ่ายต่างแสวงหาผลประโยชน์กันในลักษณะต่างตอบแทนซึ่งกันและกันตามเงื่อนไขที่มีต่อกัน²⁴

ระบบอุปถัมภ์อาจเกิดขึ้นเนื่องจากค่านิยมอันเป็นแนวความคิด ความเชื่อ เป็นอุดมการณ์ เป็นความต้องการของกลุ่มคนในสังคม ซึ่งยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีมีคุณค่า ควรแก่การนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เป็นกรอบของการดำเนินชีวิตเพื่อประโยชน์สุขของตนเองและส่วนรวม แต่อย่างไรก็ตาม ค่านิยมอาจมีทั้งที่ดีและไม่ดี ค่านิยมบางอย่างก็ไม่คู่ควรที่จะนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติตาม

เพราะเมื่อกล่าวถึงค่านิยมของคนไทยอาจกล่าวได้ว่า ระบบอุปถัมภ์เป็นค่านิยมอย่างหนึ่งที่คนไทยส่วนใหญ่คุ้นชิน และนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ซึ่งระบบอุปถัมภ์นี้เองก็มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการทุจริต คอร์รัปชัน

เมื่อพิจารณาระบบอุปถัมภ์ จะเห็นว่าเป็นระบบที่อยู่ในชีวิตประจำวันของเรา เป็นระบบที่ประชาชนคนไทยคุ้นชิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบริหารงานบุคคล ซึ่งระบบอุปถัมภ์มีบทบาทนับตั้งแต่การให้ได้มาซึ่งบุคคล การบำรุงรักษา การพัฒนา การให้พ้นจากงาน โดยใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวไม่คำนึงถึงความสามารถของบุคคลเป็นเกณฑ์ ระบบอุปถัมภ์ได้รับการพิจารณาว่าเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของโครงสร้างสังคมไทยในรูปแบบต่างๆ เช่น การอุปถัมภ์กันระหว่างเจ้าของที่ดินกับ

²³ กัณฑ์เทศน์ สุจริตธรรมกถา โครงการป้องกันการทุจริตตามแนวทางพระพุทธศาสนา ขับเคลื่อนโดยความร่วมมือระหว่างสำนักงาน ป.ป.ช. ร่วมกับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

²⁴ คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาการแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ในระบบราชการไทยให้เป็นรูปธรรม. (2558). “การแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ในระบบราชการไทยให้เป็นรูปธรรม” สถาบันวิจัยยุติแห่งชาติ หน้า 8

ผู้เช่า เจ้านายกับลูกน้อง เจ้าพ่อกับมือปืน หัวคะแนนกับการเลือกตั้งและการซื้อเสียง ข้าราชการกับนักการเมืองและนักธุรกิจ²⁵

1.3.1 ลักษณะค่านิยมและระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย

1) ผู้อุปถัมภ์ให้ผู้รับอุปถัมภ์ ได้แก่ การได้รับยกเว้นการเกณฑ์แรงงาน การได้รับการปกป้องคุ้มครองด้วยอำนาจบารมี การได้รับการอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ เช่น หน้าที่การงาน การศึกษา

2) ผู้รับอุปถัมภ์ให้ผู้อุปถัมภ์ ได้แก่ ความจงรักภักดี กตัญญูรู้คุณ ในอดีตในเรื่องของแรงงานและทรัพยากรอื่นๆ ผู้เป็นเจ้านายไม่มีเงินเดือน มีแต่ยศฐาบรรดาศักดิ์ ความรุ่งเรืองมั่งคั่ง จึงเกิดได้ด้วยการส่งส่วยของไพร่สมในสังกัด จึงเป็นค่านิยมว่าไปหาผู้ใหญ่ต้องมีของติดไม้ติดมือไปฝากด้วย ระบบส่งส่วยจึงเป็นเรื่องไม่ผิดกฎหมายแต่เป็นสิ่งไม่พึงกระทำ ต่อมารัชกาลที่ 5 ได้ประกาศยกเลิกการส่งส่วยและให้เจ้านายขุนนางรับเงินเดือน แม้โครงสร้างจะเปลี่ยนแปลงไปแล้วแต่ค่านิยมดังกล่าวยังคงเดิม ข้าราชการไทยที่มีค่านิยมเช่นนั้นจึงรับทั้งเงินเดือนและส่วย อีกทั้งผู้รับอุปถัมภ์แสดงถึงเกียรติยศศักดิ์ศรีและบารมีของเจ้านาย ไปที่ไหนจะต้องมีบริวารห้อมล้อมถือเป็นเครื่องแสดงอำนาจของนาย ถ้าไม่มีผู้ติดตามสังคมจะดูถูกดูแคลน²⁶

จะเห็นได้ว่าผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์มีความสัมพันธ์กันแบบพวกพ้องเน้นการพึ่งพาและมีผลประโยชน์ต่างตอบแทนซึ่งกันและกัน

1.3.2 ผลกระทบค่านิยมระบบอุปถัมภ์ต่อสังคมไทย

ค่านิยมระบบอุปถัมภ์ได้ฝังลึกอยู่ในระบบความคิดของสังคมไทยมาช้านานด้วยความเชื่อว่าควรนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์ของตนและพวกพ้องเป็นสำคัญ ระบบอุปถัมภ์จึงส่งผลกระทบต่อสังคมไทยหลายประการ

1) การยึดตัวบุคคล ผลที่ตามมาคือทำให้คนไทยขาดหลักการ อุดมการณ์ เช่น ใครที่เคยอุปถัมภ์พ่อแม่ พี่น้องหรือตัวเรา ถ้าเราอยู่ในตำแหน่งหน้าที่ พบว่าเขาทำอะไรไม่ถูกต้อง เป็นหน้าที่เราที่จะต้องลงโทษเราก็จะทำอะไรได้ไม่เต็มที่หลักการของเราจะอ่อนลง ในที่สุดเมื่อจำเป็น ต้องลงโทษจากหนักก็กลายเป็นเบา

2) ทำให้ไม่มีการแยกระหว่างส่วนรวมและส่วนตน คนไทยส่วนใหญ่จึงขาดสิ่งที่เรียกว่าจิตสาธารณะ ขาดการคำนึงถึงส่วนรวมที่มีประโยชน์ของสังคมเป็นที่ตั้ง ส่งผลตามมา คือ

²⁵ อมรา พงศาพิชญ์และปรีชา คูอินทร์พันธ์. (2538). ระบบอุปถัมภ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า 185-217

²⁶ จูรี วิจิตรวาทการ. (2539). เอกสารประกอบการสอนวิชา รศ.781 ระบบสังคมและการเมืองไทย คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ หน้า 3 - 4

1) ขาดการนึกถึงประโยชน์สาธารณะ 2) ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นความดีต่อส่วนรวมแล้วมีผลกระทบต่อส่วนตัว 3) ขาดความรับผิดชอบต่อส่วนรวม 4) ขาดการตรวจสอบสาธารณะ เพราะคิดว่าเป็นการจับผิด เช่นหน่วยงานของรัฐจะไม่ชอบ สตง. หรือ ป.ป.ช. หากเป็นเอกชนก็จะไม่ชอบสำนักงานตรวจสอบภายใน เมื่อไม่มีการตรวจสอบทำให้ขาดการแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน การทำงานจะขาดประสิทธิภาพ และขาดความเสมอภาคกันในการทำงาน

3) ระบบอุปถัมภ์ก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคและขาดความยุติธรรม กล่าวคือเมื่อลูกน้องสนับสนุนเจ้านายโดยไม่สนใจผิดถูกหรือหลักการใดๆ หรือเจ้านายสนับสนุนลูกน้องโดยไม่คำนึงถึงระบบคุณธรรม ทำให้บั่นทอนความสามัคคีของคนในองค์กร เป็นระบบที่เลือกที่รักมักที่ชัง แบ่งพรรคแบ่งพวก ไม่สามารถทำงานให้เกิดประสิทธิภาพที่แท้จริงได้²⁷

จากแนวคิดที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น เห็นว่าระบบอุปถัมภ์มีความเชื่อมโยงต่อการเกิดปัญหาการทุจริตในสังคมไทย การเล่นพรรคเล่นพวก การถือประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติของระบบอุปถัมภ์จะส่งผลกระทบต่อการทุจริตในระบบราชการไทย

ดังนั้น ระบบอุปถัมภ์จึงเป็นค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ของสังคมไทย การแสดงความโปร่งใสตรวจสอบได้ของข้าราชการควรเป็นค่านิยมของข้าราชการไทยเพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อสาธารณชน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในประเทศไทย มีหลายหน่วยงานหลายภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้อง โดยมีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นองค์กรหลักในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศไทย ฉะนั้นในหัวข้อนี้ผู้ศึกษาจะนำเสนอแนวคิดการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่มีความเชื่อมโยงกับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

²⁷ จูรี วิจิตรวาทการ. (2539). เอกสารประกอบการสอนวิชา รศ.781 ระบบสังคมและการเมืองไทย คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ หน้า 3 - 4

2.1 ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564)

จากสถานการณ์การทุจริตที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วต่อเนื่อง ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฉบับนี้ ได้ปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและสถานการณ์การดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน โดยสามารถตอบโจทย์ต่อปัญหาหรือสถานการณ์การทุจริตที่ประชาชนและหน่วยงานต่างๆ ต้องเผชิญ คำนึงถึงบทบาทของทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการองค์กรสาธารณชน สื่อมวลชน และภาคประชาสังคม เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการตั้งแต่กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติฯ การแปลงยุทธศาสตร์ชาติฯ ไปสู่การปฏิบัติ การติดตามประเมินผลและรายงานผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติฯ ให้รัฐสภาและสาธารณชนได้รับทราบในทุกปี งบประมาณ ทั้งนี้ ก็เพื่อให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบอย่างเข้มแข็งเพื่อให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีมาตรฐานความโปร่งใสเทียบเท่าสากล²⁸

โดยยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) นี้ มีวิสัยทัศน์ว่า “ประเทศไทยใสสะอาด ไทยทั้งชาติต้านทุจริต (Zero Tolerance & Clean Thailand)” กล่าวคือ ประเทศไทยในระยะ 5 ปีข้างหน้า จะมุ่งสู่การเป็นประเทศที่มีมาตรฐานทางคุณธรรมจริยธรรม เป็นสังคมมิติใหม่ที่ประชาชนไม่เพิกเฉยต่อการทุจริตทุกรูปแบบ โดยได้รับความร่วมมือจากฝ่ายการเมือง หน่วยงานของรัฐ ตลอดจนประชาชน ในการพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของชาติและประชาชนเพื่อให้ประเทศไทยมีศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิในด้านความโปร่งใสทัดเทียมนานาชาติ

ยุทธศาสตร์มีความครอบคลุมกระบวนการดำเนินงานด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานหลักออกเป็น 6 ยุทธศาสตร์²⁹ ดังนี้

2.1.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 “สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต” เป็นยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญในกระบวนการการปรับสภาพสังคมให้เกิดภาวะที่ “ไม่ทนต่อการทุจริต” โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการกล่อมเกลாத่างสังคมในทุกระดับช่วงวัยตั้งแต่ปฐมวัยเพื่อสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการ

²⁸ บทสรุปสำหรับผู้บริหาร ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

²⁹ บทสรุปสำหรับผู้บริหาร ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ทุจริต และปลูกฝังความพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์ สุจริต เป็นการดำเนินการผ่านสถาบันหรือกลุ่มตัวแทนที่ทำหน้าที่ในการกล่อมเกลாதองสังคมให้มีความเป็นพลเมืองที่ดี ที่มีจิตสาธารณะ จิตอาสา และความเสียสละเพื่อส่วนรวม และเสริมสร้างให้ทุกภาคส่วนมีพฤติกรรมที่ไม่ยอมรับและต่อต้านการทุจริตในทุกรูปแบบ

2.1.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 “ยกระดับเจตจำนงทางการเมืองในการต่อต้านการทุจริต”

จากสถานการณ์ความขัดแย้งในสังคมไทยในห้วงระยะกว่าทศวรรษที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าประชาชนทุกกลุ่มทุกฝ่ายต่างมีข้อเรียกร้องที่สอดคล้องร่วมกันประการหนึ่งคือ การต่อต้านการทุจริตของรัฐบาลและเจ้าหน้าที่รัฐ การแสดงออกซึ่งเจตจำนงทางการเมืองของประชาชนทุกกลุ่มทุกฝ่ายที่ไม่ยอมรับและไม่อดทนต่อการทุจริตประพฤตินิชอบไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลใดก็ตาม ย่อมสะท้อนให้เห็นถึงเจตจำนงทางการเมืองอันแน่วแน่ของประชาชนไทยทุกกลุ่มทุกฝ่ายที่ต้องการให้การบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐเป็นไปด้วยความโปร่งใสปราศจากการทุจริตประพฤตินิชอบ ดังนั้น เพื่อเป็นการสนองตอบต่อเจตจำนงทางการเมืองในการต่อต้านการทุจริตอันแน่วแน่ของประชาชน จึงได้กำหนดให้มียุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นให้ประชาชนและรัฐบาลมีการนำเจตจำนงทางการเมืองในเรื่องการต่อต้านการทุจริตไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและสอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวกัน

2.1.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3 “สกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบาย”

การทุจริตเชิงนโยบาย (Policy Corruption) เป็นปัญหาที่พบมากขึ้นในปัจจุบัน ก่อให้เกิดผลเสียต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างมหาศาล ซึ่งจากผลการวิจัยที่ผ่านมาพบว่าการทุจริตเชิงนโยบายมักเกิดจากการใช้ช่องว่างทางกฎหมายเข้าแสวงหาประโยชน์ส่วนตน โดยพบตั้งแต่ขั้นตอนการกำหนดนโยบายของพรรคการเมือง การใช้อำนาจอย่างไม่โปร่งใส ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตระยะที่ 3 จึงได้กำหนดให้มียุทธศาสตร์ “สกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบาย” ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่มุ่งป้องกันการทุจริตตลอดกระบวนการนโยบายผ่านการกำหนดมาตรการกลไก เสริมสร้างธรรมาภิบาลตั้งแต่เริ่มขึ้นก่อตัวนโยบาย (Policy Formation) ขึ้นการกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) ขึ้นตัดสินใจนโยบาย (Policy Decision) ขึ้นการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) ขึ้นการประเมินนโยบาย (Policy Evaluation) และขึ้นป้อนข้อมูลกลับ (Policy Feedback)

2.1.4 ยุทธศาสตร์ที่ 4 “พัฒนาระบบป้องกันการทุจริตเชิงรุก”

ยุทธศาสตร์นี้มุ่งเน้นการพัฒนากลไกและกระบวนการด้านการป้องกันการทุจริตของประเทศไทย ให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อลดโอกาสการทุจริตหรือทำให้การทุจริตเกิดยากขึ้นหรือไม่เกิดขึ้น โดยอาศัยทั้งการกำหนดกลไกด้านกฎหมาย กลไกทางการบริหาร และกลไกอื่นๆ ตลอดจนเสริมสร้างการปฏิบัติงานของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้มีธรรมาภิบาลมากยิ่งขึ้น

2.1.5 ยุทธศาสตร์ที่ 5 “ปฏิรูปกลไกและกระบวนการการปราบปรามการทุจริต”

ยุทธศาสตร์การปฏิรูปกลไกและกระบวนการการปราบปรามการทุจริตเป็นยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการปรับปรุงและพัฒนากลไกและกระบวนการต่างๆ ของการปราบปรามการทุจริตทั้งระบบให้สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งในการปฏิรูปกลไกและกระบวนการการปราบปรามการทุจริตดังกล่าว จะมุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพในการตราเป็นกฎหมาย (Legislation) การบังคับใช้กฎหมาย (Enforcement) การตัดสินคดีและลงโทษผู้กระทำผิด (Judiciary) การบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการการปราบปรามการทุจริต และจะมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัยในการพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งยุทธศาสตร์นี้จะทำให้การปราบปรามการทุจริตเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น คดีการทุจริตจะถูกดำเนินการอย่างรวดเร็วและผู้กระทำการทุจริตจะได้รับการลงโทษ สาธารณชนและสังคมเกิดความตระหนักและเกรงกลัวที่จะกระทำการทุจริต อันจะส่งผลให้คดีการทุจริตมีอัตราการลดลงได้ในที่สุด

2.1.6 ยุทธศาสตร์ที่ 6 “ยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ของประเทศไทย”

เป็นการกำหนดยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการยกระดับมาตรฐานด้านความโปร่งใสและการจัดการการยกระดับค่าดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย โดยการศึกษาวิเคราะห์ประเด็นการประเมินและวิธีการสำรวจตามแต่ละแหล่งข้อมูล และเร่งรัด กำกับ ติดตาม ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติหรือปรับปรุงการทำงาน รวมไปถึงการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ภาคเอกชน และต่างประเทศ

สาระสำคัญทั้ง 6 ด้านดังกล่าวจะเป็นเครื่องมือชี้นำทิศทางการปฏิบัติงาน และการบูรณาการด้านต่อต้านการทุจริตของประเทศ โดยมีสำนักงาน ป.ป.ช. เป็นองค์กรหลักในการ บูรณาการงานของภาคส่วนต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน³⁰

จากทั้งหมด 6 ยุทธศาสตร์ที่ได้กล่าวมานั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าทุกยุทธศาสตร์ล้วนมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน โดยยุทธศาสตร์ที่ 4 “พัฒนาระบบป้องกันการทุจริตเชิงรุก” เป็นยุทธศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับงานวิจัยฉบับนี้ โดยผู้ศึกษาเห็นว่า การกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นการพัฒนากลไกและกระบวนการด้านการป้องกันการทุจริตในวงราชการ ให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป็นการลดโอกาสการทุจริตหรือทำให้การทุจริตเกิดยากขึ้นหรือไม่เกิดขึ้นเลย โดยอาศัยการกำหนดกลไกด้านกฎหมาย กลไกทางการบริหาร และกลไกอื่นๆ ตลอดจนเสริมสร้าง

³⁰ คู่มือความรู้ความเข้าใจในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต. (2560). สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เล่ม 1 หน้า 12

การปฏิบัติงานของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้มีธรรมาภิบาลมากยิ่งขึ้น กล่าวคือเมื่อราชการโปร่งใส เอกชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียย่อมโปร่งใสด้วยเช่นกัน

2.2 แนวคิดในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตโดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีภารกิจหลักในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริต ตลอดจนประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ในการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดไว้ โดยมีรายละเอียดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การทุจริต พุทธศักราช 2561 ซึ่งในพระราชบัญญัตินี้มีมาตราที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยเปิดกว้างให้ภาคประชาสังคมทุกภาคส่วน ทั้งประชาชน ภาครัฐ เอกชน และอื่นๆ สามารถเข้ามามีส่วนร่วมกับสำนักงาน ป.ป.ช. เพื่อป้องกันการทุจริตตามกฎหมายซึ่งสอดคล้องกับหน้าที่ของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ระบุว่า บุคคลมีหน้าที่ไม่รวมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ

ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติให้อำนาจหน้าที่แก่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เกี่ยวกับการกิจการป้องกันการทุจริตเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 ในยุทธศาสตร์การสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม และการป้องกันเหตุที่อาจนำไปสู่การทุจริตหรือสื่อว่าอาจมีการทุจริต ซึ่งอาจทำให้รัฐเกิดความเสียหายสูญเสียงบประมาณอันเป็นภาษีของประชาชน โดยได้บัญญัติไว้ในมาตรา 32 ว่าด้วยการกำหนดมาตรการป้องกันการทุจริต มาตรา 33 ว่าด้วยการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม และมาตรา 35 ว่าด้วยการป้องกันเหตุที่อาจนำไปสู่การทุจริตหรือสื่อว่าอาจมีการทุจริต³¹ นับว่าเป็น 3 กลไกตามกฎหมายที่กำหนดไว้และเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมสามารถมีส่วนร่วมกับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

³¹ จุลสารสรรสาระฐู...สู่ทุจริต ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 - 6 “รู้จักกฎหมาย ป.ป.ช. ในภารกิจป้องกันการทุจริต” สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หน้า 37

กล่าวได้ว่าการป้องกันการทุจริตเป็นภารกิจที่สำคัญของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหากการป้องกันการทุจริตมีประสิทธิภาพปัญหาการทุจริตย่อมไม่อาจเกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นได้น้อยมากเมื่อเทียบกับปัจจุบัน อย่างไรก็ตามลำพังมาตรการ ความเห็น หรือข้อเสนอแนะของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่เสนอต่อองค์กรต่างๆ ตลอดจนมาตรการทางกฎหมายยังไม่เพียงพอ เนื่องจากเครื่องมือหรือกลไกที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการป้องกันการทุจริตก็คือการได้รับความร่วมมือจากประชาชนในการผลักดัน ให้มาตรการการป้องกันการทุจริตต่างๆ มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และในปัจจุบันคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ตระหนักและมองเห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นนักเรียน นักศึกษา ข้าราชการ นักการเมือง นักธุรกิจ และประชาชน โดยทั่วไปทุกสาขาอาชีพ ซึ่งบุคคลเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นกลไกสำคัญที่สามารถป้องกันการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้โดยการให้ข้อมูลหรือพยานหลักฐานที่เป็นประโยชน์ในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษได้ จึงต้องกระทำด้วยการปลูกฝังให้เยาวชนตระหนักถึงความร้ายแรงของการทุจริต ซึ่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้กำหนดระเบียบเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ภาคเอกชน และภาครัฐ เพื่อเปิดช่องให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแจ้งเบาะแสให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการไต่สวนข้อเท็จจริงอันนำไปสู่การดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นตัวการสำคัญ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งเสริมและแสวงหาการมีส่วนร่วมจากประชาชน หรือกลุ่มบุคคล เพื่อร่วมกันป้องกันมิให้เกิดปัญหาการทุจริต ดังนี้

- 1) กำกับดูแลคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
- 2) เสนอมาตรการ ความเห็น และข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา ศาลหรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เพื่อให้มีการปรับปรุงการปฏิบัติราชการ หรือวางแผนงานโครงการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อป้องกันหรือปราบปรามการทุจริตต่อหน้าที่การกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม
- 3) ดำเนินการส่งเรื่องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษาให้ยกเลิกหรือเพิกถอน สิทธิหรือเอกสารสิทธิที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้อนุมัติหรืออนุญาตให้สิทธิประโยชน์ หรือออกเอกสารสิทธิแก่บุคคลใดไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือระเบียบของทางราชการอันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ทางราชการ
- 4) ดำเนินการเพื่อป้องกันการทุจริตและเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งดำเนินการให้ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

5) คำเนินการเกี่ยวกับด้านการต่างประเทศโดยเป็นศูนย์กลางความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีและข้อตกลงระหว่างประเทศในการต่อต้านการทุจริต³²

ตามที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งเสริมและแสวงหาการมีส่วนร่วมจากประชาชน หรือกลุ่มบุคคลในการสร้างเครือข่ายป้องกันการทุจริต ปัจจุบันสำนักงาน ป.ป.ช. ได้ร่วมกับภาคประชาชนจัดตั้งชมรม STRONG – จิตพอเพียงต้านทุจริต มีสมาชิกทั่วประเทศจังหวัดละ 100 คน โดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หวังว่าเพื่อให้ภาพอนาคตของประเทศไทยในวันข้างหน้า ประชาชนจะมีความตื่นตัวต่อการทุจริตมากขึ้น มีการให้ความสนใจต่อข่าวสารและตระหนักถึงผลกระทบของการทุจริตที่มีต่อประเทศมากขึ้น มีการแสดงออกซึ่งการต่อต้านการทุจริตทั้งในชีวิตประจำวันและการแสดงออกผ่านสื่อสาธารณะ และสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ประชาชนในแต่ละช่วงวัยได้รับกระบวนการกล่อมเกลாதงสังคมว่า การทุจริตถือเป็นพฤติกรรมที่นอกจากจะผิดกฎหมายและทำให้เกิดความเสียหายต่อประเทศแล้ว ยังเป็นพฤติกรรมที่ผิดจริยธรรมไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม ประชาชนปรับเปลี่ยนฐานความคิดที่ทำให้สามารถแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวมได้ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติคาดหวังให้ชุมชนเกิดจิตพอเพียง โดยร่วมกันมุ่งพัฒนาชุมชนให้ก้าวไปข้างหน้าด้วยการประยุกต์และบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เข้ากับการสร้างความโปร่งใส การแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม ตระหนักรู้ และใฝ่รู้ปัญหาการทุจริต รวมทั้งร่วมกันพัฒนาชุมชนให้มีความเอื้ออาทรบนพื้นฐานของจริยธรรม และจิตพอเพียง เกิดการป้องกันการทุจริตในชุมชน ตลอดจนเกิดเครือข่ายชุมชนจิตพอเพียงต้านทุจริต และเป็นแกนนำสร้างวัฒนธรรมไม่ทนต่อการทุจริตต่อไป³³

ในส่วนของการเสนอมาตรการ ความเห็น และข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อป้องกันหรือปราบปรามการทุจริตต่อหน้าที่ การกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้เสนอมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในวงการ การศึกษา คือมาตรการป้องกันการทุจริตในการเรียกรับทรัพย์สินหรือประโยชน์ตอบแทนเพื่อโอกาส

³² สาระคดีเกี่ยวกับกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต . (2555). สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หน้า 118-119

³³ เอกสารประกอบกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาแนวทาง แผนงานและธรรมนูญชมรมชมรม STRONG – จิตพอเพียงต้านทุจริต. (2561). สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หน้า 2-3

ในการเข้าเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยคณะรัฐมนตรี มีมติเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2562 มอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักร่วมกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการ³⁴ซึ่งในการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีและเพื่อ ดำเนินการตามมาตรการป้องกันการทุจริตในการเรียกรับทรัพย์สินหรือประโยชน์ตอบแทนเพื่อ โอกาสในการเข้าเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ลงพื้นที่สังเกตการณ์การรับนักเรียน ปีการศึกษา 2562 เพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหาการเรียกรับเงิน (แะ๊ะเจี๊ยะ) ของโรงเรียนทั่วประเทศ

จากบทบาทอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันการทุจริตของคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ การเสนอมาตรการต่างๆ ตลอดจนการแสวงหาการมีส่วนร่วม จากเครือข่ายต่างๆ ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน มีความสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฉะนั้นการกำหนด มาตรการเพื่อสร้างความโปร่งใสของเจ้าหน้าที่รัฐย่อมมีความสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการตรวจสอบด้วย

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินในอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 234 (3) กำหนดให้ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีหน้าที่และอำนาจในการกำหนดให้ผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ว่าการตรวจเงิน แผ่นดิน และเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่ บรรลุนิติภาวะ ตลอดจนตรวจสอบและเปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคล ดังกล่าว โดยในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติที่จะต้องจัดให้มีมาตรการหรือแนวทางที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่มีประสิทธิภาพ เกิดความรวดเร็ว สุจริต และเที่ยงธรรม

ซึ่งการที่กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐยื่นบัญชีแสดง รายการทรัพย์สินและหนี้สินเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐโดยคณะกรรมการป้องกันและ

³⁴ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โต้ะข่าว ป.ป.ช. “ข่าว สำนักงาน ป.ป.ช.” ค้นคืน 29 มีนาคม 2562

ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติอันเป็นแนวคิดในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยมีวัตถุประสงค์³⁵ของการให้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ดังนี้

2.3.1 เพื่อเป็นการแสดงความโปร่งใสของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐที่ยื่นบัญชี

การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับสูงต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อสร้างความโปร่งใสให้สังคมการเมืองและสังคมราชการ (Transparency) เพราะความโปร่งใสช่วยป้องกันการทุจริต การใช้อำนาจโดยมิชอบ ทั้งสร้างวัฒนธรรมใหม่ให้เกิดขึ้นในสังคมการเมืองและสังคมราชการ เพื่อแสดงความโปร่งใสว่าขณะดำรงตำแหน่งมิได้ใช้อำนาจหน้าที่ไปแสวงหาผลประโยชน์ทำให้มีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติหรือร่ำรวยผิดปกติ

2.3.2 เพื่อเป็นการป้องกันการทุจริตและคัดกรองบุคคลเมื่อเข้าสู่ตำแหน่ง

เมื่อผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินแล้ว คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้มีหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวเพื่อป้องกันมิให้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินสูงกว่าความเป็นจริง (Over statement) และการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงเมื่อผู้ยื่นพ้นจากตำแหน่งก็เพื่อป้องกันมิให้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่ำกว่าความเป็นจริง (Under statement) เมื่อพ้นจากตำแหน่งเพราะการแสดงรายการทรัพย์สินสูงกว่าความเป็นจริงเมื่อเข้ารับตำแหน่ง เป็นช่องทาง ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ในขณะที่ดำรงตำแหน่งและเมื่อได้ทรัพย์สินมาก็จะอ้างว่ามีมาก่อนและได้แสดงหรือแจ้งไว้แล้ว พ้นจากตำแหน่งก็สามารถอำพรางการมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติและความร่ำรวยผิดปกติได้ นอกจากนี้การให้ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว ยื่นบัญชีเมื่อเข้ารับตำแหน่งแล้วให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตรวจสอบ ยังเป็นการคัดกรองบุคคลตั้งแต่ เบื้องต้นป้องกันมิให้ผู้ที่มีพฤติการณ์ฉ้อฉลเข้ามาใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์โดย มิชอบด้วย เพราะหากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตรวจสอบพบว่าบุคคลดังกล่าวจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ก็จะเสนอเรื่องให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองวินิจฉัยให้บุคคลดังกล่าว

³⁵ วรวิทย์ สุขบุญ “การตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ” สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หน้า 1-2

พ้นจากตำแหน่งอันเป็นการตัดโอกาสบุคคลดังกล่าวที่จะใช้อำนาจหน้าที่ในตำแหน่งแสวงหาประโยชน์แก่ตนเองหรือบุคคลอื่นตั้งแต่เบื้องต้น

2.3.3 เพื่อเป็นมาตรการเสริมในการปราบปรามการทุจริต

การแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน โดยใช้มาตรการทางกฎหมายด้านปราบปรามเพื่อนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษเป็นการยาก โดยเฉพาะการกระทำทุจริตคอร์รัปชันโดยผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับสูงคงจะเห็นได้จากที่ผ่านมา มีตัวอย่างบุคคลเหล่านี้ถูกลงโทษทางอาญาโดยกระบวนการยุติธรรมตามปกติบ้าง ทั้งนี้เนื่องจากบุคคลดังกล่าวเป็นผู้มีความรู้ มีอำนาจรัฐในมือ มีอิทธิพล มีฐานะทางเศรษฐกิจ มีการสร้างฐานสนับสนุนและสร้างภาพ เจ้าหน้าที่ของรัฐบางส่วนเกรงกลัวและพยายามไม่กล้าพูดความจริง ดังนั้น การตรวจสอบทรัพย์สินบุคคลดังกล่าวจึงถือเป็นมาตรการเสริมการปราบปรามการทุจริตอีกด้านหนึ่ง เพราะการทุจริตก็เนื่องมาจากความต้องการทรัพย์สินเป็นประการสำคัญ

2.3.4 เพื่อให้สาธารณชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ

การเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งถือว่าเป็นบุคคลสาธารณะนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2561 มิได้มีวัตถุประสงค์จะให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเท่านั้น เป็นผู้ตรวจสอบแต่ต้องการให้สาธารณชนซึ่งเป็นต้นทางแห่งการมอบอำนาจให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีส่วนร่วมในการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ตนเลือกเข้าไปทำหน้าที่ด้วย (Participation) ว่าขณะดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้นมีผลประโยชน์ในธุรกิจและกิจกรรมทางเศรษฐกิจประเภทใดบ้างหรือมีความร้ายวผิดปกติหรือไม่ เพื่อจะตรวจสอบว่าได้ใช้อำนาจหน้าที่เอื้อประโยชน์แก่ธุรกิจหรือกิจกรรมที่ตนมีผลประโยชน์หรือไม่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ทำให้ตนมีฐานะร้ายวผิดปกติหรือไม่

เมื่อทราบหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติในการกำหนดตำแหน่งผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน รวมถึงวัตถุประสงค์ของการให้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินแล้ว จึงพิจารณาดำเนินการที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้กำหนดให้เป็นผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามกฎหมายแล้ว

ตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ

ป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2561 และประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งจะยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

โดยในมาตรา 102 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2561 ได้กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตร ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ³⁶

- (1) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
- (2) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
- (3) ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ
- (4) ตุลาการศาลยุติธรรม ซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่อธิบดีผู้พิพากษาขึ้นไป
- (5) ตุลาการศาลปกครอง ซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่อธิบดีศาลปกครองชั้นต้นขึ้นไป
- (6) อัยการ ซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่อธิบดีอัยการขึ้นไป
- (7) ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง³⁷

หัวหน้าส่วนราชการระดับ กระทรวง/ทบวง/กรม/ส่วนราชการที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ปลัดกระทรวงกลาโหม/ผู้บัญชาการทหารสูงสุด/ผู้บัญชาการเหล่าทัพ/ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

ผู้ว่าราชการจังหวัด

ปลัดกรุงเทพมหานคร

กรรมการและผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ

หัวหน้าหน่วยงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

กรรมการและผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานอื่นของรัฐ

ผู้ดำรงตำแหน่งอื่นตามที่กฎหมายกำหนด

ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งเทียบเท่า ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

- (8) ตำแหน่งอื่น ตามที่กฎหมายอื่นกำหนดให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

(9) ผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด³⁸

³⁶ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 102

³⁷ คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 21/2561 เรื่อง การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

และต่อมาคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ออกประกาศกำหนดตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 102 พ.ศ. 2561³⁹ ประกาศกำหนดตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 102 (9) พ.ศ. 2561⁴⁰ ประกาศกำหนดตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 102 (ฉบับที่ 2)⁴¹ พ.ศ. 2561 และประกาศกำหนดตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 102 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561⁴²

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2561 ยังระบุว่าเจ้าพนักงานของรัฐตำแหน่งใดจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนด⁴³ ตามนัยมาตรา 103 ซึ่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ออกประกาศกำหนดตำแหน่งของเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 103 พ.ศ. 2561⁴⁴

---

³⁸ มีชัย อินทร์ สรุปลงสาระสำคัญของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ด้านการตรวจสอบทรัพย์สิน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

³⁹ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 102 พ.ศ. 2561

⁴⁰ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 102 (9) พ.ศ. 2561

⁴¹ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 102 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561

⁴² ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 102 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561

⁴³ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 103

⁴⁴ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 103 พ.ศ. 2561

เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแล้ว เห็นด้วยว่าเป็นมาตรการอย่างหนึ่งที่ส่งเสริมการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ อย่างไรก็ดีตามการใช้อำนาจรัฐนั้น มิใช่เฉพาะแต่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับสูงเท่านั้น ข้าราชการตำแหน่งเล็กๆ ก็ล้วนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นองค์กรหลักในการกล่อมเกลาคิดของเยาวชนของชาติตั้งแต่ระดับปฐมวัยดังยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ (พ.ศ. 2560 – 2564) ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต ดังนั้นการสร้างความโปร่งใสของหน่วยงานสถานศึกษาย่อมเป็นตัวอย่างแก่เยาวชน ซึ่งจากที่ได้ศึกษาไม่ปรากฏการกำหนดตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ดังนั้น เมื่อการแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเป็นมาตรการที่ทำให้มุมมองของประชาชนต่อบทบาทเจ้าหน้าที่รัฐมีความน่าเชื่อถือ ป้องกันการทุจริตและป้องกันการมีผลประโยชน์ทับซ้อนในหน่วยงานได้ กรณีจึงต้องศึกษามาตรการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินและการกำหนดตำแหน่งผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน เพื่อเสนอแนะการกำหนดให้ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ที่จะขับเคลื่อนระบบการศึกษาของไทยให้พัฒนาต่อไปเป็นผู้ที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

2.4 การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้พัฒนาเครื่องมือการประเมินเชิงบวกเพื่อเป็นมาตรการป้องกันการทุจริตและเป็นกลไกในการสร้างความตระหนักให้หน่วยงานภาครัฐมีการดำเนินงานอย่างโปร่งใสและมีคุณธรรม โดยใช้ชื่อว่า “การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA)”

การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐเป็นการประเมินเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาครัฐที่รับการประเมินจะได้รับทราบผลการประเมินเพื่อให้เกิดความตระหนักและนำไปสู่การพัฒนาตนเอง เพื่อให้การดำเนินงานภาครัฐเป็นไปอย่างมีคุณธรรมและความโปร่งใส ลดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติอย่างสูงสุด และได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการดำเนินงานภาครัฐของประเทศไทยให้มีคุณธรรมและความโปร่งใสมากยิ่งขึ้น

ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 23 มกราคม 2561 เห็นชอบให้หน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงานให้ความร่วมมือและเข้าร่วมการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 - 2564 โดยใช้แนวทางและเครื่องมือการประเมินตามที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนด⁴⁵

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมุ่งเน้นการออกแบบการขับเคลื่อนการประเมินอย่างเป็นระบบลดภาระของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ลดการใช้งบประมาณ และเพิ่มประสิทธิภาพของการป้องกันการทุจริตเชิงรุกประกอบกับได้พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศรองรับการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment System : ITAS) ซึ่งเป็นศูนย์กลางในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ทันสมัย สามารถบริหารจัดการข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว และทำให้การดำเนินการประเมินสามารถทำได้อย่างรวดเร็วและเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ โดยการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเครื่องมือให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงแก้ไขระบบบริหารราชการของหน่วยงานภาครัฐ โดยมีผลประเมินที่มาจากมุมมองของประชาชนอย่างรอบด้านทั้งด้านการรับรู้และความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลสาธารณะของหน่วยงานภาครัฐ

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะเป็นหน่วยงานศูนย์กลางในการดำเนินการประเมินในภาพรวม โดยมีหน้าที่ในการกำหนดกลไกและกระบวนการในการขับเคลื่อนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงไปถึงหลักการและหลักเกณฑ์ต่างๆ ในการประเมิน การกำกับติดตามการประเมินและการดำเนินการต่อผลการประเมินเพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้อง

สำหรับประเด็นในการประเมินอันจะนำมาซึ่งการวัดระดับคะแนนคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐนั้น ได้จำแนกประเด็นการประเมินออกเป็น 10 ตัวชี้วัด ซึ่งครอบคลุมทั้งการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในหน่วยงาน การรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกหน่วยงาน และการเข้าถึงข้อมูลของสาธารณชนจากเว็บไซต์หลักของหน่วยงาน

การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ได้แบ่งเครื่องมือในการประเมินเพื่อเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูล เป็น 3 เครื่องมือ ได้แก่ แบบวัดการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน (Internal Integrity and Transparency Assessment : IIT) แบบวัดการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก

⁴⁵ เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม โครงการคลินิก ITA ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 หน้า 1

(External Integrity and Transparency Assessment : IIT) และแบบตรวจการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ (Open Data Integrity and Transparency Assessment : OIT)

แบบวัดการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน (Internal Integrity and Transparency Assessment : IIT) ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลตัวชี้วัดที่ 1 – 5 ประกอบด้วย

ตัวชี้วัดที่ 1 การปฏิบัติหน้าที่

เป็นตัวชี้วัดที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการรับรู้ของบุคลากรภายในหน่วยงานต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรอื่นในหน่วยงานของตนเอง ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปฏิบัติงานโดยยึดหลักตามมาตรฐาน มีความโปร่งใส ปฏิบัติงานหรือดำเนินการตามขั้นตอนและระยะเวลาที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัดและจะต้องเป็นไปอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นผู้มาติดต่อทั่วไปหรือผู้มาติดต่อที่รู้จักกันเป็นการส่วนตัว รวมไปถึงการปฏิบัติงานอย่างมุ่งมั่น เต็มความสามารถ และมีความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ที่รับผิดชอบ ซึ่งล้วนถือเป็นลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างมีคุณธรรม นอกจากนี้ ยังประเมินการรับรู้ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรเรียกรับเงินทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นๆ ของบุคลากรอื่นในหน่วยงานทั้งในกรณีที่แตกต่างกับการปฏิบัติหน้าที่และในกรณีช่วงเทศกาลหรือวาระสำคัญต่างๆ ตามขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือแม้แต่กรณีการให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นๆ ต่อบุคคลภายนอก ซึ่งถือเป็นความเสี่ยงที่อาจจะก่อให้เกิดการรับสินบนได้ในอนาคต⁴⁶

ตัวชี้วัดที่ 2 การใช้จ่ายประมาณ

เป็นตัวชี้วัดที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการรับรู้ของบุคลากรภายในหน่วยงานต่อการดำเนินการต่างๆ ของหน่วยงานของตนเอง ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายงบประมาณ นับตั้งแต่การจัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีและเผยแพร่อย่างโปร่งใส ไปจนถึงลักษณะการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานอย่างคุ้มค่า เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และไม่เอื้อประโยชน์แก่ตนเองหรือพวกพ้อง การเบิกจ่ายเงินของบุคลากรภายในในเรื่องต่างๆ เช่น ค่าทำงานล่วงเวลา ค่าวัสดุอุปกรณ์ หรือค่าเดินทาง ฯลฯ ตลอดจนกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและการตรวจรับพัสดุด้วย นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้บุคลากรภายในมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานตนเองได้

ตัวชี้วัดที่ 3 การใช้อำนาจ

เป็นตัวชี้วัดที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการรับรู้ของบุคลากรภายในหน่วยงานต่อการใช้อำนาจของผู้บังคับบัญชาของตนเอง ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการมอบหมายงาน การประเมิน

⁴⁶ เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม โครงการคลินิก ITA ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 หน้า 12

ผลการปฏิบัติงาน การคัดเลือกบุคลากรเพื่อให้สิทธิประโยชน์ต่างๆ ซึ่งจะต้องเป็นไปอย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ รวมไปถึงการใช้อำนาจสั่งการให้ผู้ได้บังคับบัญชาทำในส่วนของตัวของผู้บังคับบัญชาหรือทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง นอกจากนี้ ยังประเมินเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานบุคคลที่อาจเกิดการแทรกแซงจากผู้มีอำนาจ การซื้อขายตำแหน่ง หรือการเอื้อผลประโยชน์ให้กลุ่มหรือพวกพ้อง

ตัวชี้วัดที่ 4 การใช้ทรัพย์สินของราชการ

เป็นตัวชี้วัดที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการรับรู้ของบุคลากรภายในหน่วยงานต่อการใช้ทรัพย์สินของราชการ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคลากรภายใน ในการนำทรัพย์สินของราชการของหน่วยงานไปเป็นของตนเองหรือนำไปให้ผู้อื่น และพฤติกรรมในการขอยืมทรัพย์สินของราชการ ทั้งการยืมโดยบุคลากรภายในหน่วยงานและการยืมโดยบุคคลภายนอกหน่วยงาน ซึ่งหน่วยงานจะต้องมีกระบวนการในการขออนุญาตที่ชัดเจนและสะดวก นอกจากนี้ หน่วยงานจะต้องมีการจัดทำแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ทรัพย์สินของราชการที่ถูกต้อง เพื่อเผยแพร่ให้บุคลากรภายในรับทราบและนำไปปฏิบัติ รวมไปถึงหน่วยงานจะต้องมีการกำกับดูแลและตรวจสอบการใช้ทรัพย์สินของราชการหน่วยงานด้วย⁴⁷

ตัวชี้วัดที่ 5 การแก้ไขปัญหาการทุจริต

เป็นตัวชี้วัดที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการรับรู้ของบุคลากรภายในหน่วยงานต่อการแก้ไขปัญหาการทุจริตของหน่วยงาน ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการให้ความสำคัญของผู้บริหารสูงสุดในการต่อต้านการทุจริตอย่างจริงจัง โดยหน่วยงานจะต้องทบทวนนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทุจริตในหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ และจัดทำแผนงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของหน่วยงาน เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาการทุจริตได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมไปถึงประเมินเกี่ยวกับประสิทธิภาพการแก้ไขปัญหาการทุจริตของหน่วยงาน ที่จะต้องทำให้การทุจริตในหน่วยงานลดลงหรือไม่มีเลย และจะต้องสร้างความเชื่อมั่นให้บุคลากรภายใน ในการร้องเรียนเมื่อพบเห็นการทุจริตภายในหน่วยงานด้วย นอกจากนี้ หน่วยงานจะต้องมีกระบวนการเฝ้าระวังตรวจสอบการทุจริตภายในหน่วยงาน รวมถึงการนำผลการตรวจสอบของฝ่ายตรวจสอบจากทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน ไปปรับปรุงการทำงานเพื่อป้องกันการทุจริต

แบบวัดการรับรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก (External Integrity and Transparency Assessment : IIT) ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในตัวชี้วัด 6 – 8 ประกอบด้วย

ตัวชี้วัดที่ 6 คุณภาพการดำเนินงาน

⁴⁷ เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม โครงการคลินิก ITA ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 หน้า 18

เป็นตัวชี้วัดที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการรับรู้ของผู้รับบริการ ผู้มาติดต่อ หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหน่วยงานต่อคุณภาพการดำเนินงาน ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ โดยยึดหลักตามมาตรฐาน ขั้นตอน และระยะเวลาที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด และจะต้องเป็นไปอย่างเท่าเทียมกันไม่เลือกปฏิบัติ รวมถึงจะต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการ/ให้บริการของหน่วยงานแก่ผู้รับบริการ ผู้มาติดต่อ หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างตรงไปตรงมา ไม่ปิดบังหรือบิดเบือนข้อมูล ซึ่งสะท้อนถึงการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีคุณธรรม และยังประเมินการรับรู้เกี่ยวกับประสบการณ์ตรงในการถูกเจ้าหน้าที่เรียกรับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นๆ เพื่อแลกกับการปฏิบัติหน้าที่ด้วย นอกจากนี้ ยังประเมินการรับรู้เกี่ยวกับการบริหารงานและการดำเนินงานในภาพรวมของหน่วยงานที่จะต้องคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนและส่วนรวมเป็นหลัก ไม่มีการเอื้อประโยชน์ให้กับบุคคลใด บุคคลหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

ตัวชี้วัดที่ 7 ประสิทธิภาพการสื่อสาร

เป็นตัวชี้วัดที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการรับรู้ของผู้รับบริการ ผู้มาติดต่อ หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหน่วยงานต่อประสิทธิภาพการสื่อสาร ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ข้อมูลของหน่วยงานในเรื่องต่างๆ ต่อสาธารณชน ผ่านช่องทางที่หลากหลาย สามารถเข้าถึงได้ง่าย และไม่ซับซ้อน โดยข้อมูลที่เผยแพร่จะต้องครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลการดำเนินงานของหน่วยงานและข้อมูลที่สาธารณชนควรรับทราบ รวมถึงการจัดให้มีช่องทางให้ผู้รับบริการ ผู้มาติดต่อ หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สามารถส่งคำติชมหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน/การให้บริการ และมีการชี้แจงในกรณีที่มีข้อกังวลสงสัยได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ ยังประเมินการรับรู้เกี่ยวกับการจัดให้มีช่องทางให้ผู้มาติดต่อสามารถร้องเรียนการทุจริตของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานด้วย ซึ่งสะท้อนถึงการสื่อสารกับผู้รับบริการ ผู้มาติดต่อ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างมีประสิทธิภาพ⁴⁸

ตัวชี้วัดที่ 8 การปรับปรุงระบบงาน

เป็นตัวชี้วัดที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการรับรู้ของผู้รับบริการ ผู้มาติดต่อ หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหน่วยงานต่อการปรับปรุงระบบการทำงาน ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาหน่วยงาน ทั้งการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และกระบวนการทำงานของหน่วยงานให้ดียิ่งขึ้น รวมไปถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยควรมีกระบวนการเปิดโอกาสให้ผู้รับบริการหรือผู้มาติดต่อ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการดำเนินงาน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการด้วย ทั้งนี้ นอกจากหน่วยงานจะต้องปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้ดีขึ้นแล้ว ยังควรให้ความสำคัญกับการปรับปรุงการดำเนินงานให้มีความโปร่งใสมากขึ้นอีกด้วย

⁴⁸ เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม โครงการคลินิก ITA ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 หน้า 18

แบบตรวจการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ (Open Data Integrity and Transparency Assessment : OIT) ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในตัวชี้วัดที่ 9 -10 ประกอบด้วย

ตัวชี้วัดที่ 9 การเปิดเผยข้อมูล

เป็นตัวชี้วัดที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันบนเว็บไซต์ของหน่วยงาน เพื่อเปิดเผยข้อมูลต่างๆ ของหน่วยงานให้สาธารณชนได้รับทราบ ใน 5 ประเด็น คือ (1) ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐาน ข่าวประชาสัมพันธ์ และการปฏิสัมพันธ์ข้อมูล (2) การบริหารงาน ได้แก่ แผนดำเนินงาน การปฏิบัติงาน และการให้บริการ (3) การบริหารเงินงบประมาณ ได้แก่ แผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี และการจัดซื้อจัดจ้างหรือการจัดหาพัสดุ (4) การบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล ได้แก่ นโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคล การดำเนินการตามนโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคล และหลักเกณฑ์การบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล และ (5) การส่งเสริมความโปร่งใสในหน่วยงาน ได้แก่ การจัดการเรื่องร้องเรียนการทุจริต และการเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วม ซึ่งการเผยแพร่ข้อมูลในประเด็นข้างต้นแสดงถึงความโปร่งใสในการบริหารงานและการดำเนินงานของหน่วยงาน

ตัวชี้วัดที่ 10 การป้องกันการทุจริต

เป็นตัวชี้วัดที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันบนเว็บไซต์ของหน่วยงาน เพื่อเปิดเผยการดำเนินการต่างๆ ของหน่วยงานให้สาธารณชนได้รับทราบใน 2 ประเด็น⁴⁹คือ

(1) การดำเนินการเพื่อป้องกันการทุจริต ได้แก่ เจตจำนงสุจริตของผู้บริหาร การประเมินความเสี่ยงเพื่อการป้องกันการทุจริต การเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กร และแผนปฏิบัติการป้องกันการทุจริต และ

(2) มาตรการภายในเพื่อป้องกันการทุจริต ได้แก่ มาตรการภายในเพื่อส่งเสริมความโปร่งใสและป้องกันการทุจริต ซึ่งการเผยแพร่ข้อมูลในประเด็นข้างต้นแสดงถึงการให้ความสำคัญต่อผลการประเมินเพื่อนำไปสู่การจัดทำมาตรการส่งเสริมความโปร่งใสภายในหน่วยงาน และมีการกำกับติดตามการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

จากการพิจารณาเครื่องมือการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) จะเห็นว่าการประเมินได้ครอบคลุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับหน่วยงานภาครัฐในทุกมิติทั้งบุคลากรภายในหน่วยงานและบุคคลภายนอกที่รับบริการ หรือมาติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐนั้น ทั้งยังครอบคลุมถึงการเปิดเผยข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐในเว็บไซต์หลักของหน่วยงานเพื่อให้สาธารณชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและติดต่อ

⁴⁹ เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม โครงการคลินิก ITA ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 หน้า 24

ราชการได้โดยง่าย อีกทั้งประเด็นที่ใช้เป็นตัวชี้วัดในการเก็บรวบรวมข้อมูลก็สามารถประเมินถึงระดับความมีคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐได้อย่างครอบคลุม อาจสรุปได้ว่าการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) นั้น มีนโยบายสำคัญ 5 ประการ คือ

1. การสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงาน
2. การส่งเสริมความพร้อมในการปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่
3. การปลอดจากการทุจริตในการปฏิบัติงาน
4. การสร้างวัฒนธรรมคุณธรรมในหน่วยงาน
5. การส่งเสริมคุณธรรมการทำงานในหน่วยงาน

อย่างไรก็ตาม การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) เป็นการประเมินที่ต้องใช้ความร่วมมือกันของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนการประเมินให้บรรลุเป้าหมาย ทั้งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานภาครัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ และประชาชนผู้รับบริการภาครัฐ ดังนั้น การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) จึงเปรียบเสมือนจุดเชื่อมโยงแห่งการมีส่วนร่วมในการยกระดับความโปร่งใสของประเทศไทยทางหนึ่ง ทั้งนี้ การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ต้องใช้ความสุจริตในการดำเนินการต่างๆ เพื่อให้ผลการประเมินสะท้อนได้อย่างถูกต้องมากที่สุด เพื่อนำไปสู่การพัฒนากระบวนการของประเทศไทยให้มีคุณธรรมและความโปร่งใสได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

3. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความโปร่งใสในหน่วยงานภาครัฐ

การสร้างความโปร่งใสในหน่วยงานภาครัฐเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดิน เนื่องจากเป็นสิ่งที่สามารถแก้ไขและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน และยังเป็นสิ่งที่จะทำให้การบริหารงานของภาครัฐมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลได้อีกทางหนึ่ง ภาครัฐทั่วโลกจึงพยายามจะพัฒนาตนเองให้เป็นภาครัฐที่มีความโปร่งใส ซึ่งรวมถึงภาครัฐของไทยที่จำเป็นจะต้องสร้างความโปร่งใสให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะหมายถึงความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการบริหารราชการของหน่วยงานภาครัฐ สำหรับประเทศไทยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้พัฒนาเครื่องมือการประเมินเชิงบวกเพื่อเป็นมาตรการป้องกันการ

ทุจริตและเป็นกลไกในการสร้างความตระหนักให้หน่วยงานภาครัฐมีการดำเนินงานอย่างโปร่งใสและมีคุณธรรม โดยใช้ชื่อว่า “การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA)” ซึ่งได้กล่าวมาแล้วนั้น สำหรับในหัวข้อนี้จึงยกแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความโปร่งใสในหน่วยงานภาครัฐของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) ซึ่งมีการกิจหลักในการส่งเสริมให้ระบบราชการไทยมีธรรมาภิบาลและโปร่งใส คือหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ หรือ โออีซีดี ซึ่งเป็นองค์กรระหว่างประเทศของกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว คือ ความซื่อตรงในภาครัฐ

3.1 หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 6 ว่าด้วยแนวนโยบายแห่งรัฐ ได้กำหนดให้รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่นให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดิน การจัดทำบริการสาธารณะ และการใช้จ่ายงบประมาณมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน รวมตลอดทั้งพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีทัศนคติเป็นผู้ให้บริการประชาชนให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติ และปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักธรรมาภิบาลเป็นหลักการที่สำคัญของทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน หรือภาคประชาชน เนื่องจากธรรมาภิบาลเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อกัน และเป็นแนวทางในการจัดระเบียบเพื่อให้ทุกส่วนราชการสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ตั้งอยู่ในความถูกต้องเป็นธรรม ดังนั้น การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานจึงมีประโยชน์และความจำเป็น

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) ซึ่งมีการกิจหลักในการส่งเสริมให้ระบบราชการไทยนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อประโยชน์สุขของประเทศไทยและประชาชน ได้เสนอหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นส่วนหนึ่งในข้อเสนอแผนการส่งเสริมและพัฒนาธรรมาภิบาลในภาคราชการเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีอย่างยั่งยืน ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบกับข้อเสนอแผนการส่งเสริมและพัฒนาธรรมาภิบาลในภาคราชการเพื่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีอย่างยั่งยืนตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) เสนอ⁵⁰

⁵⁰ หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ 2555 หน้า 19

หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี มี 4 หลักการสำคัญ 10 หลักการย่อย ดังนี้

3.1.1 การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) ประกอบด้วย

1) ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการต้องใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด เกิดผลผลิตที่คุ้มค่าต่อการลงทุนและบังเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวมทั้งนี้ต้องมีการลดขั้นตอนและระยะเวลาในการปฏิบัติงานเพื่ออำนวยความสะดวกและลดภาระค่าใช้จ่าย ตลอดจนยกเลิกภารกิจที่ซ้ำซ้อนและไม่มีความจำเป็น

2) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการต้องมีวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ปฏิบัติหน้าที่ตามพันธกิจให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ มีการวางแผนเป้าหมายการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และอยู่ในระดับที่ตอบสนองต่อความคาดหวังของประชาชน สร้างกระบวนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน มีการจัดการความเสี่ยงและมุ่งเน้นผลการปฏิบัติงานเป็นเลิศ รวมถึงมีการติดตามประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

3) การตอบสนอง (Responsiveness) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการต้องสามารถให้บริการได้อย่างมีคุณภาพ สามารถดำเนินการแล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด สร้างความเชื่อมั่นไว้วางใจ รวมถึงตอบสนองตามความคาดหวัง/ความต้องการของประชาชนผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความหลากหลาย และมีความแตกต่างกันได้อย่างเหมาะสม⁵¹

3.1.2 ค่านิยมประชาธิปไตย (Democratic Value) ประกอบด้วย

1) ภาระรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ (Accountability) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการต้องสามารถตอบคำถามและชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัย รวมทั้งต้องมีการจัดวางระบบการรายงานความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ต่อสาธารณะเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบและการให้ทุนให้โทษ ตลอดจนมีการจัดเตรียมระบบการแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาและผลกระทบใดๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น

2) เปิดเผย/โปร่งใส (Transparency) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการต้องปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมา รวมทั้งต้องมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและเชื่อถือได้ให้ประชาชนทราบอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนวางระบบให้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารดังกล่าวได้โดยง่าย

⁵¹ เรื่องเดียวกัน หน้า 21

3) หลักนิติธรรม (Rule of Law) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการต้องใช้อำนาจของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับในการปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด ด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียฝ่ายต่างๆ

4) ความเสมอภาค (Equity) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการต้องให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีการแบ่งแยกด้านชายหญิง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศสภาพทางกายหรือสุขภาพอายุ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม และอื่นๆ อีกทั้งยังต้องคำนึงถึง โอกาสความเท่าเทียมกันของการเข้าถึงบริการสาธารณะของกลุ่มบุคคลด้อยโอกาสในสังคมด้วย

3.1.3 ประชาธิปไตย (Participatory State) ประกอบด้วย

1) การมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ (Participation/Consensus Oriented) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชน รวมทั้งให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา/ร่วมคิดแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินงานและร่วมตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ ต้องมีความพยายามในการแสวงหาฉันทามติหรือข้อตกลงร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจะต้องไม่มีข้อคัดค้านที่หาข้อยุติไม่ได้ในประเด็นที่สำคัญ

2) การกระจายอำนาจ (Decentralization) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการควรมีการมอบอำนาจและกระจายความรับผิดชอบในการตัดสินใจและการดำเนินการให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในระดับต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการโอนถ่ายบทบาทและภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือภาคส่วนอื่นๆ ในสังคม⁵²

3.1.4 ความรับผิดชอบทางการบริหาร (Administrative Responsibility) ประกอบด้วย

คุณธรรม/จริยธรรม (Morality/Ethics) หมายถึง ในการปฏิบัติราชการต้องมีจิตสำนึกความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปอย่างมีศีลธรรม คุณธรรม และตรงตามความคาดหวังของสังคม รวมทั้งยึดมั่นในค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรมสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนและจรรยาบรรณวิชาชีพ ตลอดจนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของระบบราชการไทย 8 ประการ (I AM READY)⁵³ ได้แก่

⁵² หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. (2555). สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ หน้า 21-22

⁵³ หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. (2555). สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ หน้า 22

I - Integrity ซื่อสัตย์และกล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง

A - Activeness ทำงานเชิงรุก คิดเชิงบวกและมีจิตบริการ

M - Morality มีศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม

R - Responsiveness คำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชนเป็นที่ตั้ง

E - Efficiency มุ่งเน้นประสิทธิภาพ

A - Accountability ตรวจสอบได้

D - Democracy ยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย

Y - Yield มุ่งผลสัมฤทธิ์

การนำหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารราชการในหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน หรือภาคประชาชน ย่อมยังประโยชน์แก่หน่วยงานนั้นๆ ทั้งประโยชน์ต่อองค์กร ประโยชน์ต่อประชาชน/ผู้รับบริการ และต่อสังคมหรือประเทศชาติ ซึ่งสามารถสรุปประโยชน์ของการนำหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารราชการในหน่วยงานได้ ดังนี้

ประโยชน์ต่อองค์กร

1. ทำให้การบริหารจัดการขององค์กรมีกลไกและกฎเกณฑ์ในการบริหารจัดการที่ดี มีระบบความโปร่งใส มีมาตรฐานในการปฏิบัติงาน อันนำมาซึ่งความน่าเชื่อถือและศรัทธาต่อองค์กรนั้นๆ
2. ทำให้องค์กรมีการบริหารจัดการที่คล่องตัว ทันต่อสถานการณ์ สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ทั้งภายในและภายนอก
3. ทำให้การดำเนินงานในภาพรวมขององค์กรมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเกิดความคุ้มค่าสูงสุดตามภารกิจขององค์กร
4. ทำให้เพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน เพิ่มโอกาสในการระดมทุน/การเข้าสู่ตลาดทุนในระดับสากล เพิ่มโอกาสในการแสวงหาพันธมิตรทางธุรกิจ เพิ่มคุณค่าให้แก่องค์กรในระยะยาว

ประโยชน์ต่อประชาชน/ผู้รับบริการ

1. ทำให้ระบบการตัดสินใจและการบริหารจัดการโดยรวมของหน่วยงานภาครัฐ มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ เสมอภาค และมีความยุติธรรมอย่างแท้จริง อันนำมาซึ่งความเชื่อมั่นศรัทธาแก่ประชาชนและผู้รับบริการ
2. ทำให้ประชาชน/ผู้รับบริการได้รับการอำนวยความสะดวก รวดเร็ว ทันสมัย มีประสิทธิภาพ ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เกินความจำเป็น สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน/ผู้รับบริการได้มากขึ้น

3. ทำให้การบริหารงานภาครัฐเป็นไปอย่างถูกต้อง เหมาะสม มีคุณภาพ สามารถรองรับกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป อันส่งผลทำให้ประชาชน/ผู้รับบริการมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

ประโยชน์ต่อสังคม/ประเทศชาติ

1. ทำให้ระบบบริหารของภาครัฐมีความโปร่งใส ยุติธรรม เกิดความเป็นธรรมในสังคม
2. ทำให้สังคมมีความเข้มแข็ง เกิดเป็นสังคมที่มีเสถียรภาพ ช่วยลด บรรเทา หรือแก้ปัญหาความรุนแรงในสังคม
3. ทำให้สามารถลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ส่งผลให้ช่วยลดงบประมาณค่าใช้จ่ายในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศ
4. ทำให้ทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขจากการร่วมมือกัน เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ
5. ทำให้ภาพลักษณ์ของหน่วยงานของประเทศเป็นที่ศรัทธา เชื่อมั่น และได้รับความไว้วางใจจากประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งเป็นที่ยอมรับในระดับสากล อันส่งผลทำให้การพัฒนาของประเทศเป็นไปอย่างยั่งยืน เสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ทำให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้า⁵⁴

จากสรุปประโยชน์ของการนำหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารราชการในหน่วยงานภาครัฐ เห็นว่ามีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้การบริหารจัดการองค์กรภาครัฐเป็นไปอย่างโปร่งใส มีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้

3.2 ความซื่อตรงในภาครัฐ

การขาดความเชื่อถือและเชื่อมั่นในระบบคือผลกระทบที่แท้จริงของคอร์รัปชัน การคอร์รัปชันเป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดการสูญเสียทรัพยากร เพิ่มความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างความไม่พอใจและแบ่งฝ่ายทางการเมืองอย่างสุดขั้ว รวมทั้งลดความน่าเชื่อถือของประชาชนที่มีต่อภาครัฐ ปัญหาการทุจริตเป็นบ่อเกิดของความไม่เสมอภาคและความยากจน ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม การกระจายรายได้ และลดโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมอย่างเท่าเทียมกัน

⁵⁴ หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. (2555). สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ หน้า 25-26

กลไกดั้งเดิมที่มุ่งเน้นในเรื่องการสร้างกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และการปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด และการบังคับใช้ที่เข้มงวดทำให้การต่อต้านคอร์รัปชันได้ผลลัพธ์ที่จำกัด องค์กรเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ หรือ โออีซีดี จึงได้เสนอแนวทางหรือยุทธศาสตร์ในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันอย่างยั่งยืน คือ กลไกการเสริมสร้างความซื่อตรง ความซื่อตรงในภาครัฐ หมายถึงความสอดคล้องและความยึดมั่นในค่านิยมทางจริยธรรม หลักการ และให้ความสำคัญกับผลประโยชน์สาธารณะเหนือผลประโยชน์ส่วนตัว⁵⁵

ความสุจริตเป็นหนึ่งในเสาหลักของโครงสร้างทางการเมือง ทางเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อเศรษฐกิจและความสงบสุขของสังคม รวมถึงความรู้เรื่องของปัจเจกชน และสังคมโดยรวม

ข้อเสนอแนะจากองค์กรเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ หรือ โออีซีดี เกี่ยวกับความซื่อตรงในภาครัฐ ได้แบ่งเป็น 3 หัวข้อหลัก คือ

ระบบความซื่อตรงที่สมบูรณ์แบบ

1. แสดงให้เห็นถึงข้อตกลงในระดับนักการเมืองและระดับผู้บริหารสูงสุดในภาครัฐ เพื่อส่งเสริมความซื่อตรงภาครัฐและลดการคอร์รัปชันในภาครัฐ
2. แสดงความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐให้เห็นอย่างชัดเจน เพื่อเสริมสร้างประสิทธิผลให้แก่ระบบความซื่อตรงในภาครัฐ
3. พัฒนากลยุทธ์สำหรับภาครัฐอ้างอิงตามหลักฐานและมีวัตถุประสงค์ในการลดความเสี่ยงด้านความซื่อตรงในภาครัฐ
4. กำหนดมาตรฐานระดับสูงสำหรับความประพฤติของเจ้าหน้าที่รัฐ⁵⁶

วัฒนธรรมของความซื่อตรงในภาครัฐ

1. ส่งเสริมวัฒนธรรมของคน สังคม เกี่ยวกับความซื่อตรงในภาครัฐ การเป็นพันธมิตรกับภาคเอกชน ประชาสังคม และประชาชน
2. เสริมสร้างความเป็นผู้นำที่ซื่อตรงเพื่อแสดงให้เห็นความมุ่งมั่นขององค์กรภาครัฐที่มีต่อความซื่อตรง
3. ส่งเสริมการให้ผลตอบแทนตามความดีความชอบ ความเป็นมืออาชีพ ส่วนราชการที่อุทิศตนในค่านิยมการบริการสาธารณะและธรรมาภิบาลที่ดี

⁵⁵ ข้อเสนอแนะจาก OECD เรื่องความซื่อตรงในภาครัฐ, องค์กรเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ

⁵⁶ ข้อเสนอแนะจาก OECD เรื่องความซื่อตรงในภาครัฐ, องค์กรเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ

4. จัดเตรียมข้อมูล การฝึกอบรม แนวทางอย่าเพียงพอและให้คำแนะนำสำหรับเจ้าหน้าที่รัฐในการใช้มาตรฐานความซื่อตรงในภาครัฐอย่างทันต่อเวลาในสถานที่ทำงาน

5. สนับสนุนวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดเผยภายในภาครัฐ เพื่อตอบสนองต่อความกังวลด้านความสุจริต⁵⁷

ภาระรับผิดชอบที่มีประสิทธิภาพ

1. ใช้กรอบแนวคิดการควบคุมและการบริหารความเสี่ยงภายในองค์กร เพื่อดำรงไว้ซึ่งความสุจริตในองค์กรภาครัฐ

2. กลไกการบังคับใช้มีการตอบสนองที่เหมาะสมต่อการละเมิดมาตรฐานความซื่อตรงในภาครัฐที่ต้องสงสัยของเจ้าหน้าที่รัฐและผู้เกี่ยวข้องกับการละเมิด

3. เพิ่มบทบาทการสอดส่องดูแลและการควบคุมภายนอก ซึ่งอยู่ภายใต้ระบบความซื่อตรงในภาครัฐให้แข็งแกร่งขึ้น

4. ส่งเสริมความโปร่งใสและการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการทางการเมืองและกระบวนการกำหนดนโยบาย เพื่อส่งเสริมภาระรับผิดชอบ รวมถึงประโยชน์สาธารณะ⁵⁸

ข้อเสนอแนะจากองค์กรเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ หรือ โออีซีดี เกี่ยวกับความซื่อตรงในภาครัฐจะเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้กำหนดนโยบายมีวิสัยทัศน์ในการจัดทำยุทธศาสตร์ความซื่อตรงในภาครัฐ โดยจะเปลี่ยนจากการจัดทำนโยบายเฉพาะกิจไปสู่การจัดทำนโยบายที่เหมาะสม เช่น พฤติกรรมศาสตร์ ศึกษาความเสี่ยง ทั้งนี้ จะมุ่งเน้นการปลูกฝังวัฒนธรรมความซื่อตรงให้เกิดขึ้นในสังคม การส่งเสริมความซื่อตรงภาครัฐเป็นพันธกิจและเป็นความรับผิดชอบร่วมกันสำหรับข้าราชการทุกระดับผ่านการสั่งการและระดับของการปกครองตนเองที่แตกต่างกัน ดังนั้น ข้อเสนอแนะนี้จึงเกี่ยวข้องกับข้าราชการทุกระดับในการส่งเสริมความไว้วางใจจากประชาชน

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต คอร์รัปชันและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ในเรื่องความหมายเกี่ยวกับการทุจริต คอร์รัปชัน แนวคิดเกี่ยวกับการฉ้อราษฎร์บังหลวง ทฤษฎีระบบอุปถัมภ์ จะเห็นว่าปัญหาการทุจริตในวงการการศึกษาโดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษาดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 1 สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการฉ้อราษฎร์บังหลวง เพราะเป็นพฤติกรรมที่

⁵⁷ เรื่องเดียวกัน

⁵⁸ ข้อเสนอแนะจาก OECD เรื่องความซื่อตรงในภาครัฐ, องค์กรเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ

ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้บริหารสถานศึกษาเบียดบังเอาทรัพย์สิน งบประมาณของส่วนราชการ ไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว ทั้งกรณีทุจริตเรียกรับเงินกินเปล่า (แป๊ะเจี๊ยะ) เพื่อแลกกับการเข้าเรียน ในโรงเรียนที่ผู้อำนวยการโรงเรียนนั้นดำรงตำแหน่งอยู่ รวมถึงความไม่เป็นธรรมในการบริหารงาน ต่างๆ สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่ส่งผลมาจากระบบอุปถัมภ์ของสังคมไทย

เมื่อพิจารณาถึงแนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยเฉพาะที่มีความเกี่ยวข้องกับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยเฉพาะที่มีความเกี่ยวข้องกับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ในส่วนของยุทธศาสตร์ชาติ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 -2564) ในยุทธศาสตร์ที่ 4 “พัฒนาระบบป้องกันการทุจริตเชิงรุก” เป็นยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับมาตรการการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพราะเป็นการพัฒนากลไกและกระบวนการด้านการป้องกันการทุจริตในวงราชการให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป็นการลดโอกาสการทุจริตหรือทำให้การทุจริตเกิดยากขึ้นหรือไม่เกิดขึ้นเลย โดยอาศัยการกำหนดกลไกด้านกฎหมาย ซึ่งการกำหนดตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติยังสอดคล้องกับแนวคิดในการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนในการผลักดันให้มาตรการการป้องกันการทุจริตต่างๆ มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เมื่อเป็นตำแหน่งที่กฎหมายกำหนดให้ต้องเปิดเผยให้สาธารณชนทราบ

ดังนั้น แนวคิดเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจึงเป็นมาตรการสำคัญที่ใช้ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐซึ่งวัตถุประสงค์หลักของการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน เพื่อสร้างความ โปร่งใสและบรรยากาศการมีคุณธรรมให้แก่ระบบราชการ เพื่อป้องกันการทุจริตและผลประโยชน์ทับซ้อน เป็นกลไกสนับสนุนหรือเป็นมาตรการเสริมการดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำการทุจริต ในกรณี ที่บุคคลดังกล่าวมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติหรือรัวผิดปกติ ทั้งยังส่งเสริมความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย

นอกจากนี้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติยังได้พัฒนาเครื่องมือการประเมินเชิงบวกเพื่อเป็นมาตรการป้องกันการทุจริตและเป็นกลไกในการสร้างความตระหนักให้หน่วยงานภาครัฐมีการดำเนินงานอย่างโปร่งใสและมีคุณธรรม โดยใช้ชื่อว่า “การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA)” มีนโยบายสำคัญ 5 ประการ คือ 1. การสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงาน

2. การส่งเสริมความพร้อมในการปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ 3. การปลอดจากการทุจริตในการปฏิบัติงาน
4. การสร้างวัฒนธรรมคุณธรรมในหน่วยงาน 5. การส่งเสริมคุณธรรมการทำงานในหน่วยงาน

การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐเป็นการประเมินเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาครัฐที่รับการประเมินจะได้รับทราบผลการประเมินเพื่อให้เกิดความตระหนักและนำไปสู่การพัฒนาตนเอง เพื่อให้การดำเนินงานภาครัฐเป็นไปอย่างมีคุณธรรมและความโปร่งใส ลดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติอย่างสูงสุด

ในส่วนแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความโปร่งใสในหน่วยงานภาครัฐ การสร้างความโปร่งใสในหน่วยงานภาครัฐเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดิน เนื่องจากเป็นสิ่งที่สามารถแก้ไขและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน และยังเป็นสิ่งที่จะทำให้การบริหารงานของภาครัฐมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล สร้างความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการบริหารราชการของหน่วยงานภาครัฐ

หลักธรรมาภิบาลเป็นหลักการที่สำคัญของทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน หรือภาคประชาชน เนื่องจากธรรมาภิบาลเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อกัน และเป็นแนวทางในการจัดระเบียบเพื่อให้ทุกส่วนราชการสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ตั้งอยู่ในความถูกต้องเป็นธรรม ดังนั้น การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานจึงมีประโยชน์และความจำเป็นที่จะช่วยให้การบริหารจัดการองค์กรภาครัฐเป็นไปอย่างโปร่งใส มีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้

ข้อเสนอแนะจากองค์กรเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ หรือ โออีซีดีเกี่ยวกับความซื่อตรงในภาครัฐ มุ่งเน้นการปลูกฝังวัฒนธรรมความซื่อตรงให้เกิดขึ้นในสังคม การส่งเสริมความซื่อตรงภาครัฐเป็นพันธกิจและเป็นความรับผิดชอบร่วมกันสำหรับข้าราชการทุกระดับ ผ่านการสั่งการและระดับของการปกครองตนเองที่แตกต่างกัน ดังนั้น ข้อเสนอแนะนี้จึงเกี่ยวข้องกับข้าราชการทุกระดับในการส่งเสริมความไว้วางใจจากประชาชน ซึ่งจะเห็นว่าประเด็นข้อเสนอมีความใกล้เคียงกับตัวชี้วัดของการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ดังนั้น ในส่วนของประเทศไทยถือได้ว่ามีเครื่องมือที่สามารถยกระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐได้ สอดคล้องกับเป้าหมายในการสร้างความโปร่งใสในหน่วยงานภาครัฐ

บทที่ 3

ปัญหาการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.

การกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นมาตรการสำคัญที่ใช้ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน มีวัตถุประสงค์สำคัญ ได้แก่

1. เพื่อสร้างความโปร่งใสและบรรยากาศการมีคุณธรรมให้แก่ระบบราชการ
2. เพื่อป้องกันการทุจริตและผลประโยชน์ทับซ้อน
3. เป็นกลไกสนับสนุนหรือเป็นมาตรการเสริมการดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำการทุจริต ในกรณีที่ถูกกล่าวหาว่ามีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติหรือรัวผิดปกติ
4. ส่งเสริมความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ⁵⁹

แต่ในปัจจุบันยังพบช่องว่างของการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เนื่องจากการกำหนดตำแหน่งดังกล่าวไม่ครอบคลุมถึงตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งที่เป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนงานการศึกษา งานบริหารงบประมาณของโรงเรียน ทั้งปัญหาการทุจริตในวงการการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการทุจริตในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีล้วนมีความเชื่อมโยงกับการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ของผู้อำนวยการ โรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษา

ในบทนี้จึงยกปัญหาการทุจริตในวงการการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้อำนวยการ โรงเรียนหรือผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ประกอบการวิเคราะห์ปัญหาการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และวิเคราะห์กฎหมาย หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการ

⁵⁹ วรวิทย์ สุขบุญ. (2558). นิติเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินของ ป.ป.ช.

ทุจริตแห่งชาติ เพื่อเสนอตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีหน้าที่ต้อง บัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพิ่มเติม

1. ปัญหาการทุจริตในวงการการศึกษา (ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

“รากฐานของบ้านคืออิฐ รากฐานของชีวิตคือการศึกษา” การสร้างบ้านกว่าจะเป็นบ้าน หนึ่งหลังได้ต้องประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ เช่นเดียวกับการสร้างหนึ่งชีวิตให้มีความสุข ประสบความสำเร็จ มีอาชีพมั่นคง ต้องผ่านการศึกษาหลายระดับ ซึ่งอาจเปรียบเทียบได้ว่าการเรียนในระดับ ประถมศึกษา เปรียบเหมือนการลงเสาเข็มในการสร้างบ้าน เป็นขั้นตอนของการลงหลักปักฐาน บ้านจะแข็งแรงคงทนหรือไม่ก็อยู่ในขั้นตอนนี้ การศึกษาในระดับมัธยมเหมือนกับการก่ออิฐถือปูน เป็นขั้นตอนของการสร้างความมั่นคงและก่อร่างสร้างตัวให้เป็นรูปเป็นร่างขึ้นมา⁶⁰ ส่วนระดับสุดท้าย การศึกษาในระดับอุดมศึกษา คือการออกแบบตกแต่ง ทาสี เพิ่มความสวยงาม และสร้างความเป็น เอกลักษ์ณ์ ซึ่งในการศึกษาระดับนี้ก็จะชัดเจนมากขึ้นว่าเราต้องการเรียนรู้และศึกษาด้านใด เพื่อเป็น อะไรต่อไปในอนาคต

ดังนั้น กว่าจะเป็นบ้านหนึ่งหลังได้ คงขาดขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งไปเลยคงจะไม่ได้ บ้านคงไม่เป็นบ้าน คนก็คงไม่เป็นคนเต็มคนเช่นกัน ยิ่งไปกว่านั้นทุกขั้นตอนต้องพิถีพิถันในการลง มือทำอย่างจริงจัง เสาเข็มไม่มั่นคงบ้านก็ทรุด ก่ออิฐไม่ดีฉาบปูนไม่ละเอียดผนังก็แตกร้าว หรือกระทัง ตกแต่งไม่ดีบ้านที่แข็งแรงก็ดูไม่สวยและไม่มีการาสี เช่นเดียวกันความสำคัญของการศึกษา ไม่ว่าจะระดับชั้นใดล้วนมีความสำคัญ

การศึกษามีความสำคัญ เป็นส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตด้านอื่นๆ ทุกประเทศ จึงให้ความสำคัญกับการศึกษา ซึ่งในประเทศไทยเองก็ให้ความสำคัญกับการศึกษาโดยเห็นจากงบประมาณประจำปี พ.ศ. 2562 ที่รัฐบาลได้จัดสรรให้กระทรวงศึกษาธิการมากที่สุด⁶¹ เมื่อเป็นกระทรวง ที่ได้รับงบประมาณมากที่สุด ก็อาจเป็นหน่วยงานหนึ่งที่สุ่มเสี่ยงต่อการทุจริตคอร์รัปชันมากที่สุด ด้วยเช่นกัน ดังที่ได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการทุจริตเรียกรับเงิน ดิดลिनบน ทุจริตเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง หรือแม้กระทั่งทุจริตการสอบครู ซึ่งจะเข้ามาทำหน้าที่ให้ความรู้ให้การศึกษาเป็น แม่พิมพ์ของเด็ก ปัญหาการทุจริตในวงการการศึกษาไทยเป็นปัญหาที่อยู่คู่กันมายาวนาน แม้ภาครัฐ

⁶⁰ ไทยรัฐ “บ้าน-การศึกษา” คืบคืบ 29 มีนาคม 2562 <https://www.thairath.co.th/content/287550>

⁶¹ งบประมาณโดยสังเขป ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี

สถานศึกษาและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะพยายามพัฒนาการศึกษาของไทยควบคู่ไปกับการส่งเสริมจริยธรรมและแก้ปัญหาการทุจริตแต่ก็ดูเหมือนจะยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม

แม้ปัญหาการทุจริตในวงการการศึกษาอาจเกิดได้จากหลายหน่วยงาน หลายระดับ แต่สำหรับโรงเรียนซึ่งถือเป็นหน่วยงานแรกที่เข้ามามีความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครองในการให้ความรู้ให้การศึกษาเหมือนการลงเสาเข็มในการสร้างบ้านเป็นขั้นตอนของการลงหลักปักฐาน บ้านจะแข็งแรงคงทนหรือไม่ก็อยู่ในขั้นตอนนี้ ฉะนั้น ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้บริหารสถานศึกษาย่อมเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อเป็นตำแหน่งที่สำคัญย่อมหมายถึงเป็นตำแหน่งที่มีอำนาจในการกำหนดทิศทาง นโยบาย และการบริหารงบประมาณ และเป็นตำแหน่งที่สามารถออกคำสั่งให้คุณให้โทษแก่ผู้ให้บังคับบัญชาได้

ปัญหาการทุจริตในวงการศึกษามีหลายกรณีที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบของผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้บริหารสถานศึกษาดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่หนึ่ง เช่น การเรียกรับทรัพย์สินเพื่อแลกกับที่นั่งเรียนซึ่งถือว่าการติดสินบนอย่างหนึ่งซึ่งเป็นการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมาย การทุจริตงบประมาณของโรงเรียนไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว เป็นต้น จากปัญหาการทุจริตที่กล่าวมาข่มส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการใช้งบประมาณที่ไม่ก่อประโยชน์ การคัดบุคคลเข้ามาเป็นครูไม่มีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวมอันนำมาซึ่งการทุจริต

ในหัวข้อต่อไปจึงได้นำเสนอกรณีศึกษาปัญหาการทุจริต (ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน) ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทย

1.1 กรณีศึกษาปัญหาการทุจริต (ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

ปัญหาการทุจริตในโรงเรียนนอกจากเหตุของการบริหารจัดการแล้ว สภาพแวดล้อมทางสังคม ค่านิยมที่ทำตามกันมาจนเป็นธรรมเนียมที่ไม่ควรนำมาปฏิบัติก็มีส่วนก่อให้เกิดการทุจริตในโรงเรียนเช่นกัน จากการศึกษาสาเหตุ แรงจูงใจ และลักษณะพฤติกรรมทุจริตของบุคคลในวงการการศึกษา⁶² ซึ่งล้วนมีตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน พบว่าสาเหตุที่มีความสำคัญก่อให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน ได้แก่ ค่านิยมที่ทำตามกันมา สภาพสังคมที่เห็นว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นเรื่องปกติ หรือแม้แต่ระบบอุปถัมภ์ที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่สอง ซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมไทยเป็นสังคมแห่งระบบอุปถัมภ์เป็นช่องทางหนึ่งซึ่งก่อให้เกิดการทุจริต ซึ่งมีกรณีศึกษา ดังนี้

⁶² รัตนะ บัวสนธิ์ รายงานวิจัยเรื่อง คอร์รัปชันในวงการการศึกษาไทย : กรณีศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก

กรณีศึกษาที่ 1 ผู้อำนวยการ โรงเรียนแห่งหนึ่งถูกร้องเรียนและได้รับการกล่าวหาว่า กระทำทุจริตการจัดซื้อจัดจ้างสิ่งของในโรงเรียน ซึ่งสาเหตุ แรงจูงใจ มาจากการที่เป็นคนชอบประจบ พุดแก่ง เอาอกเอาใจผู้บังคับบัญชาทำให้มีโอกาสติดตามรับใช้ผู้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดนำไปสู่การ ได้รับความดีความชอบในการปฏิบัติหน้าที่บ่อยครั้ง ได้รับการยอมรับให้เป็นตัวแทนในลักษณะ ต่างๆ รวมถึงได้รับตำแหน่งผู้บริหาร โรงเรียนซึ่งอาศัยช่องว่างของกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับใน การเอื้อให้ตนเองมีอำนาจดำเนินการได้ อันเป็นสาเหตุให้ผู้ผู้อำนวยการ โรงเรียนคนนี้ไม่เกรงกลัวต่อ การกระทำทุจริตในที่สุด

จากกรณีนี้ จะเห็นว่าการกระทำของผู้ผู้อำนวยการ โรงเรียนคนนี้ เป็นลักษณะนิสัย อย่างหนึ่งของคนไทยที่ผู้บังคับบัญชาจะรับใช้ เอาอกเอาใจผู้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาก็ให้ ความช่วยเหลือตอบแทนในลักษณะใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ไม่สมควร เช่นเดียวกับลักษณะของ ระบบอุปถัมภ์ที่สุดท้ายแล้วต่างมีผลประโยชน์ตอบแทนซึ่งกันและกัน ทั้งประโยชน์ที่ว่านี้ก็เป็น ประโยชน์ส่วนตัว สร้างความเสียหายแก่ราชการ

กรณีศึกษาที่ 2 อาจารย์ใหญ่ใน โรงเรียนแห่งหนึ่ง ถูกร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริต งบประมาณซ่อมแซมใน โรงเรียน และการจัดซื้ออาหารเสริมให้แก่เด็กนักเรียน ทำให้ถูกตั้งคณะ กรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงและได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนผู้บริหารที่เป็นกรรมการสอบสวน ให้พ้นผิด โดยเอื้อให้อาจารย์ใหญ่รายนี้ทำหลักฐานการเบิกจ่ายเพื่อให้พ้นผิด ซึ่งสาเหตุของการกระทำ ทุจริตงบประมาณนี้ ก็เพราะค่านิยมในการดำเนินชีวิตที่ฟุ้งเฟ้อ เทียวเตร่ เล่นการพนัน ดื่มเหล้า เจ้าชู้ ทำให้ต้องใช้เงินเพื่อการใช้จ่ายเกินกว่าฐานะทางการเงินที่แท้จริง⁶³ อีกทั้งมีอาชีพเสริมเป็นผู้รับเหมา ก่อสร้าง เบียดบังเวลาราชการ ไปทำธุรกิจส่วนตัวโดยอ้างกับคณะครูว่า ไปปฏิบัติราชการ ด้วยตำแหน่ง ผู้บริหารโรงเรียนทำให้ไม่มีใครกล้าตรวจสอบ นอกจากนี้ ตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนมีอำนาจเบ็ดเสร็จ ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดตั้งและใช้งบประมาณบางส่วนได้เอง สิ่งเหล่านี้เองทำให้ผู้บริหาร โรงเรียนกระทำการทุจริตคอร์รัปชันได้ง่าย

กรณีนี้ก็เป็นอีกครั้งที่สะท้อนถึงลักษณะของสังคมไทย ที่ยึดติดกับระบบอุปถัมภ์ เล่นพรรคเล่นพรรค โดยไม่เกรงกลัวต่อระบบตรวจสอบ หรือแม้แต่ค่านิยมที่ฟุ้งเฟ้อ ใช้จ่ายเกินตัว ก็เป็นลักษณะที่สะท้อนสังคมไทย ซึ่งในฐานะผู้บริหาร โรงเรียนควรเป็นตัวอย่างที่ดีแก่คณะครู นักเรียน การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง บริหารงานอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ต่างหากที่ควรเป็นค่านิยม หลักของผู้บริหาร โรงเรียน

⁶³ รัตนะ บัวสนธิ์ รายงานวิจัยเรื่อง คอร์รัปชันในวงการการศึกษาไทย : กรณีศึกษาในเขตจังหวัด ภาคเหนือตอนล่าง มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก

กรณีศึกษาที่ 3 อดีตผู้บริหารสถาบันแห่งหนึ่ง ถูกร้องเรียนเกี่ยวกับเรื่องการเบิกจ่ายงบประมาณซ้ำซ้อน และมีพฤติกรรมทุจริตคอร์รัปชันนำสิ่งของราชการไปใช้ส่วนตัวที่บ้านพัก เรียกรับเงินค่าคอมมิชชั่นจากร้านค้าที่เป็นร้านประจำในการจัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์การเรียนการสอน เบิกน้ำมันราชการเพื่อใช้เติมรถยนต์ส่วนตัว รวมทั้ง การเรียกรับของฝากจากเพื่อนอาจารย์ด้วยกัน เพื่อเอื้อต่อการลงเวลาปฏิบัติงานกรณีอาจารย์คนนั้นมาปฏิบัติงานสาย⁶⁴

ซึ่งสาเหตุที่อาจารย์รายนี้กระทำการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นเพราะความเคยชินและไม่ตระหนักในการกระทำของตนว่าไม่ถูกต้องก่อให้เกิดความเสียหาย ไม่รู้จักแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม ดังนั้น จะเห็นว่านอกจากการพัฒนากระบวนการพัฒนาการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตรวจสอบการใช้งบประมาณ ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ต้องเริ่มตั้งแต่การสร้างจิตสำนึก รู้จักแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม โดยเฉพาะกับผู้บริหารโรงเรียนซึ่งจะต้องเป็นตัวอย่างแก่คณะครูและนักเรียน

จากกรณีศึกษาวิเคราะห์ สาเหตุ แรงจูงใจ และลักษณะพฤติกรรมการทุจริตของผู้อำนวยการ โรงเรียนหรือผู้บริหารสถานศึกษา สรุปได้ว่าการรับเงินหรือผลประโยชน์ตอบแทนเนื่องมาจากการให้ออมนุมัติจัดซื้อ จัดจ้าง หรือประกวดราคาวัสดุ ครุภัณฑ์ทางการศึกษาเพื่อสร้างรายได้ส่วนตัว การใช้ตำแหน่งทางหน้าที่ราชการเพื่อให้ตนเองได้รับผลประโยชน์จากส่วนราชการ เช่น การอนุมัติไปราชการ การเบิกจ่ายต่างๆ การใช้อำนาจอนุมัติจัดซื้อ จัดจ้าง หรือประกวดราคาวัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดิน สิ่งก่อสร้างโดยเอื้อประโยชน์เฉพาะราย และการใช้สิ่งของวัสดุ ครุภัณฑ์ของส่วนราชการทำงานส่วนตัว สิ่งหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนคือการขาดคุณธรรม จริยธรรมในการทำงาน ผู้บริหารไม่รู้จักการแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม ยึดติดกับค่านิยม ความเคยชิน ที่เป็นการประพฤตินิยมเป็นเรื่องปกติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมาจากสภาพสังคมที่หล่อหลอมกันมาในแวดวงโรงเรียน รวมไปถึงระบบ ระเบียบ การปฏิบัติราชการเกี่ยวกับการอนุมัติ การอนุญาต การบริหารจัดการงบประมาณมีช่องว่างก่อการทุจริตได้ง่ายขาดการตรวจสอบที่เคร่งครัด จึงเห็นความสำคัญของปัญหาการทุจริตในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ควรจะมีมาตรการในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียนหรือผู้บริหารสถานศึกษา โดยการกำหนดตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

⁶⁴ รัตนะ บัวสนธิ์ รายงานวิจัยเรื่อง คอร์รัปชันในวงการการศึกษาไทย : กรณีศึกษาในเขตจังหวัด ภาคเหนือตอนล่าง มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก

1.2 ประเด็นปัญหาการทุจริต (ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

จากการศึกษาพบว่าการทุจริตในสถานศึกษามีอย่างแพร่หลาย ไม่ว่าจะจากผลสำรวจของสถาบันต่างๆ หรือข่าวสารจากสื่อสังคม ก็ปรากฏให้เห็นถึงความไม่โปร่งใสของผู้บริหารสถานศึกษา อย่างเช่น กรณีที่นางสาวรุ่งนภา นุตราวาศ ผู้เชี่ยวชาญ สพฐ. และผู้เข้าร่วมหลักสูตรจิตวิทยาความมั่นคงสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา รุ่นที่ 1 เปิดเผยผลการศึกษาเชิงปริมาณใน 45 โรงเรียน ใช้วิธีส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน นักเรียน นักวิชาการ รวมทั้งสิ้น 330 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 294 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 89.09 ผลการศึกษาพบว่าร้อยละ 53.08 เคยพบเห็นการทุจริตในสถานศึกษา พฤติกรรมการทุจริตที่พบมากที่สุดคือการเบียดบังเวลาราชการเพื่องานอื่น รองลงมาคือการใช้ทรัพย์สินของทางราชการเพื่อประโยชน์ส่วนตัว การเอื้อประโยชน์ต่อพวกพ้อง การแสวงหาประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่ และประพฤตินิยมชอบในการจัดซื้อจัดจ้างตาม ลำดับ⁶⁵ ดังเช่นที่ได้นำมาเสนอข่าวหลากหลายกรณี เช่น การทุจริตงบประมาณอาหารกลางวันนักเรียน การทุจริตโครงการนมโรงเรียนที่จัดซื้อนมไม่ได้มาตรฐาน การทุจริตสนามเด็กเล่นที่ใช้งบประมาณจัดซื้อแพงกว่าท้องตลาด การทุจริตทุนการศึกษากองทุนเสมอมาพัฒนาชีวิต เสียหายกว่า 88 ล้านบาท การทุจริตของผู้บริหารสถานศึกษาปลอมชื่อนักเรียนเพื่อโกงงบประมาณมาใช้ส่วนตัว เป็นต้น

ปัญหาการทุจริตในวงการการศึกษา โดยเฉพาะในโรงเรียนซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบันมีความรุนแรงและซับซ้อน ยากแก่การตรวจสอบ ปัจจุบันแม้ภาครัฐ สถานศึกษา และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะพยายามพัฒนาการศึกษาควบคู่ไปกับการสร้างเสริมจริยธรรมและแก้ปัญหาการทุจริตแต่ก็ดูเหมือนจะยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยปัญหาการทุจริตที่พบบ่อยและยังคงเป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้อย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่

- (1) การทำหรือใช้เอกสารปลอม
- (2) การใช้เวลาราชการไปหาประโยชน์แก่ตนเอง
- (3) การออกคำสั่งสถานศึกษาที่ขัดต่อระเบียบกฎหมาย
- (4) การปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ
- (5) การเรียกการรับหรือยอมจะรับเงินหรือทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยมิชอบ
- (6) การเบียดบังยกยอก หรือนำทรัพย์สินของทางราชการไปใช้ส่วนตัวโดยทุจริต
- (7) การเบิกจ่ายเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณไม่โปร่งใส
- (8) การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างไม่โปร่งใส
- (9) การใช้ข้อสอบเอื้อเฉพาะผู้ที่ตนหรือคณะสอนพิเศษ

⁶⁵ ASTV ผู้จัดการออนไลน์ 18 ธันวาคม 2556

(10) การเสนอผลงานทางวิชาการเป็นเท็จ

(11) การตัดสินผลการเรียน โดยไม่เป็นธรรมแก่นักเรียน⁶⁶

จากประเด็นปัญหาที่กล่าวมา สามารถสรุปเป็น 5 ปัญหาการทุจริตหลักๆ ในวงการการศึกษา (ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

(1) การรับเงินหรือผลประโยชน์ตอบแทน เนื่องมาจากการให้อนุมัติจัดซื้อ จัดจ้าง หรือประกวดราคาวัสดุ ครุภัณฑ์ทางการศึกษาเพื่อสร้างรายได้ส่วนตัว

(2) การใช้ตำแหน่งทางหน้าที่ราชการ เพื่อให้ตนเองได้รับผลประโยชน์จากส่วนราชการ เช่น การอนุมัติไปราชการ การเบิกจ่ายต่างๆ

(3) การอนุมัติจัดซื้อ จัดจ้าง หรือประกวดราคาวัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดิน สิ่งก่อสร้างโดยเอื้อประโยชน์เฉพาะราย

(4) ใช้สิ่งของวัสดุ ครุภัณฑ์ของส่วนราชการทำงานส่วนตัว⁶⁷

(5) การแสวงหาประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ

ตัวอย่างการทุจริตการแสวงหาประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่ที่พบอย่างแพร่หลายในวงการการศึกษาคือการเรียกค่าแป๊ะเจี๊ยะ ซึ่งถือเป็นความผิดร้ายแรง โดยประธานองค์กรต่อต้านคอร์รัปชันเผยถึงระบบการศึกษาไทยยุคดั้งเดิม การที่ผู้ปกครองต้องจ่ายค่าบำรุงรักษาให้กับโรงเรียนเพียงช่วยแบ่งเบาในยามขาดแคลนทุนทรัพย์เท่านั้น ซึ่งในยุคนั้นถือเป็นเรื่องปกติ แต่ปัจจุบันการบำรุงการศึกษากลายเป็นเม็ดเงินทางธุรกิจให้กับคนที่จ้องแสวงหาผลประโยชน์กลายเป็นวัฒนธรรมจ่ายสินบนใต้โต๊ะที่ฝังรากลึก ถูกปลูกฝังและซึมซับให้กับตัวเด็กนักเรียนว่าพฤติกรรมของการจ่ายเงินเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ต้องการเป็นเรื่องปกติ ทั้งที่เป็นสิ่งผิดและอันตรายมากสำหรับอนาคตของชาติ

จากการวิเคราะห์ถึงปัญหาการทุจริตในวงการการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นว่าล้วนมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับผู้อำนวยการ โรงเรียนหรือผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นข้าราชการมีหน้าที่ในการขับเคลื่อนระบบการศึกษาให้พัฒนาก้าวหน้า ร่วมสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต แต่กลับเป็นผู้กระทำการทุจริตเสียเอง สร้างความเสื่อมเสียแก่วงการการศึกษา ปัญหาการทุจริตยังส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพความมั่นคงทางสังคม และเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

⁶⁶ ประคอบ บุญเกลี้ยง. (2549). รูปแบบการบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันคอร์รัปชันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

⁶⁷ รัตนะ บัวสนธิ์ รายงานวิจัยเรื่อง คอร์รัปชันในวงการการศึกษาไทย : กรณีศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ พิษณุโลก

ดังนั้น การสร้างความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ต้องมาจากนโยบายที่เอาจริงเอาจัง จากผู้บริหาร เข้มงวดกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในโรงเรียนเพื่อการสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริตในโรงเรียน โดยผู้อำนวยการโรงเรียนเองต้องสร้างการบริหารจัดการที่โปร่งใส ตรวจสอบได้และบรรยากาศการมีคุณธรรม เพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อผู้บริหารสถานศึกษา

นอกจากนี้ สำนักโพลไอเอฟดีได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน 1,191 คน ทุกภูมิภาคทั่วประเทศเกี่ยวกับความคิดเห็นการคอร์รัปชันในวงการการศึกษาไทย พบว่าประชาชนคิดเห็นว่าระบบการศึกษาไทยมีการคอร์รัปชันที่ระดับคะแนน 6.75 (จากคะแนนเต็ม 10) โดยมองว่าแวดวงมหาวิทยาลัยมีการคอร์รัปชันมากที่สุด รองลงมาคือการอาชีวศึกษา และการศึกษาขั้นพื้นฐานตามลำดับ และเมื่อถามประชาชนเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเชื่อมั่นว่ารัฐบาลนี้จะแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในวงการการศึกษาไทยได้มากน้อยเพียงใด พบว่าประชาชนให้คะแนน 6.86 แสดงนัยว่าประชาชนไม่ค่อยเชื่อมั่นว่ารัฐบาลจะแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในวงการการศึกษาได้ โดยจากผลสำรวจประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาคอร์รัปชันในวงการการศึกษา ตามลำดับดังนี้ อันดับแรกคือ แก้ไข บทลงโทษสถานหนักแก่ผู้ทุจริต อันดับ 2 คือ แก้กฎหมายให้ภาคประชาชนมีอำนาจตรวจสอบการทุจริตในสถาบันการศึกษา อันดับ 3 คือ ต้องเข้มงวดบังคับใช้กฎหมายปราบปรามการทุจริตอย่างจริงจังและรวดเร็ว อันดับ 4 คือ สนับสนุนให้ผู้บริหารมือสะอาดกลุ่มคนรุ่นใหม่ขึ้นสู่ตำแหน่งผู้บริหารของสถาบันการศึกษา และอันดับ 5 คือ ให้อำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 มาตรา 44 ปลดคณะผู้บริหารของสถาบันการศึกษาที่มีปัญหา⁶⁸

จากผลโพลไอเอฟดีที่ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนทุกภูมิภาคทั่วประเทศเกี่ยวกับความคิดเห็นการคอร์รัปชันในวงการการศึกษาไทย พบว่าประชาชนคิดเห็นว่าแวดวงมหาวิทยาลัยมีการคอร์รัปชันมากที่สุดนั้น ในส่วนนี้ก็สอดคล้องกับมาตรการการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เนื่องจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้กำหนดตำแหน่งผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานอื่นของรัฐ ในส่วนของสถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้แก่ อธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ⁶⁹

⁶⁸ สำนักโพลไอเอฟดี

⁶⁹ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 102 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561

ดังนั้น เมื่อการกำหนดตำแหน่งผู้บริหารสูงสุดของสถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นมาตรการที่ใช้ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตได้ เห็นควรกำหนดผู้อำนวยการ โรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษาของสถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เนื่องจากทั้งการบริหารการศึกษา การงบประมาณ ล้วนมีความสำคัญเช่นเดียวกับสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งการศึกษาขั้นพื้นฐานควรเป็นจุดเริ่มต้นของการแก้ปัญหาการทุจริต สร้างความโปร่งใสให้เป็นตัวอย่างแก่เยาวชน

2. ปัญหาช่องว่างของกฎหมาย หลักเกณฑ์ การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นให้มีความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อดำเนินการหรือตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐให้เป็นไปโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินของประเทศดำเนินไปข้างหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ สุจริตและโปร่งใส⁷⁰ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกอบด้วยกรรมการจำนวนเก้าคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากผู้ซึ่งได้รับการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหา ผู้ซึ่งได้รับการสรรหาต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านกฎหมาย บัญชี เศรษฐศาสตร์ การบริหารราชการแผ่นดิน หรือการอื่นใดอันเป็นประโยชน์ต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต⁷¹

การดำเนินการหรือตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐให้เป็นไปโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ก็คือภารกิจในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดหน้าที่และอำนาจคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไว้ ดังนี้

⁷⁰ คำอธิบายสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญ เล่มที่ 1 คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ 2559

⁷¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 232

(1) ใต้สวนและมีความเห็นกรณีมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน มีพฤติการณ์ร้ายวร้าย ผิดปกติ ทุจริตต่อการปฏิบัติหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง เพื่อดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ หรือตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตต่อไป

(2) ใต้สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายวร้าย ผิดปกติ กระทบความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทบความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตต่อไป

(3) กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และเจ้าหน้าที่ของรัฐยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งตรวจสอบและเปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลดังกล่าว ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(4) หน้าที่และอำนาจอื่นที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (1) (2) และ (3) ให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่จะต้องจัดให้มีแนวทางหรือมาตรการที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพเกิดความรวดเร็ว สุจริต และเที่ยงธรรม หากมีกรณีจำเป็นจะมอบหมายให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตดำเนินการแทนในเรื่องที่มีใช่เป็นความผิดร้ายแรง หรือที่เป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐบางระดับหรือกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของหน่วยธุรการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินการสอบสวนหรือใต้สวนเบื้องต้นตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตก็ได้⁷²

เห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีหน้าที่และอำนาจในการกำหนดตำแหน่งผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ รวมทั้งมีอำนาจตรวจสอบและเปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลดังกล่าวด้วย

⁷² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 234

ซึ่งกล่าวได้ว่าภารกิจตรวจสอบทรัพย์สินเป็นงานที่มีความสำคัญต่อการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ เพื่อเป็นกลไกหนึ่งในการป้องกันและตรวจสอบผู้ใช้อำนาจรัฐให้ปฏิบัติหน้าที่ภายใต้ขอบอำนาจโดยสุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยมีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นองค์อำนาจในการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริง รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

กระบวนการตรวจสอบทรัพย์สินในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีขั้นตอนตั้งแต่การกำหนดตำแหน่งผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ขั้นตอนการรับยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ขั้นตอนการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และการเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตำแหน่งที่กฎหมายกำหนดให้ต้องเปิดเผยแก่สาธารณชนทราบ

ในหัวข้อต่อไปจึงวิเคราะห์กระบวนการตรวจสอบทรัพย์สินในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อนำไปสู่การกำหนดตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพิ่มเติม

2.1 กระบวนการตรวจสอบทรัพย์สินในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในการกำหนดให้ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และเจ้าหน้าที่ของรัฐยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งตรวจสอบและเปิดเผยผลการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลดังกล่าว

ซึ่งการดำเนินการกำหนดตำแหน่งผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินนั้น มีสำนักพัฒนาระบบตรวจสอบทรัพย์สินเป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษาวิเคราะห์การกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน⁷³ เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณากำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าว

⁷³ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการและหน้าที่และอำนาจของส่วนราชการในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. 2561

2.1.1 การกำหนดตำแหน่งผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

สำนักพัฒนาระบบตรวจสอบทรัพย์สินในสังกัดสำนักงาน ป.ป.ช. มีหน้าที่และอำนาจ ดังนี้

1) ดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดตำแหน่งผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.

2) ดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ที่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และการติดตามข้อมูลและเอกสารเพิ่มเติมในกรณีที่ข้อมูลไม่ครบถ้วนตามแบบบัญชีที่ยื่น รวมทั้งกำหนดมาตรการป้องกันมิให้มีการเปลี่ยนแปลงข้อความหรือเอกสารของบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินที่มีผู้ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.

3) ศึกษา วิเคราะห์ ประเมินผลและพัฒนาระบบงานด้านตรวจสอบทรัพย์สิน รวมทั้ง การพัฒนาปรับปรุงแบบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน เผยแพร่และนิเทศงานให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4) รับและตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลตามแบบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินในกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักตรวจสอบทรัพย์สินในส่วนกลางสำนักงาน ป.ป.ช.

5) ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริง ความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สิน รวมทั้งการเปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช. ซึ่งมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามที่กฎหมายกำหนด ยกเว้นพนักงานเจ้าหน้าที่ในสังกัดสำนักพัฒนาระบบตรวจสอบทรัพย์สิน และติดตามข้อมูลและเอกสารเพิ่มเติมในกรณีที่ข้อมูลไม่ครบถ้วนตามแบบบัญชีที่ยื่น

6) ตรวจสอบการ โอน ยักย้าย แปรสภาพ หรือซุกซ่อนทรัพย์สิน หรือมีพฤติการณ์ว่ามีการถือครองทรัพย์สินแทน อันมีลักษณะเป็นการมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติและการตรวจสอบเรื่องตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินซึ่งต้องส่งเรื่องมาให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบ

7) ตรวจสอบเบื้องต้น ใต้สวนเบื้องต้นและใต้สวน รวมทั้งเสนอความเห็นเพื่อประกอบการวินิจฉัยกรณีมีการกล่าวหาหรือมีเหตุอันควรสงสัยหรือตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินแล้ว พบว่าผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตาม (5) ร่ำรวยผิดปกติ หรือมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ หรือมีพฤติการณ์ซุกซ่อนทรัพย์สิน พร้อมทั้ง

รายงานความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานในเรื่องดังกล่าวตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือสำนักงาน ป.ป.ช. กำหนด

8) ดำเนินการในกรณีเมื่อปรากฏว่าผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตาม (5) ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือจงใจยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ โดยมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สิน รวมถึงการดำเนินคดีในศาลกับบุคคลดังกล่าวตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมาย⁷⁴

9) ตรวจสอบหรือสอบสวนกรณีที่ได้รับบัตรสนเท่ห์ การแจ้งข้อมูลเบาะแส หรือพยานหลักฐาน หรือกรณีมีเหตุอันควรสงสัยสำหรับการกระทำผิดเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตาม (5)

10) ดำเนินการหรือประสานงานเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการเกี่ยวกับการจับ การควบคุมตัว การคุมขัง และการปล่อยชั่วคราวผู้ถูกกล่าวหา รวมทั้งการค้น ยึด หรืออายัดเอกสาร ทรัพย์สิน หรือพยานหลักฐาน และการริบทรัพย์สิน

11) ดำเนินการและประสานงานทางคดีร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ติดตามผลคดี รวมทั้งสรุปความเห็นเสนอคณะกรรมการ ป.ป.ช.

12) เป็นผู้แทนฝ่ายคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในคณะกรรมการร่วมกับผู้แทนฝ่ายอัยการสูงสุด เพื่อพิจารณาหาข้อยุติเกี่ยวกับการฟ้องคดี

13) รายงานความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานในเรื่องกล่าวหาที่รับผิดชอบตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือสำนักงาน ป.ป.ช. กำหนด

14) งานเลขานุการของคณะอนุกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินในส่วนกลาง สำนักงาน ป.ป.ช.

15) จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน รวมทั้ง ตรวจสอบ ติดตาม รวบรวม ประมวลผล และจัดทำรายงานผลการดำเนินการเพื่อเสนอคณะกรรมการ ป.ป.ช.

⁷⁴ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการและหน้าที่และอำนาจของส่วนราชการในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. 2561

16) ประชาสัมพันธ์และบริการให้คำปรึกษาแนะนำการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และอำนวยความสะดวกแก่ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

17) ประสานและปฏิบัติงานอื่นตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือสำนักงาน ป.ป.ช. มอบหมาย ตลอดจนสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง⁷⁵

ขอบเขตในการดำเนินงานเกี่ยวกับการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน เริ่มจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติให้ศึกษาวิเคราะห์ และ/หรือผู้อำนวยการสำนักพัฒนาระบบตรวจสอบทรัพย์สินริเริ่มและมอบหมายเจ้าหน้าที่ตำแหน่งเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สิน และ/หรือเจ้าหน้าที่ริเริ่มเสนอให้มีการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐ จากนั้นเจ้าหน้าที่ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ศึกษาวิเคราะห์ แล้วนำผลการศึกษาเสนอคณะกรรมการพัฒนาระบบตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินพิจารณา หากเห็นชอบจึงเสนอคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อพิจารณาเมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้เห็นชอบกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้วจึงจัดทำประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เสนอประธานกรรมการ ป.ป.ช. ลงนาม แล้วเสนอเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. ลงนามในหนังสือถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ส่งประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา หลังจากได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว สิ้นสุดที่เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือรองเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ได้รับมอบหมายลงนามในหนังสือแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ⁷⁶

หลักการพื้นฐานที่ต้องมีการวิเคราะห์กำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 234(3) บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่และอำนาจกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และเจ้าหน้าที่ของรัฐยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งตรวจสอบและเปิดเผยผลการตรวจสอบของบุคคลดังกล่าว ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

จากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้มีการจัดตั้งและเปลี่ยนแปลงหน่วยงานภาครัฐเพิ่มมากขึ้น ทั้งจำนวนและรูปแบบการใช้อำนาจรัฐที่เปลี่ยนแปลงไป

⁷⁵ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการและหน้าที่และอำนาจของส่วนราชการในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. 2561

⁷⁶ คู่มือการปฏิบัติงาน. (2553). เรื่องการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หน้า 3

คณะกรรมการ ป.ป.ช. จำเป็นต้องติดตามความเคลื่อนไหวและกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินให้ทันการณ้และครบถ้วน ตลอดจนการแก้ไขหรือยกเลิกกฎหมายที่เกี่ยวข้องหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ปรับเปลี่ยนกรอบการพิจารณาการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐใหม่ จึงต้องมีการวิเคราะห์กำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐให้สอดคล้องกับกฎหมายหรือนโยบายที่เปลี่ยนแปลงไป

ในการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. นั้น มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่พิจารณาผลการศึกษาวิเคราะห์การกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐฯ และเห็นชอบกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยอาจเป็นฝ่ายริเริ่มมีมติให้สำนักพัฒนาระบบตรวจสอบทรัพย์สินศึกษาวิเคราะห์การกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินก็ได้

ประธานกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่พิจารณาผลการศึกษาวิเคราะห์การกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐฯ เสนอคณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณา และพิจารณาลงนามในประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่เห็นชอบ กำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐฯ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

กรรมการ ป.ป.ช. ที่กำกับดูแลสำนักพัฒนาระบบตรวจสอบทรัพย์สินหรือในฐานะประธานคณะกรรมการพัฒนาระบบตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน มีหน้าที่พิจารณาผลการศึกษาวิเคราะห์การกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐฯ เสนอคณะกรรมการพัฒนาระบบตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินพิจารณา พิจารณาผลการศึกษาวิเคราะห์การกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐฯ ที่คณะกรรมการฯ เห็นชอบ และพิจารณาประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อเสนอประธานกรรมการ ป.ป.ช. ลงนาม

คณะกรรมการพัฒนาระบบตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน มีหน้าที่พิจารณาผลการศึกษาวิเคราะห์การกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินที่สำนักพัฒนาระบบตรวจสอบทรัพย์สินเสนอ

เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. (กรณียังไม่มีการมอบหมายนักบริหารกำกับดูแลสำนักพัฒนาระบบตรวจสอบทรัพย์สินโดยตรง) หรือรองเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมายให้ดูแลสำนักพัฒนาระบบตรวจสอบทรัพย์สิน มีหน้าที่ พิจารณาผลการศึกษาวิเคราะห์การกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐฯ เพื่อเสนอประธานคณะกรรมการฯ พิจารณานำเสนอคณะกรรมการฯ พิจารณาผลการศึกษาวิเคราะห์การกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐฯ ที่คณะกรรมการฯ เห็นชอบ เพื่อเสนอกรรมการ ป.ป.ช. ที่กำกับดูแลสำนักพัฒนาระบบตรวจสอบ

ทรัพย์สินพิจารณาประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อเสนอกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณานั่งสือและลงนามในหนังสือถึงเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา พิจารณานั่งสือและลงนามในหนังสือแจ้งหน่วยงานต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินเพื่อดำเนินการแจ้งให้เจ้าหน้าที่ในตำแหน่งดังกล่าวทราบ⁷⁷

ทั้งนี้ในส่วนของการศึกษาวิเคราะห์การกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินนั้น เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำแหน่งเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สินในสำนักพัฒนาระบบตรวจสอบทรัพย์สิน โดยได้รับคำปรึกษา แนะนำเกี่ยวกับการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐฯ จากหัวหน้ากลุ่มและผู้อำนวยการสำนักพัฒนาระบบตรวจสอบทรัพย์สิน

รายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติงานกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติให้ศึกษาวิเคราะห์และผู้อำนวยการสำนักพัฒนาระบบตรวจสอบทรัพย์สินมอบหมายเจ้าหน้าที่ และ/หรือเจ้าหน้าที่ริเริ่มตามภารกิจของสำนักและนำเสนอผู้อำนวยการฯ เพื่อขอความเห็นชอบ รับผิดชอบโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือผู้อำนวยการสำนักฯ หรือเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สิน

2. รวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาวิเคราะห์ และกำหนดแนวทางดำเนินการกับหัวหน้ากลุ่ม และศึกษารายละเอียด

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
- ประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่เกี่ยวข้อง มติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่เกี่ยวข้อง
- กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งและอำนาจหน้าที่ขององค์กร/หน่วยงานของรัฐ และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้ดำรงตำแหน่งที่ถือต่อการอาศัยอำนาจหน้าที่ในการแสวงหาประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่นทั้งทางตรงและทางอ้อม หรือข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูลทางสถิติหรือปัญหาอุปสรรคจากการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นต้น

รับผิดชอบโดยเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สินและหัวหน้ากลุ่ม

3. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนที่ 2 ตามมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่กำหนดกรอบพิจารณาไว้ ดังนี้

⁷⁷ คู่มือการปฏิบัติงาน. (2553). เรื่องการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หน้า 5

3.1 เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเป็นผู้บริหารหน่วยงานของรัฐ

3.2 เป็นตำแหน่งที่มีอำนาจหน้าที่ซึ่งมีลักษณะของการใช้อำนาจตามกฎหมายที่สามารถแสวงหาประโยชน์ หรืออาจเอื้อประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่นได้โดยง่าย หรือ

3.3 เป็นผู้บริหารหน่วยงานของรัฐที่มีงบประมาณจำนวนมาก

รับผิดชอบโดยเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สินและหัวหน้ากลุ่ม⁷⁸

เมื่อพิจารณารายละเอียดการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว เห็นว่าสาระสำคัญที่ใช้ประกอบวิเคราะห์การกำหนดตำแหน่งคือการศึกษารายละเอียดกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมดตลอดจนข้อมูลข่าวสาร สถิติ ทั้งนี้ ด้วยสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง ทำให้มีการจัดตั้งหน่วยงานภาครัฐที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งจำนวนและรูปแบบการใช้อำนาจรัฐที่เปลี่ยนแปลงไป จึงต้องมีข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยและครบถ้วน สาระสำคัญอีกประการหนึ่งคือกรอบพิจารณาที่ต้องเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเป็นผู้บริหารหน่วยงานของรัฐ เป็นตำแหน่งที่มีอำนาจหน้าที่ซึ่งมีลักษณะของการใช้อำนาจตามกฎหมายที่สามารถแสวงหาประโยชน์ หรืออาจเอื้อประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่นได้โดยง่าย หรือเป็นผู้บริหารหน่วยงานของรัฐที่มีงบประมาณจำนวนมาก

เมื่อพิจารณาถึงสาระสำคัญที่ได้นำเสนอแล้วนั้น เห็นว่าการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน เน้นไปที่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจตามกฎหมายที่สามารถแสวงหาประโยชน์หรืออาจเอื้อประโยชน์แก่ตนเองหรือผู้อื่นได้โดยง่าย เช่น การมีอำนาจอนุมัติอนุญาต การดำเนินงานต่างๆ ซึ่งกรอบพิจารณาที่กล่าวมาก็ครอบคลุมตามอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้บริหารสถานศึกษา กล่าวคือ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเป็นผู้บริหารหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ซึ่งมีลักษณะของการใช้อำนาจตามกฎหมายที่สามารถแสวงหาประโยชน์ หรืออาจเอื้อประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่นได้โดยง่าย หรือเป็นผู้บริหารหน่วยงานของรัฐที่มีงบประมาณจำนวนมาก

4. จัดทำบันทึกเสนอผลการวิเคราะห์การกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐฯ เพื่อเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับ รับผิดชอบโดยเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สิน, หัวหน้ากลุ่ม, ผู้อำนวยการสำนักฯ, เลขานุการฯ หรือรองเลขานุการฯ

⁷⁸ คู่มือการปฏิบัติงาน. (2553). เรื่องการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หน้า 9-12

5. พิจารณาผลศึกษาวิเคราะห์กรณีเห็นชอบ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป หากไม่เห็นชอบย้อนกลับไปดำเนินการตามขั้นตอนที่ 2 หรือ 4 แล้วแต่กรณี รับผิดชอบโดยคณะกรรมการพัฒนาระบบตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน

6. จัดทำบันทึกเสนอผลการวิเคราะห์ฯ ตามมติคณะกรรมการพัฒนาระบบตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน เพื่อเสนอคณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณา รับผิดชอบโดยเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สิน, หัวหน้ากลุ่ม, ผู้อำนวยการสำนักฯ, เลขธิการฯ หรือรองเลขธิการฯ, คณะกรรมการ ป.ป.ช., ประธานกรรมการ ป.ป.ช.⁷⁹

7. พิจารณาผลศึกษาวิเคราะห์ฯ ตามมติคณะกรรมการพัฒนาระบบตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน กรณีเห็นชอบ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป หากไม่เห็นชอบย้อนกลับไปดำเนินการตามขั้นตอนที่ 2 หรือ 4 แล้วแต่กรณี รับผิดชอบโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช.

8. จัดทำประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐพร้อมทั้งจัดทำบันทึกเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับ รับผิดชอบโดยเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สิน, หัวหน้ากลุ่ม, ผู้อำนวยการสำนักฯ, เลขธิการฯ หรือรองเลขธิการฯ, คณะกรรมการ ป.ป.ช.

9. ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ลงนามในประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติฯ

10. จัดทำหนังสือถึงเลขธิการคณะรัฐมนตรี ส่งประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา พร้อมทั้งบันทึกเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับ รับผิดชอบโดยเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สิน, หัวหน้ากลุ่ม, ผู้อำนวยการสำนักฯ

11. เลขธิการฯ หรือรองเลขธิการฯ ที่เลขธิการฯ มอบหมายให้กำกับดูแลสำนักพัฒนาระบบตรวจสอบทรัพย์สิน ลงนามในหนังสือถึงเลขธิการคณะรัฐมนตรี รับผิดชอบโดยเลขธิการฯ หรือรองเลขธิการฯ

12. จัดทำหนังสือแจ้งหน่วยงานต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน เพื่อดำเนินการแจ้งให้เจ้าหน้าที่ในตำแหน่งดังกล่าวทราบ พร้อมทั้งบันทึกเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับ รับผิดชอบโดยเจ้าพนักงานตรวจสอบทรัพย์สิน, หัวหน้ากลุ่ม, ผู้อำนวยการสำนักฯ

⁷⁹ คู่มือการปฏิบัติงาน. (2553). เรื่องการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หน้า 9-12

13. เลขธิการฯ หรือรองเลขธิการฯ ที่เลขธิการฯ มอบหมายให้กำกับดูแลสำนักพัฒนาระบบตรวจสอบทรัพย์สิน ลงนามในหนังสือแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รับผิดชอบโดยเลขธิการฯ หรือรองเลขธิการฯ⁸⁰

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากรอบการพิจารณาเพื่อกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะครอบคลุมทั้งเรื่อง สถานะ อำนาจหน้าที่ และความเสี่ยงในการใช้อำนาจตามกฎหมายที่สามารถแสวงหาประโยชน์ หรืออาจเอื้อประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่นได้โดยง่าย หรือเป็นผู้บริหารหน่วยงานของรัฐที่มีงบประมาณจำนวนมาก กรอบพิจารณาการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ควรครอบคลุมไปถึงตำแหน่งที่เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต เป็นแม่พิมพ์ของชาติ ซึ่งควรแสดงถึงความโปร่งใส ตรวจสอบได้ เป็นผู้นำของความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อส่งเสริมค่านิยมซื่อสัตย์สุจริต ตรวจสอบได้ แก่นักเรียนและเยาวชน ดังเช่น ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งยังไม่ปรากฏการกำหนดตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2561 และประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งจะยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

โดยในมาตรา 102 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2561 ได้กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตร ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.⁸¹

- (1) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
  - (2) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
  - (3) ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ
  - (4) ข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม
- ซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่อธิบดีผู้พิพากษาขึ้นไป

⁸⁰ คู่มือการปฏิบัติงาน. (2553). เรื่องการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หน้า 9-12

⁸¹ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

(5) ข้าราชการตุลาการศาลปกครองตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง ซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่อธิบดีศาลปกครองชั้นต้นขึ้นไป

(6) ข้าราชการอัยการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่อธิบดีอัยการขึ้นไป

(7) ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง

(8) ตำแหน่งอื่นตามที่กฎหมายอื่นกำหนดให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

(9) ผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

โดยคู่สมรสให้หมายความรวมถึงผู้ซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสด้วยตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด คือ อยู่กินเป็นสามีภริยากันตามประเพณีโดยมีบุคคลในครอบครัว/บุคคลภายนอกรับทราบ หรือเจ้าพนักงานของรัฐแสดงให้เห็นว่ามีสถานะเป็นสามีภริยากัน หรือมีพฤติการณ์ซึ่งเป็นที่รับรู้ของสังคมทั่วไปว่ามีสถานะดังกล่าว⁸²

จากบทบัญญัติของกฎหมายข้างต้น สรุปได้ว่าเจ้าพนักงานของรัฐต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตนเอง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ โดยคู่สมรสรวมถึงผู้ซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสด้วยตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

ซึ่งเจ้าพนักงานของรัฐที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ขยายความตามสรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2561

(1) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(2) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(3) ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ

(4) ตุลาการศาลยุติธรรม ซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่อธิบดีผู้พิพากษาขึ้นไป

(5) ตุลาการศาลปกครอง ซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่อธิบดีศาลปกครองชั้นต้นขึ้นไป

(6) อัยการ ซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่อธิบดีอัยการขึ้นไป

(7) ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง⁸³

หัวหน้าส่วนราชการระดับ กระทรวง/ทบวง/กรม/ส่วนราชการที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล

⁸² ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ของผู้ซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสอันถือว่าเป็นคู่สมรส พ.ศ. 2561

⁸³ คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 21/2561 เรื่อง การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ปลัดกระทรวงกลาโหม/ผู้บัญชาการทหารสูงสุด/ผู้บัญชาการเหล่าทัพ/ผู้บัญชาการ
ตำรวจแห่งชาติ

ผู้ว่าราชการจังหวัด

ปลัดกรุงเทพมหานคร

กรรมการและผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ

หัวหน้าหน่วยงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

กรรมการและผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานอื่นของรัฐ

ผู้ดำรงตำแหน่งอื่นตามที่กฎหมายกำหนด

ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งเทียบเท่า ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

(8) ตำแหน่งอื่น ตามที่กฎหมายอื่นกำหนดให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

(9) ผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภา
ท้องถิ่น ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด⁸⁴

และต่อมาคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ออกประกาศกำหนดตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่น
บัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 102 พุทธศักราช 2561⁸⁵ ประกาศกำหนดตำแหน่งผู้บริหาร
ท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น ที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 102 (9) พุทธศักราช 2561⁸⁶ ประกาศกำหนด
ตำแหน่งของ ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 102 (ฉบับที่ 2)⁸⁷ พุทธศักราช 2561
และประกาศกำหนดตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 102 (ฉบับที่ 3)
พุทธศักราช 2561⁸⁸

⁸⁴ มีชัย อิน. (2561). *สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ด้านการตรวจสอบทรัพย์สิน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ*

⁸⁵ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้มี
หน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 102 พ.ศ. 2561

⁸⁶ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งผู้บริหาร
ท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่
ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 102 (9) พ.ศ. 2561

⁸⁷ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้มี
หน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 102 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561

⁸⁸ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้มี
หน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 102 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2561 ยังระบุว่าเจ้าพนักงานของรัฐตำแหน่งใดจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด⁸⁹ ตามนัยมาตรา 103 ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ออกประกาศกำหนดตำแหน่งของเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 103 พุทธศักราช 2561⁹⁰ และประกาศกำหนดตำแหน่งของเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 103 (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2561⁹¹

ตามกฎหมายและประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่กล่าวมา ได้กำหนดตำแหน่งเจ้าพนักงานของรัฐให้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครอบคลุมหลายหน่วยงานและหลายตำแหน่ง ในที่นี้จึงขอยกตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงศึกษาธิการซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ประกาศกำหนดให้เป็นตำแหน่งที่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 102 และมาตรา 103

ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ หัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวง/ทบวง/กรม/ส่วนราชการที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ได้แก่ ปลัดกระทรวง รองปลัดกระทรวง เลขาธิการ และรองเลขาธิการ ของหน่วยงานสำนักงานปลัดกระทรวง สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จะเห็นว่าการกำหนดตำแหน่งผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกระทรวงศึกษาธิการ ครอบคลุมเฉพาะหัวหน้าส่วนราชการ และรองเลขาธิการเท่านั้น

ในส่วน of สถาบันการศึกษาได้กำหนดตำแหน่งผู้บริหารสูงสุดของสถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

⁸⁹ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 103

⁹⁰ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 103 พ.ศ. 2561

⁹¹ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 103 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561

แห่งชาติ ได้แก่ อธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ⁹² ไม่ปรากฏการกำหนดตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานคือผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

เมื่อทราบขั้นตอนการกำหนดตำแหน่งผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว ในหัวข้อต่อไปจะพิจารณาการตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินว่ามีวิธีการขั้นตอน อย่างไร

2.1.2 การตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต้องยื่นพร้อมหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน รวมทั้งหลักฐานการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยในการยื่นเป็นเอกสารผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้า พร้อมทั้งจัดทำรายละเอียดของเอกสารประกอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นด้วย โดยทรัพย์สินและหนี้สินที่ต้องแสดงรายการ รวมถึงทรัพย์สินและหนี้สินในต่างประเทศ และทรัพย์สินที่มอบหมายให้อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม⁹³

จากบทบัญญัติมาตรา 105 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2561 ข้างต้น สรุปเป็นหลักเกณฑ์การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินได้ ดังนี้

1. ต้องยื่นตามแบบที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด
2. ต้องแนบหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน
3. ต้องแนบหลักฐานการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา
4. ผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้า
5. ต้องจัดทำรายละเอียดของเอกสารประกอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นด้วย

⁹² ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 102 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561

⁹³ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 105 วรรคหนึ่ง

โดยทรัพย์สินและหนี้สินที่ต้องแสดงให้รวมที่มีอยู่ในต่างประเทศและทรัพย์สิน และหนี้สินที่มอบหมายให้อยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม

การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินให้ยื่นตามแต่ละกรณีที่กำหนด คือ เมื่อเข้ารับตำแหน่ง เมื่อพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ และทุก 3 ปี ตลอดเวลาที่ยังดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทุกกรณีให้ยื่นภายใน 60 วัน นับแต่วันถัดจากวันเข้ารับตำแหน่ง/พ้นจากตำแหน่ง/ทุก 3 ปี ตลอดเวลาที่ยังดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ กรณีมีเหตุจำเป็นขอขยายเวลาได้ไม่เกิน 30 วัน⁹⁴

ทั้งนี้ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน เฉพาะกรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่งเท่านั้น

ถ้าเจ้าพนักงานของรัฐผู้ใดได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินด้วย เจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้น ไม่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินใหม่ แต่ไม่ต้องห้ามที่จะยื่นเพื่อเป็นหลักฐาน⁹⁵

กระบวนการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามลำดับขั้นตอนที่ได้กล่าวมา การกำหนดตำแหน่งผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน หลักเกณฑ์ระยะเวลาการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน กฎหมายยังกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ และเอกสารประกอบของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินบางตำแหน่ง รวมทั้งของกลุ่มสมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของบุคคลดังกล่าว เพื่อประโยชน์ในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน⁹⁶

มาตรา 106 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2561 กำหนดการเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป ซึ่งตำแหน่งที่ต้องเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ได้แก่ ผู้ดำรงตำแหน่งตาม มาตรา 102 (1) เฉพาะนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา (2) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (3) ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ (7) ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง (9) ผู้บริหารท้องถิ่น

⁹⁴ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561
มาตรา 105 วรรคสองและสาม

⁹⁵ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561
มาตรา 105 วรรคสาม

⁹⁶ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561
มาตรา 106

รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด ซึ่งได้แก่ ผู้ว่าราชการและรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นายกและรองนายกเมืองพัทยา นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี (เทศบาลนคร/เทศบาลเมือง/เทศบาลตำบล) นายกองค์การบริหารส่วนตำบล⁹⁷

การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตำแหน่งที่ต้องเปิดเผยให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป มีวิธีการที่แตกต่างจากการยื่นบัญชีของตำแหน่งอื่นๆ ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. ต้องทำและยื่นบัญชี 2 ชุด (ต้นฉบับและสำเนา)
2. ยื่นด้วยตนเอง หรือมอบหมายให้ผู้อื่นยื่นแทน
3. ส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ (นับวันที่ไปรษณีย์รับเป็นวันรับยื่น)
4. ยื่นด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์
5. ยื่นที่สำนักงาน ป.ป.ช. ส่วนกลาง/สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค หรือสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด⁹⁸

ประจำจังหวัด⁹⁸

การเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป ให้เปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ครบกำหนดการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน โดยต้องปิดประกาศ ณ สำนักงาน ป.ป.ช. ส่วนกลาง สำนักงาน ป.ป.ช. ภาค หรือสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดแล้วแต่กรณี เป็นระยะเวลา 30 วัน และลงเผยแพร่ทางเว็บไซต์ของสำนักงาน ป.ป.ช. เป็นระยะเวลา 180 วัน⁹⁹

ในกระบวนการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน มีขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่จะต้องแจ้งให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบ เมื่อมีการแต่งตั้งหรือสั่งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐพ้นจากตำแหน่งที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดให้ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินในหน่วยงานใด โดยให้หน่วยงานนั้นแจ้งให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบ ภายใน 30 วันนับแต่วันที่มิ

⁹⁷ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2561). เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน พ.ศ. 2561

⁹⁸ มีชัย อิน. (2561). *สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ด้านการตรวจสอบทรัพย์สิน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ*

⁹⁹ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2561). เรื่อง หลักเกณฑ์ขั้นตอน และวิธีการเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน พ.ศ. 2561

การแต่งตั้งหรือสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง เว้นแต่กรณีของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้รับเลือกตั้ง เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะเป็นผู้แจ้ง¹⁰⁰

ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามเวลากำหนดภายใน 60 วัน นับแต่วันถัดจากวันเข้ารับตำแหน่ง/พ้นจากตำแหน่ง/ทุก 3 ปี ตลอดเวลาที่ยังดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ กรณีผู้ใดไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามเวลาที่กำหนด สำนักงาน ป.ป.ช. ต้องมีหนังสือแจ้งให้บุคคลนั้นทราบ พร้อมกำหนดขยายให้ซึ่งต้องไม่เกิน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง กรณีมีความจำเป็นอาจขยายระยะเวลาได้อีกไม่เกิน 30 วัน¹⁰¹

คำขอขยายระยะเวลาในการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต้องทำเป็นหนังสือ ระบุรายละเอียด ชื่อตัวและชื่อสกุลของผู้ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ตำแหน่งที่ยื่น ยื่นกรณีเข้ารับตำแหน่ง/พ้นจากตำแหน่ง/พ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ/ทุก 3 ปี ตลอดเวลาที่ยังดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ วันที่มีหน้าที่ยื่นบัญชี และเหตุผลความจำเป็น พร้อมแนบเอกสารหลักฐานประกอบ (ถ้ามี)¹⁰²

เมื่อผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินได้ยื่นบัญชีแล้ว ปรากฏว่าบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินหรือเอกสารประกอบไม่ครบถ้วนหรือมีข้อมูลคลาดเคลื่อน และไม่มีพฤติการณ์อันเชื่อได้ว่ามีเจตนาปกปิดทรัพย์สินหรือปกปิดหนี้สิน เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือผู้ที่เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมาย ต้องแจ้งให้ผู้ยื่นบัญชีรายนั้นดำเนินการให้ครบถ้วนหรือถูกต้อง ภายในระยะเวลาที่เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

หากล่วงเลยระยะเวลา ผู้ยื่นบัญชีไม่มาดำเนินการให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งข้อกล่าวหาตามมาตรา 114 ต่อไป¹⁰³

ในการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินตามบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นไว้

¹⁰⁰ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 107

¹⁰¹ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 109 วรรคหนึ่ง

¹⁰² มีชัย อินัน. (2561). *สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ด้านการตรวจสอบทรัพย์สิน* สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

¹⁰³ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 109 วรรคสองและสาม

ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งแรก และเมื่อมีการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินครั้งต่อไป จึงตรวจสอบถึงความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินด้วย¹⁰⁴

เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินแล้ว ต้องเปิดเผยผลการตรวจสอบให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป ซึ่งการเปิดเผยนี้ เปิดเผยเพียงว่า ผิดปกติหรือไม่¹⁰⁵

ในการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจสั่งให้หน่วยงานของรัฐ สถาบันการเงิน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นไว้ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทรัพย์สินและหนี้สินอื่นใดที่มีได้แจ้งไว้ในบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และแจ้งผลให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด โดยห้ามนำกฎหมายที่ห้ามหน่วยงานใดเปิดเผยข้อมูลในความครอบครองมาใช้บังคับกับการแจ้งข้อมูลดังกล่าว¹⁰⁶

กรณีที่ผลการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินพบว่ามีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ กล่าวคือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นหรือมีหนี้สินลดลงไม่สัมพันธ์กับรายได้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะดำเนินการไต่สวนเพื่อร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินต่อไป¹⁰⁷ ซึ่งแหล่งที่มาของรายได้หรือเงินได้ ต้องรับฟังและกล่าวอ้างได้ตามกฎหมาย¹⁰⁸

เมื่อปรากฏว่าผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน หรือจงใจยื่นทรัพย์สินและหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สินนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายต้องแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ยื่นทราบ

¹⁰⁴ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561
มาตรา 110

¹⁰⁵ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561
มาตรา 111

¹⁰⁶ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561
มาตรา 112

¹⁰⁷ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561
มาตรา 113

¹⁰⁸ มิชัย โอิน. (2561). *สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ด้านการตรวจสอบทรัพย์สิน* สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

และกำหนดระยะเวลาตามสมควรให้มาชี้แจงข้อกล่าวหาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด แล้วนำเสนอคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อพิจารณาต่อไป

หากคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติว่าผู้ใด จงใจไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน จงใจยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สิน ให้เสนอเรื่องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อวินิจฉัย หรือเสนอเรื่องต่อศาลอาญาคดี ทุจริตและประพฤติมิชอบเพื่อวินิจฉัยแล้วแต่กรณี¹⁰⁹

ในการดำเนินคดีกับผู้ถูกกล่าวหากรณีจงใจไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน หรือจงใจยื่นแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สิน มีทั้ง บทลงโทษทางการเมืองและบทลงโทษทางอาญา

บทลงโทษทางการเมือง คือ ในกรณีที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองประทับฟ้อง ผู้ถูกกล่าวหาต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีคำพิพากษา เว้นแต่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ในกรณีที่ศาลฎีกาแผนกคดี อาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา ให้ผู้ต้องคำพิพากษานั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้น และจะเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดเวลาไม่เกินสิบปีด้วยหรือไม่ก็ได้

ผู้ใดถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไม่ว่ากรณีใด ผู้นั้น ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตลอดไป และไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ¹¹⁰

บทลงโทษทางอาญา กรณีผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในระยะเวลาที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2561 กำหนด จงใจยื่นแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมี

¹⁰⁹ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 114 วรรคหนึ่งและสอง

¹¹⁰ มีชัย อิน. (2561). *สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ด้านการตรวจสอบทรัพย์สิน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ*

พฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สิน ต้องจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ¹¹¹

จากบทกำหนดโทษที่กล่าวมาจะเห็นว่าบทลงโทษทางการเมืองจะมีความรุนแรงมาก เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเป็นหน้าที่เฉพาะตัวของ ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นๆ ที่ต้องมีความรับผิดชอบ โปร่งใส เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชน

นอกจากนี้ ในการส่งเสริมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2561 ยังกำหนดให้เจ้าหน้าที่รัฐที่ไม่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อหัวหน้าส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐที่สังกัดหรือปฏิบัติงานอยู่ โดยไม่ใช่บังคับกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ไม่มีเงินเดือนและตำแหน่งประจำ กรณีดำรงตำแหน่งหลายตำแหน่ง ให้ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินสำหรับตำแหน่งที่ปฏิบัติหน้าที่ประจำตำแหน่งเดียว และให้เก็บรักษาบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินไว้ที่หน่วยงานและให้เป็นความลับของทางราชการที่จะเปิดเผยไม่ได้ เว้นแต่จะส่งมอบให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. กรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ร้องขอ หรือเมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดให้ตำแหน่งนั้นต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือเมื่อมีกรณีที่จะต้องดำเนินการสอบสวนทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่รัฐผู้นั้น ทั้งนี้ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา¹¹² ซึ่งในปัจจุบันพระราชกฤษฎีกาในเรื่องนี้ยังมีได้ประกาศใช้

จากบทบัญญัติในมาตรา 130 ว่าด้วยการส่งเสริมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เห็นว่ากฎหมายให้ความสำคัญในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยใช้มาตรการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินเป็นเครื่องมือหลักในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อสร้างความโปร่งใสและป้องกันความเสี่ยงในการทุจริต ซึ่งปัญหาการทุจริตสามารถเกิดขึ้นได้จากทุกตำแหน่งไม่จำเป็นว่าจะเฉพาะตำแหน่งสูงๆ บริหารงบประมาณจำนวนมากแล้วจะทุจริตเท่านั้น ตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐทุกตำแหน่งล้วนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศชาติ ดังนั้นแม้ตำแหน่งไม่สูงหากมีความเกี่ยวข้องกับการทุจริตย่อมส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นเหตุอันเนื่องมาจากผลประโยชน์ทับซ้อน การเรียกรับสินบน การขักขอกทรัพย์สินของราชการ หรือกระทั่งเป็นผู้ช่วยของผู้มีตำแหน่งระดับสูงในการทำการทุจริตก็อาจเป็นได้

¹¹¹ เรื่องเดียวกัน

¹¹² พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

ดังนั้น การกำหนดให้ตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐที่ไม่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อหัวหน้าส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐที่ตนสังกัดหรือปฏิบัติงานอยู่ จึงเป็นมาตรการที่สมควรขับเคลื่อนอย่างจริงจัง และทุกส่วนราชการต้องให้ความสำคัญ

อย่างไรก็ตาม การกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐในกรณีนี้ รวมถึงกำหนด ระยะเวลา แบบรายการ หลักเกณฑ์ วิธีการยื่นบัญชีและการเก็บรักษาบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ต้องเป็นไปตามที่พระราชกฤษฎีกากำหนด ซึ่งในปัจจุบันพระราชกฤษฎีกาในเรื่องนี้ยังมีได้ ประกาศใช้

ในการส่งเสริมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต นอกจากการกำหนด ตำแหน่งผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินดังที่ได้กล่าวมาแล้ว คณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังกำหนดการตรวจสอบเพื่อถ่วงดุลอำนาจเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช. เพื่อให้เกิดธรรมาภิบาล และเป็นการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช. ระดับ ผู้อำนวยการกองขึ้นไป ผู้ช่วยพนักงานไต่สวน พนักงานไต่สวน หัวหน้าพนักงานไต่สวน พนักงาน เจ้าหน้าที่ ซึ่งมีตำแหน่งและหน้าที่เกี่ยวกับกับการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ยื่นบัญชี ทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หากฝ่าฝืนประจานกรรมการ ป.ป.ช. จะส่งเรื่องให้ อัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ต่อไป¹¹³ โดยให้อัยการฟ้องภายใน 180 วัน นับแต่วันที่ได้รับสำนวน หากเห็นว่ายังมีข้อไม่สมบูรณ์ ให้แจ้งคณะกรรมการ ป.ป.ช.ทราบภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ได้รับเรื่อง แล้วตั้งคณะกรรมการร่วม เพื่อดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานให้สมบูรณ์ หากยังหาข้อยุติไม่ได้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. สามารถฟ้องเองและห้ามมิให้อัยการรับแก้ต่างคดีให้จำเลย¹¹⁴

เมื่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองประทับฟ้องให้ หยุดปฏิบัติหน้าที่ เว้นแต่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะมีคำสั่งเป็น อยู่อื่น กรณีกระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา ให้พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้น และจะเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดเวลาไม่เกิน สิบปีด้วยหรือไม่ก็ได้

¹¹³ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561
มาตรา 158

¹¹⁴ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561
มาตรา 81

จากการวิเคราะห์กฎหมาย หลักเกณฑ์ การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะเห็นว่าตำแหน่งผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ครอบคลุมถึงตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งที่เป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อเป็นตำแหน่งที่สำคัญย่อมหมายถึงเป็นตำแหน่งที่มีอำนาจในการกำหนดทิศทาง นโยบาย และการบริหารงบประมาณ และเป็นตำแหน่งที่สามารถออกคำสั่งให้คุณให้โทษแก่ผู้ให้บังคับบัญชาได้ และแม้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2561 มาตรา 130 จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่รัฐที่ไม่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อหัวหน้าส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐที่ตนสังกัดหรือปฏิบัติ งานอยู่ มาตรการดังกล่าวก็ยังมีได้มีพระราชกฤษฎีกาประกาศใช้ มาตรการการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงยังมีช่องว่างของกฎหมายเนื่องจากไม่ครอบคลุมตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งอาจอาศัยอำนาจหน้าที่ในตำแหน่งแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบแก่ตนเองหรือผู้อื่นได้ ดังที่ได้กล่าวถึงแล้วกรณีปัญหาการทุจริตจากการใช้ตำแหน่งหน้าที่ผู้อำนวยการ โรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 การกำหนดตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน และผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ปัญหาการทุจริตในวงการการศึกษาเป็นปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันระดับประเทศที่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพความมั่นคงทางสังคม และเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน การทุจริตในปัจจุบันมีความรุนแรงและซับซ้อนยากแก่การตรวจสอบ โดยพฤติกรรมที่พบ เช่น การทำหรือใช้เอกสารปลอม การใช้เวลาราชการไปหาประโยชน์แก่ตนเอง การออกคำสั่งสถานศึกษาที่ขัดต่อระเบียบกฎหมาย การปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ หรือการเรียกรับ หรือยอมจะรับเงินหรือทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยมิชอบ การเบียดบังยกยอก หรือนำทรัพย์สินของทางราชการไปใช้ส่วนตัวโดยทุจริต การเบิกจ่ายเงินงบประมาณไม่โปร่งใส การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างไม่โปร่งใส การใช้ข้อสอบเอื้อเฉพาะผู้ที่ตนหรือคณะสอนพิเศษ การเสนอผลงานทางวิชาการเป็นเท็จ และการตัดสินผลการเรียนโดยไม่เป็นธรรมแก่นักเรียน

ปัญหาการทุจริตในวงการศึกษามีหลายกรณีที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบของผู้อำนวยการ โรงเรียนหรือผู้บริหารสถานศึกษาดังที่ได้กล่าวมาแล้ว การเรียกรับทรัพย์สินเพื่อแลกกับที่นั่งเรียนถือเป็นการคิดสินบนอย่างหนึ่งอันเป็นการกระทำที่มิชอบด้วยกฎหมาย การทุจริตงบประมาณของโรงเรียนไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว จากปัญหาการทุจริตที่กล่าวมา ย่อมส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการใช้งบประมาณที่ไม่ก่อประโยชน์ การคัดบุคคล

เข้ามาเป็นครู ไม่มีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวมนำมาซึ่งการทุจริตและสร้างความเสียหายต่อวงการการศึกษา

การป้องกันการทุจริตในวงการการศึกษาอาจทำได้หลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นวิธีที่ทำกันมายาวนานและในปัจจุบันก็ยังคงดำเนินการอยู่ เช่น การจัด โครงการ กิจกรรม ให้ความรู้แก่บุคลากรทางการศึกษาในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต การสร้างธรรมาภิบาล หรือแม้กระทั่งระบบการตรวจสอบภายในของหน่วยงานเอง อย่างไรก็ตามปัญหาการทุจริตก็ไม่มีทีท่าจะลดลงเลย ซ้ำยังลดศรัทธาของสังคมที่จะมองว่าวงการการศึกษาเป็นวงการแม่พิมพ์ของชาติ ทั้งนี้ เนื่องจากข่าวที่ปรากฏในสื่อต่างๆ ส่วนมีสาเหตุมาจากการทุจริต โกงกินงบประมาณ ซึ่งมีทั้งที่ส่งผลกระทบต่อเด็กโดยตรง เช่น กรณีผู้อำนวยการ โรงเรียนทุจริตงบประมาณอาหารกลางวันเด็ก จัดให้เด็กรับประทานอาหารกลางวันเป็นขนนจิ้นกับน้ำปลา การทุจริตอุปกรณ์สื่อการเรียน และกรณีที่ไม่เห็นผลกระทบต่อเด็ก แต่เป็นการทุจริตงบประมาณของราชการ ส่งผลเสียหายต่อประเทศชาติ

ปัจจุบันคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในฐานะองค์กรหลักในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศไทย ได้ดำเนิน โครงการ กิจกรรม หลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทุจริต สร้างจิตสำนึกไม่ทนต่อการทุจริต ความตื่นรู้ต่อการทุจริต คู่วงการการศึกษา เช่น

การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งมีที่มาจากปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมเกี่ยวกับหน่วยงานภาครัฐที่มีการดำเนินงานที่ไม่โปร่งใส มีการบริหารงานอย่างไม่มีความคุณธรรมและจริยธรรม รวมไปถึงการทุจริตและประพฤติมิชอบเกิดขึ้นอย่างมากมาย ก่อให้เกิดผลกระทบและความเสียหายต่อประเทศ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) ได้ตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบดังกล่าว จึงได้มีแนวคิดในการพัฒนาเครื่องมือที่จะบ่งชี้ระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐขึ้น และต่อมาได้พัฒนาเป็นระบบการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อเป็นเครื่องมือที่มีเนื้อหาการสำรวจเกี่ยวกับการดำเนินงานที่มีคุณธรรมและความโปร่งใส การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามจรรยาบรรณ การบริหารงานอย่างมีจริยธรรม ตลอดจนการจ่ายหรือเรียกทรัพย์สินจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยสำรวจทั้งในมิติการรับรู้ (Perception – Based) คือ สำรวจความคิดเห็นของผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับหน่วยงานภาครัฐ (External Stakeholders) และเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานภาครัฐ (Internal Stakeholders) และในมิติหลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence – Based) คือ สำรวจจากหลักฐานการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ

การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงาน

ภาครัฐ และให้หน่วยงานภาครัฐได้รับทราบแนวทางในการปรับปรุงหรือพัฒนาในเรื่องคุณธรรม และความโปร่งใสในการดำเนินงาน¹¹⁵

การขับเคลื่อนหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา โดยคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรหรือ ชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ ด้านการป้องกันการทุจริตได้ร่วมกันสร้างหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti - Corruption Education) ประกอบด้วย 5 หลักสูตร ดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (รายวิชาเพิ่มเติม การป้องกันการทุจริต)
2. หลักสูตรอุดมศึกษา (วัยใส ใจสะอาด “Youngster with good heart”)
3. หลักสูตรตามแนวทางรับราชการ กลุ่มทหารและตำรวจ
4. หลักสูตรสร้างวิทยากรผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต
5. หลักสูตรโค้ชเพื่อการรู้คิดด้านทุจริต

หลักสูตรดังกล่าวได้ผ่านกระบวนการนำไปทดลองใช้ เพื่อปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ สำหรับการใช้ในกลุ่มเป้าหมายต่อไป นอกจากนี้คณะกรรมการจัดทำหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้ และสื่อประกอบการเรียนรู้ด้านการป้องกันการทุจริตยังได้คัดเลือกสื่อการเรียนรู้ จากแหล่งต่างๆ ทั้ง ในประเทศและต่างประเทศ เพื่อประกอบการเรียนการสอนต่อไป¹¹⁶ โดยจุดมุ่งหมายของการขับเคลื่อน หลักสูตรด้านทุจริตศึกษาก็เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต มีจิตพอเพียงต่อการดำเนินการทุจริต ปฏิบัติตนตามหน้าที่พลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม ตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและป้องกันการทุจริต

จากโครงการ กิจกรรมที่กล่าวมาจะเห็นว่าเป็นการขับเคลื่อนงานป้องกันการทุจริต ในส่วนของการสร้างจิตสำนึก การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งหากกระบวนการสร้างจิตสำนึกนี้ทำได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดผลขึ้นจริง ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจการคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ก็จะเกิดความละเอียดที่จะกระทำทุจริต จะคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ย่อมทำให้การทุจริต ลดน้อยลงไปได้ อย่างไรก็ตามการสร้างจิตสำนึกในการป้องกันการทุจริต เป็นส่วนหนึ่งในการสื่อสาร ของครูอาจารย์มาช้านาน ไม่ว่าจะผ่านกระบวนการการศึกษา คำสั่งสอน การอบรมให้ความรู้ ทั้งนี้

¹¹⁵ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คืบคืบ 26 เมษายน 2562 https://www.nacc.go.th/ewt_news.php?nid=12218

¹¹⁶ บทสรุป ชุดหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

การสร้างจิตสำนึกไม่ใช่สิ่งที่จะสร้างแล้วเกิดผลเลยทันที ต้องเริ่มปลูกฝังตั้งแต่เด็กและต้องใช้เวลา ยาวนาน

ดังนั้น มาตรการที่สำคัญในการป้องกันการทุจริตในส่วนราชการ คือการตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐ สำหรับโรงเรียนแล้วการตรวจสอบการใช้อำนาจก็คือการตรวจสอบผู้อำนวยการ โรงเรียนหรือผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจรัฐบริหารจัดการงบประมาณของแผ่นดิน และมาตรการที่สำคัญในการตรวจสอบการใช้อำนาจนี้ก็คือการกำหนดให้ตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษา เป็นตำแหน่งที่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นมาตรการที่สร้างความโปร่งใส ป้องปรามการทุจริต อุดช่องทางการทุจริต ได้ทันทั่วทั้งที่

การตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินเป็นมาตรการที่สำคัญสร้างความโปร่งใส และบรรยากาศการมีคุณธรรมให้แก่ระบบราชการ ป้องกันการทุจริตและผลประโยชน์ทับซ้อนใน หน่วยงาน เป็นกลไกสนับสนุนหรือเป็นมาตรการเสริมการดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำการ ทุจริต โดยดำเนินการเอาทัณฑ์ของบุคคลดังกล่าวในกรณีที่ถูกคดีดังกล่าวมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้น ผิดปกติหรือร่ำรวยผิดปกติ ส่งเสริมความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงเป็นมาตรการ ที่ควรนำมาบังคับใช้กับผู้อำนวยการ โรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย โดยกำหนดตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตำแหน่งที่มีหน้าที่ต้องยื่น บัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.

จากการวิเคราะห์ปัญหาการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สิน และหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. นั้น การพิจารณาการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มี หน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. นอกจากการพิจารณาจากสภาพ เศรษฐกิจและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง การจัดตั้งและเปลี่ยนแปลงหน่วยงานภาครัฐ ทั้งจำนวน และรูปแบบการใช้อำนาจรัฐที่เปลี่ยนแปลงไป การติดตามความเคลื่อนไหวและกำหนดตำแหน่ง เจ้าหน้าที่รัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต้องให้ทันการณ์และครบถ้วนซึ่งถือเป็นข้อเท็จจริง ที่ต้องวิเคราะห์ เมื่อตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษา เป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญ อยู่ในกรอบการพิจารณาการกำหนดตำแหน่งเป็นผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อ คณะกรรมการ ป.ป.ช. กล่าว คือ

1. เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเป็นผู้บริหารของรัฐ
2. เป็นตำแหน่งที่มีอำนาจหน้าที่ซึ่งมีลักษณะของการใช้อำนาจตามกฎหมายที่สามารถ แสวงหาประโยชน์หรืออาจเอื้อประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่นได้โดยง่าย หรือ
3. เป็นผู้บริหารงานหน่วยงานของรัฐที่มีงบประมาณจำนวนมาก

และเมื่อพิจารณาประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2561 ประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. และมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่เกี่ยวข้อง กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งและอำนาจหน้าที่ขององค์กร/หน่วยงานของรัฐ คือสถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐาน และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษาอาศัยอำนาจหน้าที่ในการแสวงหาประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่นทั้งทางตรงและทางอ้อม และข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูลทางสถิติ หรือปัญหาอุปสรรคจากการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้ว เห็นว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษา เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเป็นผู้บริหารหน่วยงานของรัฐ ทั้งยังเป็นตำแหน่งที่มีอำนาจหน้าที่ซึ่งมีลักษณะของการใช้อำนาจตามกฎหมายที่สามารถแสวงหาประโยชน์หรืออาจเอื้อประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่นได้โดยง่าย ตัวอย่างเช่น การเรียกรับสินบนเพื่อแลกกับการให้เด็กเข้าเรียนในโรงเรียนที่ตนเป็นผู้บริหาร หรือกรณีการทุจริตงบประมาณของโรงเรียน เป็นต้น

ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่ากระทรวงศึกษาธิการได้กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง¹¹⁷ และรัฐได้จัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้กับการศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ โดยจัดสรรเป็นงบประมาณเพื่อการศึกษา จัดสรรงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินการและงบลงทุนให้สถานศึกษาของรัฐตามนโยบายแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติและภารกิจของสถานศึกษา โดยให้มีอิสระในการบริหารงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา¹¹⁸ จัดสรรงบประมาณในลักษณะเงินอุดหนุนทั่วไปให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลและเป็นสถานศึกษาในกำกับของรัฐหรือองค์กรมหาชน¹¹⁹ จัดสรรกองทุนกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำให้สถานศึกษาเอกชน เพื่อให้พึ่งตนเองได้¹²⁰ จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาของรัฐและเอกชน¹²¹

เมื่อพิจารณาข้อกฎหมายที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ ยิ่งจำเป็นต้องมีมาตรการในการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณทางการศึกษา เพื่อให้ระบบการศึกษาพัฒนาอย่างยั่งยืน

¹¹⁷ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 39 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

¹¹⁸ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 60 (4)

¹¹⁹ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 60 (5)

¹²⁰ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 60 (6)

¹²¹ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 60 (7)

มีต้องถูกทุจริตคอร์รัปชันสร้างความเสียหายและส่งผลร้ายแก่เยาวชนซึ่งจะเป็นอนาคตของประเทศต่อไปจากการวิเคราะห์ตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ข้างต้น จึงเห็นว่ามีควมจำเป็นในการกำหนดตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.

บทที่ 4

เปรียบเทียบมาตรการการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้มีหน้าที่ ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของประเทศไทยกับต่างประเทศ

ปัจจุบันเป็นที่ทราบกันทั่วไปว่าปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยตรง ปัญหาการคอร์รัปชันเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับหลายๆ ประเทศทั่วโลก บางประเทศได้มีมาตรการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันที่ได้ผล ในขณะที่อีกหลายประเทศปัญหานี้ก็ยังคงสร้างความเสียหาย และยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างที่ควร

จากรายงานผลการจัดอันดับค่าดัชนีการรับรู้การทุจริต โดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International - TI) เผยแพร่ดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันในภาครัฐทั่วโลก (Corruption Perception Index - CPI) ประจำปี 2018/2561 ซึ่งผลปรากฏว่า ประเทศไทยได้ 36 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ถูกลดอันดับลง จากอันดับที่ 96 เมื่อปี 2560 ซึ่งได้คะแนน 37 คะแนน เป็นอันดับที่ 99 ทั้งที่เคยทำอันดับได้ดีขึ้นจากเมื่อปี 2559 ที่เคยอยู่ในอันดับที่ 101 ได้คะแนน 35 คะแนน ดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันในภาครัฐทั่วโลกในปีที่แล้วชี้ว่า 2 ใน 3 ของประเทศต่างๆ ทั่วโลก ทำคะแนนได้ไม่ถึง 50 คะแนน ซึ่งไทยก็เป็นหนึ่งในนั้น โดยทำคะแนนได้ 36 คะแนน ขณะที่คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 43 คะแนน¹²²

ส่วนใหญ่แล้วการคอร์รัปชันมักจะเกิดขึ้นกับประเทศที่ยังด้อยพัฒนาหรือประเทศที่มีรัฐบาลที่หวังแต่จะเอาผลประโยชน์เข้ากระเป๋าของตนเองและพวกพ้อง ปัญหาที่ตามมาของประเทศเหล่านั้นก็คือเมื่อมีการคอร์รัปชันมาก ประชาชนในประเทศก็จะได้รับผลกระทบสร้างความเสียหาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องภาวะความยากจน เรื่องของการเกิดสงครามกลางเมือง หรือเกิดการขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รวมถึงสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ควรได้ ซึ่งแต่ละประเทศที่ขึ้นชื่อในเรื่องการคอร์รัปชันก็จะมีวิธีการจัดการแตกต่างกันออกไป

¹²² BBC NEWS “คอร์รัปชัน : อันดับความโปร่งใสไทยปี 2018 ตกจาก 96 เป็น 99” ค้นคืน 27

ในบทนี้จึงนำเสนอปัญหาการทุจริตและแนวทางการป้องกันการทุจริต ตลอดจนวิเคราะห์มาตรการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของสิงคโปร์และเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) ซึ่งเป็นประเทศที่ได้รับการยอมรับเรื่องการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใสในระดับโลก ซึ่งหากมาตรการป้องกันการทุจริต มาตรการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในส่วนมาตรการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของสิงคโปร์และเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) มีข้อดีเหมาะสมกับประเทศไทยอาจนำเสนอเพื่อปรับใช้กับประเทศไทยได้ต่อไป

1. เปรียบเทียบประเทศไทยกับสิงคโปร์

สิงคโปร์ในอดีตถือว่าเป็นประเทศที่ประสบปัญหาการคอร์รัปชันร้ายแรง แต่มีวิธีการจัดการ แก้ไขปัญหาอย่างจริงจังจนนำไปสู่การเป็นประเทศที่ได้รับการยอมรับเรื่องความโปร่งใส ดังที่ปรากฏผลการจัดอันดับค่าดัชนีการรับรู้การทุจริต โดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International - TI) ซึ่งเป็นองค์กรประชาสังคมหรือองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีสำนักงานอยู่ที่ประเทศเยอรมนี โดยมีการจัดทำดัชนีการรับรู้การทุจริตเพื่อประเมินผลระดับการทุจริตในประเทศต่างๆ โดยในการประเมิน ปี 2561 สิงคโปร์มีคะแนนสูงเป็นอันดับหนึ่งในกลุ่มประเทศอาเซียน และสูงเป็นอันดับ 3 ของโลก ด้วยคะแนน 85 คะแนน ซึ่งแสดงถึงการมีปัญหาการทุจริตในระดับต่ำ ในขณะที่ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 5 ของกลุ่มประเทศอาเซียน และอันดับที่ 99 ของโลก ด้วยคะแนน 36 คะแนน¹²³ ซึ่งลดลงจากปี 2561 ด้วย

1.1 เปรียบเทียบปัญหาการทุจริตในภาพรวมและในวงการการศึกษา

ปัญหาการทุจริตในภาพรวมของสิงคโปร์

สิงคโปร์เป็นประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียนที่เดิมเคยพบกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคอร์รัปชันของตำรวจ สภาพปัญหาการทุจริตของสิงคโปร์ก่อนปี 2503 อยู่ในสภาพร้ายแรงเหมือนกับสถานการณ์หลายประเทศในกลุ่มอาเซียน โดยมีการทุจริตอย่างกว้างขวางในหมู่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่สรรพากร เจ้าหน้าที่ศุลกากร ฯลฯ จนกระทั่งการทุจริตคอร์รัปชันกลายเป็นเรื่องปกติเป็นวิถีปฏิบัติในชีวิตชาวสิงคโปร์ ปัญหาดังกล่าว

¹²³ BBC NEWS “คอร์รัปชัน : อันดับความโปร่งใสไทยปี 2018 ตกจาก 96 เป็น 99” ค้นคืน 27

มีสาเหตุจากโครงสร้างทางกฎหมายและองค์กรทางราชการของสิงคโปร์ในช่วงเวลาดังกล่าวไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะแก้ปัญหาการทุจริตได้¹²⁴ แต่เมื่อพรรคกิจประชาคมบริหารประเทศเมื่อเข้าปี 2502 พร้อมกับความตระหนักว่าสิงคโปร์เป็นประเทศเล็กจึงมีความจำเป็นต้องปรับโครงสร้างของประเทศ ด้วยการจัดตั้งคอร์รัปชัน เพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติซึ่งจะส่งผลต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ต่อมาจึงได้มีการจัดตั้งองค์กรและตรากฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ประกอบกับหลักคิดสำคัญของรัฐบาลสิงคโปร์ ประการหนึ่ง คือ การแก้ไขต้องเริ่มต้นจากสาเหตุของปัญหา คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐควรมีเงินเดือนที่ค่อนข้างสูงเพื่อให้เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพและไม่มีแรงจูงใจสำหรับการทุจริต เช่น รายได้ต่อปีของนายกรัฐมนตรีสิงคโปร์ประมาณ 2.2 ล้านดอลลาร์หรือประมาณ 53.24 ล้านบาท ขณะที่รายได้ต่อปีของนายกรัฐมนตรีไทยซึ่งคำนวณได้จากเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งมีประมาณ 1.50 ล้านบาทหรือประมาณร้อยละ 2.82 ของรายได้ต่อปีของนายกรัฐมนตรีสิงคโปร์¹²⁵ เท่านั้น ในขณะที่เดียวกันก็ได้มีการวางระเบียบเพื่อควบคุมพฤติกรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น การห้ามยืมเงินจากบุคคลที่มีการติดต่อกับราชการ การเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินต่อรัฐ การห้ามก่อนนี้ที่ไม่มีหลักประกันเกินกว่า 3 เท่าของเงินเดือน เป็นต้น

อย่างไรก็ตามปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันก็ยังคงมีให้เห็น จากกรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2534 – 2549 พบว่าการคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นในประเทศสิงคโปร์ พบว่าการคอร์รัปชันเกิดขึ้นจากการที่รัฐมนตรีและข้าราชการระดับสูงรับเงินหรือผลประโยชน์ตอบแทนจากเอกชนเพื่อแลกกับการอำนวยความสะดวกในการทำธุรกิจของเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการภาครัฐ เช่น การประกวดราคา หรือการให้สัมปทาน และคดีการทุจริตคอร์รัปชันของสิงคโปร์ที่มีวงเงินสูงสุดในปี พ.ศ. 2538 คือกรณีหัวหน้าวิศวกรขององค์กรของรัฐดูแลระบบสาธารณูปโภคของประเทศ รับเงินสินบนจากผู้รับเหมา จำนวน 13.85 ล้านดอลลาร์สิงคโปร์ ซึ่งคดีนี้ถูกศาลพิจารณาให้มีความผิด โดยตัดสินให้จำคุก 14 ปี และจ่ายค่าปรับเท่ากับจำนวนเงินที่รับไป 13.85 ล้านดอลลาร์สิงคโปร์¹²⁶

¹²⁴ สุภากร จุลินทร การแก้ไขปัญหาการทุจริตผ่านบทเรียนของสิงคโปร์ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

¹²⁵ แนวทางการประยุกต์มาตรการสากลเพื่อการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทย สำนักงานป.ป.ช.

¹²⁶ สุภากร จุลินทร การแก้ไขปัญหาการทุจริตผ่านบทเรียนของสิงคโปร์ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ปัญหาการทุจริตในวงการการศึกษาของสิงคโปร์

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาการทุจริตในวงการการศึกษาของสิงคโปร์ ไม่ได้มีปรากฏแพร่หลายอย่างกรณีการทุจริตในวงการตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่รัฐอื่นๆ อาจเป็นเพราะค่าตอบแทนและสวัสดิการของข้าราชการครู ที่อัตราสูงเพียงพอต่อการดำรงชีพไม่ต้องแสวงหาผลประโยชน์ที่มิควรได้ในทางมิชอบ เพราะเด็กนักเรียนชั้นมัธยมปลายหัวกะทิของสิงคโปร์นิยมเข้าเรียนต่อเพื่อเตรียมตัวเป็นครู เพราะนักศึกษาครูจะได้รับเงินเดือนและนบอชราสารทันทีเมื่อเข้าเรียน วันแรกในชั้นปีที่ 1 โดยมีเงินเดือนเบื้องต้นประมาณ 6 หมื่นบาท จบปริญญาตรีแล้ว รัฐบาลสิงคโปร์ยังให้ครูกลับมาฝึกฝนการเรียนการสอนแบบใหม่ทุก 2 ปีที่สถาบันการศึกษาแห่งชาติ ครูสิงคโปร์ไม่ใช่สอนหนังสือแต่ทำหน้าที่เหมือนโค้ช หรือเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนการสอนให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ได้ด้วยตัวเอง มีวิจารณ์ญาณค้นหาข้อมูลจากแหล่งที่ถูกต้องเหมาะสม

เด็กสิงคโปร์ติดอันดับ 1 ใน 10 ของโลกในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ และได้คะแนนเป็นอันดับต้นของการสอบวัดผลพิซา (PISA) ใน 75 ประเทศที่จัดทำโดยองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนาเพื่อประเมินผลการเรียนด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่าน

สิงคโปร์มีการศึกษาคิดติดอันดับโลก ผู้เชี่ยวชาญคนหนึ่งจากมหาวิทยาลัยกลาสโกว์ สกอตแลนด์ วิจัยพบว่าหนึ่งในแรงขับเคลื่อนที่ทำให้สิงคโปร์อยู่ในอันดับต้นของโลกแทบทุกด้านคือ ครูมีคุณภาพสูงมาก เงินเดือนของบุคลากรในระบบการศึกษาของสิงคโปร์เท่ากับบุคลากรในภาคการเงินและอุตสาหกรรม เงินเดือนเริ่มต้นโดยเฉลี่ยของครูสิงคโปร์อยู่ที่ 1,600 -3,500 ดอลลาร์สหรัฐฯ หรือ 52,000 -113,000 บาท ไม่รวมค่าล่วงเวลาและโบนัสตามผลงาน¹²⁷

สำหรับปัญหาการทุจริตในประเทศไทยเมื่อเทียบกับประเทศสิงคโปร์ หากกล่าวในภาพรวมของปัญหาการทุจริต ไม่ว่าจะเป็นการเรียกรับทรัพย์สินหรือประโยชน์ตอบแทน การเรียกหรือรับสินบน การทุจริตการจัดซื้อจัดจ้าง ประเด็นปัญหาที่ไม่ต่างกันมากนัก เนื่องจากการทุจริตเกิดจากองค์ประกอบหลัก 3 ประการ คือ ความไม่ซื่อสัตย์ โอกาสที่เอื้ออำนวย และแรงจูงใจ¹²⁸ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้เมื่อผสมผสานรวมกันย่อมก่อให้เกิดความเสี่ยงที่จะก่อการทุจริต ปัญหาการทุจริตในประเทศไทยมีหลายระดับ เกิดกระจายอยู่ทั่วทุกหนแห่ง แต่โดยเฉพาะปัญหาการทุจริตในวงการการศึกษา

¹²⁷ ไทยรัฐ “ครูสิงคโปร์” คั่นคืน 5 สิงหาคม 2562

<https://www.thairath.co.th/news/foreign/1434906>

¹²⁸ นลอง โปธิสุทธิ. (2557). การศึกษาเปรียบเทียบการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทยกับประเทศเกาหลีใต้ และประเทศสิงคโปร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทย โดยเฉพาะในระบบราชการได้แผ่ขยายเข้าไปสู่สถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือโรงเรียนอย่างน่าตกใจ มีความสลับซับซ้อนยากแก่การตรวจสอบ โดยปัญหาที่พบได้แก่ การทำหรือใช้เอกสารปลอม การใช้เวลาราชการไปแสวงหาประโยชน์แก่ตนเอง การออกคำสั่งสถานศึกษาที่ขัดต่อระเบียบกฎหมาย การปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือโดยทุจริต การละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ การพิจารณาความดีความชอบขัดต่อหลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนด การประพฤติมิชอบในการคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการ การประพฤติมิชอบในการคัดเลือกนักเรียนเข้าเรียน การเรียกรับหรือขอมรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยมิชอบ การเบียดบังยกยอกหรือนำทรัพย์สินของทางราชการไปใช้ส่วนตัวโดยทุจริต การเบิกจ่ายงบประมาณไม่โปร่งใส การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างไม่โปร่งใส¹²⁹ เป็นต้น ซึ่งจากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้น สามารถแยกเป็นปัญหาหลักๆ ได้ดังนี้

- (1) การรับเงินหรือผลประโยชน์ตอบแทน เนื่องมาจากการให้อนุมัติจัดซื้อ จัดจ้าง หรือประกวดราคา วัสดุ ครุภัณฑ์ทางการศึกษาเพื่อสร้างรายได้ส่วนตัว
- (2) การใช้ตำแหน่งทางหน้าที่ราชการ เพื่อให้ตนเองได้รับผลประโยชน์จากส่วนราชการ เช่น การอนุมัติไปราชการ การเบิกจ่ายต่างๆ
- (3) การอนุมัติจัดซื้อ จัดจ้าง หรือประกวดราคาวัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดิน สิ่งก่อสร้างโดยเอื้อประโยชน์เฉพาะราย
- (4) ใช้สิ่งของวัสดุ ครุภัณฑ์ของส่วนราชการทำงานส่วนตัว¹³⁰

จะเห็นว่า การทุจริตไม่ว่าจะเป็นระดับเล็กหรือใหญ่ ความเสียหายมากหรือน้อย และไม่ว่าจะเกิดในวงการไหน ล้วนมีที่มาจากความไม่ซื่อสัตย์ โอกาสที่เอื้ออำนวย และแรงจูงใจ ปัจจัยทั้ง 3 ข้อนี้ จึงเป็นต้นเหตุของปัญหา ดังนั้นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการทุจริตก็ต้องกำจัดปัจจัยเหล่านี้ให้สำเร็จ การต่อต้านการทุจริตจึงจะประสบความสำเร็จได้

การเปรียบเทียบปัญหาการทุจริตระหว่างประเทศไทยกับสิงคโปร์ สรุปได้ดังนี้

ปัญหาการทุจริตของสิงคโปร์ เดิมสิงคโปร์เคยพบกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันอย่างแพร่หลาย มีการทุจริตอย่างกว้างขวางในหมู่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่สรรพากร เจ้าหน้าที่ศุลกากร ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคอร์รัปชันของตำรวจ จนกระทั่งการทุจริตคอร์รัปชันกลายเป็นเรื่องปกติเป็นวิถีปฏิบัติในชีวิตชาวสิงคโปร์ จากการศึกษาพบว่าลักษณะการคอร์รัปชัน

¹²⁹ ประภอบ บุญเกลี้ยง. (2549). รูปแบบการบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันคอร์รัปชันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹³⁰ รัตนะ บัวสนธิ์ รายงานวิจัยเรื่อง คอร์รัปชันในวงการการศึกษาไทย : กรณีศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก

เกิดขึ้นจากการที่รัฐมนตรีและข้าราชการระดับสูงรับเงินหรือผลประโยชน์ตอบแทนจากเอกชนเพื่อแลกกับการอำนวยความสะดวกในการทำธุรกิจของเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการภาครัฐ เช่น การประกวดราคา หรือการให้ ปัญหาดังกล่าวมีสาเหตุจากโครงสร้างทางกฎหมายและองค์กรทางราชการของสิงคโปร์ในช่วงเวลาดังกล่าว ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะแก้ปัญหาการทุจริตได้

สำหรับประเทศไทยปัญหาการทุจริตเกิดขึ้นในหลายๆ หน่วยงาน และหลายระดับ พฤติการณ์การการทุจริตมีทั้งกรณีสมรู้ร่วมคิดระหว่างภาครัฐกับเอกชน และกรณีเจ้าหน้าที่รัฐเองที่ทำการคอร์รัปชัน ปัญหาการทุจริตที่เกิดขึ้นในหลายวงการ หลายหน่วยงานในประเทศไทย ล้วนมีลักษณะใกล้เคียงกัน คือการแสวงหาผลประโยชน์จากตำแหน่ง บทบาท หน้าที่โดยมิชอบขัดต่อกฎหมายและระเบียบปฏิบัติจากหน่วยงาน บริษัท องค์กรที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่

ซึ่งปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทยโดยเฉพาะในระบบราชการได้แผ่ขยายเข้าไปสู่สถาบันการศึกษาโรงเรียนอย่างน่าตกใจ มีความสลับซับซ้อนยากแก่การตรวจสอบ โดยปัญหาที่พบได้แก่ การทำหรือใช้เอกสารปลอม การใช้เวลาราชการไปแสวงหาประโยชน์แก่ตนเอง การออกคำสั่งสถานศึกษาที่ขัดต่อระเบียบกฎหมาย การปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือโดยทุจริต การละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ การพิจารณาความดีความชอบขัดต่อหลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนด การประพฤติมิชอบในการคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการ การประพฤติมิชอบในการคัดเลือกนักเรียนเข้าเรียน การเรียกรับหรือยอมรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยมิชอบ การเบียดบังยกยอกหรือนำทรัพย์สินของทางราชการไปใช้ส่วนตัวโดยทุจริต การเบิกจ่ายงบประมาณไม่โปร่งใส การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างไม่โปร่งใส เป็นต้น

จากการเปรียบเทียบปัญหาแม้กรณีตัวอย่างที่ยกมาของสิงคโปร์จะไม่ได้เฉพาะเจาะจงที่ตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษา แต่สิ่งที่มีความใกล้เคียงกันคือปัจจัยที่ก่อให้เกิดการทุจริต การทุจริตไม่ว่าจะเป็นระดับเล็กหรือใหญ่ ความเสียหายมากหรือน้อย และไม่ว่าจะเกิดในวงการไหน ล้วนมีที่ มาจากความไม่ซื่อสัตย์ โอกาสที่เอื้ออำนวย และแรงจูงใจ¹³¹ ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 3 ข้อนี้ มีความสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน หากขาดองค์ประกอบข้อใด ข้อหนึ่งย่อมทำให้การทุจริตเกิดขึ้นได้ยาก เช่นกัน ปัญหาการทุจริตย่อมเกิดขึ้นได้ หากเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นไม่ซื่อสัตย์ มีโอกาสที่เอื้ออำนวยช่วยวนต่อการกระทำทุจริต และมีแรงจูงใจที่จะกระทำการทุจริต ไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นเจ้าหน้าที่รัฐตำแหน่งใด

¹³¹ ฉลอง โภธิสุทธิ. (2557). การศึกษาเปรียบเทียบการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทยกับประเทศเกาหลีใต้ และประเทศสิงคโปร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ดังนั้น ปัญหาการทุจริตจะลดน้อยลงได้ ต้องกำจัดการปัจจัยเหล่านี้ให้สำเร็จ การต่อต้านการทุจริตจึงจะประสบความสำเร็จได้

1.2 เปรียบเทียบแนวทางการต่อต้านการทุจริต

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วสิงคโปร์ในอดีตถือว่าเป็นประเทศที่ประสบปัญหาการคอร์รัปชันร้ายแรง แต่มีวิธีการจัดการ แก้ไขปัญหาอย่างจริงจังจนนำไปสู่การเป็นประเทศที่ได้รับการยอมรับเรื่องความโปร่งใส ดังที่ปรากฏผลการจัดอันดับค่าดัชนีการรับรู้การทุจริต ปี 2561 ประเทศสิงคโปร์มีคะแนนสูงเป็นอันดับหนึ่งในกลุ่มประเทศอาเซียน และสูงเป็นอันดับ 3 ของโลก ด้วยคะแนน 85 คะแนน ซึ่งแสดงถึงการมีปัญหาการทุจริตในระดับต่ำ จึงควรรักษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการทุจริตของประเทศสิงคโปร์ วิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวข้องกับกระบวนการตรวจสอบทรัพย์สินหรือไม่ อย่างไร

สิงคโปร์ มีองค์กรเฉพาะในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน เช่นเดียวกับประเทศไทย องค์กรป้องกันและปราบปรามการทุจริตของสิงคโปร์ คือ สำนักสืบสวนการกระทำการทุจริต (Corrupt Practices Investigation Bureau : CPIB) โดยหน่วยงานดังกล่าวถูกจัดตั้งขึ้นครั้งแรกมีชื่อว่า Anti-Corruption Branch (ACB) เมื่อปี พ.ศ. 2495 เป็นหน่วยงานย่อยของแผนกสืบสวนคดีอาชญากรรมขององค์กรตำรวจ ต่อมาได้มีการปรับโครงสร้างและระบบงาน เพื่อให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักสืบสวนการทุจริต (Corrupt Practices Investigation Bureau : CPIB) มีผู้บังคับบัญชาสูงสุด คือ ผู้อำนวยการสำนักฯ มีสายการบังคับบัญชาขึ้นตรงกับนายกรัฐมนตรี มีฐานะเป็นอิสระจากองค์กรตำรวจและหน่วยงานอื่นๆ เพื่อป้องกันการแทรกแซงการทำงาน การสืบสวนจากภายนอก โดยสำนักสืบสวนการกระทำการทุจริต แบ่งหน่วยงานภายในออกเป็น 3 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายปฏิบัติการ (Operations) เป็นฝ่ายสนับสนุนข้อมูลให้แก่ฝ่ายสืบสวนสอบสวน เช่น งานด้านข่าวสาร ฝ่ายสืบสวน (Investigations) ซึ่งแบ่งหน่วยงานย่อย เป็น งานด้านสืบสวนทั่วไป งานด้านสืบสวนพิเศษ หน่วยนโยบายสืบสวน หน่วยฝึกอบรมการสืบสวน และฝ่ายกิจการองค์กร (Corporate Affairs) เป็นฝ่ายบริหารงานภายในขององค์กร เช่น งานด้านการเงิน เทคโนโลยีสารสนเทศ และงานนโยบายและแผน¹³²

สำนักสืบสวนการทุจริตมีอำนาจหน้าที่หลัก 3 ประการ คือ ก. รับเรื่องร้องเรียน และสืบสวนข้อกล่าวหากรณีทุจริต ไม่เฉพาะผู้ต้องสงสัยเท่านั้น แต่รวมไปถึงครอบครัวและหลักฐาน

¹³² ฐากร จุลินทร การแก้ไขปัญหาการทุจริตผ่านบทเรียนของสิงคโปร์ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

การเงินของผู้ต้องสงสัยด้วย ข. สืบสวนสอบสวนความประพฤติที่ไม่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่ซึ่งยังไม่มีลักษณะเป็นการทุจริตร้ายแรง ค. ป้องกันการทุจริตโดยการตรวจสอบการปฏิบัติและแบบแผนในการให้บริการสาธารณะ เพื่อลดโอกาสในการทำทุจริต¹³³

สำนักสืบสวนการทุจริตมีกรอบในการดำเนินงานควบคุมการทุจริต เรียกว่า วิหารแห่งการควบคุมการทุจริต (Temple of Corruption Control) ซึ่งมี 4 เสาหลัก คือ

1. องค์กรปราบปรามการทุจริตที่มีประสิทธิภาพ
2. กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ
3. การชี้ขาดตัดสินคดีที่มีประสิทธิภาพ
4. การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและตัวอย่างการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จ

ซึ่ง 4 เสาหลักนี้ตั้งอยู่บนฐานที่ได้รับการสนับสนุนจากเจตนาธรมณ์อันแน่วแน่ทางการเมือง และมีธรรมาภิบาลเป็นตัวยึดโยงค้ำจุนวิหารแห่งการควบคุมการทุจริต¹³⁴

นอกจากสิงคโปร์จะเน้นแนวทางการปราบปรามการทุจริตอย่างจริงจังภายในประเทศแล้ว ยังเน้นแนวทางในการใช้มาตรการป้องกันการทุจริตควบคู่กับการปราบปรามการทุจริตด้วย โดยปรับอัตราเงินเดือนของเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งข้าราชการและนักการเมืองให้มีรายได้ระดับสูง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ ลดแรงจูงใจในการทำทุจริต และยังได้แก้ไขกฎหมายบางฉบับที่อาจเป็นช่องทางให้เจ้าหน้าที่รัฐทำการทุจริต เช่น การแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจในการพิจารณาใบอนุญาต การจัดเก็บภาษี รวมถึงลดถึงค่าปรับต่างๆ ของหน่วยงานต่างๆ ภายในประเทศ โดยปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้มีลักษณะกระจายอำนาจเพื่อลดช่องทางการทุจริต ปรับปรุงระบบการติดต่อทางราชการที่ยุ่งยากซับซ้อนอันเป็นช่องทางการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่¹³⁵ แนวทางการแก้ไขปัญหาลาด้านนี้ส่งผลให้สิงคโปร์มีอัตราการทุจริตในประเทศที่ต่ำมาก

การที่สิงคโปร์เป็นประเทศที่ได้รับการยอมรับในเรื่องการปลอดทุจริตคอร์รัปชันได้นอกจากความแน่วแน่ของผู้ดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน หน่วยงานที่รับผิดชอบการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ที่ดำเนินงานตามแนววิหารแห่งการควบคุมการ

¹³³ ฐาตุร จุลินทร การแก้ไขปัญหาการทุจริตผ่านบทเรียนของสิงคโปร์ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

¹³⁴ เอกสารวิชาการ สาธารณรัฐสิงคโปร์กับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

¹³⁵ มาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในต่างประเทศ วารสาร มจร.วิชาการ ปีที่ 16 ฉบับที่ 32 มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ทุจริต และกฎหมายว่าด้วยการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันแล้ว สิงคโปร์ยังมีมาตรการในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันอื่นๆ ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกันการทุจริต ซึ่งมีทั้งมาตรการปราบปรามการคอร์รัปชัน (Punishment Measures) มาตรการเชิงป้องกันการคอร์รัปชัน (Preventive Measures) มาตรการเชิงสนับสนุนการต่อต้านการคอร์รัปชัน (Promotion Measures)¹³⁶

มาตรการปราบปรามการคอร์รัปชัน (Punishment Measures)

1. การให้อำนาจและเครื่องมือทางกฎหมาย แก่ สำนักสืบสวนการทุจริต (Corrupt Practices Investigation Bureau : CPIB) มีการแก้ไขและปรับปรุงกฎหมายเพื่อเพิ่มสิทธิและอำนาจหน้าที่ เพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันในสิงคโปร์ ครอบคลุมทั้งภาครัฐและเอกชน ไม่ได้เน้นปราบปรามการทุจริตเฉพาะเจ้าหน้าที่รัฐเท่านั้น ด้วยตระหนักว่าภาครัฐและเอกชนมีความเกี่ยวพันกัน ซึ่งเป็นการมองปัญหาแบบองค์รวม¹³⁷

มาตรการเชิงป้องกันการคอร์รัปชัน (Preventive Measures)

1. สิงคโปร์มีการจัดสำรวจแบบเจาะจงกลุ่มจากผู้ใช้บริการภายนอกทุกปี เช่น ผู้ที่เป็นพยานหรือเคยเป็นพยานในคดีที่สำนักสืบสวนการทุจริตดำเนินการ สำนักงานอัยการ หรือองค์กรภาครัฐอื่นๆ ที่เคยขอข้อมูลจากสำนักสืบสวนการทุจริต ทั้งนี้ เพื่อให้สำนักสืบสวนการทุจริตทราบถึงความพึงพอใจของผู้รับบริการ และสามารถปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นจากการสำรวจดังกล่าว

2. การจัดทำการสำรวจการรับรู้ของสาธารณะ ทุก 2 – 3 ปี เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพผลการดำเนินงานขององค์กร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบระดับการรับรู้การคอร์รัปชันในสิงคโปร์ เพื่อตรวจสอบระดับความเชื่อมั่นของประชาชนในการทำงานของสำนักสืบสวนการทุจริต เพื่อตรวจสอบระดับความตระหนักของสาธารณะเกี่ยวกับองค์กรและการปฏิบัติงานของสำนักสืบสวนการทุจริต และเพื่อตรวจสอบระดับความเข้าใจในค่านิยมและขอบเขตของการคอร์รัปชัน ซึ่งในการสำรวจการรับรู้ของสาธารณะนี้ สำนักสืบสวนการทุจริตจะนำมาทำการวิจัยในหน่วยงานเพื่อหาทางป้องกันการทุจริตและพัฒนาองค์กร

3. การลด โอกาสการทุจริต ครอบคลุมพฤติกรรมกรรมการทุจริตที่หลากหลายมากขึ้น และให้อำนาจสำนักสืบสวนการทุจริต ให้สามารถขอตรวจสอบสมุดบัญชีธนาคารของข้าราชการ

¹³⁶ แนวทางการประยุกต์มาตรการสากลเพื่อการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทย สำนักงาน ป.ป.ช.

¹³⁷ เรื่องเดียวกัน

ภรรยา ลูก และตัวแทน ได้ มีการเพิ่มโทษและการยึดทรัพย์ให้หนักมากขึ้น เพิ่มเติมกฎหมายให้การทุจริตนอกดินแดนก็ต้องดำเนินการเช่นเดียวกับการทุจริตในประเทศด้วย และเพิ่มเติมให้สามารถเอาผิดกับคนที่มีส่วนร่วมรู้เห็นกับการทุจริตคอร์รัปชันได้ แม้ว่าคนคนนั้นจะไม่ได้รับสินบนใดๆก็ตาม ซึ่งครอบคลุมทั้งบุคลากรภาครัฐและเอกชนจึงนับเป็นมาตรการที่เน้นการป้องกันมากขึ้น

4. สำนักสืบสวนการทุจริต มีระบบจัดการคุณภาพของบริการ (Quality Service Manager : QSM) ที่เปิดให้มีบริการสายด่วน สำหรับเป็นช่องทางให้ผู้แจ้งเบาะแสการคอร์รัปชันส่งข้อมูลให้ กับสำนักสืบสวนการทุจริต ซึ่งถือเป็นมาตรการที่ใช้ตรวจสอบการคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นได้ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร hotline นี้ จะเปิดบริการ 24 ชั่วโมง โดยโอนสายเข้ามือถือของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในแต่ละวัน

5. การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการภาครัฐ (Administrative Effectiveness) โดยจัดให้มีกลไกการทบทวนกระบวนการทำงานและขั้นตอนการให้บริการของภาครัฐ ให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ โดยสำนักสืบสวนการทุจริตสามารถจัดทำข้อเสนอแนะให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบงานที่ควรได้รับการปรับปรุง เช่น การทำให้กระบวนการจัดการประกวดราคา (tendering) เป็น online ทั้งหมดเพื่อสร้างความโปร่งใส รวมถึงการให้ความรู้ความเข้าใจกับสังคมเกี่ยวกับระยะเวลาและผลในการดำเนินการต่างๆ ของภาครัฐ เพื่อป้องกันมิให้มีช่องทางในการทุจริตคอร์รัปชัน

6. การปกป้องผู้ให้ข้อมูล (protection of informers) การดำเนินคดีไม่ว่าเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา จะต้องไม่บังคับให้พยานในคดีเปิดเผยชื่อหรือที่อยู่ของผู้ให้ข้อมูล หรือข้อมูลใดๆ อันจะนำไปสู่ตัวผู้ให้ข้อมูล หากหลักฐานเป็นเอกสารที่มีชื่อหรือข้อความใดๆ อาจนำไปสู่ผู้ให้ข้อมูล ให้ศาลปกปิดข้อความเหล่านั้นเป็นความลับ แต่หากศาลพิจารณาแล้วว่าข้อมูลที่ผู้ให้ข้อมูลนั้นไม่น่า เชื่อถือ หรือไม่เป็นความจริง หรือน่าสงสัย และไม่สามารถยุติคดีได้ หากไม่พบผู้ให้ข้อมูล ศาลอาจขอเอกสารการเรียนฉบับจริงหรือขอให้เปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ให้ข้อมูล

7. การปกป้องผู้แจ้งเบาะแส (whistleblower protection) สำนักสืบสวนการทุจริต มีระบบติดต่อสื่อสารกับผู้แจ้งเบาะแสที่ไม่ต้องการเปิดเผยตัวเองได้ โดยการสื่อสารผ่าน website หรือโทรศัพท์ โดยที่สำนักสืบสวนการทุจริต มีระบบการสร้าง complaint ID อัตโนมัติให้ผู้แจ้งเบาะแสเพื่อ log-on และสื่อสารกับสำนักสืบสวนการทุจริต ทำให้ผู้แจ้งเบาะแสสามารถติดตาม การดำเนินคดี และให้ข้อมูลเพิ่มเติมได้ตลอดเวลาโดยไม่ต้องกังวลว่าจะต้องเปิดเผยชื่อของตน¹³⁸

¹³⁸ แนวทางการประยุกต์มาตรการสากลเพื่อการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทย สำนักงาน

8. Codes of Conduct และ Conflict of Interest จะถูกระบุอยู่ใน the Government Instructional Manual (IM) ซึ่งเป็นคู่มือที่ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกคนต้องรู้และทำตาม คู่มือนี้มีเนื้อหาหลายเรื่องรวมถึงเนื้อหาทั้งหมดจาก Prevention of Corruption Act และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับคอร์รัปชัน ตัวอย่างข้อกำหนดในคู่มือที่เน้นเรื่องการป้องกันการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว เช่น การห้ามมิให้เจ้าหน้าที่รัฐใช้ข้อมูลข่าวสารของรัฐที่ได้จากตำแหน่งหน้าที่ใดๆ เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมและห้ามมิให้เจ้าหน้าที่รัฐประพฤติตนในทางที่จะทำให้การให้บริการภาครัฐ ไม่ว่าจะป็นนโยบายรัฐ กฎระเบียบ หรือแนวทางปฏิบัติ ถูกวิพากษ์วิจารณ์หรือเสื่อมเสีย การห้ามข้าราชการปล่อยเงินกู้ยืม การห้ามข้าราชการกู้ยืมเงินจากผู้ได้บังคับบัญชา หรือผู้ที่ตนต้องติดต่อด้วยในหน้าที่การงาน จำนวนเงินกู้ของข้าราชการ ณ เวลาใดเวลาหนึ่งห้ามมีจำนวนเกินสามเท่าของ เงินเดือน เป็นต้น ซึ่งภายใต้กฎระเบียบเหล่านี้ ข้าราชการอาจถูกตรวจสอบได้โดย administrative review และมีโทษตั้งแต่ตัดเงินเดือนไปจนถึงการปลดออก นอกจากนี้สิ่งคโปรยยังมี Code of Conduct for Ministers และ Guidelines on MP's Involvement in Business ที่กำกับควบคุมพฤติกรรมของรัฐมนตรีและสมาชิกสภาผู้แทน โดยเฉพาะ และยังมีกฎ ระเบียบที่รวมถึงข้าราชการ หลังเกษียณราชการด้วย (quarantine rule)

9. ข้าราชการทุกคนต้องห้ามรับของขวัญหรือการรับเลี้ยงสิ่งบันเทิงต่างๆ จากบุคคลที่มีธุรกิจเกี่ยวข้องกับภาครัฐ หากมีกรณีที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เช่น ของที่ระลึกจากแขกพิเศษให้สามารถรับได้แต่ต้องส่งต่อให้กับผู้บังคับบัญชาเพื่อมอบคืนให้หน่วยงานทุกครั้ง หากข้าราชการใดต้องการที่จะเก็บของขวัญใดเป็นการส่วนตัวจะต้องจ่ายเงินให้กับทางราชการเท่ากับมูลค่าของขวัญนั้นๆ ซึ่งประเมินโดยเจ้าหน้าที่ประเมินมูลค่าทรัพย์สิน กระทรวงการคลัง

10. การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินของราชการ ข้าราชการทุกคนต้องแสดงรายการทรัพย์สิน และการลงทุนของทั้งตนเอง ภรรยาและบุตรทุกคน ตั้งแต่เริ่มบรรจุเข้ารับราชการเป็นประจำทุกปี โดยหากข้าราชการคนใดมีรายการทรัพย์สินที่มีมูลค่ามากเกินกว่าความสามารถของ รายได้ จะต้องถูกซักถึงความเป็นมา หรือหากข้าราชการคนใดถือหุ้นอยู่ในบริษัทเอกชน ที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อผลประโยชน์ทับซ้อนในการปฏิบัติหน้าที่ สามารถสั่งการให้ขายหุ้นดังกล่าวได้ นอกจากนี้ ข้าราชการในทุกระดับชั้นต้องแสดงหลักฐานเพื่อพิสูจน์สถานะปลอดหนี้สินทางการเงินใดๆ เนื่องจากเชื่อว่าเจ้าหน้าที่ที่มีภาระหนี้สินมีความเป็นไปได้สูงที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับกรณีการคอร์รัปชัน¹³⁹

¹³⁹ แนวทางการประยุกต์มาตรการสากลเพื่อการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทย สำนักงาน ป.ป.ช.

11. มาตรการย่อยอื่นๆ เช่น ในการปฏิบัติงานสืบสวนของสำนักสืบสวนการทุจริต ได้เปลี่ยนแปลงให้มีการจ้างข้าราชการประจำของสำนักสืบสวนการทุจริตเอง ทำหน้าที่เป็นผู้สอบสวนคดีคอร์รัปชันแทนที่เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ยืมตัวมาจากกรมตำรวจเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน และ มาตรการเตือนทุกครั้งก่อนการเซ็นสัญญาระหว่างราชการและผู้รับสัญญาถึงการยกเลิกสัญญาหากพบข้อสงสัยด้านการคิดสินบน¹⁴⁰

มาตรการเชิงสนับสนุนการต่อต้านการคอร์รัปชัน (Promotion Measures)

การป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศสิงคโปร์นั้นเป็นความพยายามขนาดใหญ่ที่มากไปกว่าขอบข่ายหน้าที่ของสำนักสืบสวนการทุจริต เพราะมองถึงระบบการรักษาคณธรรมของทั้งระบบราชการ จึงสร้างมาตรการเชิงสนับสนุนด้วย ได้แก่

1. การสร้างค่านิยม ที่ฝังลึกในระบบราชการและตัวข้าราชการทุกคนว่าต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมสูง โดยการฝึกอบรมข้าราชการตั้งแต่เริ่มเข้าทำงาน เพื่อแยกออกจากข้าราชการกลุ่มเก่าที่ยอมรับการทุจริต ก่อนที่จะถูกกลืนไปกับวัฒนธรรมเดิมๆ มาตรการนี้ถึงแม้จะใช้เวลานาน และความพยายามอย่างต่อเนื่องจริงจัง แต่สิงคโปร์ก็พิสูจน์ให้เห็นว่าสามารถแก้วัฒนธรรมที่ยอมรับการทุจริตได้ในที่สุด

2. การสร้างเครือข่าย นับว่าเป็นมาตรการสำคัญที่ทำให้การทำงานการต่อต้านคอร์รัปชันมีประสิทธิภาพ สำนักสืบสวนการทุจริตตระหนักว่าความสำเร็จในการต่อต้านการคอร์รัปชันนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายหน่วยงานและความรู้หลายด้าน รวมทั้งต้องสร้างการมีส่วนร่วม เพราะการทุจริตนั้นไม่มีขอบเขตเพราะผู้ร้ายย่อมไม่ได้แบ่งการกระทำของตัวเองตามขอบเขตอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆ ภาครัฐ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเกิดการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงาน บังคับใช้กฎหมายอื่น เช่น สำนักงานตำรวจ และสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ตัวอย่างกิจกรรมของเครือข่าย เช่น การจัดหลักสูตรฝึกอบรมข้าราชการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดสัมมนาเรื่องจริยธรรมของตำรวจ การประชุมร่วมกับตำรวจเป็นประจำในระดับปฏิบัติ และอย่างน้อยปีละครั้งในระดับผู้อำนวยการ การแลกเปลี่ยนข้อมูลของผู้ที่เกี่ยวข้องกับคดีต่างๆ กับหน่วยงานภาครัฐทั้งในและต่างประเทศ เพื่อประโยชน์ทางราชการ เช่น ก่อนการรับใครเข้าเป็นข้าราชการ ต้องมีการตรวจเช็คประวัติเป็นต้น ผลของการสร้างเครือข่ายและเผยแพร่ความรู้เรื่องการต่อต้านคอร์รัปชันระหว่างหน่วยราชการกันเองทำให้มีองค์กรภาครัฐหลายแห่ง เริ่มค้นพบกรณีการทุจริตภายในองค์กรเองมากขึ้น เป็นการสร้างระบบ self – detection ทำให้งานของสำนักสืบสวนการทุจริตสามารถเน้นคดี

¹⁴⁰ แนวทางการประยุกต์มาตรการสากลเพื่อการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทย สำนักงาน

ใหญ่ๆ และงานด้านการป้องกันได้มากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภาคเอกชน ด้วย เช่น Singapore Business Federation, Medical Council, Construction Industry, Multinational Corporations การมีเครือข่ายที่หลากหลายทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และความเชี่ยวชาญในเรื่องการทุจริตที่มีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้กิจกรรมการส่งเสริมค่านิยมการต่อต้านการคอร์รัปชันนั้นมีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

3. การสื่อสารข้อมูลและให้คำแนะนำแก่บรรดาข้าราชการจากส่วนราชการต่างๆ ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการคอร์รัปชันและวิธีการหลีกเลี่ยงที่จะมีส่วนร่วมในการคอร์รัปชัน สำนักสืบสวน การทุจริตยังมีบทบาทในการให้การศึกษาแก่พลเมืองทุกกลุ่ม ให้ตระหนักและมีวัฒนธรรมที่ไม่ยอมต่อการคอร์รัปชันซึ่งเป็นนโยบายเชิงสนับสนุนที่สำคัญ โดยสำนักสืบสวนการทุจริตทำงานร่วมกับ Civil Service College, กระทรวงศึกษาธิการ, สื่อมวลชน รวมถึงมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยต่างๆ ในประเทศด้วย เช่น จัดทำสื่อและหลักสูตรต่างๆ เกี่ยวกับการให้การศึกษาในการป้องกันการคอร์รัปชันสำหรับข้าราชการและประชาชนทั่วไป ซึ่งสามารถเข้าศึกษาได้จาก www.cpiib.gov.sg และการทำหลักสูตรระดับมัธยมต้นเรื่องคุณธรรมจริยธรรม การปลูกฝังเรื่องสิทธิของพลเมือง กรณีได้รับบริการที่พึงได้รับจากรัฐไม่ต้องจ่ายเงิน เป็นต้น การเผยแพร่กรณีที่เกี่ยวข้องกับการคอร์รัปชันผ่านสื่อมวลชนต่างๆ เพื่อป้องกันมิให้เกิดพฤติกรรมแบบเดียวกัน การเป็นวิทยากรให้กับภาคส่วนต่างๆ ของสังคมให้ตระหนักถึงความเลวร้ายของการคอร์รัปชันและการป้องกัน โดยเจ้าหน้าที่ของสำนักสืบสวนการทุจริตซึ่งมีศักยภาพในการฝึกอบรมผู้อื่น และพร้อมให้ความรู้เสมอ¹⁴¹

จากการศึกษามาตรการในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันในสิงคโปร์จะเห็นว่าผู้นำมีบทบาทมากในการนำประเทศสู่การปลอดการทุจริต ความแน่วแน่ของผู้นำในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน ความเอาใจจริงเอาใจของหน่วยงานที่รับผิดชอบการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และความเด็ดขาดของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันทำให้สิงคโปร์เป็นประเทศที่ได้รับการยอมรับเรื่องความโปร่งใส นอกจากนี้ปัจจัยที่กล่าวมา มาตรการในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันอื่นๆ ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกันการทุจริตก็มีส่วนสำคัญทำให้การขับเคลื่อนงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตมีประสิทธิภาพ

นอกจากแนวทางการต่อต้านการทุจริตที่กล่าวมา ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบอำนาจหน้าที่ที่ในการดำเนินการ และมาตรการต่างๆ ที่ใช้ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต สิ่งหนึ่งที่เป็นส่วนสำคัญทำให้การทุจริตในระบบราชการของสิงคโปร์เกิดขึ้นได้ยาก ลดแรงจูงใจใน

¹⁴¹ แนวทางการประยุกต์มาตรการสากลเพื่อการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทย สำนักงาน

การทำงานทุจริต คือ มาตรฐานทางจริยธรรมของสิงคโปร์ ที่ยึดหลัก 3 ประการ (Singapore Government) ได้แก่

1. Integrity ความซื่อตรง ยึดมั่นในความถูกต้อง
2. Service รักษาคุณภาพใส่ใจบริการ
3. Excellence มีความเป็นเลิศ

โดยมี Public Service Division เป็นหน่วยงานบริหารบุคลากรภาครัฐ มีเป้าหมายหลักในการสร้างความเป็นเลิศในงานบริการภาครัฐ และส่งเสริมการสร้างประสิทธิภาพในภาครัฐ มีภารกิจในการดูแล สนับสนุน บุคลากรภาครัฐ ให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความเป็นอยู่ที่ดี และสร้างระบบงานภาครัฐที่มีประสิทธิภาพเป็นที่เชื่อถือและไว้วางใจแก่ประชาชน เพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศสิงคโปร์และพลเมือง โดยมุ่งเน้นการสร้างผู้นำที่มีประสิทธิภาพ เตรียมความพร้อมให้ กับหน่วยงานภาครัฐ ยึดหลักธรรมาภิบาล (Good Governance)¹⁴²

ในส่วนของค่าตอบแทนข้าราชการสิงคโปร์ ข้าราชการพลเรือนและรัฐวิสาหกิจของสิงคโปร์จะได้รับเงินเดือนในอัตราเดียวกัน ใช้โครงสร้างเงินเดือนเดียวกัน เว้นแต่รัฐวิสาหกิจบางแห่งซึ่งได้รับเงินเดือนสูงกว่า และโดยทั่วไปแล้วข้าราชการสิงคโปร์จะได้รับค่าจ้างสูงกว่าผู้ที่ทำงานในหน่วยงานเอกชน หรือบริษัทต่างๆ¹⁴³

การเปรียบเทียบแนวทางการต่อต้านการทุจริตระหว่างประเทศไทยกับสิงคโปร์ สรุปได้ดังนี้

สิงคโปร์มีองค์กรเฉพาะในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน คือ สำนักสืบสวนการกระทำการทุจริต (Corrupt Practices Investigation Bureau : CPIB) สำนักสืบสวนการทุจริตมีอำนาจหน้าที่หลัก 3 ประการ คือ ก. รับเรื่องร้องเรียนและสืบสวนข้อกล่าวหากรณีทุจริต ไม่เฉพาะผู้ต้องสงสัยเท่านั้น แต่รวมไปถึงครอบครัวและหลักฐานการเงินของผู้ต้องสงสัยด้วย ข. สืบสวนสอบสวนความประพฤติที่ไม่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่ซึ่งยังไม่มีลักษณะเป็นการทุจริตร้ายแรง ค. ป้องกันการทุจริตโดยการตรวจสอบการปฏิบัติและแบบแผนในการให้บริการสาธารณะ เพื่อลดโอกาสในการทำทุจริต¹⁴⁴

สำนักสืบสวนการทุจริตมีกรอบในการดำเนินงานควบคุมการทุจริต เรียกว่า วิหารแห่งการควบคุมการทุจริต (Temple of Corruption Control) ซึ่งมี 4 เสาหลัก คือ

¹⁴² มาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ สำนักงาน ก.พ. 2560

¹⁴³ ระบบบริหารราชการของสาธารณรัฐสิงคโปร์ สำนักงาน ก.พ. น. 167

¹⁴⁴ ฐาตุร จุลินทร การแก้ไขปัญหาการทุจริตผ่านบทเรียนของสิงคโปร์ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

1. องค์กรปราบปรามการทุจริตที่มีประสิทธิภาพ
2. กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ
3. การชี้ขาดตัดสินคดีที่มีประสิทธิภาพ
4. การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและตัวอย่างการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จ

ซึ่ง 4 เสาหลักนี้ตั้งอยู่บนฐานที่ได้รับการสนับสนุนจากเจตนารมณ์อันแน่วแน่ทางการเมือง และมี
 ธรรมชาติเป็นตัวยึดโยงค้ำจุนวิหารแห่งการควบคุมการทุจริต¹⁴⁵

ในส่วนของประเทศไทย ประเทศไทยก็มีหน่วยงานที่เป็นองค์กรหลักในการป้องกัน
 และปราบปรามการทุจริต คือ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
 ซึ่งเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ เมื่อเปรียบเทียบกับรายละเอียดของหน่วยงานอาจมีความแตกต่างกัน
 แต่อย่างไรก็ดีถือว่าเป็นองค์กรหลักในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของภาครัฐทั้งสอง

นอกจากสิงคโปร์จะมีองค์กรเฉพาะในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน
 คือ สำนักสืบสวนการกระทำการทุจริตแล้ว ยังมีมาตรการต่างๆ ในการขับเคลื่อนการป้องกันและ
 ปราบปรามการทุจริตในประเทศดังที่ได้กล่าวมาแล้ว สำหรับประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการ
 ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) ในฐานะองค์กรหลักในการป้องกัน
 และปราบปรามการทุจริต ได้ออกมาตรการต่างๆ ในการขับเคลื่อนงานป้องกันและปราบปรามการ
 ทุจริตเช่นกัน ซึ่งการดำเนินงานเกี่ยวกับมาตรการเชิงป้องกันการทุจริตได้แก่ การประเมินคุณธรรม
 และความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ การจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันการทุจริต
 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดโครงการฝึกอบรมการคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตน
 และผลประโยชน์ส่วนรวมเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน การจัดทำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา
 ตลอดจนการสร้างเครือข่ายในการเฝ้าระวังการทุจริต เหล่านี้เป็นแนวทางการต่อต้านการทุจริตที่มี
 ความใกล้เคียงของทั้งสองประเทศ

ในส่วนของมาตรฐานจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐของประเทศไทย รัฐธรรมนูญ
 แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดสาระสำคัญเกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรมไว้
 ในมาตรา 76 โดยมาตรฐานทางจริยธรรมได้กำหนดค่านิยมหลัก สำหรับการเป็นข้าราชการและ
 เจ้าหน้าที่ของรัฐ 7 ประการ¹⁴⁶ ได้แก่

¹⁴⁵ เอกสารวิชาการ สาธารณรัฐสิงคโปร์กับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต สำนักวิชาการ
 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

¹⁴⁶ มาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ สำนักงาน ก.พ. 2560

1. ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศอันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
2. ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดีและความรับผิดชอบต่อหน้าที่
3. ยืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม
4. ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง และมีจิตสาธารณะ
5. มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน
6. ไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม
7. ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ

สำหรับกลไกการขับเคลื่อนงานด้านจริยธรรมมุ่งเน้นให้ส่วนราชการเป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินการและเสนอให้มี “คณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเรียกว่า กมจ. เป็นคณะกรรมการระดับชาติ ทำหน้าที่เสนอแนะนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรม รับผิดชอบการจัดทำและปรับปรุงมาตรฐานทางจริยธรรมให้คำปรึกษา แนะนำแก่องค์กรกลางการบริหารงานบุคคลต่างๆ วินิจฉัย ดีความ หรือให้ความเห็นในเรื่องที่ขัดแย้งกับมาตรฐานทางจริยธรรม ตลอดจนกำกับติดตาม และประเมินผลการดำเนินการตามมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้เกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

เมื่อเปรียบเทียบมาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐของสิงคโปร์และประเทศไทย เห็นว่าล้วนมีเจตนาในการป้องปรามการกระทำที่ไม่ถูกต้องชอบธรรม เน้นไปที่ค่านิยมความซื่อสัตย์ สุจริต ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมและมีจิตสาธารณะ

1.3 เปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน

การแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นบุคคลสาธารณะมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะผู้ใช้อำนาจรัฐต้องมีความโปร่งใสทางการเงิน และสามารถตรวจสอบได้ การตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินสามารถป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่เกิดจากการดำเนินงานของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อาจจะเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนรวมและประโยชน์ส่วนตัวได้ ในหลายๆ ประเทศจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน เพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันและสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ประชาชน

สำหรับสิงคโปร์ประเทศที่ได้รับการยอมรับเรื่องความโปร่งใสก็มีมาตรการที่ใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตหลายมาตรการ ในที่นี้จะนำเสนอเฉพาะมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบทรัพย์สิน ซึ่งได้แก่

1. สมุดคู่มือของรัฐ (Government Instructional Manual : IM) ซึ่งใช้สำหรับป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องหรือกระทำการทุจริต โดยกำหนดมาตรการ¹⁴⁷ได้แก่

- ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกคนต้องแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินแต่ละปี ตั้งแต่เริ่มเข้ารับตำแหน่ง และต้องแสดงรายการบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกลุ่มสมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วย

- ห้ามมิให้กู้ยืมเงินหรือตกอยู่ภายใต้ข้อผูกมัดทางการเงินใดๆ กับผู้ที่ต้องติดต่อหรือเกี่ยวข้องกับหน้าที่ในราชการ

- เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถเกี่ยวข้องกับธุรกิจหรือการลงทุนหรือร่วมหุ้นใดๆ โดยปราศจากการอนุมัติจากปลัดกระทรวงการคลัง

- ห้ามข้าราชการใช้ข้อมูลทางราชการเพื่อหาประโยชน์ส่วนตัว และห้ามเปิดเผยข้อมูลทางราชการโดยไม่มีอำนาจหน้าที่ ซึ่งรวมไปถึงเมื่อพ้นจากตำแหน่งแล้วด้วย

2. ประมวลจริยธรรมของรัฐมนตรี ซึ่งให้ความสำคัญในเรื่องการรับของกำนัลเป็นหลัก โดยกำหนดมาตรการได้แก่

- รัฐมนตรีทุกคนที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง จะต้องเปิดเผยที่มาของรายได้ ซึ่งนอกเหนือไปจากเงินเดือนในฐานะรัฐมนตรีและสมาชิกรัฐสภา ทรัพย์สินของรัฐมนตรีผู้นั้น รวมถึงทรัพย์สินทางการเงินทั้งหมด อสังหาริมทรัพย์ ผลประโยชน์ในบริษัท หรือการปฏิบัติงานในวิชาชีพใดๆ และหนี้สินทั้งหมดไม่ว่าจากการกู้หรือการค้ำประกัน หรือการจำนอง การเปิดเผยเป็นไปโดยลับต้องยื่นต่อประธานาธิบดีโดยผ่านทางนายกรัฐมนตรี

- ห้ามมิให้รัฐมนตรี คู่สมรส และผู้ที่อยู่ในความปกครองของรัฐมนตรี รับของกำนัลใดๆ รวมถึงผลประโยชน์อื่นใด การอำนวยความสะดวก การเลี้ยงรับรอง สัมปทาน ซึ่งขัดแย้งกับการทำงานในตำแหน่งรัฐมนตรี เว้นแต่ การรับของขวัญตามที่ระบุไว้ในประมวลจริยธรรมของรัฐมนตรี ได้แก่ ของขวัญจากครอบครัวหรือเพื่อนในระดับวิญญูชน ของขวัญซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งรัฐมนตรีอย่างชัดเจน ของขวัญซึ่งไม่ได้มีอิทธิพลต่อการทำงานในตำแหน่งรัฐมนตรี¹⁴⁸

การเปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินระหว่างประเทศไทยกับสิงคโปร์ สรุปได้ดังนี้

¹⁴⁷ เอกสารวิชาการ สาธารณรัฐสิงคโปร์กับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

¹⁴⁸ เอกสารวิชาการ สาธารณรัฐสิงคโปร์กับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สิงคโปร์มีมาตรการเชิงป้องกันการคอร์รัปชัน (Preventive Measures) เกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สิน คือ การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินของราชการ ข้าราชการทุกคนต้องแสดงรายการทรัพย์สินและการลงทุนของทั้งตนเอง ภรรยาและบุตรทุกคน ตั้งแต่เริ่มบรรจุเข้ารับราชการเป็นประจำทุกปี โดยหากข้าราชการคนใดมีรายการทรัพย์สินที่มีมูลค่ามากกว่าความสามารถของรายได้ จะต้องถูกชักถึงความเป็นมา หรือหากข้าราชการคนใดถือหุ้นอยู่ในบริษัทเอกชน ที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อผลประโยชน์ทับซ้อนในการปฏิบัติหน้าที่ สามารถสั่งการให้ขายหุ้นดังกล่าวได้ นอกจากนี้ข้าราชการในทุกระดับชั้น ต้องแสดงหลักฐานเพื่อพิสูจน์สถานะปลอดหนี้สินทางการเงินใดๆ เนื่องจากเชื่อว่าเจ้าหน้าที่ที่มีภาระหนี้สิน มีความเป็นไปได้สูงที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับกรณีการคอร์รัปชัน¹⁴⁹

ในขณะที่ประเทศไทยมีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งมีหน้าที่และอำนาจตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดหน้าที่และอำนาจในการกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ตลอดจนตรวจสอบและเปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลดังกล่าว โดยในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่จะต้องจัดให้มีมาตรการหรือแนวทางที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่มีประสิทธิภาพเกิดความรวดเร็ว สุจริต และเที่ยงธรรมด้วย ซึ่งจากอำนาจหน้าที่ดังกล่าวนี้ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้กำหนดตำแหน่งผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทั้งในส่วนของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐ อย่างไรก็ตาม ตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐที่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของประเทศไทยมิได้ครอบคลุมเจ้าหน้าที่รัฐทุกตำแหน่งอย่างเช่นของสิงคโปร์

¹⁴⁹ แนวทางการประยุกต์มาตรการสากลเพื่อการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทย สำนักงาน

2. เปรียบเทียบประเทศไทยกับเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง)

ฮ่องกงได้รับการยอมรับจากประเทศต่างๆ และองค์กรนานาชาติ เช่น World Bank, Heritage Foundation หรือองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International - TI) ว่าเป็นประเทศที่มีความโปร่งใส มีระบบปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันที่มีประสิทธิภาพแห่งหนึ่งของโลก และเป็นต้นแบบให้กับประเทศอื่นๆ¹⁵⁰ โดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ ได้จัดอันดับดัชนีการรับรู้การทุจริตเพื่อประเมินผลระดับการทุจริต ปี 2561 จากการจัดอันดับทั้งหมด 180 ประเทศทั่วโลก ปรากฏว่าฮ่องกงมีคะแนนสูงเป็นอันดับที่ 14 ของโลก ด้วยคะแนน 76 คะแนน¹⁵¹

จากการเป็นที่ยอมรับในเรื่องความโปร่งใส มีระบบปราบปรามการทุจริตที่มีประสิทธิภาพดังกล่าว จึงนำปัญหาและแนวทางการต่อต้านการทุจริตของฮ่องกงมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับประเทศไทย

2.1 เปรียบเทียบปัญหาการทุจริตในภาพรวมและในวงการการศึกษา

ปัญหาการทุจริตในภาพรวมของเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง)

เขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) ในอดีตถือว่าเป็นหนึ่งในประเทศที่มีปัญหาการทุจริตค่อนข้างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรมตำรวจ เจ้าหน้าที่ตำรวจรับสินบนจากองค์กรอาชญากรรม เรียกค่าคุ้มครองจากกิจการธุรกิจหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นกิจการหาบเร่แผงลอย เด็กซ์ดรองเท้า หญิงบริการทางเพศ ร้านอาหาร คนลากรถ คนขับแท็กซี่ คาสีโน ฯลฯ มีการจ่ายเงินใต้โต๊ะจนกลายเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งในการประกอบธุรกิจ แต่เมื่อรัฐบาลเริ่มเอาใจริงเอาจังกับการปราบปรามการทุจริต เขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) กลับมีอัตราการทุจริตที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัดจนกลายเป็นแม่แบบให้ประเทศต่างๆ นำเอารูปแบบการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภายในประเทศ¹⁵²

¹⁵⁰ รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องการพัฒนารูปแบบและวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

¹⁵¹ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ CPI : Corruption Perception Index ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน คำนวณ 3 พฤษภาคม 2562

https://www.nesdb.go.th/article_attach/article_file_20190206092842.pdf

¹⁵² มาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในต่างประเทศ วารสาร มจร.วิชาการ ปีที่ 16 ฉบับที่ 32 มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ปัญหาการทุจริตในวงการการศึกษาของเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง)

จากการศึกษาเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) ก็เป็นอีกประเทศที่ไม่ปรากฏการทุจริตในวงการการศึกษา ซึ่งปัญหาการทุจริตในเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) ที่ปรากฏจะเป็นในรูปแบบการรับสินบนของเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อคุ้มครองหรือละเว้นการลงโทษการกระทำที่ผิดกฎหมายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นคาสีโน กิจการหาบเร่แผงลอย¹⁵³ เป็นต้น

จากปัญหาการทุจริตที่กล่าวมาของเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) ก็ยังคงมีความใกล้เคียงกันกับประเทศไทย โดยปัญหาการทุจริตที่แพร่หลายในเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) ส่วนมากจะเป็นกรณีเรียกรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด เพื่อให้กระทำการหรือละเว้นการกระทำตามกฎหมาย หรือเรียกว่าการเรียกรับสินบนนั่นเอง ปัญหาเหล่านี้สามารถพบได้ตามข่าวช่องทางต่างๆ ของประเทศไทย เช่น กรณีจ่ายตัวรถบรรทุก จราจรตั้งด่านเดือนเรียกเก็บเงินแทนการออกใบสั่งตามกฎหมาย เป็นต้น ซึ่งผลของการเปรียบเทียบนี้ก็ยังคงเห็นว่าปัญหาของการทุจริต เกิดจากองค์ประกอบทั้ง 3 อย่างที่ได้กล่าวมา คือ ความไม่ซื่อสัตย์ โอกาสที่เอื้ออำนวย และแรงจูงใจในการกระทำทุจริต ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ก่อให้เกิดการทุจริตทุกรูปแบบ

การเปรียบเทียบปัญหาการทุจริตระหว่างประเทศไทยกับเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) สรุปได้ดังนี้

ปัญหาการทุจริตเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) ส่วนมากมีลักษณะคล้ายคลึงกันคือการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐรับสินบน เรียกค่าคุ้มครองจากกิจการหรือธุรกิจผิดกฎหมาย มีการจ่ายเงินใต้โต๊ะ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยซึ่งมีปัญหาการทุจริต กรณีเรียกรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด เพื่อให้กระทำการหรือละเว้นการกระทำตามกฎหมาย หรือเรียกว่าการเรียกรับสินบน เห็นว่าปัญหาเหล่านี้มีความคล้ายคลึงกัน ซึ่งเกิดจากองค์ประกอบทั้ง 3 อย่างที่ได้กล่าวมา คือ ความไม่ซื่อสัตย์ โอกาสที่เอื้ออำนวย และแรงจูงใจในการกระทำทุจริต ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ก่อให้เกิดการทุจริตทุกรูปแบบ

¹⁵³ มาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในต่างประเทศ วารสาร มจร.วิชาการ ปีที่ 16 ฉบับที่ 32 มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

2.2 เปรียบเทียบแนวทางการต่อต้านการทุจริต

เขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต คือ คณะกรรมการอิสระต่อต้านการทุจริต (Independent Commission Against Corruption) หรือ ICAC ก่อตั้งเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ปี ค.ศ.1974 ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีการปราบปรามการทุจริต ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก ซึ่งใช้กลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหาการทุจริตภายในประเทศด้วยแนวทางสามประสาน หรือ three - pronged attack โดยเน้นกลยุทธ์ที่สำคัญ 3 ด้าน¹⁵⁴ได้แก่

1. ด้านการสืบสวน มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ สำนักงานฝ่ายปฏิบัติการสืบสวนสอบสวนเพื่อทำหน้าที่ได้ต่อการกระทำทุจริต มีหน้าที่หลักในการพิจารณาและไต่สวนข้อหาเกี่ยวกับการกระทำการทุจริตที่มีการร้องเรียนจากภาคประชาชน ด้วยการตรวจสอบคำร้องเรียนของประชาชนอย่างละเอียดทุกคำร้อง มีการรายงานผลให้เจ้าของเรื่องทราบ ถึงผลการดำเนินการภายในหนึ่งอาทิตย์ นอกจากนี้ยังเก็บรักษาความลับของผู้ร้องเรียน โดยถือเป็นความลับชั้นสูงของทางราชการ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนจนประชาชนรู้สึกไว้วางใจและศรัทธาในองค์กรที่ทำหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการทุจริตว่าเป็นหนึ่งในองค์กรที่น่าเชื่อถือและสามารถพึ่งพาได้

2. ด้านการป้องกัน มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการป้องกันการทุจริตขึ้นภายในประเทศโดยเน้นการจัดโอกาสการกระทำการทุจริตเชิงระบบ ทั้งในองค์กรภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน โดยจะทำหน้าที่ตรวจสอบการปฏิบัติงานและขั้นตอนการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐและประชาชน ด้วยการนำเสนอคำแนะนำในการป้องกันการทุจริตแก่องค์กรภาคเอกชนในการต่อต้านการทุจริต นอกจากนี้ยังมีการออกกฎหมายให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการปราบปรามการทุจริตเข้าตรวจสอบผู้ต้องสงสัยในคดีทุจริตได้อย่างเต็มที่ เช่น สามารถเข้าไปตรวจสอบบัญชีและตู้รับรษณีย์ของผู้ต้องสงสัยได้ เรียกร้องให้ผู้ต้องสงสัยต้องแสดงสถานะทางการเงินโดยละเอียด รวมตลอดถึงเข้าตรวจค้นบ้านพักของผู้ต้องสงสัยได้ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มเงินเดือนและสวัสดิการให้กับเจ้าหน้าที่รัฐ ที่ทำหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้สูงและมีสวัสดิการที่ดีเพื่อป้องกันไม่ให้ตกเป็นเหยื่อของอำนาจมืดได้โดยง่าย มีการคัดเลือกผู้นำองค์กรและเจ้าพนักงานด้านการปราบปรามการทุจริตที่เป็นคนมือสะอาด มีความน่าเชื่อถือ มีการออกกฎหมายให้เจ้าหน้าที่รัฐที่มีทรัพย์สินมากและไม่สามารถอธิบายที่มาได้ หรือใช้ชีวิตที่หรูหราฟุ่มเฟือยเกินกว่าเงินเดือนที่ตนได้รับมาทำการชี้แจงต่อศาล ถ้าไม่สามารถชี้แจงได้จะถูกตั้งข้อหาว่าทุจริต ส่งผล

¹⁵⁴ มาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในต่างประเทศ วารสาร มจร.วิชาการ ปีที่ 16 ฉบับที่ 32 มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ติดยุติแบบการใช้ชีวิตหรูหราฟุ่มเฟือย อันเป็นบ่อเกิดที่สำคัญของระบบหนี้สิน และปัญหาทุจริตที่เรื้อรัง

3. ด้านการให้ความรู้ เขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) เน้นนโยบายป้องกันการทุจริตมากกว่าการปราบปราม โดยการให้ความสำคัญกับระบบการตรวจสอบ ด้วยการเน้นที่การตรวจสอบโดยองค์กรภาคประชาชน มีการจัดตั้งกองประชาสัมพันธ์ชุมชน (Community Relations Department) ทำหน้าที่หลักในการสร้างทัศนคติของประชาชนให้ต่อต้านการทุจริต และให้ประชาชนเป็นเครือข่าย ทำหน้าที่คอยเป็นหูเป็นตาให้กับเจ้าหน้าที่รัฐด้วยวิธีการร้องเรียน นอกจากนี้ยังให้การศึกษากับประชาชนและสาธารณะให้รับรู้และเข้าใจถึงภัยอันตรายที่เกิดจากปัญหาการทุจริต เพื่อให้ประชาชนร่วมกันต่อต้านและจัดการทุจริต¹⁵⁵

จากกลยุทธ์ที่กล่าวมา สรุปเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) ประสบความสำเร็จในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน คือ การยอมรับสภาพปัญหาและความตั้งใจจริงในการแก้ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของรัฐบาล การมีองค์กรในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส การมียุทธศาสตร์ระยะยาวและการวางแผนที่ดี การใส่ใจต่อรายงานเรื่องร้องเรียนการทุจริตคอร์รัปชันทุกฉบับ การรักษาความลับของผู้ร้องเรียน การมีปัจจัยแวดล้อมโดยรวมที่เอื้ออำนวยต่อการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน

นอกจากแนวทางในการต่อต้านการทุจริตของฮ่องกงดังที่กล่าวมา เขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) ก็ได้กำหนดมาตรฐานจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่รัฐไว้ เช่นเดียวกับประเทศสิงคโปร์ และประเทศไทย โดยมาตรฐานจริยธรรมของเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) ยึดหลักประมวลจริยธรรม Code of conduct for Employees of Public Bodies, 2014 ดังนี้

1. Commitment to the Rule of Laws : ยึดหลักกฎหมาย
2. Honesty and integrity : ซื่อสัตย์และยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม
3. Objectivity and impartiality : ตรงไปตรงมา
4. Accountability for decisions and actions : ตรวจสอบได้ เป็นที่ไว้วางใจของประชาชนในการตัดสินใจหรือกระทำการใดๆ
5. Dedication, Professionalism and diligence : อุทิศตน เป็นมืออาชีพ และขยัน

¹⁵⁵ มาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในต่างประเทศ วารสาร มจร.วิชาการ ปีที่ 16 ฉบับที่ 32 มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

มีหน่วยงานอิสระทำหน้าที่หลักในการต่อต้านปัญหาคอร์รัปชัน คือ Independent Commission Against Corruption (ICAC) โดยมุ่งเน้นทำงานผ่านกลไกสำคัญ 3 ด้าน คือ การบังคับใช้กฎหมาย การให้ความรู้และการป้องกัน¹⁵⁶

จากการศึกษาจะเห็นว่าทุกประเทศล้วนให้ความสำคัญกับมาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่รัฐ ดังเช่น สิงคโปร์และเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) ที่ได้นำเสนอแล้วนั้น แสดงถึงความสำคัญของตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่นอกจากต้องปฏิบัติงานภายใต้กรอบอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายวางไว้ ยังต้องมีพฤติกรรมที่เหมาะสม ห้ามประพฤติปฏิบัติมิชอบด้วย ตลอดจนคำนึงความซื่อสัตย์สุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐที่ต้องแสดงให้เห็นเป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชนทั่วไป

การเปรียบเทียบแนวทางการต่อต้านการทุจริต ระหว่างประเทศไทยกับเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) สรุปได้ดังนี้

เขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) มีองค์กรที่ทำหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต คือคณะกรรมการอิสระต่อต้านการทุจริต (Independent Commission Against Corruption) หรือ ICAC ก่อตั้ง เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ปี ค.ศ.1974 คณะกรรมการอิสระต่อต้านการทุจริต หรือ ICAC ได้ใช้กลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหาการทุจริตภายในประเทศด้วยแนวทางสามประสาน หรือ three - pronged attack โดยเน้นกลยุทธ์ที่สำคัญ 3 ด้าน คือ ด้านการสืบสวน ด้านการป้องกัน และด้านการให้ความรู้ ซึ่งประเทศไทยเองก็มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ขับเคลื่อนงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศไทย ซึ่งกระบวนการดำเนินงานก็มี ความคล้ายคลึงตามแนวทางของเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) คือ การกิจด้านปราบปรามการทุจริต สอดคล้องกับด้านการสืบสวน ของเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) การกิจด้านป้องกันการทุจริต ก็สอดคล้องกับด้านป้องกันและการให้ความรู้ของเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง)

นอกจากบทบาทภารกิจของหน่วยงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตของทั้งสองประเทศจะมีแนวทางสอดคล้องกัน ยังมีมาตรการเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งเป็นมาตรการที่สำคัญอย่างหนึ่งในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของเจ้าหน้าที่ เพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน ป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน สร้างความโปร่งใส และความน่าเชื่อถือของราชการ ซึ่งทั้งประเทศไทยและฮ่องกง ได้ใช้มาตรการตรวจสอบทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่รัฐ เป็นกลไก

¹⁵⁶ มาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ สำนักงาน ก.พ. 2560

ขับเคลื่อนงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตเช่นเดียว ซึ่งจะนำเสนอเพื่อวิเคราะห์ในหัวข้อต่อไปเกี่ยวกับกฎหมายการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน

2.3 เปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน

การแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นบุคคลสาธารณะมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะผู้ใช้อำนาจรัฐต้องมีความโปร่งใสทางการเงิน และสามารถตรวจสอบได้ การตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินสามารถป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่เกิดจากการดำเนินงานของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อาจจะเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนรวมและประโยชน์ส่วนตัวได้ เขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) ก็ได้กำหนดมาตรการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินเพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่รัฐ เช่นเดียวกับสิงคโปร์และประเทศไทย

เขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) ได้จัดตั้งคณะกรรมการอิสระต่อต้านการทุจริต (Independent Commission Against Corruption) หรือ ICAC และออกกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน การติดสินบนทั้งภายในภาครัฐและเอกชน โดยมีองค์กรที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ได้แก่ คณะกรรมการอิสระต่อต้านการทุจริต สำนักงานข้าราชการพลเรือน สาธุฎีกา และคณะกรรมการตรวจสอบอิสระว่าด้วยการป้องกันและการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน

ซึ่งหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินคือสำนักงานข้าราชการพลเรือน โดยสำนักงานข้าราชการพลเรือนเป็นผู้รับผิดชอบระบบการแจ้งทรัพย์สิน และมีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันไม่ให้เกิดกรณีขัดกันของผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่รัฐ และตรวจสอบติดตามการนำระบบการแจ้งทรัพย์สินไปปรับใช้ในหน่วยงาน ซึ่งแต่ละหน่วยงานจะมีเจ้าหน้าที่จริยธรรมของหน่วยงานซึ่งเป็นผู้ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่นำหลักเกณฑ์เรื่องการแจ้งทรัพย์สินไปบังคับใช้ ระบบการเปิดเผยรายได้และทรัพย์สินของฮ่องกงเป็นระบบที่กระจายอำนาจไปยังหน่วยงานต่างๆ เพื่อนำแนวทางการจัดการกับผลประโยชน์ขัดกันไปใช้ รวมถึงรับและวิเคราะห์การเปิดเผยรายได้และทรัพย์สิน ซึ่งเป็นกระบวนการจะเป็นการกระจายอำนาจ สำนักงานข้าราชการพลเรือนก็คือเป็นหน่วยงานหลักในการบริหารจัดการระบบเปิดเผยรายได้และทรัพย์สินที่เปิดเผยระบบการลงทุนของข้าราชการ¹⁵⁷

¹⁵⁷ วรรณภา ตีระสังขะ รายงานฉบับสมบูรณ์ ตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐกับการเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อสาธารณะ สำนักงาน ป.ป.ช. 2561

ศาลฎีกา ทำหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ว่าการเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) โดยผู้ว่าการฮ่องกงที่ชนะการเลือกตั้งต้องแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน ต่อประธานศาลฎีกา ทั้งนี้ ศาลฎีกาสามารถตั้งคณะกรรมการเพื่อสอบสวนผู้ว่าการเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) เมื่อพบว่ามีกระทำความผิดกฎหมายอย่างร้ายแรงได้

นอกจากนี้ เขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) ยังมีคณะกรรมการตรวจสอบอิสระว่าด้วยการป้องกันและการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนที่อาจจะเกิดขึ้น จัดตั้งขึ้นเพื่อตรวจสอบระบบการกำกับดูแลในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนที่อาจจะเกิดขึ้น ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้ว่าการเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) สมาชิกของคณะผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ภายใต้ระบบการเลือกตั้งทางการเมือง¹⁵⁸

กฎหมายของเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน ได้แก่

1. ประมวลกฎหมายสำหรับข้าราชการพลเรือน เป็นกฎหมายที่กำหนดค่านิยมหลักและมาตรฐานการปฏิบัติตนของข้าราชการพลเรือน หากมิได้ดำเนินการจะมีความผิดทางอาญา และกำหนดให้สำนักงานข้าราชการพลเรือนต้องมีส่วนร่วมในการทำหน้าที่เปิดเผยรายได้และทรัพย์สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อป้องกันการเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนจากการปฏิบัติหน้าที่ โดยมีหนังสือแจ้งกำหนดหลักการและเอกสารที่ต้องยื่นของการเปิดเผยรายได้และทรัพย์สิน และแจ้งหลักเกณฑ์การแจ้งการลงทุนและการเข้าไปมีส่วนร่วมโดยข้าราชการพลเรือน
2. ประมวลกฎหมายสำหรับเจ้าหน้าที่ภายใต้ระบบการแต่งตั้งทางการเมือง เป็นกฎหมายว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์การป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน และจะต้องแจ้งข้อมูลผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการเข้าไปลงทุนหรือมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชน
3. พระราชกฤษฎีกาการป้องกันการให้สินบน เป็นกฎหมายที่มีผลบังคับใช้กับข้าราชการและประชาชนทุกคน โดยให้คณะกรรมการอิสระต่อต้านการทุจริตทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาในการเปิดเผยรายได้และทรัพย์สิน และทำหน้าที่สอบสวนจำแนกการทำธุรกรรมและทรัพย์สินที่ซ่อนอยู่ในรูปแบบต่างๆ ของผู้ทุจริต รวมถึงมีอำนาจยึดเอกสารเดินทางและยับยั้งการจำหน่ายทรัพย์สินเพื่อปิดช่องทางการหลบหนีของผู้ทุจริต

¹⁵⁸ เรื่องเดียวกัน

4. พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยคณะกรรมการอิสระต่อต้านการทุจริต ที่มีการจัดตั้งคณะกรรมการอิสระต่อต้านการทุจริต เพื่อทำหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าหน้าที่รัฐ และรวมถึงประชาชนด้วย¹⁵⁹

การเปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินระหว่างประเทศไทยกับเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) สรุปได้ดังนี้

ประเทศไทยมีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) เป็นองค์กรหลักในการขับเคลื่อนงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศ โดยมีภารกิจหลัก 3 ประการด้วยกัน คือ ภารกิจด้านการป้องกันการทุจริต ภารกิจด้านปราบปรามการทุจริต และภารกิจด้านการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน ซึ่งภารกิจด้านการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินได้อธิบายรายละเอียดมาแล้วในบทที่สาม ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช.มีอำนาจในการดำเนินงานภารกิจด้านการตรวจสอบทรัพย์สิน ตั้งแต่การกำหนดตำแหน่งผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. วิธีการยื่นบัญชีฯ วิธีการตรวจสอบบัญชีฯ ตลอดจนขั้นตอนการเปิดเผยบัญชีฯ ของตำแหน่งที่ต้องเปิดเผยให้สาธารณชนทราบ

เขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) ก็มีองค์กรที่ทำหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเช่นเดียวกับประเทศไทย คือ คณะกรรมการอิสระต่อต้านการทุจริต (Independent Commission Against Corruption) หรือ ICAC ในส่วนมาตรการเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่รัฐ เขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) มีหน่วยงานรับผิดชอบหลักคือสำนักงานข้าราชการพลเรือนเป็นผู้รับผิดชอบระบบการแจ้งทรัพย์สิน และมีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันไม่ให้เกิดกรณีขัดกันของผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่รัฐ และตรวจสอบติดตามการนำระบบการแจ้งทรัพย์สินไปปรับใช้ในหน่วยงาน ซึ่งแต่ละหน่วยงานจะมีเจ้าหน้าที่จริยธรรมของหน่วยงานซึ่งเป็นผู้ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่นำหลักเกณฑ์เรื่องการแจ้งทรัพย์สินไปบังคับใช้ ระบบการเปิดเผยรายได้และทรัพย์สินของฮ่องกงเป็นระบบที่กระจายอำนาจไปยังหน่วยงานต่างๆ เพื่อนำแนวทางการจัดการกับผลประโยชน์ขัดกันไปใช้ รวมถึงรับและวิเคราะห์การเปิดเผยรายได้และทรัพย์สิน ซึ่งเป็นกระบวนการจะเป็นการกระจายอำนาจ สำนักงานข้าราชการพลเรือนก็ถือเป็นหน่วยงานหลักในการบริหารจัดการระบบเปิดเผยสวดรายได้และทรัพย์สินที่เปิดเผยระบบการลงทุนของข้าราชการ¹⁶⁰

¹⁵⁹ วรรณภา ตีระสังขะ. (2561). รายงานฉบับสมบูรณ์ ตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐกับการเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อสาธารณะ สำนักงาน ป.ป.ช.

¹⁶⁰ วรรณภา ตีระสังขะ. (2561). รายงานฉบับสมบูรณ์ ตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐกับการเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อสาธารณะ สำนักงาน ป.ป.ช.

ระบบการแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของฮ่องกง ถือเป็นระบบที่มีการจัดวางที่ดี กระจายอำนาจครอบคลุม ได้รับการยอมรับจากประเทศต่างๆ ซึ่งหากเปรียบเทียบกับประเทศไทยที่หน่วยงานหลักในการรับยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีต้องยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เท่านั้น โดยยื่นผ่านหน่วยงานที่รับผิดชอบในสังกัดสำนักงาน ป.ป.ช. ถือว่าการรับยื่นบัญชีเป็นภาระที่หนักเพราะเกิดการกระจุกตัวของบัญชี ทำให้การสะสางบัญชีเกิดความล่าช้าได้

3. วิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบมาตรการการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของประเทศไทยกับต่างประเทศ

ตามที่ได้เปรียบเทียบมาตรการการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของประเทศไทยกับสิงคโปร์และเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) ทั้งในส่วนของปัญหาการทุจริตในภาพรวมและในวงการการศึกษา แนวทางการต่อต้านการทุจริต และกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน ในห้วงนี้จึงนำผลการเปรียบเทียบดังกล่าวมาวิเคราะห์ เพื่อพิจารณาข้อดีของแนวทางการต่อต้านการทุจริต และกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน ที่ทำให้ของสิงคโปร์และเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) เป็นประเทศที่ได้รับการยอมรับเรื่องความโปร่งใสเสนอปรับใช้กับประเทศไทยต่อไป

3.1 ผลการเปรียบเทียบประเทศไทยกับสิงคโปร์

3.1.1 ปัญหาการทุจริตในสิงคโปร์ สิงคโปร์ในอดีตถือว่าเป็นประเทศที่ประสบปัญหาการคอร์รัปชันร้ายแรง แต่มีวิธีการจัดการแก้ไขปัญหอย่างจริงจังจนนำไปสู่การเป็นประเทศที่ได้รับการยอมรับเรื่องความโปร่งใส ดังที่ปรากฏผลการจัดอันดับค่าดัชนีการรับรู้การทุจริต โดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International - TI) โดยในการประเมิน ปี 2561 สิงคโปร์มีคะแนนสูงเป็นอันดับหนึ่งในกลุ่มประเทศอาเซียน และสูงเป็นอันดับ 3 ของโลก ด้วยคะแนน 85 คะแนน ซึ่งแสดงถึงการมีปัญหาการทุจริตในระดับต่ำ ในขณะที่ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 5 ของกลุ่มประเทศอาเซียน และอันดับที่ 99 ของโลก ด้วยคะแนน 36 คะแนน ซึ่งลดลงจากปี 2561 ด้วย

สิงคโปร์มีแนวทางการแก้ปัญหการทุจริตที่มีประสิทธิภาพทำให้สิงคโปร์เป็นประเทศที่ได้รับการยอมรับในเรื่องความโปร่งใส นอกจากสิงคโปร์จะเน้นแนวทางการปราบปรามการทุจริตอย่างจริงจังภายในประเทศแล้ว ยังเน้นแนวทางในการใช้มาตรการป้องกันการทุจริตควบคู่กับการปราบปรามการทุจริตด้วย โดยปรับอัตราเงินเดือนของเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งข้าราชการและนักการเมือง

ให้มีรายได้ระดับสูง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ ลดแรงจูงใจในการทำทุจริต และยังได้แก้ไขกฎหมายบางฉบับที่อาจเป็นช่องทางให้เจ้าหน้าที่รัฐทำการทุจริต เช่น การแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจในการพิจารณาใบอนุญาต การจัดเก็บภาษี รวมตลอดถึงค่าปรับต่างๆ ของหน่วยงานต่างๆ ภายในประเทศ โดยปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้มีลักษณะกระจายอำนาจเพื่อลดช่องทางการทุจริต ปรับปรุงระบบการติดต่อทางราชการที่อยู่ยากซับซ้อนอันเป็นช่องทางในการแสวงหาประโยชน์ โดยมีขอบของเจ้าหน้าที่แนวทางการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้สิงคโปร์มีอัตราการทำทุจริตในประเทศที่ต่ำมาก

3.1.2 *แนวทางการต่อต้านการทุจริต* การที่สิงคโปร์เป็นประเทศที่ได้รับการยอมรับในเรื่องการปลอดทุจริตคอร์รัปชัน ได้นอกจากความแน่วแน่ของผู้นำในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน หน่วยงานที่รับผิดชอบการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ที่ดำเนินงานตามแนววิธการแห่งการควบคุมการทุจริต และกฎหมายว่าด้วยการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันแล้ว สิงคโปร์ยังมีมาตรการในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันอื่นๆ ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกันการทุจริต ซึ่งมีทั้งมาตรการปราบปรามการคอร์รัปชัน (Punishment Measures) มาตรการเชิงป้องกันการคอร์รัปชัน (Preventive Measures) มาตรการเชิงสนับสนุนการต่อต้านการคอร์รัปชัน (Promotion Measures)

นอกจากแนวทางการต่อต้านการทุจริตที่กล่าวมา สิ่งหนึ่งที่เป็นส่วนสำคัญทำให้การทุจริตในระบบราชการของสิงคโปร์เกิดขึ้นได้ยาก ลดแรงจูงใจในการทำทุจริต คือ มาตรฐานทางจริยธรรมของสิงคโปร์ ที่ยึดหลัก 3 ประการ (Singapore Government)

1. Integrity ความซื่อตรง ยึดมั่นในความถูกต้อง
2. Service รักษาคุณภาพใส่ใจบริการ
3. Excellence มีความเป็นเลิศ

โดยมี Public Service Division เป็นหน่วยงานบริหารบุคลากรภาครัฐ มีเป้าหมายหลักในการสร้างความเป็นเลิศในงานบริการภาครัฐ และส่งเสริมการสร้างประสิทธิภาพในภาครัฐ มีภารกิจในการดูแล สนับสนุน บุคลากรภาครัฐให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความเป็นอยู่ที่ดี และสร้างระบบงานภาครัฐที่มีประสิทธิภาพเป็นที่เชื่อถือและไว้วางใจแก่ประชาชน เพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศสิงคโปร์และพลเมือง โดยมุ่งเน้นการสร้างผู้นำที่มีประสิทธิภาพ เตรียมความพร้อมให้กับหน่วยงานภาครัฐยึดหลักธรรมาภิบาล (Good Governance)¹⁶¹

3.1.3 *กฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน* สิงคโปร์มีมาตรการเชิงป้องกันการคอร์รัปชัน (Preventive Measures) เกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สิน คือ การเปิดเผย

¹⁶¹ มาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ สำนักงาน ก.พ. 2560

ข้อมูลทางการเงินของราชการ ข้าราชการทุกคนต้องแสดงรายการทรัพย์สินและการลงทุนของทั้งตนเอง ภรรยาและบุตรทุกคน ตั้งแต่เริ่มบรรจุเข้ารับราชการเป็นประจำทุกปี โดยหากข้าราชการคนใดมี รายการทรัพย์สินที่มีมูลค่ามากเกินกว่าความสามารถของรายได้ จะต้องถูกซักถึงความเป็นมา หรือหากข้าราชการคนใดถือหุ้นอยู่ในบริษัทเอกชน ที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อผลประโยชน์ทับซ้อนในการปฏิบัติหน้าที่ สามารถสั่งการให้ขายหุ้นดังกล่าวได้ นอกจากนี้ข้าราชการในทุกระดับชั้น ต้องแสดงหลักฐานเพื่อพิสูจน์สถานะปลอดหนี้สินทางการเงินใดๆ เนื่องจากเชื่อว่าเจ้าหน้าที่ที่มีภาระหนี้สิน มีความเป็นไปได้สูงที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับกรณีการคอร์รัปชัน¹⁶²

3.2 ผลการเปรียบเทียบประเทศไทยกับเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง)

3.2.1 ปัญหาการทุจริตในเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน

(ฮ่องกง) ปัญหาการทุจริตเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) ส่วนมาก มีลักษณะคล้ายคลึงกันคือการทำหน้าที่ของรัฐรับสินบน เรียกค่าคุ้มครองจากกิจการหรือธุรกิจผิดกฎหมาย มีการจ่ายเงินใต้โต๊ะ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยซึ่งมีปัญหาการทุจริต กรณีเรียกรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด เพื่อให้กระทำการหรือละเว้นกระทำการตามกฎหมาย หรือเรียกว่า การเรียกรับสินบน เห็นว่าปัญหาเหล่านี้มีความคล้ายคลึงกัน ซึ่งเกิดจากองค์ประกอบทั้ง 3 อย่างที่ คือ ความไม่ซื่อสัตย์ โอกาสที่เอื้ออำนวย และแรงจูงใจในการกระทำทุจริต ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ก่อให้เกิดการทุจริตทุกรูปแบบ

ซึ่งในอดีตถือว่าเป็นหนึ่งในประเทศที่มีปัญหาการทุจริตค่อนข้างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรมตำรวจ เจ้าหน้าที่ตำรวจรับสินบนจากองค์กรอาชญากรรม เรียกค่าคุ้มครองจากกิจการธุรกิจหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นกิจการหาบเร่แผงลอย เด็กซ์ตรงเท้า หญิงบริการทางเพศ ร้านอาหาร คนลากรถ คนขับแท็กซี่ คาสีโน ฯลฯ มีการจ่ายเงินใต้โต๊ะจนกลายเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งในการประกอบธุรกิจ แต่เมื่อรัฐบาลเริ่มเอาใจจริงเอาใจกับการปราบปรามการทุจริต เขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) กลับมีอัตราการทุจริตที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัดจนกลายเป็นแม่แบบให้ประเทศต่างๆ นำเอารูปแบบการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภายในประเทศ¹⁶³

¹⁶² แนวทางการประยุกต์มาตรการสากลเพื่อการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทย สำนักงาน ป.ป.ช.

¹⁶³ มาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในต่างประเทศ วารสาร มจร.วิชาการ ปีที่ 16 ฉบับที่ 32 มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

3.2.2 แนวทางการต่อต้านการทุจริตในเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) เขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) มุ่งมั่นที่จะทำหน้าทีในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต คือคณะกรรมการอิสระต่อต้านการทุจริต (Independent Commission Against Corruption) หรือ ICAC ใช้กลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหาการทุจริตภายในประเทศด้วยแนวทางสามประสาน หรือ three - pronged attack โดยเน้นกลยุทธ์ที่สำคัญ 3 ด้าน คือ ด้านการสืบสวน ด้านการป้องกัน และด้านการให้ความรู้สรุปเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) ประสบความสำเร็จในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน คือ การยอมรับสภาพปัญหาและความตั้งใจจริงในการแก้ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของรัฐบาล การมีองค์กรในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส การมียุทธศาสตร์ระยะยาวและการวางแผนที่ดี การใส่ใจต่อรายงานเรื่องร้องเรียนการทุจริตคอร์รัปชันทุกฉบับ การรักษาความลับของผู้ร้องเรียน การมีปัจจัยแวดล้อมโดยรวมที่เอื้ออำนวยต่อการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน

3.2.3 กฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน เขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินคือสำนักงานข้าราชการพลเรือน โดยสำนักงานข้าราชการพลเรือนเป็นผู้รับผิดชอบระบบการแจ้งทรัพย์สิน และมีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันไม่ให้เกิดกรณีขัดกันของผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่รัฐ และตรวจสอบติดตามการนำระบบการแจ้งทรัพย์สินไปปรับใช้ในหน่วยงาน ซึ่งแต่ละหน่วยงานจะมีเจ้าหน้าที่จริยธรรมของหน่วยงานซึ่งเป็นผู้ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่นำหลักเกณฑ์เรื่องการแจ้งทรัพย์สินไปบังคับใช้ ระบบการเปิดเผยรายได้และทรัพย์สินของฮ่องกงเป็นระบบที่กระจายอำนาจไปยังหน่วยงานต่างๆ เพื่อนำแนวทางการจัดการกับผลประโยชน์ขัดกันไปใช้ รวมถึงรับและวิเคราะห์การเปิดเผยรายได้และทรัพย์สิน ซึ่งเป็นกระบวนการจะเป็นการกระจายอำนาจ สำนักงานข้าราชการพลเรือนก็ถือเป็นหน่วยงานหลักในการบริหารจัดการระบบเปิดเผยรายได้และทรัพย์สินที่เปิดเผยระบบการลงทุนของข้าราชการ

ศาลฎีกา ทำหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ว่าการเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) โดยผู้ว่าการฮ่องกงที่ชนะการเลือกตั้งต้องแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตนต่อประชาชนศาลฎีกา ทั้งนี้ ศาลฎีกาสามารถตั้งคณะกรรมการเพื่อสอบสวน

ผู้ว่าการเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) เมื่อพบว่ามี การกระทำผิดกฎหมายอย่างร้ายแรงได้¹⁶⁴

---

¹⁶⁴ วรรณภา ตีระสังขะ รายงานฉบับสมบูรณ์ ตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐกับการเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อสาธารณะ สำนักงาน ป.ป.ช. 2561

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

การกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นมาตรการสำคัญที่ใช้ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ แต่ในปัจจุบันตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่ครอบคลุมถึงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งที่เป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนงานการศึกษา งานบริหารงบประมาณของโรงเรียน

ประกอบกับเมื่อพิจารณาในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาปรากฏข่าวตามสื่อสังคมต่างๆ เกี่ยวกับปัญหาการทุจริตที่เกิดในสถานศึกษา การรับเงินสินบน เงินกินเปล่าหรือเป๊ะเงี้ยะ ดังที่หลายโรงเรียนต้องเผชิญกับปัญหาการทุจริต ปัญหาเรื่องความไม่โปร่งใสของการบริหารโรงเรียน นักเรียนรวมตัวกับครูเพื่อจับไล่ผู้อำนวยการ เป็นต้น

ปัญหาการทุจริตในวงการการศึกษา โดยเฉพาะในโรงเรียนซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบันมีความรุนแรงและซับซ้อน ยากแก่การตรวจสอบ ปัจจุบันแม้ภาครัฐ สถานศึกษาและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะพยายามพัฒนาการศึกษาควบคู่ไปกับการสร้างเสริมจริยธรรมและแก้ปัญหาคอร์รัปชัน แต่ก็ดูเหมือนจะยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสรุปเป็น 5 ปัญหาการทุจริตหลักๆ ในวงการการศึกษา (ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน) ได้แก่

(1) การรับเงินหรือผลประโยชน์ตอบแทน เนื่องมาจากการให้อนุมัติจัดซื้อ จัดจ้าง หรือประกวดราคาวัสดุ ครุภัณฑ์ทางการศึกษาเพื่อสร้างรายได้ส่วนตัว

(2) การใช้ตำแหน่งทางหน้าที่ราชการ เพื่อให้ตนเองได้รับผลประโยชน์จากส่วนราชการ เช่น การอนุมัติไปราชการ การเบิกจ่ายต่างๆ

(3) การอนุมัติจัดซื้อ จัดจ้าง หรือประกวดราคาวัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดิน สิ่งก่อสร้างโดยเอื้อประโยชน์เฉพาะราย

(4) ใช้สิ่งของวัสดุ ครุภัณฑ์ของส่วนราชการทำงานส่วนตัว

(5) การแสวงหาประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ

เมื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในวงราชการ โดยเฉพาะในวงการการศึกษา จะเห็นว่าส่วนมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับผู้บริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทุจริตใน โรงเรียนและสถานศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นข้าราชการมีหน้าที่ในการขับเคลื่อนระบบการศึกษาให้พัฒนาก้าวหน้า ร่วมสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต แต่กลับเป็นผู้กระทำการทุจริตเสียเอง สร้างความเสื่อมเสียแก่วงการการศึกษา

ทั้งนี้ การทุจริตไม่ว่าจะเป็นระดับเล็กหรือใหญ่ ความเสียหายมากหรือน้อย และไม่ว่าจะเกิดในวงการไหน ล้วนมีที่มาจากความไม่ซื่อสัตย์ โอกาสที่เอื้ออำนวย และแรงจูงใจ ปัจจัยทั้ง 3 ข้อนี้ จึงเป็นต้นเหตุของปัญหา ดังนั้นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการทุจริตก็ต้องกำจัดปัจจัยเหล่านี้ให้สำเร็จ การต่อต้านการทุจริตจึงจะประสบความสำเร็จได้

การกระทำของผู้บริหารโรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งก่อให้เกิดปัญหาการทุจริตในสถานศึกษา เรียกว่าเป็นการคอร์รัปชัน ซึ่งการคอร์รัปชันให้ความหมายถึง กระบวนการที่บุคคลสาธารณะมุ่งแสวงหาประโยชน์ให้แก่ตัวเอง ครอบครัว วงศาคณาญาติ พวกพ้องและคนใกล้ชิด โดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่ กฎหมาย อำนาจที่ได้รับมอบหมาย สถานะในระบบราชการ หรืออิทธิพลในทางส่วนตัวเป็นเครื่องมือ ไม่ว่าการกระทำดังกล่าวจะผิดกฎหมายหรือไม่ และไม่ว่าการกระทำดังกล่าวจะนำมาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงินหรือมีสิ่งตอบแทนหรือไม่ ถ้าหากการกระทำดังกล่าวขัดกับหลักคุณธรรมและจริยธรรมของบุคคลสาธารณะ ขัดกับมาตรฐานความคาดหวังของสาธารณชน ที่มีต่อบุคคลสาธารณะ ขัดกับผลประโยชน์ของประชาชน และขัดกับหลักการแห่งการมีผลประโยชน์ทับซ้อนก็ถือเป็นการคอร์รัปชันทั้งสิ้น เนื่องผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาประโยชน์ส่วนตน สร้างความเสียหายแก่ราชการ

จากปัญหาการทุจริตที่เกิดขึ้นในสังคมไทย คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้มีแนวคิดในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) โดยยุทธศาสตร์ที่ 4 “พัฒนาระบบป้องกันการทุจริตเชิงรุก” เป็นยุทธศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นการพัฒนากลไกและกระบวนการด้านการป้องกันการทุจริตในวงราชการ ให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป็นการลดโอกาสการทุจริตหรือทำให้การทุจริตเกิดยากขึ้นหรือไม่เกิดขึ้นเลย โดยอาศัยการกำหนดกลไกด้านกฎหมาย กลไกทางการบริหาร และกลไกอื่นๆ ตลอดจนเสริมสร้างการปฏิบัติงานของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้มีธรรมาภิบาลมากยิ่งขึ้น

นอกจากการใช้ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 - 2564) เป็นแนวทางในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแล้ว คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติยังส่งเสริมและแสวงหาการมีส่วนร่วมจากประชาชน หรือกลุ่มบุคคล เพื่อร่วมกันป้องกันมิให้เกิดปัญหาการทุจริต ดังนี้

- 1) กำกับดูแลคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
- 2) เสนอมาตรการ ความเห็น และข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา ศาลหรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เพื่อให้มีการปรับปรุงการปฏิบัติราชการ หรือวางแผนงาน โครงการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อป้องกันหรือปราบปรามการทุจริตต่อหน้าที่ การกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม
- 3) ดำเนินการส่งเรื่องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษา ให้ยกเลิกหรือเพิกถอน สิทธิหรือเอกสารสิทธิที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้อนุมัติหรืออนุญาตให้สิทธิประโยชน์ หรือออกเอกสารสิทธิแก่บุคคลใดไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือระเบียบของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ทางราชการ
- 4) ดำเนินการเพื่อป้องกันการทุจริตและเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งดำเนินการให้ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
- 5) ดำเนินการเกี่ยวกับด้านการต่างประเทศโดยเป็นศูนย์กลางความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีและข้อตกลงระหว่างประเทศในการต่อต้านการทุจริต

และคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีหน้าที่ในการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐ ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 234 (3) กำหนดไว้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีหน้าที่และอำนาจในการกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ตลอดจนตรวจสอบและเปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลดังกล่าว โดยในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่จะต้องจัดให้มีมาตรการหรือแนวทางที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่มีประสิทธิภาพเกิดความรวดเร็ว สุจริต และเที่ยงธรรม

ซึ่งการที่กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐโดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติอันเป็นแนวคิดในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยมีวัตถุประสงค์ของการให้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ดังนี้

(1) เพื่อเป็นการแสดงความโปร่งใสของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐที่ยื่นบัญชี

(2) เพื่อเป็นการป้องกันการทุจริตและคัดกรองบุคคลเมื่อเข้าสู่ตำแหน่ง

(3) เพื่อเป็นมาตรการเสริมในการปราบปรามการทุจริต

(4) เพื่อให้สาธารณชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ

ตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2561 และประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งจะยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

ทั้งนี้ นอกจากแนวคิดการสร้างการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตจากภาคประชาชน การใช้มาตรการตรวจสอบทรัพย์สินเพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐแล้ว สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้พัฒนาเครื่องมือการประเมินเชิงบวกเพื่อเป็นมาตรการป้องกันการทุจริตและเป็นกลไกในการสร้างความตระหนักให้หน่วยงานภาครัฐมีการดำเนินงานอย่างโปร่งใสและมีคุณธรรม โดยใช้ชื่อว่า “การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA)”

เครื่องมือการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ครอบคลุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับหน่วยงานภาครัฐในทุกมิติทั้งบุคลากรภายในหน่วยงานและบุคคล ภายนอกที่รับบริการ หรือมาติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐนั้น ทั้งยังครอบคลุมถึงการเปิดเผยข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐในเว็บไซต์หลักของหน่วยงาน เพื่อให้สาธารณชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและติดต่อราชการได้โดยง่าย อีกทั้งประเด็นที่ใช้เป็นตัวชี้วัดในการเก็บรวบรวมข้อมูลก็สามารถประเมินถึงระดับความมีคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐได้อย่างครอบคลุม อาจสรุปได้ว่าการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) นั้น มีนโยบายสำคัญ 5 ประการ คือ

- (1) การสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงาน
- (2) การส่งเสริมความพร้อมในการปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่
- (3) การปลอดจากการทุจริตในการปฏิบัติงาน
- (4) การสร้างวัฒนธรรมคุณธรรมในหน่วยงาน
- (5) การส่งเสริมคุณธรรมการทำงานในหน่วยงาน

แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความโปร่งใสในหน่วยงานภาครัฐ นอกจากแนวคิดของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ยังมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้แนวคิดเพื่อสร้างความโปร่งใสในหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) ซึ่งมีภารกิจหลักในการส่งเสริมให้ระบบราชการไทยมีธรรมาภิบาลและโปร่งใส ได้มีแนวคิดหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ หรือ โออีซีดี ซึ่งเป็นองค์กรระหว่างประเทศของกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว ได้เสนอแนวคิดเรื่องความซื่อตรงในภาครัฐ

ซึ่งจากการศึกษาการนำหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและแนวคิดเรื่องความซื่อตรงในภาครัฐ มาใช้ในการบริหารราชการในหน่วยงานภาครัฐ เห็นว่ามีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้การบริหารจัดการองค์กรภาครัฐเป็นไปอย่างโปร่งใส มีประสิทธิภาพสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้

คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในการกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และเจ้าหน้าที่ของรัฐยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งตรวจสอบและเปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลดังกล่าว

จากการวิเคราะห์ปัญหาการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. นั้น การพิจารณาการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. นอกจากการพิจารณาจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง การจัดตั้งและเปลี่ยนแปลงหน่วยงานภาครัฐ ทั้งจำนวนและรูปแบบการใช้อำนาจรัฐที่เปลี่ยนแปลงไป การติดตามความเคลื่อนไหวและกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต้องให้ทันการณ์และครบถ้วน เมื่อตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษา เป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญอยู่ในกรอบการพิจารณาการกำหนดตำแหน่งเป็นผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. กล่าวคือ

1. เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเป็นผู้บริหารของรัฐ
2. เป็นตำแหน่งที่มีอำนาจหน้าที่ซึ่งมีลักษณะของการใช้อำนาจตามกฎหมายที่สามารถแสวงหาประโยชน์หรืออาจเอื้อประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่นได้โดยง่าย หรือ
3. เป็นผู้บริหารงานหน่วยงานของรัฐที่มีงบประมาณจำนวนมาก

และเมื่อพิจารณาประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2561 ประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. และมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่เกี่ยวข้อง กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งและอำนาจหน้าที่ขององค์การ/หน่วยงานของรัฐ คือสถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐาน และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้อำนวยการ โรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษาอาศัยอำนาจหน้าที่ในการแสวงหาประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่นทั้งทางตรงและทางอ้อม และข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูลทางสถิติ หรือปัญหาอุปสรรคจากการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้ว เห็นว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษา เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเป็นผู้บริหารหน่วยงานของรัฐ ทั้งยังเป็นตำแหน่งที่มีอำนาจหน้าที่ซึ่งมีลักษณะของการใช้อำนาจตามกฎหมายที่สามารถแสวงหาประโยชน์หรืออาจเอื้อประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่นได้โดยง่าย ตัวอย่างเช่น การเรียกรับสินบนเพื่อแลกกับการให้เด็กเข้าเรียนในโรงเรียนที่ตนเป็นผู้บริหาร หรือกรณีการทุจริตงบประมาณของโรงเรียน เป็นต้น

ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่ากระทรวงศึกษาธิการได้กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง และรัฐได้จัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้กับการศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ โดยจัดสรรเป็นงบประมาณเพื่อการศึกษา จัดสรรงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินการและงบลงทุนให้สถานศึกษาของรัฐตามนโยบายแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติและภารกิจของสถานศึกษา โดยให้มีอิสระในการบริหารงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา

ดังนั้น เมื่อการกำหนดตำแหน่งผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นมาตรการที่สำคัญในการป้องกันการทุจริตในส่วนราชการ คือการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ สำหรับปัญหาการทุจริตในโรงเรียนและสถานศึกษาซึ่งล้วนมีความเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษา การตรวจสอบการใช้อำนาจก็คือการตรวจสอบผู้อำนวยการ โรงเรียนหรือผู้บริหารสถานศึกษา การกำหนดให้ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษา เป็นตำแหน่งที่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงเป็นมาตรการที่สร้างความโปร่งใส ป้องปรามการทุจริต อุดช่องทางการทุจริตได้ทันทั่วถึง

ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตหลายประเทศได้ใช้มาตรการตรวจสอบทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่รัฐ เป็นมาตรการหลักในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ โดยเฉพาะสิงคโปร์และเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) ซึ่งบังคับใช้มาตรการตรวจสอบทรัพย์สินได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนเป็นที่ยอมรับของสังคมโลกในเรื่องความโปร่งใส

สิงคโปร์มีมาตรการเชิงป้องกันการคอร์รัปชัน (Preventive Measures) เกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สิน คือ การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินของราชการ ข้าราชการทุกคนต้องแสดงรายการทรัพย์สินและการลงทุนของทั้งตนเอง ภรรยาและบุตรทุกคน ตั้งแต่เริ่มบรรจุเข้ารับราชการเป็นประจำทุกปี โดยหากข้าราชการคนใดมีรายการทรัพย์สินที่มีมูลค่ามากกว่าความสามารถของรายได้ จะต้องถูกซักถึงความเป็นมา หรือหากข้าราชการคนใดถือหุ้นอยู่ในบริษัทเอกชน ที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อผลประโยชน์ทับซ้อนในการปฏิบัติหน้าที่ สามารถสั่งการให้ขายหุ้นดังกล่าวได้ นอกจากนี้ข้าราชการในทุกระดับชั้น ต้องแสดงหลักฐานเพื่อพิสูจน์สถานะปลอดหนี้สินทางการเงินใดๆ เนื่องจากเชื่อว่าเจ้าหน้าที่ที่มีภาระหนี้สิน มีความเป็นไปได้สูงที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับกรณีการคอร์รัปชัน

เขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินคือสำนักงานข้าราชการพลเรือน โดยสำนักงานข้าราชการพลเรือนเป็นผู้รับผิดชอบระบบการแจ้งทรัพย์สิน และมีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันไม่ให้เกิดกรณีขัดกันของผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่รัฐ และตรวจสอบติดตามการนำระบบการแจ้งทรัพย์สินไปปรับใช้ในหน่วยงาน ซึ่งแต่ละหน่วยงานจะมีเจ้าหน้าที่จริยธรรมของหน่วยงานซึ่งเป็นผู้ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่นำหลักเกณฑ์เรื่องการแจ้งทรัพย์สินไปบังคับใช้ ระบบการเปิดเผยรายได้และทรัพย์สินของฮ่องกงเป็นระบบที่กระจายอำนาจไปยังหน่วยงานต่างๆ เพื่อนำแนวทางการจัดการกับผลประโยชน์ขัดกัน ไปใช้ รวมถึงรับและวิเคราะห์การเปิดเผยรายได้และทรัพย์สิน ซึ่งเป็นกระบวนการจะเป็นการกระจายอำนาจ สำนักงานข้าราชการพลเรือนก็ถือเป็นหน่วยงานหลักในการบริหารจัดการระบบเปิดเผยสคงรายได้และทรัพย์สินที่เปิดเผยระบบการลงทุนของข้าราชการ

ศาลฎีกา ทำหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ว่าการเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) โดยผู้ว่าการฮ่องกงที่ชนะการเลือกตั้งต้องแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตนต่อประชาชนศาลฎีกา ทั้งนี้ ศาลฎีกาสามารถตั้งคณะกรรมการเพื่อสอบสวนผู้ว่าการเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) เมื่อพบว่ามีกรกระทำผิดกฎหมายอย่างร้ายแรงได้

สรุปมาตรการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของสิงคโปร์และเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) ที่เป็นข้อแตกต่างกับประเทศไทย ซึ่งทำให้การบังคับใช้มาตรการตรวจสอบทรัพย์สินของทั้งสองประเทศมีประสิทธิภาพ คือ การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกตำแหน่งต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และในเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง) ยังได้มีการกระจายอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการรับยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ซึ่งทำให้กระบวนการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สร้างการมีส่วนร่วม การบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อเสนอแนะ

ปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบที่สั่งสมมาเป็นเวลายาวนานนี้สร้างความเสียหายให้แก่ประเทศเป็นมูลค่ามหาศาล อีกทั้งแพร่หลายไปทั่วทุกระดับทุกวงการ ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม มีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม

แผนปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบโดยคณะกรรมการปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบก็ได้หาแนวทางแก้ไขและนำเสนอข้อเสนอในการปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบรวมทั้งการปลูกฝังและการเสริมสร้างจิตสำนึกในเรื่องนี้ให้แก่สังคมไทย เพื่อขจัดปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบให้ลดน้อยลงไป โดยได้ออกแบบกรอบแนวคิด ยุทธศาสตร์ “คนไทยไม่โกง” ซึ่งมีกลไกการขับเคลื่อนแนวทางการปลูกฝัง สร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ ในส่วนของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ¹⁶⁵

1. การปลูกฝัง โดยใช้ยุทธศาสตร์ “คนไทยไม่โกง”

การยกระดับมาตรฐานจริยธรรมของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความสำคัญและจำเป็น เนื่องจากข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนระบบบริหารราชการแผ่นดินที่สำคัญมากที่สุด ผ่านกลไกต่างๆ ได้แก่ การบริหารงานบุคคล การสร้างวัฒนธรรมองค์กร การส่งเสริมระบบงานจริยธรรมและการสนับสนุนเครือข่ายภายนอก โดยมีกลไกและมาตรการขับเคลื่อนได้แก่

¹⁶⁵ วาระปฏิรูปที่ 1 : การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาปฏิรูปแห่งชาติ. (2558). น. 10-11

(1) กลไกบริหารงานบุคคล การจัดอบรมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกแก่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐผ่านการอบรมหลักสูตรคุณธรรมจริยธรรม ผู้บริหารต้องมีหน้าที่รับผิดชอบงานส่งเสริมจริยธรรม การใช้ระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคล การบริหารงานเชิงรุก คัดเลือกสร้าง และรักษาคนดีต่อต้านคนโกง

(2) กลไกวัฒนธรรมองค์กร สร้างค่านิยมหลัก (Core Values) และวัฒนธรรมองค์กรแห่งความสุจริต ไม่ยอม รับการโกง สร้างค่านิยมองค์กรโปร่งใส ให้ความสำคัญต่อคุณธรรม จริยธรรม การส่งสัญญาณจากผู้บริหาร (Tone from the Top) สนับสนุนการสร้างจิตสำนึกและค่านิยมที่ดี และปฏิเสธการทุจริต คอร์รัปชัน การเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้บริหาร การประกาศเจตนารมณ์ Integrity Pledge เพื่อสร้างคำมั่นสัญญาในการปลูกฝังจิตสำนึกและค่านิยมคุณธรรมจริยธรรม

(3) กลไกระบบงานจริยธรรม การอบรมเจ้าหน้าที่กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ บูรณาการกลุ่มงานที่รับผิดชอบงานด้านจริยธรรมสร้างโอกาสความก้าวหน้าในสายงาน มีการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมอย่างจริงจัง การสร้างเครือข่ายเจ้าหน้าที่กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมระหว่างหน่วยงานเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การปรับกระบวนการทำงานและวิธีทำงานของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยให้คำนึงถึงมิติคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้น การสร้างเครือข่ายรวมพลังสร้างคนดีและไม่ยอมรับคนโกง การสร้างฐานข้อมูล Name and Shame เพื่อให้สังคมรับทราบถึงการกระทำความผิดของบุคคลที่ทำการทุจริตในภาครัฐ¹⁶⁶

เมื่อพิจารณาแนวทางการปลูกฝังโดยใช้ยุทธศาสตร์ “คนไทยไม่โกง” ตามข้อเสนอในการปฏิรูปการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ในส่วนของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นกลไกการขับเคลื่อนระบบบริหารราชการแผ่นดินที่สำคัญมากที่สุด การยกระดับมาตรฐานจริยธรรมของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐผ่านกลไกการบริหารงานบุคคล การสร้างวัฒนธรรมองค์กร การส่งเสริมระบบงานจริยธรรมและการสนับสนุนเครือข่ายภายนอกมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาคำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียนหรือผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้นำทางการศึกษา เป็นผู้บริหารมีหน้าที่ขับเคลื่อนระบบการศึกษา จำต้องมีมาตรฐานจริยธรรมสร้างค่านิยมซื่อสัตย์สุจริตในโรงเรียนเพื่อถ่ายทอดไปยังนักเรียน บุคลากรทางการศึกษา หรือแม้กระทั่งผู้ปกครอง

¹⁶⁶ วาระปฏิรูปที่ 1 : การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาปฏิรูปแห่งชาติ. (2558). น. 10-11

2. การป้องกัน

ยุทธศาสตร์การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบจะเน้นการอุดช่องว่างของกฎหมาย และไม่ให้มีช่องทางหาผลประโยชน์โดยมิชอบจากเจ้าหน้าที่รัฐ และลดเงื่อนไขในการเข้าแสวงหาผลประโยชน์จากการให้บริการสาธารณะของรัฐได้โดยง่าย รวมทั้งการพยายามสร้างความโปร่งใส ตรวจสอบได้ให้เกิดขึ้นในกระบวนการปฏิบัติงาน¹⁶⁷

แนวทางข้อนี้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งมีอำนาจในการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งตรวจสอบและเปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลดังกล่าว ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

การกำหนดตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นการอุดช่องว่างของกฎหมาย และป้องกันการหาผลประโยชน์โดยมิชอบจากเจ้าหน้าที่รัฐ ลดเงื่อนไขในการเข้าแสวงหาผลประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่ได้

การกำหนดตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง ด้วยสภาพการณ์ปัจจุบันปัญหาการทุจริตได้แผ่ขยายเข้าไปในวงการการศึกษา และมีความรุนแรงส่งผลกระทบต่อนักเรียนซึ่งเป็นอนาคตของชาติ ทั้งจุดรั้งความเจริญของประเทศ จึงจำเป็นต้องมีมาตรการในการอุดช่องว่างและไม่ให้มีช่องทางในการหาผลประโยชน์โดยมิชอบจากตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษา และลดเงื่อนไขในการเข้าแสวงหาผลประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่ได้ ทั้งยังเป็นการสร้างความโปร่งใสและบรรยากาศการมีคุณธรรมให้แก่โรงเรียนและสถานศึกษา ป้องกันการทุจริตและผลประโยชน์ทับซ้อน เป็นกลไกสนับสนุนหรือเป็นมาตรการเสริมการดำเนินคดีกับผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำการทุจริต โดยดำเนินการเอาผิดกับทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าวในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติหรือร้ายผิดปกติ และส่งเสริมความเชื่อมั่นของนักเรียน ครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง หรือแม้กระทั่งประชาชนโดยทั่วไป ที่มีต่อผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้บริหารการศึกษาซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

¹⁶⁷ วาระปฏิรูปที่ 1 : การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาปฏิรูปแห่งชาติ. (2558). น. 15

แม้ประเทศไทยมิได้กำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐทุกตำแหน่งให้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน แต่ตามสภาพการณ์ปัจจุบันปัญหาการทุจริตในวงราชการได้แผ่ขยายไปทั่วทุกส่วนราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีการทุจริตในวงการการศึกษา ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน และเห็นได้ว่าล้วนมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับผู้บริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทุจริตในโรงเรียนและสถานศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นข้าราชการมีหน้าที่ในการขับเคลื่อนระบบการศึกษาให้พัฒนาก้าวหน้า ร่วมสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต

ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาลูกของว่างของกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในส่วนการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงเสนอแนะแนวทางในการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน ดังนี้

1. ประเทศไทยโดยอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ควรกำหนดตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อสร้างมาตรการในการอุดช่องว่างและไม่ให้มีช่องทางในการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบจากตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษา

ทั้งนี้ การกำหนดหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวจะเป็นการสร้างความปลอดภัยและบรรยากาศการมีคุณธรรมให้แก่โรงเรียนและสถานศึกษา ป้องกันการทุจริตและผลประโยชน์ทับซ้อน เป็นกลไกสนับสนุนหรือเป็นมาตรการเสริมการดำเนินคดีกับผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหากทำการทุจริต โดยดำเนินการเอาผิดกับทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าวในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติหรือรัวผิดปกติ และส่งเสริมความเชื่อมั่นของนักเรียน ครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง หรือแม่กระทั่งประชาชนโดยทั่วไป ที่มีต่อผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้บริหารการศึกษาซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

2. เพื่อการรับยื่นบัญชีที่มีประสิทธิภาพ สะดวกและรวดเร็วในงานตรวจสอบทรัพย์สินสำนักงาน ป.ป.ช. ต้องมีการจัดวางระบบการยื่นบัญชีให้กระจายไปสู่หน่วยงานต่างๆ ด้วย โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ควรกระจายระบบการยื่นบัญชีออนไลน์ไปสู่หน่วยงานซึ่งมีตำแหน่งต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยให้เปรียบเทียบเสมือนว่าการยื่นออนไลน์ทางระบบดังกล่าวเป็นการยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว โดยให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบการทำงานเกี่ยวกับระบบการยื่นบัญชีของหน่วยงาน เช่นเดียวกับที่ส่งมอบหมายให้เจ้าหน้าที่จริยธรรมของหน่วยงานมีหน้าที่นำหลักเกณฑ์เรื่องการแจ้งทรัพย์สินไปบังคับใช้ในหน่วยงาน ส่วนขั้นตอนการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินยังคงให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่จะสามารถเรียกบัญชี

ทรัพย์สินและหนี้สินที่มีตำแหน่งต้องยื่นบัญชีได้ยื่นออนไลน์ไว้ เพื่อพิสูจน์ความถูกต้องและความ
มีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินต่อไป

ทั้งนี้ การกระจายระบบการยื่นบัญชีออนไลน์สู่หน่วยงานที่มีตำแหน่งผู้มีหน้าที่ต้องยื่น
บัญชีย่อมเป็นการกระตุ้นหน่วยงานนั้นๆ ให้มีส่วนร่วมในการบูรณาการการต่อต้านการทุจริต
สร้างบรรยากาศความร่วมมือระหว่างสำนักงาน ป.ป.ช. และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

บรรณานุกรม

กรุงเทพธุรกิจ “วันครูสะอื้น! ครู20 คน ขอย้ายร.ร. สุดทน ผอ.ลูแก่อำนาจ” สืบค้น

จาก <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/759790>.

กัณฑ์เทศน์ สุจริตธรรมกถา โครงการป้องกันการทุจริตตามแนวทางพระพุทธศาสนา ขับเคลื่อนโดยความร่วมมือระหว่างสำนักงาน ป.ป.ช. ร่วมกับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ข้อเสนอแนะจาก OECD เรื่องความซื่อตรงในภาครัฐ, องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ.

ข่าวปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ.

คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาการแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ในระบบราชการไทยให้เป็นรูปธรรม. (2558). “การแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ในระบบราชการไทยให้เป็นรูปธรรม” สถานิติบัญญัติแห่งชาติ.

คู่มือความรู้ความเข้าใจในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต. (2560). สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เล่ม 1.

คู่มือการปฏิบัติงานเรื่องการกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน. (2553). สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.

คำอธิบายสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญ. (2559). คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เล่มที่ 1.

งบประมาณโดยสังเขป ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี จุรี วิจิตรวาทการ. (2539). เอกสารประกอบการสอนวิชา รศ.781 ระบบสังคมและการเมืองไทย คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

จุดสารสรรสาระ...ผู้ทุจริต “ผู้จักกฎหมาย ป.ป.ช. ในภารกิจป้องกันการทุจริต” 1, 1-6 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.

ฉลอง โภทิสุทธิ. (2557). การศึกษาเปรียบเทียบการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทยกับประเทศเกาหลีใต้ และประเทศสิงคโปร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ฐากร จุลินทร การแก้ไขปัญหาคาทุจริตผ่านบทเรียนของสิงคโปร์ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน สืบค้นจาก

https://www.nesdb.go.th/article_attach/article_file_20190206092842.pdf.

เดลินิวส์ “แฉอีก ผอ.ขนมจีนคลุกน้ำปลา สร้างถนนใช้งบเกือบสามแสน” สืบค้นจาก

<https://www.dailynews.co.th/regional/647756>.

ไทยรัฐออนไลน์ “ลู่อ่านาจ ทูจริต คราบน้ำตา รวมเหตุขัดแย้ง เมื่อ นร.ลูกชื่อ ‘ไล่ ผอ.’” สืบค้นจาก

<https://www.thairath.co.th/content/985577>.

ไทยรัฐออนไลน์ “ศิษย์เก่า-ปัจจุบัน แจ้งความ ผอ.รายงานยอดนักเรียนเท็จ เบิกเงินรายหัว” สืบค้น

จาก <https://www.thairath.co.th/content/824249>.

แนวทางการประยุกต์มาตรการสากลเพื่อการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทย สำนักงาน ป.ป.ช.

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3

(พ.ศ. 2560 -2564) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.

บทสรุป ชุดหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education) สำนักงานคณะกรรมการ

ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.

ประกอบ บุญเกลี้ยง. (2549). *รูปแบบการบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันคอร์รัปชันในสถานศึกษาขั้น*

พื้นฐาน มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก.

ผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2543). *ภาพการวิจัยเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันใน*

สังคมไทย : วิธีการ ตัวชี้ ผลกระทบ และข้อคิดสู่การแก้ไข เสนอในการสัมมนาระดม

ความคิดการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จัดโดย

ป.ป.ช.

มาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในต่างประเทศ *วารสาร มจร. วิชาการ* 16, 32

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

มาตาดักษณ์ ออรุ่งโรจน์. (2554). *การศึกษาลักษณะ รูปแบบ และความเสี่ยงต่อการทุจริตในองค์กร*

สาธารณะนอกระบบราชการ สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่ง

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

มาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ สำนักงาน ก.พ. 2560.

มีชัย อินัน. (2561). *สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและ*

ปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ด้านการตรวจสอบทรัพย์สิน สำนักงาน

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.

ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 – 2564)

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องการพัฒนารูปแบบและวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล
ของระบบตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ “โครงการสำรวจการรับรู้และความเข้าใจด้านการขัดกันแห่ง
ผลประโยชน์ (Conflict of Interest) ของเจ้าหน้าที่รัฐในองค์การบริหารส่วนจังหวัด
ของประเทศไทย” ศูนย์วิจัยเพื่อต่อต้านการทุจริต ป่วย อึ้งภากรณ์ สำนักงาน ป.ป.ช.
ระบบบริหารราชการของสาธารณรัฐสิงคโปร์ สำนักงาน ก.พ.

รัตนะ บัวสนธ์ รายงานวิจัยเรื่อง คอร์ปชันในวงการการศึกษาไทย : กรณีศึกษาในเขตจังหวัด
ภาคเหนือตอนล่าง มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก.

วาระปฏิรูปที่ 1 : การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ. (2558). สำนักงาน
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาปฏิรูปแห่งชาติ.
วรวิทย์ สุขบุญ. (2558). นิติเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินของ ป.ป.ช. สถาบัน
บัณฑิตพัฒนศาสตร์.

วรวิทย์ สุขบุญ “การตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทาง
การเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ” สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการ
ทุจริตแห่งชาติ.

วรรณภา ตีระสังขะ. (2561). รายงานฉบับสมบูรณ์ ตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐกับการเปิดเผยบัญชีแสดง
รายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อสาธารณะ สำนักงาน ป.ป.ช.

สารัตถะเกี่ยวกับกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต .
(2555). สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.
สำนักโพลไอเอฟดี.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ CPI : Corruption Perception Index.

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง “บทความแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการนอรัษฎากรบัง
หลวง (ตอนที่ 1)” สืบค้นจาก [http://www2.fpo.go.th/S-
I/Source/Article/Article42.htm](http://www2.fpo.go.th/S-I/Source/Article/Article42.htm).

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง “บทความแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการนอรัษฎากรบัง
หลวง (ตอนที่ 1)” สืบค้นจาก [http://www2.fpo.go.th/S-
I/Source/Article/Article42.htm](http://www2.fpo.go.th/S-I/Source/Article/Article42.htm).

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โต๊ะข่าว ป.ป.ช. “ข่าวสำนักงาน
ป.ป.ช.” สืบค้นจาก
https://www.nacc.go.th/download/article/article_20190321150058.pdf.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สืบค้นจาก

https://www.nacc.go.th/ewt_news.php?nid=12218.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ “แผนแม่บทบูรณาการป้องกัน
ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579)” สืบค้นจาก

<https://secretary.mots.go.th/ewtadmin/ewt/acoc/download/pmb.pdf>.

สังคีต พิริยะรังสรรค์. (2554). ทฤษฎีคอร์รัปชัน กรุงเทพฯ : ร่วมด้วยช่วยกัน.

สุชาติ นนทวงศ์. (2543). *ทักษะและรูปแบบการคอร์รัปชันในสำนักงานการศึกษาแห่งหนึ่งใน
จังหวัดอุบลราชธานี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)
สถาบันบัณฑิตพัฒนศาสตร์, กรุงเทพฯ.

หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. (2555). สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบ
ราชการ.

เอกสารประกอบกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาแนวทาง แผนงานและธรรมเนียมจรรยา
บรรณ STRONG – จิตพอเพียงด้านทุจริต. (2561). สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.

เอกสารประกอบการจัดกิจกรรม โครงการคลินิก ITA ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563.

อมรา พงศาพิชญ์และปรีชา คูรินทร์พันธ์. (2538). *ระบบอุปถัมภ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*

เอกสารวิชาการ *สาขารัฐสังคม ปรกกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต* สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) “*วงจรรคอร์รัปชัน*” สืบค้นจาก

<http://www.anticorruption.in.th/2016/th/detail/135/5/วงจรรคอร์รัปชัน>.

ASTV ผู้จัดการออนไลน์ 18 ธันวาคม 2556.

BBC NEWS “คอร์รัปชัน : อันดับความโปร่งใสไทยปี 2018 ตกจาก 96 เป็น 99” สืบค้นจาก

<https://www.bbc.com/thai/thailand-47028658>.

Black Law Dictionary 4th Edition St Paul, MN : West Publishing, 1979.

CH7NEWS “*พอ.ร.ร.สามเสน เปิดทางสอบเบาะเจี๊ยะ พร้อมเข้าปฏิบัติหน้าที่ใน สพม.1 ชั่วโมง*”

สืบค้นจาก <http://news.ch7.com/detail/235230>.

Myrdal, Gunnar. (1968) “The Folklore of Corruption,” The Asian Magazine. Vol 8, No.24 P.13
June 16.

ThaiPublica “*เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการฉ้อราษฎร์บังหลวง*” สืบค้นจาก

<https://thaipublica.org/2013/02/corruption-studies/>.

Heidenheimer J. Arnold and Michael Johnston (editors). (2009). *Political Corruption*. New Brunswick: Transaction Publishers.

Van Roy, Edward. (1970). "On the Theory of Corruption," *Economic Development and Cultural Change*, Vol 19 (October).

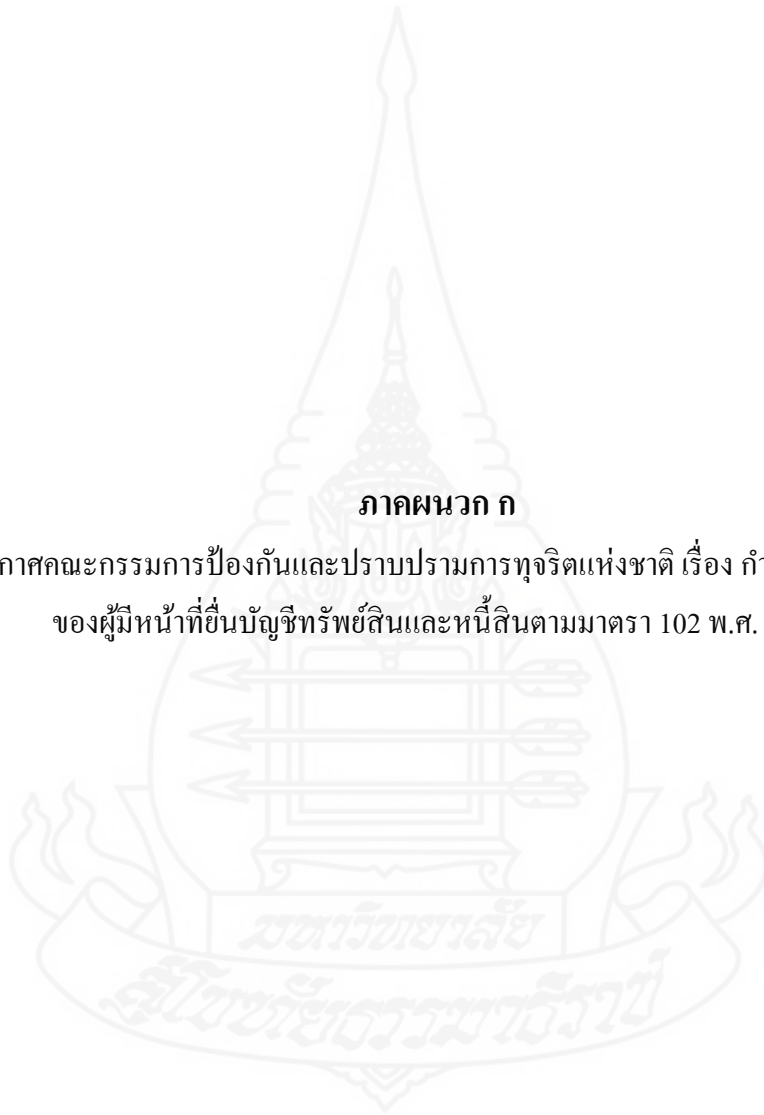

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่ง
ของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 102 พ.ศ. 2561

ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๑๐๒

พ.ศ. ๒๕๖๑

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๓๔ (๓) บัญญัติให้ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีหน้าที่และอำนาจกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และเจ้าหน้าที่ของรัฐยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งตรวจสอบและเปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลดังกล่าว ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ มาตรา ๒๘ (๓) ประกอบมาตรา ๑๐๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๑๐๒ พ.ศ. ๒๕๖๑”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิก

(๑) ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

(๒) ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

(๓) ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙

(๔) ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๒

(๕) ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๒

(๖) ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งกรรมการและผู้บริหารหน่วยงานอื่นของรัฐ ให้เป็นผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง

(๗) ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่ง กรรมการและผู้บริหารหน่วยงานอื่นของรัฐ ให้เป็นผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐

ข้อ ๔ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตร ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.

(๑) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

- ๑.๑ นายกรัฐมนตรี
- ๑.๒ รัฐมนตรี
- ๑.๓ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- ๑.๔ สมาชิกวุฒิสภา
- ๑.๕ ข้าราชการการเมืองอื่น ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง
  - ๑.๕.๑ ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี
  - ๑.๕.๒ ที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี
  - ๑.๕.๓ ที่ปรึกษารัฐมนตรี
  - ๑.๕.๔ ที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
  - ๑.๕.๕ เลขานุการนายกรัฐมนตรี
  - ๑.๕.๖ รองเลขานุการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง
  - ๑.๕.๗ โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
  - ๑.๕.๘ รองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
  - ๑.๕.๙ เลขานุการรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
  - ๑.๕.๑๐ ประจำสำนักเลขานุการนายกรัฐมนตรี
  - ๑.๕.๑๑ เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
  - ๑.๕.๑๒ ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
- ๑.๖ ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมือง ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการรัฐสภา
  - ๑.๖.๑ ที่ปรึกษาประธานรัฐสภา
  - ๑.๖.๒ ที่ปรึกษารองประธานรัฐสภา
  - ๑.๖.๓ ที่ปรึกษาประธานสภาผู้แทนราษฎร
  - ๑.๖.๔ ที่ปรึกษาประธานวุฒิสภา
  - ๑.๖.๕ ที่ปรึกษารองประธานสภาผู้แทนราษฎร
  - ๑.๖.๖ ที่ปรึกษารองประธานวุฒิสภา
  - ๑.๖.๗ ที่ปรึกษาผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร
  - ๑.๖.๘ โฆษกประธานสภาผู้แทนราษฎร
  - ๑.๖.๙ โฆษกประธานวุฒิสภา

- ๑.๖.๑๐ โฆษกผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร
- ๑.๖.๑๑ เลขานุการประธานรัฐสภา
- ๑.๖.๑๒ เลขานุการรองประธานรัฐสภา
- ๑.๖.๑๓ เลขานุการประธานสภาผู้แทนราษฎร
- ๑.๖.๑๔ เลขานุการประธานวุฒิสภา
- ๑.๖.๑๕ เลขานุการรองประธานสภาผู้แทนราษฎร
- ๑.๖.๑๖ เลขานุการรองประธานวุฒิสภา
- ๑.๖.๑๗ เลขานุการผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร
- ๑.๖.๑๘ ผู้ช่วยเลขานุการประธานรัฐสภา
- ๑.๖.๑๙ ผู้ช่วยเลขานุการรองประธานรัฐสภา
- ๑.๖.๒๐ ผู้ช่วยเลขานุการประธานสภาผู้แทนราษฎร
- ๑.๖.๒๑ ผู้ช่วยเลขานุการประธานวุฒิสภา
- ๑.๖.๒๒ ผู้ช่วยเลขานุการรองประธานสภาผู้แทนราษฎร
- ๑.๖.๒๓ ผู้ช่วยเลขานุการรองประธานวุฒิสภา
- ๑.๖.๒๔ ผู้ช่วยเลขานุการผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร

(๒) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๓) ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ

- ๓.๑ คณะกรรมการการเลือกตั้ง
- ๓.๒ ผู้ตรวจการแผ่นดิน
- ๓.๓ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
- ๓.๔ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ๓.๕ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน

(๔) ข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่อธิบดีผู้พิพากษาขึ้นไป รวมทั้งผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งเทียบเท่าอธิบดีผู้พิพากษาขึ้นไป ตามประกาศคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม เรื่อง การกำหนดตำแหน่งและเทียบตำแหน่ง ข้าราชการตุลาการที่เรียกชื่ออย่างอื่น

(๕) ข้าราชการตุลาการศาลปกครองตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธี พิจารณาคดีปกครองซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่อธิบดีศาลปกครองชั้นต้นขึ้นไป รวมทั้งผู้ซึ่งดำรงตำแหน่ง เทียบเท่าอธิบดีศาลปกครองชั้นต้นขึ้นไป ตามประกาศคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง เรื่อง การกำหนดตำแหน่งและเทียบตำแหน่งตุลาการศาลปกครองที่เรียกชื่ออย่างอื่น

(๖) ข้าราชการอัยการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการซึ่งดำรงตำแหน่ง ตั้งแต่อธิบดีอัยการขึ้นไป

(๗) ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง

- ๗.๑ สำหรับข้าราชการพลเรือน
  - ๗.๑.๑ หัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวง ทบวง กรม
  - ๗.๑.๒ หัวหน้าส่วนราชการที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล
- ๗.๒ สำหรับข้าราชการทหาร
  - ๗.๒.๑ ปลัดกระทรวงกลาโหม
  - ๗.๒.๒ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด
  - ๗.๒.๓ ผู้บัญชาการเหล่าทัพ
- ๗.๓ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
- ๗.๔ ผู้ว่าราชการจังหวัด
- ๗.๕ ปลัดกรุงเทพมหานคร
- ๗.๖ กรรมการและผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ
- ๗.๗ หัวหน้าหน่วยงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ
  - ๗.๗.๑ เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง
  - ๗.๗.๒ เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
  - ๗.๗.๓ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
  - ๗.๗.๔ เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ๗.๘ กรรมการและผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานอื่นของรัฐ
  - ๗.๘.๑ กองทุน
    - ๗.๘.๑.๑ กองทุนการออมแห่งชาติ
      - ก. ประธานกรรมการและกรรมการกองทุนการออมแห่งชาติ
      - ข. เลขาธิการคณะกรรมการกองทุนการออมแห่งชาติ
    - ๗.๘.๑.๒ กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา
      - ก. ประธานกรรมการและกรรมการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา
      - ข. ผู้จัดการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา
    - ๗.๘.๑.๓ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ
      - ก. ประธานกรรมการและกรรมการกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ
      - ข. เลขาธิการคณะกรรมการกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ
    - ๗.๘.๑.๔ กองทุนประกันชีวิต
      - ก. ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการบริหาร
      - ข. ผู้จัดการกองทุนประกันชีวิต

กองทุนประกันชีวิต

เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๘๗ ก	หน้า ๔๑	ราชกิจจานุเบกษา	๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑
	๗.๘.๑.๕	กองทุนประกันวินาศภัย	
บริหารกองทุนประกันวินาศภัย		ก. ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการ	
		ข. ผู้จัดการกองทุนประกันวินาศภัย	
	๗.๘.๑.๖	กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์	
กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์		ก. ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการ	
		ข. ผู้จัดการกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์	
	๗.๘.๑.๗	กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร	
กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร		ก. ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการบริหาร	
		ข. เลขานุการสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร	
	๗.๘.๑.๘	กองทุนยุติธรรม	
กองทุนยุติธรรม		ก. ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการ	
	๗.๘.๑.๙	กองทุนสงเคราะห์	
		ก. ประธานกรรมการและกรรมการกองทุนสงเคราะห์	
		ข. ผู้อำนวยการกองทุนสงเคราะห์	
	๗.๘.๑.๑๐	กองทุนอ้อยและน้ำตาลทราย	
บริหารกองทุนอ้อยและน้ำตาลทราย		ก. ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการ	
		ข. ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนอ้อยและน้ำตาลทราย	
	๗.๘.๒	ธนาคารแห่งประเทศไทย	
ธนาคารแห่งประเทศไทย		๗.๘.๒.๑ ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการ	
		๗.๘.๒.๒ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย	
	๗.๘.๓	สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์	
		๗.๘.๓.๑ ประธานกรรมการและกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์	
ตลาดหลักทรัพย์		๗.๘.๓.๒ เลขานุการสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และ	

เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๘๗ ก	หน้า ๔๒	ราชกิจจานุเบกษา	๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑
ประกันภัย	๗.๘.๔	สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย	
	๗.๘.๔.๑	ประธานกรรมการและกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจ	
ประกันภัย	๗.๘.๔.๒	เลขาธิการคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจ	
	๗.๘.๕	สถาบันคุ้มครองเงินฝาก	
สภาสถาบันพระปกเกล้า	๗.๘.๕.๑	ประธานกรรมการและกรรมการสถาบันคุ้มครองเงินฝาก	
	๗.๘.๕.๒	ผู้อำนวยการสถาบันคุ้มครองเงินฝาก	
	๗.๘.๖	สถาบันพระปกเกล้า	
	๗.๘.๖.๑	ประธานสภาสถาบัน รองประธานสภาสถาบัน และกรรมการ	
	๗.๘.๖.๒	เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า	
	๗.๘.๗	สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ	
สภาสถาบันพระปกเกล้า	๗.๘.๗.๑	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	
	ก.	นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย	
	ข.	อธิการบดี	
	๗.๘.๗.๒	มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	
	ก.	นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย	
	ข.	อธิการบดี	
	๗.๘.๗.๓	มหามกุฏราชวิทยาลัย	
	ก.	นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย	
	ข.	อธิการบดี	
	๗.๘.๗.๔	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	
	ก.	นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย	
	ข.	อธิการบดี	
๗.๘.๗.๕	มหาวิทยาลัยขอนแก่น		
ก.	นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย		
ข.	อธิการบดี		
๗.๘.๗.๖	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่		
ก.	นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย		
ข.	อธิการบดี		

- ๗.๘.๗.๗ มหาวิทยาลัยทักษิณ
 ก. นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย
 ข. อธิการบดี
- ๗.๘.๗.๘ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
 ก. นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย
 ข. อธิการบดี
- ๗.๘.๗.๙ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
 ก. นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย
 ข. อธิการบดี
- ๗.๘.๗.๑๐ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
 ก. นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย
 ข. อธิการบดี
- ๗.๘.๗.๑๑ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
 ก. นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย
 ข. อธิการบดี
- ๗.๘.๗.๑๒ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 ก. นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย
 ข. อธิการบดี
- ๗.๘.๗.๑๓ มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช
 ก. นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย
 ข. อธิการบดี
- ๗.๘.๗.๑๔ มหาวิทยาลัยบูรพา
 ก. นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย
 ข. อธิการบดี
- ๗.๘.๗.๑๕ มหาวิทยาลัยพะเยา
 ก. นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย
 ข. อธิการบดี
- ๗.๘.๗.๑๖ มหาวิทยาลัยมหิดล
 ก. นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย
 ข. อธิการบดี
- ๗.๘.๗.๑๗ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
 ก. นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย
 ข. อธิการบดี

- ๗.๘.๗.๑๘ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
 ก. นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย
 ข. อธิการบดี
- ๗.๘.๗.๑๙ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
 ก. นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย
 ข. อธิการบดี
- ๗.๘.๗.๒๐ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ก. นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย
 ข. อธิการบดี
- ๗.๘.๗.๒๑ มหาวิทยาลัยศิลปากร
 ก. นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย
 ข. อธิการบดี
- ๗.๘.๗.๒๒ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
 ก. นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย
 ข. อธิการบดี
- ๗.๘.๗.๒๓ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
 ก. นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย
 ข. อธิการบดี
- ๗.๘.๗.๒๔ ราชวิทยาลัยจุฬารักษ์
 ก. นายกสภาราชวิทยาลัยและกรรมการสภาราชวิทยาลัย
 ข. เลขาธิการราชวิทยาลัย
- ๗.๘.๗.๒๕ สถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย
 ก. นายกสภาสถาบันและกรรมการสภาสถาบัน
 ข. อธิการบดี
- ๗.๘.๗.๒๖ สถาบันดนตรีกัลยาณีวัฒนา
 ก. นายกสภาสถาบันและกรรมการสภาสถาบัน
 ข. อธิการบดี
- ๗.๘.๘ องค์การมหาชน
- ๗.๘.๘.๑ กองทุนสนับสนุนการวิจัย
 ก. ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการ
 นโยบายกองทุนสนับสนุนการวิจัย
 ข. ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

หน้า ๔๕	
เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๘๗ ก	ราชกิจจานุเบกษา ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑
กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ	<p>๗.๘.๘.๒ กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ</p> <p>ก. ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการ</p> <p>ข. ผู้จัดการกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ</p>
กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	<p>๗.๘.๘.๓ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ</p> <p>ก. ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการ</p> <p>ข. ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ</p>
ครุสภา	<p>๗.๘.๘.๔ ครุสภา</p> <p>ก. ประธานกรรมการและกรรมการครุสภา</p> <p>ข. เลขาธิการครุสภา</p>
สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ	<p>๗.๘.๘.๕ สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ</p> <p>ก. ประธานกรรมการและกรรมการการแพทย์ฉุกเฉิน</p> <p>ข. เลขาธิการสถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ</p>
สถาบันมาตรวิทยาแห่งชาติ	<p>๗.๘.๘.๖ สถาบันมาตรวิทยาแห่งชาติ</p> <p>ก. ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการ</p> <p>ข. ผู้อำนวยการสถาบันมาตรวิทยาแห่งชาติ</p>
สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข	<p>๗.๘.๘.๗ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข</p> <p>ก. ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการ</p> <p>ข. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข</p>
วิทยาลัยการส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	<p>๗.๘.๘.๘ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี</p> <p>ก. ประธานกรรมการและกรรมการสถาบันส่งเสริมการสอน</p>
เทคโนโลยี	<p>ข. ผู้อำนวยการสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และ</p>
สถาบันอนุญาโตตุลาการ	<p>๗.๘.๘.๙ สถาบันอนุญาโตตุลาการ</p> <p>ก. ประธานกรรมการและกรรมการสถาบันอนุญาโตตุลาการ</p> <p>ข. ผู้อำนวยการสถาบันอนุญาโตตุลาการ</p>
นวัตกรรมการแห่งชาติด้าน	<p>๗.๘.๘.๑๐ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและ</p>

เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๘๗ ก	หน้า ๔๖	ราชกิจจานุเบกษา	๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑
		ก. ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการ บริหารสำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ	
		ข. เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ	
	๗.๘.๘.๑๑	สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ	
สุขภาพแห่งชาติ		ก. ประธานกรรมการ และกรรมการบริหารสำนักงานคณะกรรมการ สุขภาพแห่งชาติ	
		ข. เลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ	
	๗.๘.๘.๑๒	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครู และบุคลากรทางการศึกษา	
และบุคลากรทางการศึกษา		ก. ประธานกรรมการและกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครู และบุคลากรทางการศึกษา	
		ข. เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครู และบุคลากรทางการศึกษา	
	๗.๘.๘.๑๓	สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ	
พัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ		ก. ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการ	
		ข. ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ	
	๗.๘.๘.๑๔	สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	
วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม		ก. ประธานกรรมการ และกรรมการบริหารสำนักงานส่งเสริม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	
		ข. ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	
	๗.๘.๘.๑๕	สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล	
เศรษฐกิจดิจิทัล		ก. ประธานกรรมการและกรรมการกำกับสำนักงานส่งเสริม เศรษฐกิจดิจิทัล	
		ข. ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล	
	๗.๘.๘.๑๖	สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ	
		ก. ประธานกรรมการและกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ	
		ข. เลขาธิการสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ	
	๗.๘.๘.๑๗	โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์	
		ก. ประธานกรรมการและกรรมการบริหารโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์	
		ข. ผู้อำนวยการโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์	

เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๘๗ ก	หน้า ๔๗	ราชกิจจานุเบกษา	๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑
	๗.๘.๘.๑๘	โรงพยาบาลบ้านแพ้ว ก. ประธานกรรมการและกรรมการบริหารโรงพยาบาลบ้านแพ้ว ข. ผู้อำนวยการโรงพยาบาลบ้านแพ้ว	
ด้านชีววิทยาศาสตร์	๗.๘.๘.๑๙	ศูนย์ความเป็นเลิศด้านชีววิทยาศาสตร์ ก. ประธานกรรมการและกรรมการบริหารศูนย์ความเป็นเลิศ ข. ผู้อำนวยการศูนย์ความเป็นเลิศด้านชีววิทยาศาสตร์	
	๗.๘.๘.๒๐	ศูนย์คุณธรรม ก. ประธานกรรมการและกรรมการบริหารศูนย์คุณธรรม ข. ผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม	
	๗.๘.๘.๒๑	ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ก. ประธานกรรมการและกรรมการบริหารศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ข. ผู้อำนวยการศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร	
ระหว่างประเทศ	๗.๘.๘.๒๒	ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ ก. ประธานกรรมการและกรรมการบริหารศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพ ข. ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ	
	๗.๘.๘.๒๓	สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ ก. ประธานกรรมการและกรรมการบริหารสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ ข. ผู้อำนวยการสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ	
ทางการศึกษาแห่งชาติ	๗.๘.๘.๒๔	สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ ก. ประธานกรรมการและกรรมการบริหารสถาบันทดสอบ ข. ผู้อำนวยการสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ	
นิวเคลียร์แห่งชาติ	๗.๘.๘.๒๕	สถาบันเทคโนโลยีนิวเคลียร์แห่งชาติ ก. ประธานกรรมการและกรรมการบริหารสถาบันเทคโนโลยี ข. ผู้อำนวยการสถาบันเทคโนโลยีนิวเคลียร์แห่งชาติ	
ป้องกันประเทศ	๗.๘.๘.๒๖	สถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ ก. ประธานกรรมการและกรรมการบริหารสถาบันเทคโนโลยี ข. ผู้อำนวยการสถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ	

หน้า ๔๘	
เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๘๗ ก	ราชกิจจานุเบกษา ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑
	๗.๘.๘.๒๗ สถาบันบริหารกองทุนพลังงาน ก. ประธานกรรมการและกรรมการสถาบันบริหารกองทุนพลังงาน ข. ผู้อำนวยการสถาบันบริหารกองทุนพลังงาน
ธนาคารที่ดิน	๗.๘.๘.๒๘ สถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน ก. ประธานกรรมการและกรรมการสถาบันบริหารจัดการ ข. ผู้อำนวยการสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน
	๗.๘.๘.๒๙ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ก. ประธานกรรมการและกรรมการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ข. ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน
แห่งประเทศไทย	๗.๘.๘.๓๐ สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย ก. ประธานกรรมการและกรรมการบริหารสถาบันเพื่อการยุติธรรม ข. ผู้อำนวยการสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย
	๗.๘.๘.๓๑ สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา ก. ประธานกรรมการและกรรมการสถาบันระหว่างประเทศ ข. ผู้อำนวยการบริหารสถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา
และการพัฒนา	๗.๘.๘.๓๒ สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล ก. ประธานกรรมการและกรรมการบริหารสถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล ข. ผู้อำนวยการสถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล
	๗.๘.๘.๓๓ สถาบันวิจัยดาราศาสตร์แห่งชาติ ก. ประธานกรรมการและกรรมการบริหารสถาบันวิจัยดาราศาสตร์ ข. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยดาราศาสตร์แห่งชาติ
แห่งชาติ	๗.๘.๘.๓๔ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง ก. ประธานกรรมการและกรรมการสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง ข. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง

เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๘๗ ก	หน้า ๔๘	ราชกิจจานุเบกษา	๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑
พัฒนาอู่ภูมิและเครื่องประดับแห่งชาติ	๗.๘.๘.๓๕	สถาบันวิจัยและพัฒนาอู่ภูมิและเครื่องประดับแห่งชาติ	
		ก. ประธานกรรมการและกรรมการบริหารสถาบันวิจัยและพัฒนาอู่ภูมิและเครื่องประดับแห่งชาติ	
แห่งชาติ		ข. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาอู่ภูมิและเครื่องประดับ	
	๗.๘.๘.๓๖	สถาบันวิจัยแสงซินโครตรอน	
		ก. ประธานกรรมการและกรรมการสถาบันวิจัยแสงซินโครตรอน	
		ข. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยแสงซินโครตรอน	
	๗.๘.๘.๓๗	สถาบันวัคซีนแห่งชาติ	
		ก. ประธานกรรมการและกรรมการบริหารสถาบันวัคซีนแห่งชาติ	
		ข. ผู้อำนวยการสถาบันวัคซีนแห่งชาติ	
	๗.๘.๘.๓๘	สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อม	
ในการทำงาน		ก. ประธานกรรมการและกรรมการบริหารสถาบันส่งเสริม	
		ความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน	
และสภาพแวดล้อมในการทำงาน		ข. ผู้อำนวยการสถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย	
		และสภาพแวดล้อมในการทำงาน	
ทรัพยากรน้ำและการเกษตร	๗.๘.๘.๓๙	สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร	
		ก. ประธานกรรมการและกรรมการบริหารสถาบันสารสนเทศ	
พัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน		ข. ผู้อำนวยการสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร	
	๗.๘.๘.๔๐	สำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน	
ประเทศเพื่อนบ้าน		ก. ประธานกรรมการและกรรมการบริหารสำนักงานความร่วมมือ	
		ข. ผู้อำนวยการสำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับ	
พัฒนาองค์ความรู้	๗.๘.๘.๔๑	สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ	
		ก. ประธานกรรมการและกรรมการนวัตกรรมแห่งชาติ	
		ข. ผู้อำนวยการสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ	
	๗.๘.๘.๔๒	สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้	
		ก. ประธานกรรมการและกรรมการบริหารสำนักงานบริหารและ	

เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๘๗ ก	หน้า ๕๐	ราชกิจจานุเบกษา	๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑
		ข. ผู้อำนวยการสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้	
	๗.๘.๘.๔๓	สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร	
การเกษตร		ก. ประธานกรรมการและกรรมการบริหารสำนักงานพัฒนาการวิจัย	
		ข. ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร	
	๗.๘.๘.๔๔	สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ	
เทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ		ก. ประธานกรรมการและกรรมการบริหารสำนักงานพัฒนา	
		ข. ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ	
	๗.๘.๘.๔๕	สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์	
ทางอิเล็กทรอนิกส์		ก. ประธานกรรมการและกรรมการบริหารสำนักงานพัฒนาธุรกรรม	
		ข. ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์	
	๗.๘.๘.๔๖	สำนักงานพัฒนาพิงคนคร	
		ก. ประธานกรรมการและกรรมการบริหารการพัฒนาพิงคนคร	
		ข. ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาพิงคนคร	
	๗.๘.๘.๔๗	สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล	
		ก. ประธานกรรมการและกรรมการสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล	
		ข. ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล	
	๗.๘.๘.๔๘	สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ	
เศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ		ก. ประธานกรรมการและกรรมการบริหารสำนักงานพัฒนา	
		ข. ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ	
	๗.๘.๘.๔๙	สำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	
พระเจ้าอยู่หัว		ก. ประธานกรรมการและกรรมการสำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตร	
		เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	
		ข. ผู้อำนวยการสำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติ	
		พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	
	๗.๘.๘.๕๐	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา	
และประเมินคุณภาพการศึกษา		ก. ประธานกรรมการและกรรมการบริหารสำนักงานรับรองมาตรฐาน	

เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๘๗ ก	หน้า ๕๑ ราชกิจจานุเบกษา	๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑
การศึกษา	ข. ผู้อำนวยการสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ	
และนิทรรศการ	๗.๘.๘.๕๑ สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ ก. ประธานกรรมการและกรรมการส่งเสริมการจัดประชุม	
อุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ	ข. ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ ๗.๘.๘.๕๒ สำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ ก. ประธานกรรมการและกรรมการบริหารสำนักงานส่งเสริม	
เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	ข. ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ ๗.๘.๘.๕๓ หอภาพยนตร์ ก. ประธานกรรมการและกรรมการบริหารหอภาพยนตร์	
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	ข. ผู้อำนวยการหอภาพยนตร์ ๗.๘.๘.๕๔ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ก. ประธานกรรมการและกรรมการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ	
ก๊าซเรือนกระจก	ข. ผู้อำนวยการองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อ ๗.๘.๘.๕๕ องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก ก. ประธานกรรมการและกรรมการองค์การบริหารจัดการ	
ผู้อำนวยความสะดวก	ข. ผู้อำนวยการองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก	
ผู้อำนวยความสะดวก	๗.๙ ตำแหน่งอื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ๗.๙.๑ ประธานกรรมการ กรรมการ และเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการ กิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ	
ผู้อำนวยความสะดวก	๗.๙.๒ ประธานกรรมการนโยบาย กรรมการนโยบาย กรรมการบริหาร ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย	
กำกับกิจการพลังงาน	๗.๙.๓ ประธานกรรมการ กรรมการ และเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการ	

๗.๙.๔ ผู้ดำรงตำแหน่งอธิบดีหรือตำแหน่งที่มีชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเป็นอธิบดี ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของส่วนราชการที่ไม่มีฐานะเป็นกรม ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน

๗.๑๐ ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งเทียบเท่าตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

๗.๑๐.๑ เลขานุการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

๗.๑๐.๒ เลขานุการสำนักงานศาลยุติธรรม

๗.๑๐.๓ เลขานุการสำนักงานศาลปกครอง

๗.๑๐.๔ เลขานุการสภาผู้แทนราษฎร

๗.๑๐.๕ เลขานุการวุฒิสภา

๗.๑๐.๖ นายกสภาและกรรมการสภาในสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดของรัฐ

๗.๑๐.๖.๑ นายกสภาและกรรมการสภามหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

๗.๑๐.๖.๒ นายกสภาและกรรมการสภามหาวิทยาลัยนครพนม

๗.๑๐.๖.๓ นายกสภาและกรรมการสภามหาวิทยาลัยนครสวรรค์

๗.๑๐.๖.๔ นายกสภาและกรรมการสภามหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์

๗.๑๐.๖.๕ นายกสภาและกรรมการสภามหาวิทยาลัยมหาสารคาม

๗.๑๐.๖.๖ นายกสภาและกรรมการสภามหาวิทยาลัยรามคำแหง

๗.๑๐.๖.๗ นายกสภาและกรรมการสภามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช

๗.๑๐.๖.๘ นายกสภาและกรรมการสภามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

๗.๑๐.๖.๙ นายกสภาและกรรมการสภามหาวิทยาลัยราชภัฏตามกฎหมาย

ว่าด้วยมหาวิทยาลัยราชภัฏ

๗.๑๐.๖.๑๐ นายกสภาและกรรมการสภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ตามกฎหมายว่าด้วยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

๗.๑๐.๖.๑๑ นายกสภาและกรรมการสภาสถาบันการพลศึกษา

๗.๑๐.๖.๑๒ นายกสภาและกรรมการสภาสถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน

๗.๑๐.๖.๑๓ นายกสภาและกรรมการสภาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

๗.๑๐.๖.๑๔ นายกสภาและกรรมการสภาสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

๗.๑๐.๗ ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร

๗.๑๐.๘ ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ

๗.๑๐.๙ ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการสุขภาพแห่งชาติ

๗.๑๐.๑๐ ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

๗.๑๐.๑๑ ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(๘) ตำแหน่งอื่นตามที่กฎหมายอื่นกำหนดให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

๘.๑ ประธานกรรมการและกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ

ข้อ ๕ หน่วยงานอื่นของรัฐนอกจากที่กำหนดไว้ในข้อ ๔ (๗) ๗.๘ ให้ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ เป็นผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงและมีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.

(๑) ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการ หรือตำแหน่งที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น ในคณะกรรมการหรือคณะบุคคลที่มีอำนาจสูงสุดในการควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการและการดำเนินการของหน่วยงานอื่นของรัฐ

(๒) เลขาธิการ ผู้อำนวยการ หรือตำแหน่งที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาเจ้าหน้าที่และลูกจ้างของหน่วยงานอื่นของรัฐทุกตำแหน่ง หรือเป็นผู้แทนของหน่วยงานของรัฐดังกล่าว ในกิจการที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก

ข้อ ๖ การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินที่ได้ยื่นไว้แล้วตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ให้ถือว่าเป็นการยื่นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

ข้อ ๗ ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้รักษาการตามประกาศนี้

ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้หรือการปฏิบัติตามประกาศนี้ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจตีความและวินิจฉัยชี้ขาด คำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้เป็นที่สุด

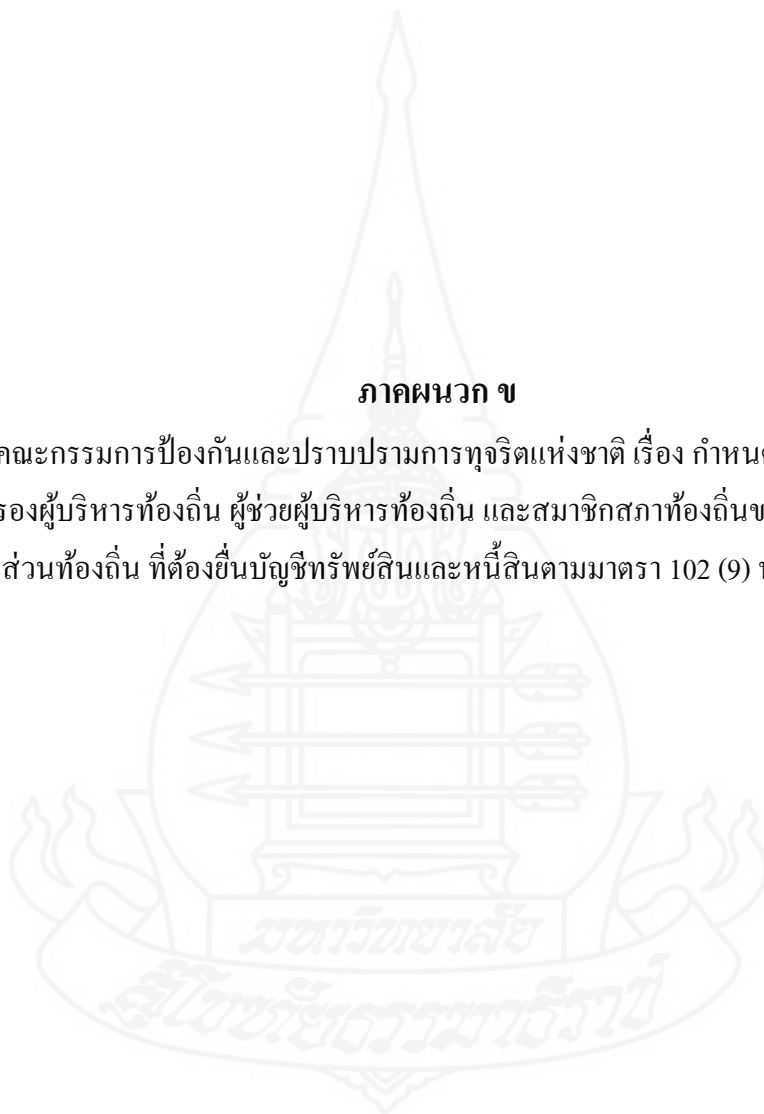
ประกาศ ณ วันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑

พลตำรวจเอก วัชรพล ประสารราชกิจ

ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ภาคผนวก ข

ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งผู้บริหาร
ท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น ที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 102 (9) พ.ศ. 2561

ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๑๐๒ (๙) พ.ศ. ๒๕๖๑

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๓๔ (๓) บัญญัติให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีหน้าที่และอำนาจกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และเจ้าหน้าที่ของรัฐยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งตรวจสอบและเปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลดังกล่าว ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๘ (๓) ประกอบมาตรา ๑๐๒ (๙) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๑๐๒ (๙) พ.ศ. ๒๕๖๑”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิก

(๑) ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๔

(๒) ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐

ข้อ ๔ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังต่อไปนี้ ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.

๑) กรุงเทพมหานคร

(๑) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

- (๒) รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
 (๓) ประธานที่ปรึกษา ที่ปรึกษา เลขานุการ และผู้ช่วยเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
 (๔) สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร
- ๒) เมืองพัทยา
 (๑) นายกเมืองพัทยา
 (๒) รองนายกเมืองพัทยา
 (๓) ประธานที่ปรึกษา ที่ปรึกษา และเลขานุการนายกเมืองพัทยา
 (๔) สมาชิกสภาเมืองพัทยา
- ๓) องค์การบริหารส่วนจังหวัด
 (๑) นายกององค์การบริหารส่วนจังหวัด
 (๒) รองนายกององค์การบริหารส่วนจังหวัด
 (๓) ที่ปรึกษาและเลขานุการนายกององค์การบริหารส่วนจังหวัด
 (๔) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด
- ๔) เทศบาลนคร
 (๑) นายกเทศมนตรี
 (๒) รองนายกเทศมนตรี
 (๓) ที่ปรึกษาและเลขานุการนายกเทศมนตรี
 (๔) สมาชิกสภาเทศบาล
- ๕) เทศบาลเมือง
 (๑) นายกเทศมนตรี
 (๒) รองนายกเทศมนตรี
 (๓) สมาชิกสภาเทศบาล
- ๖) เทศบาลตำบล
 (๑) นายกเทศมนตรี
 (๒) รองนายกเทศมนตรี
- ๗) องค์การบริหารส่วนตำบล
 (๑) นายกององค์การบริหารส่วนตำบล
 (๒) รองนายกององค์การบริหารส่วนตำบล

ข้อ ๕ การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินที่ได้ยื่นไว้แล้วตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ให้ถือว่าเป็นการยื่นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๘๗ ก หน้า ๕๖
ราชกิจจานุเบกษา ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

ข้อ ๖ ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้รักษาการตามประกาศนี้

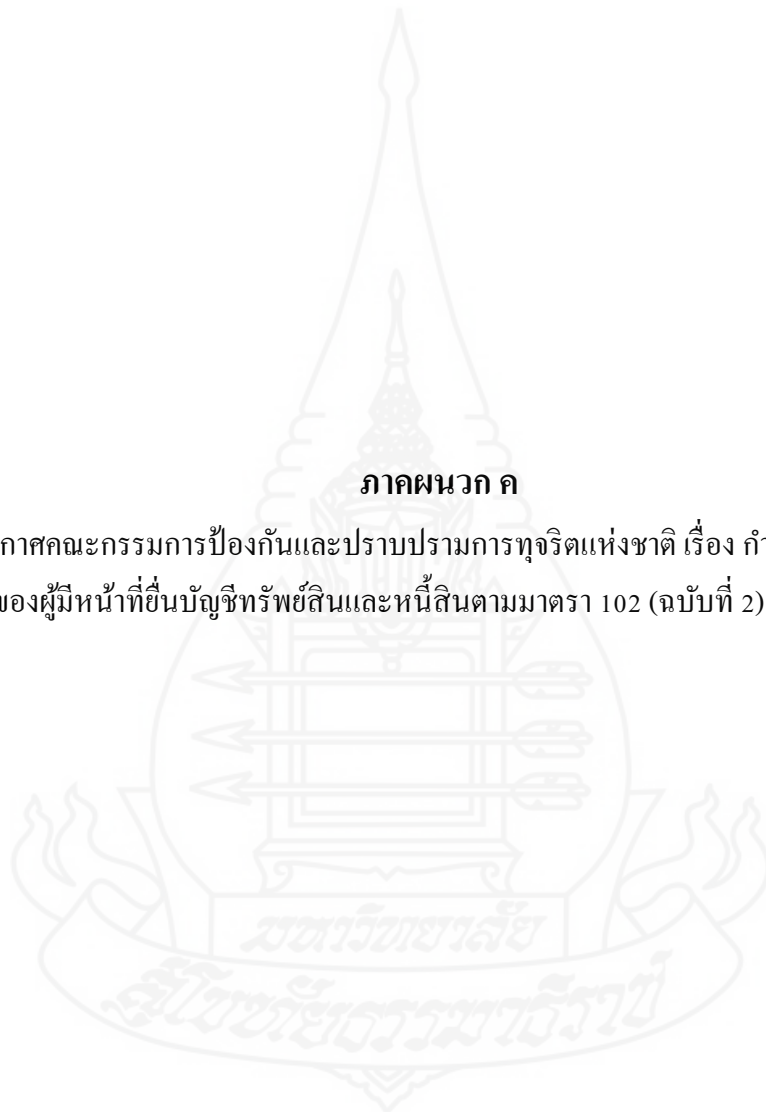
ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้หรือการปฏิบัติตามประกาศนี้ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจตีความและวินิจฉัยชี้ขาด คำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้เป็นที่สุด

ประกาศ ณ วันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑
พลตำรวจเอก วีชรพล ประสารราชกิจ
ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ภาคผนวก ก

ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่ง
ของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 102 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561

ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๑๐๒ (ฉบับที่ ๒)
พ.ศ. ๒๕๖๑

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๑๐๒ พ.ศ. ๒๕๖๑ ทั้งนี้ เพื่อให้การประกาศกำหนดตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังกล่าวสอดคล้องกับการบริหารงานภายในหน่วยงานของรัฐบางแห่ง

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ มาตรา ๒๘ (๓) ประกอบมาตรา ๑๐๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๑๐๒ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกความในข้อ ๒ แห่งประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๑๐๒ พ.ศ. ๒๕๖๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ประกาศนี้ให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๑ เป็นต้นไป เว้นแต่ผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ ให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ เป็นต้นไป

(๑) กรรมการของหน่วยงานอื่นของรัฐ ตามข้อ ๔ (๗) ๗.๘ ดังต่อไปนี้

๑.๑ ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการ ในกองทุน ตามข้อ ๔ (๗) ๗.๘.๑

๑.๒ ประธานกรรมการและกรรมการสถาบันคุ้มครองเงินฝาก ตามข้อ ๔ (๗) ๗.๘.๕.๑

๑.๓ ประธานสภาสถาบัน รองประธานสภาสถาบัน และกรรมการสภาสถาบันพระปกเกล้า ตามข้อ ๔ (๗) ๗.๘.๖.๑

๑.๔ นายสภาและกรรมการสภามหาวิทยาลัย ราชวิทยาลัย และสถาบัน ในสถาบันอุดมศึกษา ในกำกับของรัฐ ตามข้อ ๔ (๗) ๗.๘.๗

๑.๕ ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการ ในองค์การมหาชน ตามข้อ ๔ (๗) ๗.๘.๘

(๒) ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งเทียบเท่าตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด ตามข้อ ๔ (๗) ๗.๑๐ ดังต่อไปนี้

- ๒.๑ นายกสภาและกรรมการสภาในสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดของรัฐ ตามข้อ ๔ (๗) ๗.๑๐.๖
- ๒.๒ ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ตามข้อ ๔ (๗) ๗.๑๐.๗
- ๒.๓ ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ ตามข้อ ๔ (๗) ๗.๑๐.๘
- ๒.๔ ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการสุขภาพแห่งชาติ ตามข้อ ๔ (๗) ๗.๑๐.๙
- ๒.๕ ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม ตามข้อ ๔ (๗) ๗.๑๐.๑๐
- ๒.๖ ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ตามข้อ ๔ (๗) ๗.๑๐.๑๑
- (๓) กรรมการและผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานอื่นของรัฐ ตามข้อ ๕”

ประกาศ ณ วันที่ ๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๑

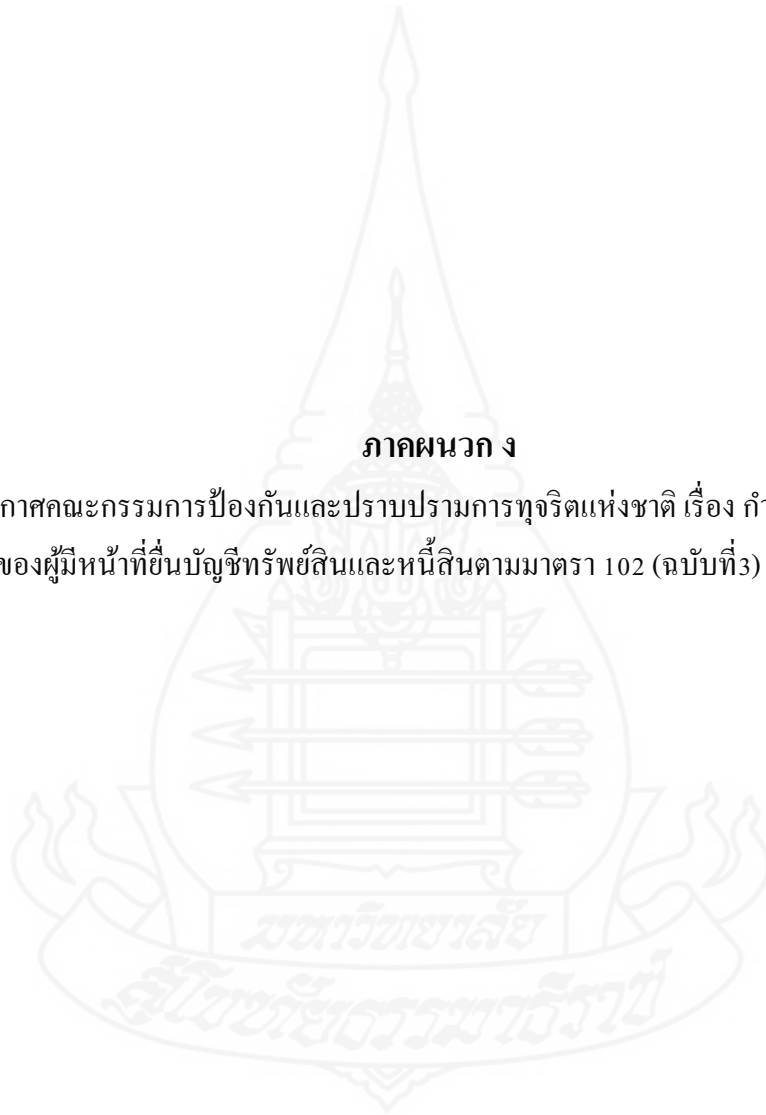
พลตำรวจเอก วัชรพล ประสารราชกิจ

ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ภาคผนวก ง

ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่ง
ของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 102 (ฉบับที่3) พ.ศ. 2561

ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน
ตามมาตรา ๑๐๒ (ฉบับที่ ๓)
พ.ศ. ๒๕๖๑

โดยที่คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๒๑/๒๕๖๑ เรื่อง การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ข้อ ๑ แก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔ ในส่วนนิยามคำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสำหรับข้าราชการพลเรือน และปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการเหล่าทัพ สำหรับข้าราชการทหาร และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ และให้หมายความรวมถึงผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดกรุงเทพมหานคร กรรมการและผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ หัวหน้าหน่วยงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ แต่ไม่รวมถึงผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ดำรงตำแหน่งอื่นตามที่กฎหมายกำหนด ผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด หรือผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งเทียบเท่าตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด จึงมีความจำเป็นต้องแก้ไขประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๑๐๒ พ.ศ. ๒๕๖๑ ให้เป็นไปตามบทบัญญัติมาตราดังกล่าว

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ มาตรา ๒๘ (๓) ประกอบมาตรา ๑๐๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๑๐๒ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๑”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกความใน ๗.๘ ของข้อ ๔ (๗) แห่งประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๑๐๒ พ.ศ. ๒๕๖๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“๗.๘ ผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานอื่นของรัฐ

๗.๘.๑ ธนาการแห่งประเทศไทย

๗.๘.๑.๑ ผู้ว่าการธนาการแห่งประเทศไทย

๗.๘.๒ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

๗.๘.๒.๑ เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

๗.๘.๓ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย

- ๗.๘.๓.๑ เลขาธิการคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย
 ๗.๘.๔ สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ
 ๗.๘.๔.๑ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
 ๗.๘.๔.๒ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
 ๗.๘.๔.๓ อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
 ๗.๘.๔.๔ อธิการบดีมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์”

ข้อ ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี ใน ๗.๙ ตำแหน่งอื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ของข้อ ๔ (๗) แห่งประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๑๐๒ พ.ศ. ๒๕๖๑

- “๗.๙.๕ เลขาธิการราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์
 ๗.๙.๖ อธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ๗.๙.๗ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 ๗.๙.๘ อธิการบดีมหาวิทยาลัยขอนแก่น
 ๗.๙.๙ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 ๗.๙.๑๐ อธิการบดีมหาวิทยาลัยทักษิณ
 ๗.๙.๑๑ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
 ๗.๙.๑๒ อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 ๗.๙.๑๓ อธิการบดีมหาวิทยาลัยนวมินทราชินราชมงคล
 ๗.๙.๑๔ อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา
 ๗.๙.๑๕ อธิการบดีมหาวิทยาลัยพะเยา
 ๗.๙.๑๖ อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล
 ๗.๙.๑๗ อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้
 ๗.๙.๑๘ อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ๗.๙.๑๙ อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร
 ๗.๙.๒๐ อธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
 ๗.๙.๒๑ อธิการบดีมหาวิทยาลัยสวนดุสิต
 ๗.๙.๒๒ อธิการบดีสถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย
 ๗.๙.๒๓ อธิการบดีสถาบันดนตรีกัลยาณีวัฒนา
 ๗.๙.๒๔ อธิการบดีสถาบันเทคโนโลยีจิตรลดา
 ๗.๙.๒๕ อธิการบดีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง”

หน้า ๑๒
เล่ม ๑๓๖ ตอนที่ ๑๑ ก ราชกิจจานุเบกษา ๒๕ มกราคม ๒๕๖๒

ข้อ ๕ ให้ยกเลิกความใน ๗.๑๐.๖ ๗.๑๐.๗ ๗.๑๐.๘ ๗.๑๐.๙ ๗.๑๐.๑๐ และ ๗.๑๐.๑๑ ของข้อ ๔ (๗) แห่งประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๑๐๒ พ.ศ. ๒๕๖๑

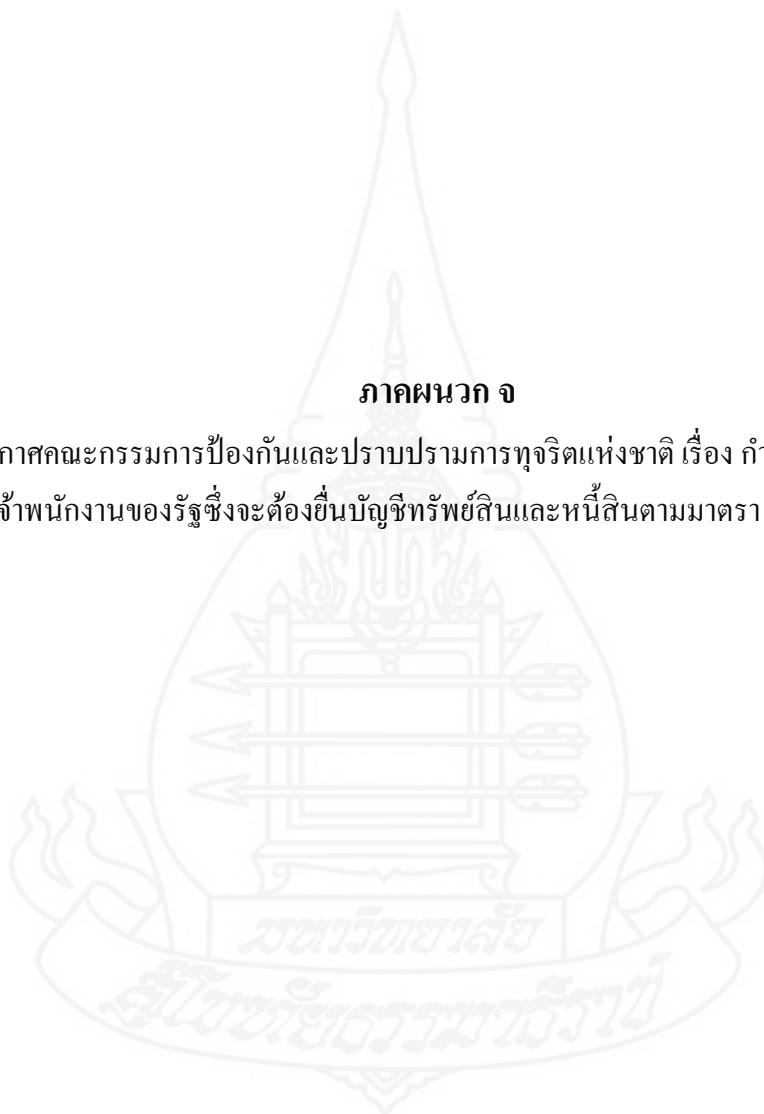
ข้อ ๖ การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งตามข้อ ๓ และข้อ ๔ ที่ได้ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไว้แล้วตามประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๑๐๒ พ.ศ. ๒๕๖๑ ให้ถือว่าเป็นการยื่นตามประกาศนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๑
พลตำรวจเอก วัชรพล ประสารราชกิจ
ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ภาคผนวก จ

ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่ง
ของเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 103 พ.ศ. 2561

ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
เรื่อง กำหนดตำแหน่งของเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๑๐๓
พ.ศ. ๒๕๖๑

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๓๔ (๓) บัญญัติให้ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีหน้าที่และอำนาจกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และเจ้าหน้าที่ของรัฐยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งตรวจสอบและเปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลดังกล่าว ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๘ (๓) ประกอบมาตรา ๑๐๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๑๐๓ พ.ศ. ๒๕๖๑”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิก

(๑) ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔

(๒) ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๗

(๓) ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๔) ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๔

(๕) ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๖๐

ข้อ ๔ ให้เจ้าพนักงานของรัฐซึ่งดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.

(๑) ศาลยุติธรรม

๑.๑ รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น

๑.๒ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล (แต่ไม่หมายความรวมถึงผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดที่ดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติราชการประจำสำนักงานศาลยุติธรรม)

(๒) สำนักงานอัยการสูงสุด

๒.๑ อัยการจังหวัด ได้แก่ พนักงานอัยการ ซึ่งปฏิบัติราชการในตำแหน่งอัยการจังหวัด ณ สำนักงานอัยการจังหวัด สำนักงานอัยการคดีศาลแขวง สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัด และสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัด

(๓) สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

๓.๑ รองผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน

๓.๒ ผู้อำนวยการสำนักวินัยการเงินการคลัง

๓.๓ ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย

๓.๔ ผู้อำนวยการสำนักคดี

๓.๕ ผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบระบบสารสนเทศ

๓.๖ ผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบพิเศษ

๓.๗ ผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบการดำเนินงาน

๓.๘ ผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบการเงินและบริหารพัสดุ

๓.๙ ผู้อำนวยการสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาค

๓.๑๐ ผู้อำนวยการสำนักตรวจเงินแผ่นดินจังหวัด

(๔) สำนักงานนายกรัฐมนตรี

- ๔.๑ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
  - ๔.๑.๑ รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
- ๔.๒ กรมประชาสัมพันธ์
  - ๔.๒.๑ รองอธิบดี
- ๔.๓ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค
  - ๔.๓.๑ รองเลขาธิการ
- ๔.๔ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
  - ๔.๔.๑ กรรมการผู้ช่วยรัฐมนตรี ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการผู้ช่วยรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๕๖
  - ๔.๔.๒ ประธานผู้แทนการค้าไทย และผู้แทนการค้าไทย ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยผู้แทนการค้าไทย พ.ศ. ๒๕๕๒
  - ๔.๔.๓ รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร
- ๔.๕ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
  - ๔.๕.๑ รองเลขาธิการ
- ๔.๖ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ
  - ๔.๖.๑ รองผู้อำนวยการ
- ๔.๗ สำนักงบประมาณ
  - ๔.๗.๑ รองผู้อำนวยการ
- ๔.๘ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
  - ๔.๘.๑ รองเลขาธิการ
- ๔.๙ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
  - ๔.๙.๑ รองเลขาธิการ
- ๔.๑๐ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
  - ๔.๑๐.๑ รองเลขาธิการ
- ๔.๑๑ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
  - ๔.๑๑.๑ รองเลขาธิการ
- ๔.๑๒ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ
  - ๔.๑๒.๑ รองเลขาธิการ
- ๔.๑๓ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
  - ๔.๑๓.๑ รองเลขาธิการ
- ๔.๑๔ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ
  - ๔.๑๔.๑ รองเลขาธิการ

(๕) กระทรวงกลาโหม

๕.๑ สำนักงานรัฐมนตรี

๕.๑.๑ หัวหน้าสำนักงานรัฐมนตรี

๕.๑.๒ จเรทหารทั่วไป

๕.๒ สำนักงานปลัดกระทรวง

๕.๒.๑ รองปลัดกระทรวง

๕.๒.๒ หัวหน้าสำนักปลัดกระทรวง

๕.๒.๓ หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร

๕.๒.๔ หัวหน้าอัยการทหาร

๕.๒.๕ เลขานุการสำนักงานปลัดกระทรวง

๕.๒.๖ ตุลาการพระธรรมนูญ

๕.๒.๗ หัวหน้าสำนักงาน

๕.๒.๘ ผู้อำนวยการ

๕.๒.๙ เจ้ากรม

๕.๒.๑๐ รองผู้อำนวยการ

๕.๒.๑๑ รองเจ้ากรม

๕.๓ กองบัญชาการกองทัพไทย

๕.๓.๑ รองผู้บัญชาการทหารสูงสุด

๕.๓.๒ เสนาธิการทหาร

๕.๓.๓ รองเสนาธิการทหาร

๕.๓.๔ เลขานุการกองบัญชาการกองทัพไทย

๕.๓.๕ ผู้บัญชาการ

๕.๓.๖ ผู้อำนวยการ

๕.๓.๗ เจ้ากรม

๕.๓.๘ จเรทหาร

๕.๓.๙ ปลัดบัญชาทหาร

๕.๓.๑๐ รองผู้บัญชาการ

๕.๓.๑๑ รองผู้อำนวยการ

๕.๓.๑๒ รองเจ้ากรม

๕.๓.๑๓ รองจเรทหาร

๕.๓.๑๔ รองปลัดบัญชาทหาร

- ๕.๕.๑๑ เจ้ากรม
- ๕.๕.๑๒ ปลัดบัญชาทหารเรือ
- ๕.๕.๑๓ รองผู้บัญชาการ
- ๕.๕.๑๔ รองผู้อำนวยการ
- ๕.๕.๑๕ รองเจ้ากรม
- ๕.๕.๑๖ รองปลัดบัญชาทหารเรือ
- ๕.๕.๑๗ ผู้อำนวยการการทำอากาศยานอุตะเนา
- ๕.๕.๑๘ ผู้อำนวยการการทำเรือพาณิชย์สดหีบ

๕.๖ กองทัพอากาศ

- ๕.๖.๑ รองผู้บัญชาการทหารอากาศ
- ๕.๖.๒ ประธานคณะที่ปรึกษากองทัพอากาศ
- ๕.๖.๓ ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารอากาศ
- ๕.๖.๔ เสนาธิการทหารอากาศ
- ๕.๖.๕ รองเสนาธิการทหารอากาศ
- ๕.๖.๖ เลขานุการกองทัพอากาศ
- ๕.๖.๗ ผู้บัญชาการ
- ๕.๖.๘ ผู้อำนวยการ
- ๕.๖.๙ เจ้ากรม
- ๕.๖.๑๐ ปลัดบัญชาทหารอากาศ
- ๕.๖.๑๑ รองผู้บัญชาการ
- ๕.๖.๑๒ รองผู้อำนวยการ
- ๕.๖.๑๓ รองเจ้ากรม
- ๕.๖.๑๔ รองปลัดบัญชาทหารอากาศ

ทั้งนี้ ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตาม (๕) ต้องเป็นข้าราชการทหารที่มียศระดับพลตรี พลเรือตรี พลอากาศตรี ขึ้นไป เว้นแต่ตำแหน่งตาม ๕.๕.๑๘, ๕.๕.๑๙, ๕.๕.๑๗ และ ๕.๕.๑๘ ไม่กำหนดชั้นยศ

(๖) กระทรวงการคลัง

- ๖.๑ สำนักงานปลัดกระทรวง
  - ๖.๑.๑ รองปลัดกระทรวง
- ๖.๒ กรมธนารักษ์
  - ๖.๒.๑ รองอธิบดี

- ๖.๓ กรมบัญชีกลาง
๖.๓.๑ รองอธิบดี
- ๖.๔ กรมศุลกากร
๖.๔.๑ รองอธิบดี
๖.๔.๒ ผู้อำนวยการสำนักงานศุลกากร
๖.๔.๓ ผู้อำนวยการสำนักงานศุลกากรภาค
๖.๔.๔ นายด่านศุลกากร
- ๖.๕ กรมสรรพสามิต
๖.๕.๑ รองอธิบดี
๖.๕.๒ ผู้อำนวยการสำนักงานสรรพสามิตภาค
๖.๕.๓ สรรพสามิตพื้นที่
- ๖.๖ กรมสรรพากร
๖.๖.๑ รองอธิบดี
๖.๖.๒ สรรพากรภาค
๖.๖.๓ สรรพากรพื้นที่
- ๖.๗ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ
๖.๗.๑ รองผู้อำนวยการ
- ๖.๘ สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ
๖.๘.๑ รองผู้อำนวยการ
- ๖.๙ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
๖.๙.๑ รองผู้อำนวยการ
- (๗) กระทรวงการต่างประเทศ
๗.๑ สำนักงานปลัดกระทรวง
๗.๑.๑ รองปลัดกระทรวง
- ๗.๒ กรมการกงสุล
๗.๒.๑ รองอธิบดี
- ๗.๓ กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ
๗.๓.๑ รองอธิบดี
- ๗.๔ กรมพิธีการทูต
๗.๔.๑ รองอธิบดี
- ๗.๕ กรมยุโรป
๗.๕.๑ รองอธิบดี
- ๗.๖ กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
๗.๖.๑ รองอธิบดี

- ๗.๗ กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย
 ๗.๗.๑ รองอธิบดี
- ๗.๘ กรมสารนิเทศ
 ๗.๘.๑ รองอธิบดี
- ๗.๙ กรมองค์การระหว่างประเทศ
 ๗.๙.๑ รองอธิบดี
- ๗.๑๐ กรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้
 ๗.๑๐.๑ รองอธิบดี
- ๗.๑๑ กรมอาเซียน
 ๗.๑๑.๑ รองอธิบดี
- ๗.๑๒ กรมเอเชียตะวันออก
 ๗.๑๒.๑ รองอธิบดี
- ๗.๑๓ กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา
 ๗.๑๓.๑ รองอธิบดี
- (๘) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
 ๘.๑ สำนักงานปลัดกระทรวง
 ๘.๑.๑ รองปลัดกระทรวง
- ๘.๒ กรมพลศึกษา
 ๘.๒.๑ รองอธิบดี
- ๘.๓ กรมการท่องเที่ยว
 ๘.๓.๑ รองอธิบดี
- (๙) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
 ๙.๑ สำนักงานปลัดกระทรวง
 ๙.๑.๑ รองปลัดกระทรวง
- ๙.๒ กรมกิจการเด็กและเยาวชน
 ๙.๒.๑ รองอธิบดี
- ๙.๓ กรมกิจการผู้สูงอายุ
 ๙.๓.๑ รองอธิบดี
- ๙.๔ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
 ๙.๔.๑ รองอธิบดี
- ๙.๕ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
 ๙.๕.๑ รองอธิบดี
- ๙.๖ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ
 ๙.๖.๑ รองอธิบดี

- (๑๐) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ๑๐.๑ สำนักงานปลัดกระทรวง
    - ๑๐.๑.๑ รองปลัดกระทรวง
  - ๑๐.๒ กรมการข้าว
    - ๑๐.๒.๑ รองอธิบดี
  - ๑๐.๓ กรมชลประทาน
    - ๑๐.๓.๑ รองอธิบดี
  - ๑๐.๔ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์
    - ๑๐.๔.๑ รองอธิบดี
  - ๑๐.๕ กรมประมง
    - ๑๐.๕.๑ รองอธิบดี
  - ๑๐.๖ กรมปศุสัตว์
    - ๑๐.๖.๑ รองอธิบดี
  - ๑๐.๗ กรมฝนหลวงและการบินเกษตร
    - ๑๐.๗.๑ รองอธิบดี
  - ๑๐.๘ กรมพัฒนาที่ดิน
    - ๑๐.๘.๑ รองอธิบดี
  - ๑๐.๙ กรมวิชาการเกษตร
    - ๑๐.๙.๑ รองอธิบดี
  - ๑๐.๑๐ กรมส่งเสริมการเกษตร
    - ๑๐.๑๐.๑ รองอธิบดี
  - ๑๐.๑๑ กรมส่งเสริมสหกรณ์
    - ๑๐.๑๑.๑ รองอธิบดี
  - ๑๐.๑๒ กรมหม่อนไหม
    - ๑๐.๑๒.๑ รองอธิบดี
  - ๑๐.๑๓ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
    - ๑๐.๑๓.๑ รองเลขาธิการ
  - ๑๐.๑๔ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
    - ๑๐.๑๔.๑ รองเลขาธิการ
  - ๑๐.๑๕ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
    - ๑๐.๑๕.๑ รองเลขาธิการ

- (๑๑) กระทรวงคมนาคม
- ๑๑.๑ สำนักงานปลัดกระทรวง
    - ๑๑.๑.๑ รองปลัดกระทรวง
  - ๑๑.๒ กรมเจ้าท่า
    - ๑๑.๒.๑ รองอธิบดี
  - ๑๑.๓ กรมการขนส่งทางบก
    - ๑๑.๓.๑ รองอธิบดี
  - ๑๑.๔ กรมท่าอากาศยาน
    - ๑๑.๔.๑ รองอธิบดี
  - ๑๑.๕ กรมทางหลวง
    - ๑๑.๕.๑ รองอธิบดี
  - ๑๑.๖ กรมทางหลวงชนบท
    - ๑๑.๖.๑ รองอธิบดี
  - ๑๑.๗ สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร
    - ๑๑.๗.๑ รองผู้อำนวยการ
- (๑๒) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
- ๑๒.๑ สำนักงานปลัดกระทรวง
    - ๑๒.๑.๑ รองปลัดกระทรวง
  - ๑๒.๒ กรมอุตุนิยมวิทยา
    - ๑๒.๒.๑ รองอธิบดี
  - ๑๒.๓ สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
    - ๑๒.๓.๑ รองเลขาธิการ
  - ๑๒.๔ สำนักงานสถิติแห่งชาติ
    - ๑๒.๔.๑ รองผู้อำนวยการ
- (๑๓) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๑๓.๑ สำนักงานปลัดกระทรวง
    - ๑๓.๑.๑ รองปลัดกระทรวง
  - ๑๓.๒ กรมควบคุมมลพิษ
    - ๑๓.๒.๑ รองอธิบดี
  - ๑๓.๓ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
    - ๑๓.๓.๑ รองอธิบดี

- ๑๓.๔ กรมทรัพยากรธรณี
๑๓.๔.๑ รองอธิบดี
- ๑๓.๕ กรมทรัพยากรน้ำ
๑๓.๕.๑ รองอธิบดี
- ๑๓.๖ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล
๑๓.๖.๑ รองอธิบดี
- ๑๓.๗ กรมป่าไม้
๑๓.๗.๑ รองอธิบดี
- ๑๓.๘ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
๑๓.๘.๑ รองอธิบดี
- ๑๓.๙ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
๑๓.๙.๑ รองอธิบดี
- ๑๓.๑๐ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๑๓.๑๐.๑ รองเลขาธิการ
- (๑๔) กระทรวงพลังงาน
๑๔.๑ สำนักงานปลัดกระทรวง
๑๔.๑.๑ รองปลัดกระทรวง
- ๑๔.๒ กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ
๑๔.๒.๑ รองอธิบดี
- ๑๔.๓ กรมธุรกิจพลังงาน
๑๔.๓.๑ รองอธิบดี
- ๑๔.๔ กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน
๑๔.๔.๑ รองอธิบดี
- ๑๔.๕ สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน
๑๔.๕.๑ รองผู้อำนวยการ
- (๑๕) กระทรวงพาณิชย์
๑๕.๑ สำนักงานปลัดกระทรวง
๑๕.๑.๑ รองปลัดกระทรวง
- ๑๕.๒ กรมการค้าต่างประเทศ
๑๕.๒.๑ รองอธิบดี
- ๑๕.๓ กรมการค้าภายใน
๑๕.๓.๑ รองอธิบดี

- ๑๕.๔ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ
๑๕.๔.๑ รองอธิบดี
- ๑๕.๕ กรมทรัพย์สินทางปัญญา
๑๕.๕.๑ รองอธิบดี
- ๑๕.๖ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า
๑๕.๖.๑ รองอธิบดี
- ๑๕.๗ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
๑๕.๗.๑ รองอธิบดี
- ๑๕.๘ สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า
๑๕.๘.๑ รองผู้อำนวยการ
- (๑๖) กระทรวงมหาดไทย
- ๑๖.๑ สำนักงานปลัดกระทรวง
๑๖.๑.๑ รองปลัดกระทรวง
- ๑๖.๒ กรมการปกครอง
๑๖.๒.๑ รองอธิบดี
- ๑๖.๓ กรมการพัฒนาชุมชน
๑๖.๓.๑ รองอธิบดี
- ๑๖.๔ กรมที่ดิน
๑๖.๔.๑ รองอธิบดี
๑๖.๔.๒ เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด
๑๖.๔.๓ เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด สาขา
- ๑๖.๕ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
๑๖.๕.๑ รองอธิบดี
- ๑๖.๖ กรมโยธาธิการและผังเมือง
๑๖.๖.๑ รองอธิบดี
๑๖.๖.๒ โยธาธิการและผังเมืองจังหวัด
- ๑๖.๗ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
๑๖.๗.๑ รองอธิบดี
๑๖.๗.๒ ท้องถิ่นจังหวัด
- (๑๗) กระทรวงยุติธรรม
- ๑๗.๑ สำนักงานปลัดกระทรวง
๑๗.๑.๑ รองปลัดกระทรวง

- ๑๗.๒ กรมคุมประพฤติ
  - ๑๗.๒.๑ รองอธิบดี
- ๑๗.๓ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
  - ๑๗.๓.๑ รองอธิบดี
- ๑๗.๔ กรมบังคับคดี
  - ๑๗.๔.๑ รองอธิบดี
- ๑๗.๕ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
  - ๑๗.๕.๑ รองอธิบดี
- ๑๗.๖ กรมราชทัณฑ์
  - ๑๗.๖.๑ รองอธิบดี
  - ๑๗.๖.๒ ผู้อำนวยการทัณฑสถาน
  - ๑๗.๖.๓ ผู้บัญชาการเรือนจำพิเศษ
  - ๑๗.๖.๔ ผู้บัญชาการเรือนจำกลาง
  - ๑๗.๖.๕ ผู้บัญชาการเรือนจำจังหวัด
- ๑๗.๗ กรมสอบสวนคดีพิเศษ
  - ๑๗.๗.๑ รองอธิบดี
- ๑๗.๘ สำนักงานกิจการยุติธรรม
  - ๑๗.๘.๑ รองผู้อำนวยการ
- ๑๗.๙ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์
  - ๑๗.๙.๑ รองผู้อำนวยการ
- ๑๗.๑๐ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
  - ๑๗.๑๐.๑ รองเลขาธิการ
- (๑๘) กระทรวงแรงงาน
  - ๑๘.๑ สำนักงานปลัดกระทรวง
    - ๑๘.๑.๑ รองปลัดกระทรวง
  - ๑๘.๒ กรมการจัดหางาน
    - ๑๘.๒.๑ รองอธิบดี
  - ๑๘.๓ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน
    - ๑๘.๓.๑ รองอธิบดี
  - ๑๘.๔ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน
    - ๑๘.๔.๑ รองอธิบดี

- ๒๑.๖ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๒๑.๖.๑ รองเลขาธิการ
- ๒๑.๗ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
๒๑.๗.๑ รองเลขาธิการ
- ๒๑.๘ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
๒๑.๘.๑ รองเลขาธิการ
- (๒๒) กระทรวงสาธารณสุข
๒๒.๑ สำนักงานปลัดกระทรวง
๒๒.๑.๑ รองปลัดกระทรวง
- ๒๒.๒ กรมการแพทย์
๒๒.๒.๑ รองอธิบดี
- ๒๒.๓ กรมควบคุมโรค
๒๒.๓.๑ รองอธิบดี
- ๒๒.๔ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
๒๒.๔.๑ รองอธิบดี
- ๒๒.๕ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์
๒๒.๕.๑ รองอธิบดี
- ๒๒.๖ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ
๒๒.๖.๑ รองอธิบดี
- ๒๒.๗ กรมสุขภาพจิต
๒๒.๗.๑ รองอธิบดี
- ๒๒.๘ กรมอนามัย
๒๒.๘.๑ รองอธิบดี
- ๒๒.๙ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
๒๒.๙.๑ รองเลขาธิการ
- (๒๓) กระทรวงอุตสาหกรรม
๒๓.๑ สำนักงานปลัดกระทรวง
๒๓.๑.๑ รองปลัดกระทรวง
- ๒๓.๒ กรมโรงงานอุตสาหกรรม
๒๓.๒.๑ รองอธิบดี
- ๒๓.๓ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
๒๓.๓.๑ รองอธิบดี

- ๒๓.๔ กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่
๒๓.๔.๑ รองอธิบดี
- ๒๓.๕ สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย
๒๓.๕.๑ รองเลขาธิการ
- ๒๓.๖ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
๒๓.๖.๑ รองผู้อำนวยการ
- ๒๓.๗ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม
๒๓.๗.๑ รองผู้อำนวยการ
- (๒๔) ส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงหรือทบวง
- ๒๔.๑ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
๒๔.๑.๑ รองผู้อำนวยการ
- ๒๔.๒ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
๒๔.๒.๑ รองเลขาธิการ
- ๒๔.๓ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
๒๔.๓.๑ รองเลขาธิการ
- ๒๔.๔ สำนักงานราชบัณฑิตยสภา
๒๔.๔.๑ รองเลขาธิการ
- ๒๔.๕ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๒๔.๕.๑ จเรตำรวจแห่งชาติ
๒๔.๕.๒ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
๒๔.๕.๓ รองจเรตำรวจแห่งชาติ
๒๔.๕.๔ ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
๒๔.๕.๕ จเรตำรวจ (สบ ๘) (หัวหน้าจเรตำรวจ)
๒๔.๕.๖ ผู้บัญชาการสำนักงานส่งกำลังบำรุง
๒๔.๕.๗ ผู้บัญชาการสำนักงานกำลังพล
๒๔.๕.๘ ผู้บัญชาการสำนักงานกฎหมายและคดี
๒๔.๕.๙ ผู้บัญชาการสำนักงานตรวจสอบภายใน
๒๔.๕.๑๐ ผู้บัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด
๒๔.๕.๑๑ ผู้บัญชาการตำรวจท่องเที่ยว
๒๔.๕.๑๒ ผู้บัญชาการตำรวจสันติบาล
๒๔.๕.๑๓ ผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน
๒๔.๕.๑๔ ผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

- ๒๔.๕.๑๕ ผู้บัญชาการสำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสาร
 ๒๔.๕.๑๖ ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล
 ๒๔.๕.๑๗ ผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง
 ๒๔.๕.๑๘ ผู้บัญชาการสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง
 ๒๔.๕.๑๙ ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค
 ๒๔.๕.๒๐ นายแพทย์ใหญ่
 ๒๔.๕.๒๑ รองเจเรตำรวจ (สบ ๗)
 ๒๔.๕.๒๒ รองผู้บัญชาการสำนักงานส่งกำลังบำรุง
 ๒๔.๕.๒๓ รองผู้บัญชาการสำนักงานกำลังพล
 ๒๔.๕.๒๔ รองผู้บัญชาการสำนักงานกฎหมายและคดี
 ๒๔.๕.๒๕ รองผู้บัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด
 ๒๔.๕.๒๖ รองผู้บัญชาการตำรวจท่องเที่ยว
 ๒๔.๕.๒๗ รองผู้บัญชาการตำรวจสันติบาล
 ๒๔.๕.๒๘ รองผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน
 ๒๔.๕.๒๙ รองผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ
 ๒๔.๕.๓๐ รองผู้บัญชาการสำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
 ๒๔.๕.๓๑ รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาล
 ๒๔.๕.๓๒ รองผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง
 ๒๔.๕.๓๓ รองผู้บัญชาการสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง
 ๒๔.๕.๓๔ รองผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค
 ๒๔.๕.๓๕ ผู้บังคับการตำรวจจราจร
 ๒๔.๕.๓๖ ผู้บังคับการตำรวจนครบาล
 ๒๔.๕.๓๗ ผู้บังคับการสืบสวนสอบสวน กองบัญชาการตำรวจนครบาล
 ๒๔.๕.๓๘ ผู้บังคับการสายตรวจและปฏิบัติการพิเศษ
 ๒๔.๕.๓๙ ผู้บังคับการปราบปราม
 ๒๔.๕.๔๐ ผู้บังคับการตำรวจทางหลวง
 ๒๔.๕.๔๑ ผู้บังคับการตำรวจรถไฟ
 ๒๔.๕.๔๒ ผู้บังคับการตำรวจท่องเที่ยว
 ๒๔.๕.๔๓ ผู้บังคับการตำรวจน้ำ
 ๒๔.๕.๔๔ ผู้บังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 ๒๔.๕.๔๕ ผู้บังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

ทางเทคโนโลยี

- ๒๔.๕.๔๖ ผู้บังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ
- ๒๔.๕.๔๗ ผู้บังคับการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ
- ๒๔.๕.๔๘ ผู้บังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค
- ๒๔.๕.๔๙ ผู้บังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรม
- ๒๔.๕.๕๐ ผู้บังคับการตรวจคนเข้าเมือง
- ๒๔.๕.๕๑ ผู้บังคับการสืบสวนสอบสวน สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง
- ๒๔.๕.๕๒ ผู้บังคับการสืบสวนสอบสวน ตำรวจภูธรภาค
- ๒๔.๕.๕๓ ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด
- ๒๔.๕.๕๔ ผู้บังคับการกองพลาริการ
- ๒๔.๕.๕๕ ผู้บังคับการกองโยธาธิการ
- ๒๔.๕.๕๖ ผู้บังคับการกองสรรพาวุธ
- ๒๔.๕.๕๗ ผู้บังคับการกองทะเบียนพล
- ๒๔.๕.๕๘ ผู้บังคับการกองสวัสดิการ
- ๒๔.๕.๕๙ ผู้บังคับการกองคดีอาญา
- ๒๔.๕.๖๐ ผู้บังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด
- ๒๔.๕.๖๑ ผู้บังคับการข่าวกรองยาเสพติด
- ๒๔.๕.๖๒ ผู้บังคับการสกัดกั้นการลำเลียงยาเสพติด
- ๒๔.๕.๖๓ ผู้บังคับการตำรวจสันติบาล
- ๒๔.๕.๖๔ ผู้บังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค
- ๒๔.๕.๖๕ ผู้บังคับการตำรวจสื่อสาร
- ๒๔.๖ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
- ๒๔.๖.๑ ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการป้องกันและ
- ปราบปรามการฟอกเงิน
- ๒๔.๖.๒ ประธานกรรมการและกรรมการธุรกรรม
- ๒๔.๖.๓ รองเลขาธิการ
- ๒๔.๖.๔ ผู้อำนวยการกองกำกับและตรวจสอบ
- ๒๔.๖.๕ ผู้อำนวยการกองข่าวกรองทางการเงิน
- ๒๔.๖.๖ ผู้อำนวยการกองคดี
- ๒๔.๖.๗ ผู้อำนวยการกองความร่วมมือระหว่างประเทศ
- ๒๔.๖.๘ ผู้อำนวยการกองบริหารจัดการทรัพย์สิน
- ๒๔.๖.๙ ผู้อำนวยการกองกฎหมาย

- ๒๔.๗ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ
- ๒๔.๗.๑ รองเลขาธิการ
- ๒๔.๗.๒ ผู้อำนวยการกองอำนาจการต่อต้านการทุจริต
- ๒๔.๗.๓ ผู้อำนวยการกองปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ
- ๒๔.๗.๔ ผู้อำนวยการสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐเขต
- ๒๔.๘ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้
- ๒๔.๘.๑ รองเลขาธิการ
- (๒๕) สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดของรัฐและในกำกับของรัฐ
- ๒๕.๑ รองอธิการบดี
- ๒๕.๒ รองเลขาธิการ
- ๒๕.๓ ตำแหน่งเทียบเท่าตาม ๒๕.๑ และ ๒๕.๒ ที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น
- (๒๖) ธนาคารแห่งประเทศไทย
- ๒๖.๑ รองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย
- (๒๗) สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
- ๒๗.๑ รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
- (๒๘) สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย
- ๒๘.๑ รองเลขาธิการคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย
- (๒๙) สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ
- ๒๙.๑ รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ
- (๓๐) สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน
- ๓๐.๑ รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน
- (๓๑) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
- ๓๑.๑ กรุงเทพมหานคร
- ๓๑.๑.๑ รองปลัดกรุงเทพมหานคร
- ๓๑.๑.๒ หัวหน้าสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร
- ๓๑.๑.๓ ผู้อำนวยการสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล
- ๓๑.๑.๔ ผู้อำนวยการสำนักการแพทย์
- ๓๑.๑.๕ ผู้อำนวยการสำนักอนามัย
- ๓๑.๑.๖ ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา
- ๓๑.๑.๗ ผู้อำนวยการสำนักการโยธา
- ๓๑.๑.๘ ผู้อำนวยการสำนักการระบายน้ำ

- ๓๑.๑.๙ ผู้อำนวยการสำนักสิ่งแวดล้อม
 ๓๑.๑.๑๐ ผู้อำนวยการสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว
 ๓๑.๑.๑๑ ผู้อำนวยการสำนักการคลัง
 ๓๑.๑.๑๒ ผู้อำนวยการสำนักเทศกิจ
 ๓๑.๑.๑๓ ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาสังคม
 ๓๑.๑.๑๔ ผู้อำนวยการสำนักการจราจรและขนส่ง
 ๓๑.๑.๑๕ ผู้อำนวยการสำนักผังเมือง
 ๓๑.๑.๑๖ ผู้อำนวยการสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
 ๓๑.๑.๑๗ ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณกรุงเทพมหานคร
 ๓๑.๑.๑๘ ผู้อำนวยการเขต
- ๓๑.๒ เมืองพัทยา
 ๓๑.๒.๑ ปลัดเมืองพัทยา
 ๓๑.๒.๒ รองปลัดเมืองพัทยา
 ๓๑.๒.๓ หัวหน้าสำนักปลัดเมืองพัทยา
 ๓๑.๒.๔ ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา
 ๓๑.๒.๕ ผู้อำนวยการสำนักการสาธารณสุข
 ๓๑.๒.๖ ผู้อำนวยการสำนักสิ่งแวดล้อม
 ๓๑.๒.๗ ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยว
 ๓๑.๒.๘ ผู้อำนวยการสำนักการช่าง
 ๓๑.๒.๙ ผู้อำนวยการสำนักการช่างสุขาภิบาล
 ๓๑.๒.๑๐ ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาสังคม
 ๓๑.๒.๑๑ ผู้อำนวยการสำนักยุทธศาสตร์และงบประมาณ
 ๓๑.๒.๑๒ ผู้อำนวยการสำนักการคลัง
- ๓๑.๓ องค์การบริหารส่วนจังหวัด
 ๓๑.๓.๑ ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด (นักบริหารงานท้องถิ่น ระดับสูง)
 ๓๑.๓.๒ ผู้อำนวยการสำนักช่าง (นักบริหารงานช่าง ระดับสูง)
- ๓๑.๔ เทศบาลนคร
 ๓๑.๔.๑ ปลัดเทศบาล (นักบริหารงานท้องถิ่น ระดับสูง)
 ๓๑.๔.๒ ผู้อำนวยการสำนักช่าง (นักบริหารงานช่าง ระดับสูง)
- ๓๑.๕ เทศบาลเมือง
 ๓๑.๕.๑ ปลัดเทศบาล (นักบริหารงานท้องถิ่น ระดับสูง)
 ๓๑.๕.๒ ผู้อำนวยการสำนักช่าง (นักบริหารงานช่าง ระดับสูง)

๓๑.๖ เทศบาลตำบล

๓๑.๖.๑ ปลัดเทศบาล (นักบริหารงานท้องถิ่น ระดับสูง)

๓๑.๖.๒ ผู้อำนวยการสำนักช่าง (นักบริหารงานช่าง ระดับสูง)

ข้อ ๕ การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินที่ได้อื่นไว้แล้วตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ให้ถือว่าเป็นการยื่นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

ข้อ ๖ ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้รักษาการตามประกาศนี้

ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้หรือการปฏิบัติตามประกาศนี้ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจตีความและวินิจฉัยชี้ขาด คำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้เป็นที่สิ้นสุด

ประกาศ ณ วันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑

พลตำรวจเอก วัชรพล ประสารราชกิจ

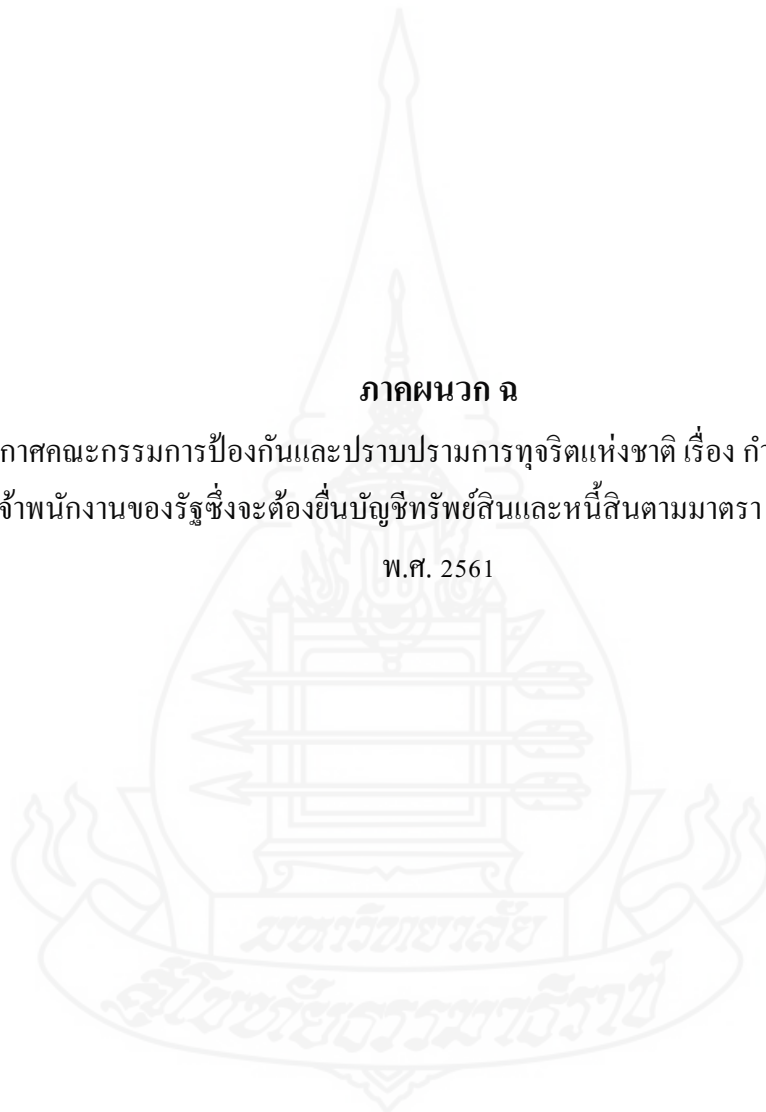
ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ภาคผนวก ฉ

ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่ง
ของเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 103 (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2561

ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
เรื่อง กำหนดตำแหน่งของเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน
ตามมาตรา ๑๐๓ (ฉบับที่ ๒)
พ.ศ. ๒๕๖๑

โดยที่คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๒๑/๒๕๖๑ เรื่อง การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ข้อ ๑ แก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔ ในส่วนนิยามคำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง” ส่งผลให้ตำแหน่งกรรมการของหน่วยงานอื่นของรัฐ ไม่อยู่ในนิยาม “ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง” และกรรมการของหน่วยงานอื่นของรัฐตามประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๑๐๒ พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๔ (๗) ๗.๘ ไม่มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงมีความจำเป็นต้องกำหนดตำแหน่งกรรมการของหน่วยงานอื่นของรัฐบางตำแหน่งซึ่งเคยมีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินอยู่เดิมตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้ยังคงมีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต่อไปตามมาตรา ๑๐๓

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๘ (๓) ประกอบมาตรา ๑๐๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๑๐๓ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกความใน ๒๓.๖ ของข้อ ๔ (๒๓) แห่งประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๑๐๓ พ.ศ. ๒๕๖๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“๒๓.๖ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

๒๓.๖.๑ รองเลขาธิการ”

ข้อ ๔ ให้ยกเลิกความใน (๒๖) ของข้อ ๔ แห่งประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๑๐๓ พ.ศ. ๒๕๖๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๒๖) ธนาคารแห่งประเทศไทย

๒๖.๑ ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทย
๒๖.๒ รองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย”

ข้อ ๕ ให้ยกเลิกความใน (๒๗) ของข้อ ๔ แห่งประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๑๐๓ พ.ศ. ๒๕๖๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๒๗) สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

๒๗.๑ ประธานกรรมการและกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

๒๗.๒ รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์”

ข้อ ๖ ให้ยกเลิกความใน (๒๘) ของข้อ ๔ แห่งประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๑๐๓ พ.ศ. ๒๕๖๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๒๘) สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย

๒๘.๑ ประธานกรรมการและกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย

๒๘.๒ รองเลขาธิการคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย”

ข้อ ๗ การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ ที่ได้ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไว้แล้วตามประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๑๐๒ พ.ศ. ๒๕๖๑ ให้ถือว่าเป็นการยื่นตามประกาศนี้

(๑) ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทย

(๒) ประธานกรรมการและกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

(๓) ประธานกรรมการและกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย

ประกาศ ณ วันที่ ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

พลตำรวจเอก วีรพล ประสารราชกิจ

ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาววันวิสาข์ สัมพันธ์
วัน เดือน ปีเกิด	3 พฤษภาคม 2530
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ประวัติการศึกษา	น.บ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2552
สถานที่ทำงาน	สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดระนอง
ตำแหน่ง	นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ

